MUHATAPSIZ SAVAŞ
MUHATAPSIZ BARIŞ

HASAN YILDIZ

II. Baskı

DOZ

MUHATAPSIZ SAVAŞ
MUHATAPSIZ BARIŞ

Hasan Yıldız

Doz Yayınları
Muhatapsız Savaş Muhatapsız Barış

Birinci Baskı
Şubat 2001

İkinci Baskı
Mart 2002

Dizgi Mizampaj
Doz Yayınları

Baskı
Ceren Matbaası

ISBN
975-6876-18-2

DOZ YAYINLARI
İstiklâl Cad. Terkos Çıkmazı
Karaaslan İşhanı No: 8/304
80050 Beyoğlu - İSTANBUL
Tel.: (0212) 2938653 **Fax.:** (0212) 2938652
E-mail: doz@turk.net

İÇİNDEKİLER

I. Bölüm

Perde Düşerken 21
Uluslararası Komplo ve Oyuncuları 31
Sürecin İzdüşümü . 40
Öcalan'ın Sağ Yakalanması Siyasal Bir Karardır 50

II. Bölüm

Prens ve Toprak 83
PKK, Meşruiyetin Neresindedir . 98
PKK Üzerinde Kontrol Mekanizmasının Kurulması 111
Dönüm Noktası 161
Ulusal Politikanın Düğümlendiği Yer: Güney Kürdistan . 167

III. Bölüm

Kendimizi Bilmemiz İçin Başkalarına Her zaman İhtiyacımız Vardır 189
Neden Avrupa 198
Ateşkes Süreçleri . . 210
Karşılıklı Önerilerin Grafiği . . 248
Ve İmralı . 260

"Bana Doğruyu Söylerken,
Neden Yalan Söylüyorsun?"

Freud

Hasan Yıldız: 1954'te Dersim'in Ovacık ilçesine bağlı Zeranik köyünde doğdu. İlk orta ve lise eğitimini İstanbul'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü'nü 1977'de bitirdi. Adapazarı Pamukova Lisesi ve Ağrı Eğitim Enstitüsünde iki yıl öğretmenlik yaptı. Sorbon Üniversitesi Siyaset Bölümü'nde *Aşgelişmişlik Sürecinde Gelenekçilik* konusunda master yaparak felsefe dalında *Türkiyede Geleneksel Yapıların Çağdaş Politika Üzerindeki Etkileri* adlı doktora çalışmasını bitirdi. Kendi araştırmaları için yıllarca Fransız Dışişleri Bakanlığının arşivinde çalıştı.

Hasan Yıldız'ın yayınlanmış diğer kitapları:

Aşiretten Ulusallığa Kürtler; Sevr-Lozan-Musul Üçgeninde Kürdistan; Sınırsız Bir Ülke Kürdistan; XX. Yüzyıl Başlarında Kürt Siyasası ve Modernizm; Yaşayan Her Dil Bir Halktır;

II. Baskıya Önsöz

Bu çalışmayı yaparken kendimden hiçbir şey eklemedim. İnanınız, hiçbir devlet arşivine girmedim. Hiçbir gizli servisin belgelerine elim değmedi. Her şey gözümüzün önünde geçiyor ve oynanıyordu. Yığınların izlemek durumunda bırakıldığı olaylar zincirine sadece farklı bir gözle bakarak, neden-sonuç ilişkisini bulmaya yetiyor ve artıyordu bile. Tarihe not düşen bazı olayların kapsamlı anlatımı ise, bu örgüt içinde en yetkili konumlarda bulunan, ancak modern bir ulus hareketi yaratma mücadelesinde tasfiye edilen, ölümün en sessiz ve en hain olanıyla yüzyüze gelip, tesadüfen kurtulan adsız kahramanlar tarafından yapıldı. Kendi güvenlikleri nedeniyle isimlerini veremediğim bu insanlar gelecekte elbette çok daha fazlasını anlatacaklardır.

Yeni baskıya önsöz hazırlığı içinde bulunduğum, bazı konuları yeni gelişmeler ışığında daha detaylı ele almak durumunda bulunduğum sıralarda, basına yansıyan kimliksiz bir haber çok fazla detaya girmemi gereksiz kıldı. 16 Ocak 2002 tarihinde gazete sayfalarına gökten düşen bir muhtıra, sayfalar dolusu argümanların tam bir sentezini oluşturuyordu.

16 Ocak tarihinde PKK'ye verildiği söylenen 12 maddelik muhtıranın, 'devletin güvenlik birimleri' tarafından hazırlandığı açıklanıyordu. Ancak bu birimlerin hangi kurumlar olduğundan hiç söz edilmiyordu. Muhtıra maddelerini tek tek okuduğumda, muhtıranın veriliş tarzı ve kullanılan üsluptan bu tür belgelere gözümün bir yerlerden alışık olduğunu hissettim. Hafızam beni, Öcalan'ın henüz Suriye'de bulunduğu döneme götürdü. O sıralarda Öcalan'a sık sık sunulan uygulama raporlarıyla bu belge arasında üslup olarak büyük bir benzerlik görülüyordu. Her iki olay arasındaki fark ise, o günkü koşullarda bu tür yaptırımların, mesajların, muhtıraların basına sızdırılmamasıydı. Çok daha ileri giderek, Ertuğrul Özkök Hürriyet gazetesindeki köşesinde bu muhtıranın muhatabını yine bu tür olayların ruhuna uygun olarak kuşku-korku karışımı bir tavırla arıyor ve eğer "Bu yazıya bir tepki gelmezse bilin ki Türkiye'de iyi şeyler oluyor" diyecek kadar kesin konuşabiliyordu...

Ben de, Sayın Özkök gibi ertesi günü bekledim. Nihayet; gelinen bu aşamadan sonra hangi kurumların Öcalan ile öteden beri ilgilendikleri bir kurgu olmaktan çıkacaktı. Demek ki bu kurumlar da artık konuşmaya karar vermişlerdi... Beklentim boşunaydı! Özkök haklı çıktı ve kurumsal işlevi olan hiç bir yerden tepki gelmedi. Bir yer hariç ve çok garip; muhtıraya yanıt ve onay ona atfen bir haberle Öcalan'dan geliyordu. "Bizans oyunundan beter bir komployu, Genelkurmay'ın ihtiyatlı yaklaşımıyla bozduğunu" söylüyordu. Üst üste konan bu iki haber gazete haberlerini farklı bir gözle okuyanlar için tamamen tek bir kaynak niteliğindeydi. Evet "Türkiye'de iyi şeyler oluyordu."

Benim için bu muhtıra hiç sürpriz olmadı. Öcalan daha Suriye'de iken açılan sürecin mimarları sadece emin şekilde yol aldıklarını göstermiş oluyorlardı. Söz konusu olan 12 madde için ise 'yeni' demek haksızlık olurdu. PKK ile öteden beri

'muhatapsız' ilişki kuran bu organlar, şimdi Med TV'deki hava raporlarının verilişine müdahaleye kadar kendilerini sorumlu hissetmektedirler. Bu muhtıranın verilişindeki en önemli faktör, Öcalan'ın yakalanmasından beri PKK bünyesinde sorunların hedeflenen zamana uygun olarak ele alınmasında Başkanlık Konseyi'nin gösterdiği yavaşlılıktı. İşte bu muhtıra aynı zamanda Öcalan'a verilen bir destek pozisyonuna bürünüyordu. Öcalan'ın İmralı'dan gönderdiği emirlerle PKK'nin yan kuruluşlarındaki Kürdistan adı zaten çıkartıldı. PKK'de kalan 'Kürdistan' kelimesinin ise sembolik olduğunu Osman Öcalan açıklayacaktı. Oysa bu kelimenin PKK adından çıkartılması daha o günlerde gündemdeydi. Nevar ki o sıralarda psikolojik faktörler bu kelimeyle oynamaya pek elverişli değildi. Şimdi bunun için daha çabuk davranması isteniyordu. Öte yandan Kürdistan kelimesini Öcalan siyasi değil, coğrafik bir yapı içinde ele aldığını da kamuoyuna açıklamıştı. Şimdi daha da ileri gidiliyor.

Öyle denebilir ki, bugün Öcalan'ın içinde bulunduğu koşullar bu muhtıranın sahipleri tarafından çok uzun bir zaman dilimine yayılarak hazırlanmıştı. Adım adım, gün be gün hangi uygulamaların yapılacağı, sürecin hangi yollardan geçeceği Öcalan'a iletiliyordu. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne sunulmak üzere yaptığı savunmalarında '28 Şubat' sürecine büyük bir pay çıkartırken, kendisine dolaylı yoldan gelen bilgilendirmeler için "gerçekçi ve sorumlu" kavramlarını kullanmaktadır. (AİHM Savunmaları, cilt II, S. 148) Bu bilgilendirmelerin(!) içeriğini ve kapsamını okuyunca kendisinin İmralı'daki varlık şartını buluyoruz. Henüz daha Suriye'de iken açılan bu sürecin bir sonucu olarak İmralı'da bulunduğunu nasıl yadsıyabiliriz. Avrupa'da kalabilseydi aynı uygulamalar ve yaptırımlar olmayacak mıydı? O halde bütün gerçeği gizleyen o "Uluslararası Komplo" teorileri boşlukta kalıyor. Şu veya bu devletin kendi

çirkef hesaplarına göre oynadıkları oyunu, İmralı sürecinin üzerine mitolojik bir sis perdesi gibi örtmek, ne yazık ki çağdaş dünyada doğruları öğrenmemize engel olamıyor.

Engel olamıyor, çünkü; bizzat bu örgütün en üst düzey kadroları bile kendi örgütünü başkalarının diliyle anlatırken parmak ısırtacak belirlemeler yapmaktan geri kalmıyorlar. Kendisine atfedilen 'Önderlik Kurumu' ve 'Başkan' gibi sıfatları büyük bir alçakgönüllülükle saygı belirtisi olarak kabul ettiğini belirtirken (a.g.e. s: 243), bu kavramların ruhuna ne kadar gayri-siyasi anlamlar yüklendiğini Maşallah Öztürk 17 Mayıs 2001 tarihli Özgür Politika gazetesinde İngiliz Strateji Enstitüsü tarafından hazırlandığı söylenen bir etüde atfen yaptığı analizlerinde açıklıyordu: "Bu önderlik etkisizleştirildiği zaman bu parti yürümez. Örgüt bir arada kalmaz. Çünkü iyi partileşmiş değiller. Her biri parça parçadır. Kuvvete ve güce bağlanmış köylü topluluğudur. Bu da gerçek olarak şekillenip somutlaşmış. Bu gerçeklik ortadan kalktığı zaman kimse dinlemez, güç olmayınca kendinde güç kuramaz, görmez, zayıflığı ile parçalanır dağılır." Bu tespitten hareketle uluslararası komplonun mimarının İngiltere olduğunu iddia ediyor. Her şey iyi de, 25 yıllık bir pratiğin sonucunda ortaya çıkan somutluğu dört satırla özetleyen İngiltere, böylesi bir sondan neden sorumlu olsun!... Aynı türden saptamaların daha kapsamlıları Türkiye'de yapılmıyor mu? Biraz daha ilerlersek; Öcalan PKK içinde, siyasi anlamda köylü tavrın ve anlayışın aydınlara galip geldiğini söylemiyor mu? Yukardaki satırların yorumlanış tarzı, yazarın durumunu da ele veriyor: Mademki bu yorumlara bir değer biçiyor, köylüleştirilen bir örgütte kendi rolünün nerede olduğunu da görmelidir. Örgüt olarak bir kurum olmadıklarını, eğer gerekli lojistik destek sağlanmazsa bir günde paramparça olacaklarını yazar da çok iyi görüyor. Peki bu destek nereden ve niçin geliyor? Bu gücün Öcalan'ın ruhani liderli-

ğinden geldiğini söylemek, bugünkü çağdaş dünyanın içinde gizlenen makyavelik politikaları, 'Derin Devleti', Gladio'yu, 'Düşük Yoğunluklu Savaş'ı anlamamak demektir. Anlaşılmadığı içindir ki, Öcalan kendi topluluğu tarafından mesih olarak ilan edilmiştir. Bu yaklaşım tarzı, insan psikolojisinde bireyin kendi çıkmazlarının da ifadesi olarak belirir. Kapasitenin yetmediği durumlarda olaylara olağanüstü değerler biçmek geri toplumların en zayıf noktaları olarak anlaşılabilir ama aynı sonları tarih daha acımasızca, kavramlarına uygun olarak değerlendirmek durumundadır. Eğer İngilizler çok uzaklardan bu durumunu tespit edebiliyorlarsa, savaşın bizzat içinde olan Türk devlet yöneticilerinin karşı tarafı tanımaması düşünülemez. Bütün bu nedenlerle, böylesi bir örgütü kontrol etmesi için Öcalan'a neden olağanüstü imkanlar sağlandığı artık anlaşılmış olmalıdır.

İşte Yalçın Küçük'ün "Öcalan'ın birey olarak partiyi ne kadar kontrol edip etmediği" noktasına neden bu kadar önem verdiği, İngiliz Strateji Enstitusü'nün yaptığı analizlerde ifadesini buluyor. Bilimin komplosu yok. Neden-sonuç ilişkileri orada son derece açıktır. İngiliz de olsa, Yalçın Küçük de olsa, olaylara neden-sonuç ilişkileriyle bakarak bilimi kendi çıkarları için kullanmaları anlaşılır bir şeydir. Bu tarz artık modern devlet anlayışında iktidar olmanın da varlık nedenlerinden biri haline gelmiştir. O halde şimdi soru sorma zamanıdır: PKK'yi böylesi bir stratejik sona getiren etmeni hazırlayanlar kimlerdi? Bu işte sadece Öcalan'ın rol aldığını söylemek haksızlık olur. Diğer taraftan var olan stratejik sonu analiz eden İngilizler'in bu işte ne kadar payları olabilir? 'Düşük Yoğunluklu Savaş' stratejisini tüm NATO üyesi devletlerin bizzat kendi ülkelerinde uyguladığını Gladio gerçekliğinden beri biliyoruz. Sözkonusu stratejinin en hassas noktasında bulunan Türkiye'nin ise bu 'haktan' mahrum olduğunu hiç sanmıyo-

ruz. Dolaysıyla yazarın önemli görüp değerlendirmeye aldığı bu 'dört satırın' Türkiye için ne anlama geldiğini de anlaması gerekirdi.

Bu tür anlamlar Öcalan savunmasının içeriğinde oldukça yoğun verilmiştir. Öcalan savunmalarında, PKK'nin 15 yıllık savaşta neden kaybeden taraf olduğunu, bizzat bu örgüt tarafından yaratılan terör ve çeteciliğe atıf yapılarak açıklamaktadır. Ancak yapılan eleştirilere ve yaklaşımlara 'özeleştiri' diyemiyoruz. Çünkü; PKK içinde kendi rolü ile yaptırım gücü arasında sürekli bir boşluk bırakmayı seçiyor. Sonuç itibariyle yaptığı doğru tespitler olsa da, olmuş-bitmiş olayların anlatımı olarak bu yaklaşımlar artık bir tarih malzemesi durumundadırlar. Bu nedenle PKK olayının başlangıç ve sonucuna Öcalan, bir tarihçi gözüyle bakamaz. O, ancak bu hakka sahip son kişi olabilir. Başından beri bir tez olarak işlediğim ve Öcalan tarafından da söylenmesinde sakınca görülmediği, ulusal kurtuluş adına yaratılan terörün bizzat kendi sonunu hazırladığı artık ortadadır. Her şey iyi de; bu terörün mimarlarına ne oldu? Gerçek anlamda ruhuna uygun ulusal bir çizgi yaratmak isteyenlere ne oldu? Uzun bir mücadele sürecinde Öcalan, kimlerden yana tavır aldı, kimleri uygulamaya soktu, ölüme gönderdi. Gelinen son aşamada; ulusal kurtuluş adına binlerce "başarı olanaklarının yerle bir" edilmesinden sonra "isim düzeyinde kimler sorumlu tutulmalı meselesi pratik anlamını yitirmiştir" diyerek ortada hiçbir sorumlu bırakmamak niyetindedir (a.g.e. s: 146).

İlerki sayfalarda karşılaşacağımız olaylar zincirine açıklayıcı not olması bakımından ilk sorumuzu sorabiliriz: Bu çalışmada Haki Karer'in PKK içindeki rolüne ilişkin yaptığım belirlemeleri bazı çevreler abartılı bularak eleştirdiler. Beni doğrulayan yine Öcalan oldu: İlk grup döneminin "fedakarlık ve cesaret timsali" olarak Haki Karer'e kendisinin "adeta gizli

ruhu" gibi sıfatlar yüklemektedir. Haki Karer'in 'Beş Parçacılar' diye anılan grupla yaptığı tartışma sırasında öldürülmesini bu grubun şefi durumunda olan Alaattin Kapan'a yüklüyor. Ve 'Beş Parçacılar' geçen bunca zamandan ve yargılamadan sonra, kendileri tarafından bir tek kurşunun dahi sıkılmadığından dolayı affirmatiftirler. Bunlar artık Haki Karer cinayetine ilişkin teknik ayrıntı oluyor. Ana bilgiyi ise yıllar sonra ilk kez yine Öcalan veriyor: "Haki, Pilot Necati'nin de yakın takibindeydi" (a.g.e. s: 251) PKK içinde liderlik konumunda olanların tasfiyesinde bir ilk oluşu açısından bu iki ismin yan yana gelmesi esas komplo merkezini ele vermektedir. Bu olayla ilgili tutuklanıp sonra bırakılan yine grup üyesi ve olayın yakın görgü tanığı Bozan Arslan'ın tanıklığına hiç başvurulmadan sorgusuz sualsiz öldürülmesi Pilot Necati ve ekibinin bu işte ne kadar rol aldığını araştırmaya değer veriler olarak karşımıza çıkıyor. Evet, böylesi bir tanığı, Bozan'ı da 'Beş Parçacılar' öldürmedi... Yukardaki bilginin diğer bir özelliği ise Ankara'da yapılması planlanan toplantı yerinin neden daha önce açık polis kontrolüne alınarak engellendiğini açıklıyor olmasıdır. Haki Karer'e yönelik komplonun taşıdığı özellikler ve Pilot Necati denklemi bu toplantıda gündeme getirilecek konuların başında geliyordu. Haki'nin kardeşi olan Baki Karer, Öcalan'ın bu açıklamasından çok önceleri Pilot Necati'nin toplantının içeriğinden haberdar olduğunu söylüyordu. Demek ki Pilot Necati örgütü bu derecede kontrol altında bulundurabiliyor, nerede neyi uygulayacağına karar verebiliyordu...

Devam edelim: PKK'nin Avrupa'da yeni örgütlenmeye gittiği bir sırada provokatif roller oynayan Kesire, Avrupa Komitesi'nin diğer önemli isimlerinden Çetin Güngör (Semir) ile hangi örgütsel konularda anlaşamıyordu? Kesire ile diğer örgüt yöneticileri arasındaki sorunlarda neden Davut kod adlı Resül Altınok uygulamaya alındı ve öldürüldü? Örgütün önemli isim-

lerinden biri olan Baki Karer hakkında neden ölüm fermanları çıkartıldı? Bu sorunlarda neden provokatif roller oynayan Fatma kod adlı Kesire Öcalan korundu, ulusal mücadelede meşru savunma çizgisini savunanlar hedef seçildi?

Kesire yaptıklarıyla örgütün en dinamik unsurlarını yıpratıp, fiziksel ve politik olarak saf dışı bıraktıktan sonra, artık parti önünde açık hedef durumuna kendisinin geldiği sıralarda, III. Kongre önünde MİT ajanlığı suçlamasıyla hesap vermeye zorlandı. Bu Kongrenin diğer bir esprisi; Öcalan'ın partiye kişi olarak 'ulusal önderlik' adına el koymasıdır. Onlarca eski kadro suçlanıp gözaltına alınırken, dönem Kör Cemal denen çeteciliğin ön plana geçtiği bir dönemdir. Böylesi bir hamlede Kesire'nin parti içindeki tavrı Öcalan'ın diğer üst kadrolara saldırısı için bir avantaj sağlamıştır. Elde kalan diğer eski kadrolara getirilen suçlamalar, Kesire'ye yüklenen devlet ajanlığı suçlamasının yanında gölgede kalmış ve bu kişiler, getirilen suçlamaları "buna da şükür" diyerek kabul etmişler, ama bu kabulün devamında da gittikçe önderlik psikozuna bağlı olan, edilgen bir unsur haline gelmişlerdir. Bir başka ayırdedici olay; Kesire hakkında III. Kongre'den ölüm kararı çıkmasına rağmen Öcalan'ın özel tasarrufu ile kurtarılarak, tutuklu bulunduğu Ortadoğu sahasından Yunanistan'a sürgün(!) edilmesidir. Diğer parti karşıtı olarak suçlananlar Avrupa'dan Lübnan sahasına binbir entrikalarla getirtilerek haklarında gerekli yaptırımlar uygulanırken, Kesire gibi bir 'ajan-muhalif' avuçlarının içindeyken Yunanistan'a çıkartılır. Bundan sonrası ise ancak polisiye romanlarına konu olabilir; Kesire o dönemde beklenen bir ayrılık hareketinin inisiyatifiyle bulunduğu yerden kaçırtılır ve Öcalan'a karşı açık saldırıya geçer. Ancak henüz bilinmeyen nedenlerle 'PKK Devrimci-Birlik' hareketini de Öcalan tarzı suçlamalarla yarı yolda bırakarak ayrılır. O günden bugüne kadar Kesire'den hiçbir haber alınmaz.

Hakkında yapılan bütün aşağılayıcı suçlamalara rağmen hiçbir zaman konuşmadı. Bununda bir anlamı vardı: Kesire tekrar - PKK'nin mi, Öcalan'ın mı diyelim- himayesine girmişti! Bunlar kesinleşmiş bilgilerdir. Kesinleşmeyen bilgiler içinde ise tüm bu ilişkiler yığınında 'Eski kurtlar'ın hangi 'ulusal' ve 'sınıfsal' kaygılarla bu olaylarda rol aldıklarıdır.

Yine Avrupa'yı kan gölüne çevirecek uygulamaların planlanması aşamasında 1985'li yıllarda, oynanmak istenen provokasyonlara karşı olan ve 'parti çizgisi'ne uyum sağlayamıyor diye suçlanan Ziyad kod adlı İbrahim Aydın neden uygulamaya alındı. O zaman 'parti çizgisi' neydi ve bunun sorumluluğu kime aitti? PKK'de ilk eğitim gruplarının sorumlusu olan Ziyad Hoca, çıkarıldığı ölüm yolculuğundan tesadüfen kurtuldu. İ. Aydın uğradığı haksızlıklara rağmen gittiği her yerde, hala PKK'yi savunarak herkesi şaşırtıyordu. Sahi; Haydar kod adlı Dilaver Yıldırım'dan ne istendi, neden intihara sürüklendi veya örgüt içi 'faili meçhul' yapıldı? Öcalan'ın yerinde gerçekten gözü mü vardı?

Öcalan yıllar sonra, Dilaver Yıldırım için şunları söylüyor: "Potansiyeli olan birisiydi. Umutluyduk. Dürüstlüğünden gitmişse, çok yazık olmuştur." Halkın koskoca bir değerini, ruhunun en derinliklerinde yaşattığı ilkel bir şüpheciliğe kurban eden birinin bugün böyle konuşması bilinçli bir çarpıtma değilse, talihsizlik midir? Eğer kendine saygı duyulan bir birey iradesi bu olayı bir talihsizlik olarak yorumlasaydı kendi özeleştirisinde bunu da göstermesi gerekirdi. Oysa Öcalan pratiğinde bunu görmüyoruz: O, yaptıklarının haklılığı, yanılsamazlığı konusunda hala diretmek ve bütün suçları alt kadrolara yüklemek niyetindedir. Ya Mehmet Şener; çevre devletlerin Kürt sorununa yaklaşımlarını ve PKK ile ilişkilerini sorgu altına almıyor muydu? Çocuk katliamlarına, teröre, zoraki askerlik yasasına bugün Öcalan'ın eleştirdiği gibi karşı çıkmıyor muydu? PKK

tarihinde bir dönüm noktası olan, IV. Kongre raporlarını okuyanlar modern bir ulus hareketiyle adı konamayan terör hareketi arasındaki farkı çok iyi anlayacaklardır. Sarı Baran kod adlı Cihangir Hazar, Bekaa Kampı'nın hangi talimnamelerle yönetildiğini yaşamamış mıydı? Bütün bunlar olurken, herhangi bir parti organı Öcalan'ı aşarak, O'na rağmen bir karar mı almıştı?

Meşru savunma çizgisini savunanları "tasfiyeci ve demokratik PKK'cilik" olarak suçlayıp eleyerek geriye kalan eli, kolu, dili tutulmuş zavallı kadroyu kör bir şiddetin kuyusuna düşüren anlayış, aynı savunmalarında kaza süsü verilerek yüzlerce dürüst ve değerli kadronun 'ajan' suçlamasıyla öldürüldüğünü söyleyecekti. "Dökümü yapılmamakla birlikte, bilinçli olarak yanlışın dayatılmasıyla, gerçek partili kadro ve örgüt üyesi olabilecek gücün yüzde doksanının bu anlayışın kurbanı olduğu rahatlıkla ileri sürülebilir" diyerek doğruları tanımlamaya devam ediyor. PKK adına yapılanları "cinayet, kör şiddet, çetecilik olarak adlandırabiliyordu "Hiçbir savaş biçimine benzemeyen yoz bir durum ortaya çıktı. Aslında gerillaya karşı kontrgerilla olarak da adlandırılabilecek bu durumu aynı güç yapıyordu." Peki bütün olanlara karşı bugün Başkanlık Konseyi'ni oluşturanlar ne yapıyorlardı? Bırakalım, benim yerime Öcalan konuşsun: "Sorumlu olması gereken eski merkezi kodroların varolanları üç maymunları oynuyorlar; "duymadım, görmedim, bilmiyorum diyorlardı" (a.g.e. s: 133)

Parti nerede; Kongre nerede; Kararlar nerede? Son muhaliflerden Mehmet Can Yücel, yana yakıla gerçek PKK programının VI. Kongre kararları olduğunu iddia etmektedir. Oysa Öcalan, teslim edilmesi gereken bir başarıyla, siyasetten yaptığı sanılan, gündem dışı konuşmaları PKK'nin gerçek çizgisi haline getirmeyi başarabilmiştir. Peki; 180 derecelik dönüş, "Kürt halkının politik olarak aldatıldığı" tanımlamasını doğrulamıyor mu?

Devlet olmak, iktidar olmak, öngörmektir; devlet önündeki on yılı, yirmi yılı, elli yılı gören ve buna göre projeler üreten, sadece proje değil, tutsun ya da tutmasın gerçeğe en yakın olabilecek senaryolar üreten bir güvenlik merkezidir. Türkiye pratiğinde bu öngörülerin en kritik noktasını, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne adımını karar düzeyinde atacağı bir dönemde, PKK'nin de kendisini -tesadüfen- yeniden yapılandırmaya zorunlu hissetmesi oluşturmaktadır. Doğada tesadüfi karşılaşmalar herzaman mümkündür; ama gerekli şartları taşımayan hiçbir tesadüfi karşılaşma bio-fizik sonuçları doğurmaz.

Olguya adını verebilmek için zorunlu olan bu 'gerekli tesadüfler' zinciri içinde, "2000'li yıllar" kavramı sanki zımni bir 'anlaşma' gibi, "Derin devlet" ile Öcalan arasında çözülmesi gereken bir denklem olarak durmaktadır.

Uzun süredir askıda bekletilen Türkiye'nin üyeliği ile ilgili tartışmalarda gelinen son nokta, bu dönüşümün de sinyalini vermesi bakımından ilginçtir. PKK, Türkiye'nin burjuva anlamda bile anlaşılması zor 'değişim sürecine' bu şartlar altında entegre edilmiştir. Oysa, Avrupa Birliği'nin kurallarına uygun bir devlet haline gelmesi için Türkiye zaten bu değişimi yaşayacaktı. Ancak savaşan bir PKK ile kendisine Avrupa Birliği sürecini açması imkan dahilinde değildi. Avrupa böylesi bir problemi de kendi içine alamazdı. Türkiye bu konuda o kadar etkili bir politika izlemiştir ki, aday üyeliğinin kabul edildiği Helsinki zirvesinde Kürt sorunuyla ilgili bir tek satırın bile yer almasına onay vermemiştir. Ve bu karar, Helsinki Zirvesi'nin yapıldığı salonun etrafında Türkiye lehine gösteri yapan PKK yanlısı grupların gölgesi altında alınmıştır. Kürt sorununda konuşacak olanın sadece Türkiye olabileceği mesajı işte Batı'ya böyle veriliyordu. Ve Batı bu mesajı olduğu gibi kabul etti. Öcalan daha da ileri giderek Serxwebûn gazetesinde örgüte sesleniyor ve, "Kürt meselesi Avrupa Birliği temelinde

çözümlenecek. Devletin yeni yapacakları olacak. Ağır gelişi yor ama olacak." diyerek ana hedefin nereye endeksleğiı gösteriyordu (*Serxwebûn sayı 223 Temmuz 2000*). Stratejik değerlendirmeler kapsamında uzmanların, gelecekte bu konu üzerinde daha fazla duracakları şüphesizdir.

PKK'nin varlık yapısı gereksizleştiği zaman kendisine sağlanan lojistik desteğin nasıl ve kimler tarafından çekileceğini hep birlikte göreceğiz. İşte o zaman 'uluslarası komplo' teorisinin kapsamının ne kadar 'ulusal' olduğu görülecektir. İşte o zaman Kenya Operasyonu'nun ne kadarı, eski adı "Özel Harp Dairesi" olan "Özel Kuvvetler Komutanlığı"na ait olduğu açığa çıkacaktır. Daha da kötüsü; Med-TV'den, yazılı basına kadar 'Kürt medyası' adıyla anılan kuruluşlarının "mağduriyet" edebiyatını neden 'Uluslararası Komplo' içinde kilit bir noktaya koydukları ve okun ucunu başkalarına yönelttikleri anlaşılacaktır. Henüz daha Suriye'de iken kendisine ulaştırılan mesajlarla değişim sürecinin önünü açan güçlerle bugün yan yana gelen Öcalan'ın, şikayet edip yüklendiği tek merkezin neden Avrupa olduğu da böylece anlaşılmış olmaktadır.

Sonlarken; Daha önceki bir söylemi vurgu yapmak için bir kez daha yineliyorum: Devlet Boşluk Tanımaz.

25 Ocak 2002

I. Bölüm

PERDE DÜŞERKEN

Bu kitap barışa karşı yazılmadı. Barış bir erdemdir, başkalarına tahammüldür, ortak bir yaşamdır. Acıların ve travmaların sonudur. Barış kutsal bir amaçtır ve tüm insanlığın ortak hedefidir.

Bu kitap, bir halkın 'Barış' adı altında kendi içinden ve dışından yapılan provokasyonlarla yıllardır çektiği acıları ve uğradığı ihanetleri bir nebze olsun açığa çıkarmak için yazıldı.

Abdullah Öcalan'ın İmralı'ya getirilmesinden beri ortaya ortaya koyduğu tavır ve ileri sürdüğü çözüm önerileri, yıllardır adı konulmamış bir savaşın ortasında yaşayan, günlük yaşamından olan, toprağından edilen ve evlatlarını kaybeden Türk ve Kürt insanını değil, bu savaşı dışardan izleyen bir dizi kurumu da şaşkına çevirdi. Yıllardır kopartılan gürültünün, anlamı bir yerde gizli olmalıydı. Bütün bunları tesadüfi gelişmeler olarak açıklamak çok safça. Ve Öcalan, eylemiyle adeta Emmanuel KANT'ı doğrularcasına bu güne geliyordu *"Size zevk verdiği kadar karşı düşünceler ileri sürünüz, ama itaat ediniz."*

Kendine güvenen bir yönetimin seçilmiş süjelerine verdiği bir hak olan bu konuşma özgürlüğünün paradoksal yansıması ise çok daha trajik olacaktı. Herkes kendisini zayıfların sözcüsü olarak gösteren bu seçilmiş 'prens'in söylediklerinin, paradoksal olarak 'korunanlara' karşı yapılmış bir söz ve eylem olduğunu, günü geldiğinde şaşkın biçimde öğrenecekti. Filozofların yüzyılların yoğunluğu içinde bulmaya çalıştıkları bu gerçekleri Anadolu insanı 'dilin kemiği yoktur' diye özetlemeye çalışmıştır. Ve yakın tarih incelendiğinde, devlet söyleminin gerektirdiği ölçüde 'sağ'da ve 'sol'da 'seçilmiş prens'lerin bolluğu dikkat çekiyor. Uygulanan politika sonuçta kendisini ortaya çıkartıyordu Muhalefetin ve iktidarın, görünmez organlar tarafından yönlendirildiği ender örnek ülkelerden biri olarak Türkiye, kendi etkinlik alanında politik boşluğa yer bırakmayacak kadar ince bir stratejiyi değişik siyasi yelpazeler arasında izlemektedir. Mustafa Kemal tarafından kurdurulan TKP, ve yine O'nun görevlendir Fethi Okyar'ın kurduğu (1930) kurdurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası, bilinen uç örnekler olarak aynı stratejinin içinde bulunmaktadır.

Eğer Öcalan, bugün reddettiği bütün bir tarihsel süreci kendi adına ifade ettiğini söyleyerek, bunu bir liderin yanılgısı olarak yorumlasaydı, yaşadığı ve kendisiyle birlikte yaşattığı yanılgılar içindeki PKK tarihine bir nokta konabilirdi. Ama yapılanlar ve söylemler sorunun boyutunun sadece Öcalan ve onun tezleriyle sınırlı kalmadığını, bu 'yanılgı' faktöründe başka aktörlerin de yer aldığını göstermektedir. İmralı sürecinin görünmez eller tarafından devam ettirilmesi buna başka anlam vermemektedir. O halde, tüm Türkiye'yi ilgilendiren politik bir sorun olarak, analizi de bu çerçevede yapmak gerekmektedir. Çünkü politik moral, Öcalan'ın sahip olduğu kişisel moraldan çok daha sorgu altındadır. Bireyi aşan hedeflerle doludur.

Yine bu araştırmayla, çok rafine bir stratejinin ve onu uygulayan karar mekanizmasının iz düşümlerini açığa çıkarmayı amaç edindim. Satranç tahtası üzerine dizilmiş taşların rakip oyuncular oldukları sanılırken, aynı hedefler için çarpıştıklarına ve öldükleri bu garip sürecin sonunda ortaya çıkıyordu. Bunu, Genelkurmay eski Birinci Sekreteri Yirmibeşoğlu, Öcalan'ın idam tartışmaları sırasında şöyle ifade ediyordu "Milli birliği ve bütünlüğü sağlamak için bu savaşı boşuna mı verdik. Asılmaması gerekiyorsa halkımız bunu anlar!.."

Anlayanlar çok çabucak değiştiler. Anlamayanlar ise tekrar bir brifingten geçirildiler. PKK ve onun lideri aleyhinde yazdığı yazılarla ortalama Türk insanını ve şehit ailelerini etkileyerek sonucu idama endekslenen bir propogandanın etkileyici unsurları olabilecek olan köşe yazarları bire birer denetimden geçirildiler. Devletin olası bir politikasına aykırı ve sert muhalefet odakları yaratabilecek olan bu yazarlar arasında Hürriyet'in köşe yazarlardan Emin Çölaşan'ı ikna etmek için, MİT Müşteşarı Şenkal Atasagun, Çölaşan'la birlikte iki gazeteciye "yazılmamak kaydıyla" önemli bilgiler verecekti. Açıklanabilecek bilgiler için de ise Apo'nun izlendiği ve eninde sonunda yakalanacağı bilgisi yer alıyordu. (*Hürriyet 15 şubat 2000)* İlk sralar Öcalan'ın 'hak ettiği cezayı' bulması için var gücüyle kaleme sarılan Çölaşan şaşırtıcı bir tarzda "evet", "ama" diyerek üslubunu değiştirmeğe başlamıştı. Tam bu noktada devletin kaynağının ve varlık nedeninin, toplumsal moral değerlerinden daha doğru, daha önemli olduğunu söyleyerek onu savunmaya başladı. Evet; entellektüeller bir kez daha Hegel'i doğrulayıp, "politikanın ahlaksızlığına karşı birşey söylememek için" konuşmaya devam ediyorlardı.

Çölaşan'da görülen bu değişimin kaynağının Atasagun'un yazılmamak kaydıyla verdiği bu gizli bilgilerde saklıydı kuşkusuz. Belki Emin Çölaşan farkında değil, ama kendisinde görü-

len bu 'ani' değişim, dikkatli okurun zihninde tazeliğini korumaktadır. '*La raison d'Etat*' için gazetecilik yaparken, gerçeği nereye koyduğunu bilemezse, moral değerler açısından, devletin bile kendisini aklamakta zorlanacağı kritik bir durumda kaldığını elbette biliyordu. Kişi özgüllünde, bu bir seçenektir.

Olayları gazete sayfalarında, satır aralarında izleyen sade vatandaşın da neyi, nasıl anlayacağı medya tarafından yönlendiriliyordu. Oysa onların da gerçeği bilmeye hakları vardı. O satırlar ki, birçokları tarafından bilerek çarpıtılıyordu. Gelinen aşamada olaylar zinciri öyle bir noktaya ulaştı ki, artık hiç bir 'gizli' belgeye ihtiyaç duyulmayacak kadar net yanıtlarla izlenmekte ve bununla ilgili olgular her gün daha fazla ortaya çıkmaktadır. Yeter ki, bu olguların gerisinde yatan nedenleri anlayabilmek için uygun sorular sorma cesareti gösterilebilsin.

PKK'nin, 15 boyunca 'Ulusal Kurtuluş Savaşı' adına sürdürdüğü silahlı eylemler, bu kavramın ruhuna uygun hale getirilebildi mi? Bu adla yürütüldüğü iddia edilen savaş, ulusal ve uluslararası arenada hangi boyutları yakalayabildi? 15 yıl boyunca, BM ve Avrupa'nın çeşitli politik kurumlarının aldığı karar tasarılarına baktığımızda, bu savaşın 'terör' sınırını bir türlü aşamadığını görmekteyiz. Dolayısıyla savaşın kendisi de işlevine uygun olarak 'muhatapsız' kaldı! 'Muhatapsız Savaş', doğal sonucu olan 'Muhatapsız Barış'a dönüştü. Bu durum ne 'mucize' ne 'kaderdir'. Mucizeyle, kaderi yanyana getirenler var.

Bu yorumu daha iyi anlayabilmek için, İmralı sürecinin öncesinde yıllarca PKK çevresinde dolaşan garip bir silüetin, Yalçın Küçük'ün PKK önderliğine ilişkin yaptığı değerlendirmeyle birlikte ele almak gerekir: "Türkiye'nin bir PKK mücadelesine ihtiyaç duyduğunu göremedi." (*Aydınlık Zından s.87*)

Türkiye'de son çeyrek yüzyılda yaşananlar, halkların tarihinde yaşanan ender trajedilerden biridir. Türkiye Cumhuriyeti devletinde tüm halklar bu trajediden nasibini aldı. Gelecek

kuşakların bundan ders çıkarması, bu acılı tarihin bir daha tekrar etmemesi için bu çeyrek yüzyılın her yönüyle ele alınması bu anlamda kaçınılmazdır.

1 Eylül 1998 Ateşkesi'ne değin, PKK ile görüşmeler yapıldığına dair haberler Türkiye'de ilgili bütün devlet kurumları tarafından reddildi. Geçen süre içinde hiç bir kurum, bu görüşmeleri üstlenmiş değil. Bu nedenle, biz de bu görüşmeleri yapanları, -bir sahiplenen çıkana dek- bilinmez, görünmez, duyulmaz 'Derin Devlet' olarak adlandırmak zorunda kaldık. Bu zorluklar altında somut belgeleri beklemeksizin, izler bizi nereye götürürse, oradan içeri girmek zorundaydık. Kağıda kayıt düşmüş gerçeklerin bir yüzyıl sonraya bırakmak yanlısı değiliz. Başta Kürt halkı olmak üzere tüm Türkiye halkının bunu bilmeye hakkı var. Hangi halk, yaşamından 25 yılın çalınmasına izin verebilir! Çalınmış, çarpıtılmış bu tarihi gün ışığına çıkarmak için, halkın soru sormaya ve yanıt almaya hakkı var. Çünkü onların çocukları bu yarım yüzyıla göğüslerini siper ettiler.

Geçen 20 yıl boyunca, Türkiye 'terörizm'e karşı yürüttüğü mücadelede elde ettiği başarılarıyla örnek bir ülke konumuna yükseldi ve kendi metodunu ihraç eder hale geldi. Bugün terörün çok daha acımasızca, dini maskeler gerisinde sürdüğü Cezayir'de, "Türk Usulü çözüm" açıkça uygulanmaktadır. Bu ülkedeki savaşın sosyal ve siyasal temeli farklı olsa da, burada da terör rantıyla yaşayan bir sosyal tabaka ortaya çıkmıştır. Her iki ülke arasındaki yakınlığı sağlayan nokta - PKK liderinin de itiraf ettiği gibi- PKK'nin ulusal istemler, Cezayir'de ise dini grupların İslami istemler ileri sürerken sivil halka karşı terör uygulamasıdır.

Bir çok kişi PKK bünyesinde yaşanan tasfiye ve fiziki yoketmeleri, siyaset gereği normal bir eylem olarak karşılama eğiliminde. Bu eğilimin kimi 'demokratik' çevrelerde görülmesi ise vahim bir görüntü sergilemektedir. Vahşetin unutulmuşluğu üzerine kurulmaya çalışılan demokrasinin sahte yüzü

burada da kendisini en çıplak haliyle göstermektedir. Fransa'da 14 yıl süren Mitterrand iktidarı, Türk basınından yer alan 'Kürt dostu' suçlamasıyla alay edercesine, geliştirilen ekonomik ilişkilerle, yabancı sermaye sıralamasında birinci sırayı aldı. Fransa bu iki dilli politikaya en çarpıcı örneği oluşturuyordu. Kendilerini ifade etme hakkını, politik haklarla karıştıran Kürtler, çoğu kez bu ikili politikaların kurbanları olmuşlardır. Fransa bugün bile Güney Kürdistan'da, en elverişli koşullara rağmen Kürt devletinden yana değildir. Bütün bunların yanında Fransa Özgürlükler Vakfı Başkanı Danielle Mitterrand, PKK içinde yaşanan olayları, Hitler Faşizmine karşı verilen mücadelede 'Makizar'lar arasında yaşanan olaylarla karşılaştırma şanssızlığında bulunabiliyordu. O'na göre her siyasi harekette bu tip olaylar olabilirdi. Tarihin kaydetmediğini sandığı bu olaylar, unutulmaya mahkumdu. Jakobenci gelenek Madam Mitterrand'a bu unutkanlık hakkını veriyordu.

Bu sürecin mimarları, satranç taşlarıyla oynarcasına Kimin nereden rol alacağını hesaplamışlardı. Bu açıdan sadece PKK içindeki gelişmelere ve Öcalan'ın bu hareketi ne kadar kontrol ettiğine değil; diğer Kürt siyasal gruplarının ne durumda olduklarına da dikkat çekiliyordu. PKK'nin bırakacağı boşluğu herhangi bir diğer grubunun üstlenemez durumda olması da gerekiyordu. PKK, sadece kendi dışında bulunan, reformistlikle suçladığı ılımlı gruplara değil, diğer radikal gruplara da tasfiyeci bir tarzda saldırdı. Politika değişikliğine rağmen süreç, hiçbir boşluğa yer vermeden aynen devam ettirildi; yıllarca PKK eylemlerinin yanlışlığına karşı olanlar, silahların bırakılmasının yaratığı etki altında sadece barışa hizmet etmek için bu sürecin arkasında yer aldılar. PKK ile uzaktan yakından ilişkisi olmayan Kürt yazar Mehmet Uzun, Yaşar Kemal, Zülfü Livaneli, Ahmet Altan ve Orhan Pamuk bu sürece destek vereceklerini açıkladılar. PKK ile uzun yıllar çatışmalı olan Paris

Kürt Enstitüsü Başkanı Kendal Nezan, Fransa'nın en büyük gazetelerinde 'Öcalan'ı Kurtaralım' diye kampanya başlattı. Bu yorumlardaki bilgi eksikliği, politik yanlışlıkları besleyerek su yüzüne çıkartıyordu: Oysa Öcalan'ın bu kampanyalara hiç ihtiyacı yoktu. Açtığı sürece entegre olmak, arkasında -düşünceniz ne olursa olsun- sıralanmak, onun tek varlık nedeniydi. Bu sürecin mimarları da zaten bunu öngörmüşlerdi...

Bizi unutkanlığa davet edenler, geleceğimizi de kendi ipotekleri altına aldıklarını söyleyemiyorlar. Çok şükür tarihsel bilinç biraz olsun tecrübelerini bize de aktarabiliyor. Geçmişlerini sorgu altına almayan ve aydınlatmayan hiç bir toplumun ilerleyemeyeceğini biliyoruz. Aydınlanmayan toplum, günlük yaşamda her gün tökezlenecek, bilgi birikimine sahip olanların yardımını isteyecektir. Bu gerçek tüm Türkiye için sözkonusudur. 75 yıllık cumhuriyetçi geçmişin karanlıkta kalan 1923'lü yılları aydınlatılmasaydı Öcalan, hangi bilgi birikimiyle Kemalist çözümü Kürt sorununun önüne bir alternatif olarak koyabilirdi? Ya da bu bilgiye gençlik yıllarında erişseydi, aynı yolu izler miydi? Kemalizmin Kürt sorununa ilişkin çözüm önerisi, bir devlet güvencesi olarak 70 yıl saklanmıştır. Onlara göre toplum, daha doğrusu Kürtler bu önerileri anlayacak kadar politik olgunluğa sahip değildir. Mustafa Kemal'in 1923 yılında Kürt sorununun çözümü üzerine yaptığı aleni bir konuşmayı, Türk Tarih Kurumu'nun büyük bir ilahi yetkiyle 70 yıldır sakladığını öğreniyoruz. Bu bilgi ancak 1987 yılında 2000'e Doğru dergisince kamuoyuna sunuldu... Bu bir tesadüf müydü? 75 yıl önceki kardeşlik söyleminin gerekleri yerine getirilseydi, bugün Türkiye'nin on kat daha ilerde olduğunu hangi ölçüler reddedebilir. Üstelik tarihin oldukça elverişli sosyo-politik şartları Türk-Kürt kardeşliğini perçinleyecek olanaklar sunarken tam tersi bir yol seçiliyordu. Ancak, sosyal travmalar yaratmak ve Kürtlerin kendileri için politika ürete-

meyecekleri duruma getirilmeleri tek seçenek haline getirildi. Şimdi bu bir kurtuluş gibi önümüze sürülüyor...

Yaşadığımız son 25 yıllık tarihin acıları içine gömülen 50 bin insanın ruhu üzerimize çöktüğü bir sırada, bu dönemi sorgulama hakkına sahip değilsek, gelecekle ilgili hiçbir söz söyleme şansımız da yok demektir. Sorduğumuz sorular tehdit ve terörle bastırılmaya çalışılıyor. Susmamız öğütleniyor ve "Yoksa" ikaz ediliyoruz. Böylece, barışla vadedilen bir dönemin ışıkları daha yanmadan, zifiri karanlık bir dönem başlatılmak isteniyor.

Bu kitap, estirilen 'barış' rüzgarları arasında, 'Kosmos'un bilinmezliklerinde kaybedilmeye çalışılan o 'nüans' yakalamak için yazıldı. Madam Mitterrand'ın sözünü okuduğumda insanın kendisine yabancılaşmasının ne kadar tehlikeli olduğunu bir kez daha anladım. Bizi yabancılaşmaya ve tarihsel unutulmuşluğa teşvik edenlerin, bunu ne kadar bilinçlice söylediklerinden kuşku duymaya çalıştım. Boşunaydı... Ne de olsa O, bir devlet geleneğinden geliyordu ve orada unutulmak, *'Raison d'Etat'* için bir fonksiyon gereğiydi. Onlar istediklerini unutmakta, istediklerini hatırlamakta özgürdüler. Oysa ki bilimsel alan için, o unutulmuşluk denkleminde bulunan 'bir bilinmeyen' bütün bir bilineni alt üst edecek kuvvete sahiptir.

Peki! Türkiye'de yaşananları bir devrim olarak görmek ve sonuçlarını devrimin acılı tarihine bağlamak mümkün mü? O zaman soruyu, kimlerin ne istediği, ne için ölüme gülerek gittikleri şeklinde sormak gerekmez miydi?

Türkiye'de ve Kürdistan'da yaşanan dram, 'bir devrimin evlatlarını yemesi' olayından çok daha farklıdır. Burada yaşananın bir 'devrim' değil, kitlesel bir tasfiye olduğunu gelişmeleri biraz olsun yorumlama cesaretini gösterenler göreceklerdir.

Ben felsefe kökenli bir tarih araştırmacısıyım. Bu nedenle bir belgeyi ya da olguyu, sadece çıplak diliyle değil, bu dilin arkasındaki anlamı araştırmak durumundayım. Sadece olayla-

rın ve olguların görünürdeki hallerinin yazımı değil, kelimelerin ruhunu ve arkasındaki nedenleri de aramak zorundayım.

Tarihin günlüğünü yazanların böyle bir zorunluluğu yok. Bu anlamda hem septik, hem realistim. Sözlerin, ilgili objeleriyle ne kadar uygun olup olmadıkları benim sahama girer. Doğruya yaklaşmanın başka bir yolu da yok.

Ancak doğruya yaklaştığınızı sandığınızda, çok uzaklarda da seyrediyor olabilirsiniz. Sözlerin gerisinde yatan nedenleri anlamadıkça ya da bu anlamlara uygun pratik veriler bulmadıkça bu risk her zaman vardır. Bu riski almadan da bir yere varmak mümkün değil. Örneğin Öcalan "devlet dilini" anlamak gerekir diyorsa, bu dilin, kendisinin de var olan "diline" göre nasıl bir yaklaşımda durduğunu bulmak gerekir. Her iki dilin yapısı ve içeriği ortak bir objeyi ele alıyorsa, objenin kendisinin ne durumda, niçin ele alındığı da önem kazanır. Objenin kendisini sarmalayan söz, artık onun dışına taşan bir eylem türüdür. Objektler ve subjektler arasındaki ilişki artık "keşke" yakınmasına yer bırakmayacak kadar netliklerle doludur. Dolayısıyla önce kendi dilini devletin nasıl anladığını anlatması, kamuoyunu buna ikna etmesi gerekirdi. Devlet dilini bundan soyutlamak mümkün değildir.

Geri çevrilemez olan tarihsel zaman, yaşananı sonuçlarıyla birlikte ele alır. Objektler ve subjektler arasındaki ilişki türünün tarihsel belgeseli içinde "keşke" sözcüğünün değeri, sadece yaşanan bir dönemin literatürünü, trajedi olarak anlatmak için vardır. Yaşanmış, olmuş-bitmiş tarihin değerlendirilmesinde 'keşke' sözcüğüne yer yoktur. Kendisini tarihsel bir konuma oturtmasını bilen Öcalan'ın, yaşadığı trajediyi "keşke" sözünün arkasında açıklayamayacağım bilmesi gerekirdi.

Demokrasi içinde kardeşce yaşamak elbette güzel. Kim buna karşı olabilir!.. Hele faili meçhullerin bu kadar yoğun olduğunu -Cumartesi Annelerinin saygı direnişine rağmen- çok şaşkınca, 'birdenbire' Hizbullah operasyonlarıyla öğrenen bir

ülkede, demokrasi-savaşı vermek elbette kolay değil. Bu olay İmralı söylemine has bir olay da değildir. Eğer öyle olsaydı, yıllarca edindiği şiddet mantığından bir an önce sıyrılır, kendisini eleştirenlere en azından bundan sonra daha hoşgörülü bir üslup kullanırdı. Ama hayır; bu süreci ortaya konduğu biçimiyle desteklemeyenler, reddedenlere, ölüm ve ihanet fermanı göndermeye İmralı'nın dalgaları arasında devam ediyor. Dağlarda hala umutsuzca direnen gerillanın üzerine bugüne dek hiç alışık olunmadığı tarzda, onlarca helikopterle gidiliyor, İmralı söylemi ise 'devlet dili' demeye devam ediyor... Böylece demokrasinin bir ayağı daha kurulmadan, tökezliyor...

Oysa ben 'Barış'ı bu haliyle bile destekliyorum. Kirli savaşın devamının, kirli bir barış olması tehlikesinin tartışıldığı şu günlerde, kirli ve amacını kaybeden kötü bir savaş yapmaktansa, kötü bir barışı tercih ediyorum. En azından orada yaşam hakkı vardır. Ama acılarla yaşanmış, 40 bin ölüye mezar olmuş bir dönemin, sorulması gereken sorularını herkes açıkyüreklilikle sorabilmeli. Şu anda dağda, direnmeye çalışan gerillanın, reddedilmesi gereken bir mirasın üzerinde durduğunu anlaması gerekiyor. Bu mirasın üzerine saygın bir geleceğin kurulamayacağını herkesten önce onların bilmesi gerekmektedir. Onların yaşamaya daha fazla hakları var. Aksi taktirde, suçsuz 40 bin ölünün ruhu onların karşısında duruyor. Ölenlerin çığlıkları her gün İmralı kıyılarına vuran dalgaların seslerine karışıyor. Bu çığlık unutturulmamalıdır.

Bu kitapta, koca bir dönemi halkın gözlerinin içine bakarak yalanlayanları; bu senaryoda bilerek rol alanları göstermeğe çalıştık. Yine kitap, bir dönemi gizli servis senaryolarıyla polisiye romanlara döndüren ve özünü kaybetmek isteyenlere karşı yazıldı.. Ve yine bu senaryoda bilmeden rol alanlara da, hala 'devlet dilini' öğrenemediniz mi, hala 'tarihi' öğrenemediniz mi demek içindir.

ULUSLARARASI KOMPLO VE OYUNCULARI

Abdullah Öcalan'ın Roma'dan ayrılmasından sonra geçen bir aylık süre sürecin en gerilimli kesitini oluşturmaktadır. Gerilimin sonunu, 16 Şubat 1999 tarihli gazetelerin manşetten verdikleri haber belirliyordu : 'ZAFER'. Bu, Türkiye tarihinde ender görülen dönüm noktalarından biriydi. Kamuoyu bu tür ortak başlıklara ancak darbeler ve benzeri olaylar sırasında raslayabiliyordu. 9 Ekim 1998'de Suriye'den çıkmak zorunda bırakılan Abdullah Öcalan, 12 Kasım'da Moskova'dan Roma'ya tüm dünyanın dikkatleriyle birlikte gelmişti. Ancak burada beklediği iltica talebi yanıt bulamayınca, tekrar geldiği yere geri dönmek zorunda kaldı. Bundan sonra Öcalan'ın Avrupa semalarında anlamsız bir tarzda, günlerce süren yolculuğundan kamuoyu yer yer haberdar oldu. Şu ülkede veya bu ülkede olduğu yolunda çıkan söylentiler, Avrupa'daki Kürt kitlesi arasında heyecanlı bir bekleyişe neden oluyordu. Arkasın-

da binlerce taraftarı olan büyük bir örgütün lideri, çok garip bir ilişki ağıyla, bu örgüt yapısıyla alay edercesine boşlukta dolaşıyordu. Kendi güvenliğini örgütüne değil, gizli servislerin eline teslim etmişti. Ancak bunun nedenini, ne kendi örgütü tarafından, ne de başkaları tarafından sorulmuyordu... 28 Ağustos 1998'de, 1 Eylül Barış Günü'nün anlamına atfen ilan edilen tek taraflı ateşkesten sonra MED TV'de yapılan panellerde sık sık yorumlar yapan Öcalan'a bu konuda sorulması gereken sorular yine sorulmuyordu. Tartışma adına yapılanlar monolog idi. Sadece o konuşuyor ve konuşuyordu... Ama sorular kısmına gelindiğinde panelde bulunanlardan hiçkimse ortaya çıkıp soru sorma cesaretini gösteremiyordu. Tek tük, cesaret edip soranlar ise onun söylediklerini yeniden tastik etmekten öte bir söz söylemiyorlardı. Öcalan hakimiyeti, binlerce kilometre ötedeki stüdyoda bile etkisini gösteriyordu.

Öcalan'a daha 9 Ekim 1998'de, Suriye'den çıkmadan önce, Yunanistan'dan 'resmi' yanıt gelmişti: 'Buraya gelmeyiniz, iltica hakkı veremeyiz.' Kendisine bu durumu açıklayan PASOK milletvekili Kostas Bantouvas, yine de onun ısrar edip gelmesi halinde 'fiili bir durum' yaratılacağını, belki durumun bu tarzda çözüleceğini söyler; ancak hiçbir resmi umut vermez. Tam tersine bunun imkan dahilinde olmadığını anlatır. Ayrıca Öcalan'ın da, Yunanistan'ın kendisine siyasi statü vermeyeceği hususunu iyi bildiğini söylemektedir. Yine de denenmesinde ısrarlı davranır ve bir kısım Yunan parlamenterin sağladığı umutla Atina'ya uğrar. Öcalan Atina'da uçak içinde geçen saatler boyunca olası bir kabul haberini bekledi. Ama nafile. Yunan Hükümeti kararlıydı, iltica hakkı vermeyecekti. Zorunlu olarak Moskova'ya geçti. Burada Rus Duması'nın ezici bir çoğunlukla Öcalan'a iltica hakkı verilmesiyle ilgili kararı dikkat çekti. Ancak o sıralarda daha yeni başbakan olan Primakov'un Kürtler konusunda sahip olduğu çok geniş bilgiler, Duma'da

alınan kararın hükümet nezdinde uygulanmasına imkan vermedi. Uzun seneler Sovyetler Birliği'ni Irak'ta çeşitli düzeylerde temsil eden Primakov, Irak Kürdistan'ın da 'Kürdistan'ı at sırtında dolaşan elçi' olarak tanınmaktadır. Primakov bu yıllarda sadece Irak Kürtleri'ni ve politik yapılarını değil, jeopolitik yapılar içinde sıkışan Kürt örgütlerinin varlık yapılarını ve işlevlerini de çok iyi tanımıştı. Bu bilgi Öcalan'ı Rusya topraklarında kabul etmemek için Primakov'a yetiyordu.

Öcalan 12 Kasım'da Rusya'dan çıkmak zorunda kaldı. Bu tarihten, 16 Ocak 1999'a kadar sürecek olan 'Roma Günleri' böyle başladı. Bu zaman dilimi içinde göze çarpan en önemli siyasi gelişme, 6 Aralık'ta Brüksel'de yapılan Avrupa Birliği Dışişleri Bakanları Toplantısı'nın sonuç bildirisiyle, 11 Aralık'ta Viyana'da yapılan Avrupa Birliği Zirvesi Kararları oldu. Avrupa Birliği, PKK'ye atfen yaptığı açıklamada bir bütün olarak 'terörizme karşı mücadelede' ortak davranış içinde olduğunu vurguladı. Öcalan'ın Avrupa'ya gelişiyle, Kürt sorununun uluslararası bir sorun haline geldiğini iddia eden PKK çevrelerinin aksine, Viyana Zirvesi'nden Kürtlerle ilgili hiçbir karar çıkmadı. Öcalan'ın yakalanmasından sonra, 1999 yılı sonunda yapılan, Türkiye'nin aday üyeliğe kabul edildiği tarihi Helsinki Zirvesi'nde ise, Türkiye'nin tezlerine haklılık verir gibi, Kürt sorununa, ne ulusal, ne de etnik sorun çerçevesinde yaklaşım gösterilmedi. Avrupa için süreç, Brüksel ve Viyana kararlarının devamı olarak devam etti.

Öcalan Roma'da bulunduğu sırada yapılan bu ilk iki toplantının sonuçlarına karşın, Avrupa'da kalmakta neden bu kadar ısrarlıydı? Kendisine Avrupa'nın herhangi bir yerinde İltica hakkı verilmeyeceği iletildiği halde o, bu konuda direndi. Neden? Öcalan neyi ispatlamaya çalışıyordu!.. İtalya Başbakanı Massimo D'Alema Mart 99 sonunda Alman *Der Spiegel Dergisi*'ne yaptığı açıklamada, kendilerinin Öcalan'a mülteci sta-

tüsü tanıyacak bir ülkenin bulunduğunu, ancak Öcalan'ın bu ülkeye gitmeyi reddettiğini, siyasi çalışmalarına devam etmek için Avrupa'da kalmak istediğini açıklar ve ekler "Eğer isteseydi şu anda çok uzaklarda olabilirdi." Bu ülkeyi açıklamaktan kaçınan D'Alema, böylece önemli bir konuya da açıklık getiriyordu Öcalan, zor anda kalması durumunda başvurabileceği bir çözüm daha ortaya çıkmıştı. Bu yola başvurma sorunu bir tarzda çözüme kavuşturmayı sağlayacakken, 16 Ocak'ta tekrar Rusya'ya gitti. Bundan sonraki süreler artık daha kısadır. 20 Ocak'ta Ruslar onu gözden uzaklaştırmak için Tacikistan'ın başkenti Duşanbe'ye gönderirler. Buralar Öcalan için dayanılacak yerler değildir. Ve nihayet 28 Ocak 1999'da Öcalan, anlaşılmaz bir ısrarla son bir umut olarak gördüğü Yunanistan'ın kapısını tekrar çalar. Ancak Yunanistan da onu topraklarında barındırmamakta kararlılığını korumaktadır. Suriye'de iken ayağına kadar giden hükümet üyesi milletvekilleri bile ortada yoktu. Öcalan'ın varlığı, zaten sorunlu olan Türk-Yunan ilişkilerini, uluslararası ilişkiler açısından Yunanistan aleyhine çevirebilecek durumdaydı. Son çare olarak yanına verdikleri gizli servis elemanı Savas Kalenderidis ile birlikte, 2 Şubat'ta Kenya'nın başkenti Nairobi'ye gönderildi. Öteden beri Öcalan için gerçek devlet politikası gizli servisler aracılığıyla yapılıyordu. Bunun garipsenecek yanı yoktu. Yanına verdikleri bu adamın da bir devlet güvencesi olduğunu düşünüyordu. Oysa son olay tam tersini gösterdi: Bunun, Öcalan'dan kurtulma operasyonu olduğu kısa süre sonra anlaşıldı.

2 Şubat'tan 15 Şubat'a kadar geçen süre içinde Öcalan'ın çok gergin olduğu biliniyor. 14 Şubat'ta yanına gelen İtalyan avukatına verdiği yeni bir iltica dilekçesinde, etrafında bir çok oyunların döndüğünü ve yaklaşan tehlikeyi gördüğünü açıklıyordu. Bu dilekçede kendi durumundan başta Fransa ve Almanya'yı sorumlu tutarken, Rus Başbakanı Primakov'un tavrı-

nı kınıyordu. (*15 Şubat 1999, Özgür Politika*) Ancak buradaki daha ilginç nokta, Öcalan etrafında dönen oyunlar sürerken, durumun farkında olmalarına rağmen Yunanistan Dişişleri Bakanı Theodoros Pangalos'un ironi dolu bir demecinin Özgür Politika'da yer almasıydı. Tarih 8 Şubat'ı gösteriyordu; Pangalos Öcalan ile ilgili sorulan sorulara şöyle yanıt veriyordu. " O, kutsal ruhülkudüs gibidir; her zaman her yerdedir." (*9 Şubat 1999, Özgür Politika*) Öcalan'ın, ikide bir Avrupa'nın değişik havalimanlarında görüldüğü haberlerine atfen söylediği anlaşılan bu ironi dolu sözler Özgür Politika'da ciddi bir haber gibi manşetten verilmekteydi. Oysa aynı günlerde bu istenmeyen misafiri Nairobi'deki Yunanistan Elçiliği konutundan zorla dışarı atmanın planları yapılıyordu. Pangalos ile beraber Yunan hükümeti bu planın içindeydi. Yunanistan Dışişleri Bakanı Pangalos, Öcalan'ı Nairobi sokaklarında kendi başına bırakarak bilinmez bir sonun hazırlığını yapıyordu. Gazetelerde çıkan diğer bir haberde ise "Öcalan liderliğindeki PKK'nin kendi çıkarları için çok büyük bir anlam ifade taşımayacağını düşünen Yunanistan'ın, sinsice bir plan yaparak terör örgütü liderinin Türkiye tarafından işlenmiş izlenimi verilen bir cinayete kurban" etmeyi bile planladıkları yazılmaktaydı. Böylesi bir son, Türkiye'yi daha fazla iç karışıklıklara, çatışmalara sürükleyecekti. Yakalandığı gün, PKK çevrelerince Türkiye'yi de içine alacak tarzda sunulan 'Ulusal öndere karşı uluslararası komplo' teorisi daha sonraki günlerde bizzat Öcalan tarafından düzeltilecekti. Öcalan PKK'nin VII. Kongresinin için gönderdiği bir değerlendirme yazısında Türkiye'nin komplo teorisi içinde iştirakçi değil, mağdur bir rolde olduğunu ilave ederek 'Uluslararası komplonun' boyutuna da açıklık getirecekti.

Bu komplo teorisinin bir ayağını Suriye'den ayrılacağı 9 Ekim günü olarak açıklayan Öcalan, bu tarihi 'Ortadoğu'da büyük savaşın başlayacağı gün' olarak adlandırdı. Akdeniz kı-

yılarında olan NATO savaş gemilerinin füzelerini Suriye'ye, kendisinin bulunduğu mekana doğru çevirdiklerini iddia edecek kadar ileri götürdü bu iddiayı. Oysa Yunanistan'a hareketinden önce, Atina'ya geleceğini Kosta Bantouvas'a bildirmiş ve o da uçağın rotasını hükümetine bildirmişti. Öcalan'ın uçağı bu bilgi alışverişi içinde, Akdeniz'de 'savaş' nizamında bulunan NATO uçak gemilerinin üstünden süzülüp, Yunanistan'a doğru yol alacaktı... İddia edildiği gibi Öcalan'ın fiziki imhasına yönelik bir komplo gündeme konduysa 9 Ekim 1998'den 15 Şubat 1999'a kadar geçen 130 gün içinde ne gibi stratejik bir değişiklik oldu da, Öcalan, aynı NATO tarafından sağ olarak Türkiye'ye teslim edildi ve Türkiye bu 'paketi' kabul etti?

İşte bu noktada, 'zafer' sarhoşluğu içinde, rüya aleminde olanların önündeki perdeyi, -aşırı propogandalardan sıyrılarak- bir nebze olsun aralamayı hedefledik.

Olayların görünen yüzüyle olaya bakılırsa, onbinlerce insanın ölümünden sorumlu tutulan birinin, oldu-bittiyle yokedilmesi halinde Türkiye bakımından, birçok hukuksal problemi de ortadan kaldıracak olanaklar sunuyordu. O günlerin toplum psikolojisi irdelendiğinde böylesi bir yola neden başvurulmadığı sokaktaki insanlar tarafından da sorulmaktaydı. Gazete sayfalarında ise Türkiye'nin isteseydi onu 'Akdeniz'in sıcak sularına' atabileceği bile yazılıyordu. Beklenen kin duyguları burada hakim olmadı. Öcalan'ın Nairobi'de bir biçimine getirilerek yok edilmediği göz önüne alınırsa, siyasal bir karar sonucu Türkiye'ye getirildiği sonucu ortaya çıkacaktır.

Öyleyse Öcalan, Türkiye tarafından bir kez daha kurtarılmış oluyordu. Üstelik ABD'nin yardımıyla...

Öyleyse, 'Uluslararası Komplo' teorisinden dışlanan en az iki ülke vardı: Türkiye ve ABD...

Tam bu noktada bu başdöndürücü serüvenler arasında bir detayı vurgulamakta yarar vardır: Öcalan yakın çevresine ver-

diği bir bilgide, Roma sürecinin olumsuz olması halinde kendisinin uluslararası bir heyetle Türkiye'ye geri dönebileceğini en azından bir düşünce olarak yapacakları arasına not olarak düşüyordu. İşte bu nedenle Nairobi'den uçakta getirilirken gözü açılan Öcalan'ın ilk verdiği mesajın spontane bir karşı duruş değil, çoktan hazırlanmış bir lafın yaşama geçirilmesi olduğu anlaşılacaktır. Öcalan uçakta "hizmet imkanı verilirse, hizmet edeceğini" belirtir. 'Ne istediğini' soran yetkiliyi ise "Siz kendinizi yormayın böyle şeylere" diye anlaşılacak bir ses tonu ve tavırla yanıtlarken şunları ilave eder: "Sanırım daha üst düzeyde fayda edebilirler." Bu, sorunların daha çok üst kademeyi ilgilendiren sorunlar yığını içinde olduğunun anlatımıdır. Gösterdiği tepkilerle, mantıki yaklaşımları arasındaki davranış birliği -o günlerde çokça propogandası yapıldığı gibi- kendisine uyuşturucu verilen birinin davranışları değildi. İşte İmralı süreci iyi incelenirse, kendisine yeşil ışık yakıldığından beri bu söylemleri yavaş yavaş, her defasında daha da ılımlılaştırarak dile getirdiğini ve partisine kabul ettirdiğini görürüz. İmralı, bu söylemlerin resmiyet kazandığı yer oldu.

Özgür Politika yazarlarından Günay Aslan, Suriye krizinin tam ortalarında, Öcalan'ın başına neler gelebileceğini yazmaya başladı. Öcalan Avrupa ve Kenya'da iken, '*Öcalan Olgusu-2,3*' diye bu diziyi sürdürdü. Türkiye'ye teslim edildikten sonra 'bu olayı nasıl biliyordun?' şeklindeki sorularla karşılaştı. Verdiği yanıt yine çıplak gözle izlenebilecek olan bir sürecin açıklanmasıydı: "Oysa bilinmeyecek ne vardı ki? Herşey ayan beyan ortada değil miydi? Herşey Marguez'in Kırmızı Pazertesi romanındaki cinayet gibi, önce ilan edilip sonra gerçekleşmedi mi? Sayın Öcalan'a yönelik komplo kadar aleni yapılan başka bir uluslararası komplo var mı ki? Doğrusu sanmıyorum. Varsa da ben bilmiyorum. Benim bildiğim sürecin Sayın Öcalan'ı tasfiye etmek yönünde gelişeceğiydi. Öyle de oldu.

Tabii siyasi öngörü yoksunu komplo teori üreticilerinin aksine, bu tespit herhangi özel bilgiye de dayanmıyordu. Çıplak gözle de görüldüğü gibi, uluslarası komplo deyim yerindeyse bağıra çağıra geliyordu. Buna rağmen de önlenemedi." (*Özgür Politika, 26 Mart 1999*)

Bu kadar açık bir durumu, Öcalan gibi kuşkuculuk sınırı yüksek birinin farketmemesi garipsenecek bir durum. Ayrıca PKK gibi yaygın bir örgütlenmesi olan bir örgütün, bu komployu görememesi mümkün müydü? Ya da komplonun önlenmesi için parti zırhını başkanlarının üzerine koymaları gerekmez miydi? Ama hayır... "Komplo"nun önlenmesi için hiçbir girişim yapılmadı. Sadece iltica hakkı için resmi yollara başvuruldu. Öcalan, kendisine karşı yapılan komploya NATO kararı olarak bakıyor. Ama kapısına gelip dayandığı ülkeler NATO üyesi değil miydi? O halde neyi zorlamaya çalışıyor? PKK'ye parti olarak ihtiyacı zaten yoktu. 'Sizi daha fazla sırtımda taşıyamam' diye restini çekiyor. 'Ya düzelirsiniz ya da çekip gidersiniz diye' parti kadrolarını azarlıyor. Peki ne düzeltilecek? Hesapları daha önce planlanan ve Öcalan'ın yıllarca kadrolarına bir suç unsuru olarak kan kusturduğu 'Demokratik PKK' nihayet kendisi tarafından dile getiriliyordu. 'Demokratik PKK' söylemini, modern anlamda ulusal bir kurtuluş hareketinin ruhuna uygun tarzda ele alan onlarca kadro bu nedenle yokedilirken, kendisi bu terimi daha da geriye çekerek, 'burjuva demokrasisine adapte olmuş bir PKK' diyordu. İşte bu formülün ve stratejik değişimin, Avrupa'da kalabildiği sürece sığdırılmasını istiyordu. Avrupa'dan Türkiye'ye değişen PKK imajı verilmek ve bu yönde kamuoyu oluşturmak isteniyordu.Ne var ki bu hesap tutmadı. PKK'nin geçmişte Avrupa'da bıraktığı imaj, bu süreci Avrupa'dan başlatmasına izin vermedi. 'Derin Devlet', yeni PKK'yi çoktan kabul etmişti. Aksi takdirde İmralı söyleminde var olan "Dünya şartlarının

değiştiği, ulusal ve kültürel haklar için silaha başvurulmasına gerek kalmadığı" gibi tezlerin, gerçekten de tutukluluk koşulları psikolojisinden kaynaklandığını söylemek gerekecektir. Böylesi bir durumdaysa PKK Başkanlık Konseyi'nin durumu daha da trajik olurdu. Öcalan ise Avrupa'ya çıkarken, zaten rotasını Türkiye'ye dönmüştü. Komplo teorisinin ayaklarını iyi oturtmak, ancak bütün bir ilişki ağını sonuçları itibariyle ele almakla mümkün olur. Yoksa, süspans bir film senaryosuyla karşı karşıya kalabiliriz. Komplonun "bağıra, çağıra" geldiğini söyleyen Günay Aslan, yine de bir konuda yanılıyordu: Öcalan, bu süreçte tasfiye edilmedi; tam tersine, edilme tehlikesine karşı korunmaya alındı. Buradaki sır, MED TV'de Prof. Yalçın Küçük ile yaptığı söyleşilerin bir daha duyulmayacak olan en son cümlesinde gizliydi: "Öcalan, PKK'yi kesin olarak kontrol ediyor!.." Peki bu duyarlılığın altındaki sis perdesi hangi politik hesapların üzerine örtülmüştü?

SÜRECİN İZDÜŞÜMÜ

PKK lideri henüz daha yakalanmadan, 13 Şubat 1999'da Kanal 7'de yapılan bir söyleşide, Dışişleri Bakanı İsmail Cem, "Terör başının Avrupa'ya gelip kendisini sergilemesi karşısında Türkiye'nin Avrupa nezdinde başarı kazandığını" söylüyordu. Yani Apo'nun Avrupa'ya gelişiyle birlikte, Kürt sorunu uluslararası politikada konuşuluyor olsa da, bu durum karşısında Türkiye köşeye sıkışmamış, tam tersine yıllardır anlatmak istediği, ama bir türlü anlatamadıklarını bu kısa süre içinde sadece Avrupa'ya değil, tüm dünya'ya anlatmaya çalışmış, bunda küçümsenmeyecek bir yol almıştı. İsmail Cem, aynı söyleşide yaptığı bir karşılaştırma ile ilginç bir çerçeve çiziyordu: "Önceden Apo'nun ayağına giden Avrupa, şimdi kendi ayağına gelen Apo'yu kabul etmemektedir, bu önemlidir" diyordu. Avrupa ile olan görünürdeki o 'büyük' diplomatik krize karşın, Türk devlet yetkilileri olumlu konuşmaya devam ediliyorlardı. Konuşulan Kürt sorununun, gerçek anlamda bir

gündem maddesi haline getirilmesi ise mümkün olmadı. Ama yine de, bu kadar uygun şartlara karşın, Türkiye kendisini anlatmakta zorlanmaktaydı. Türkiye'nin sıkıştığı nokta bu sürecin kısalığında, Avrupa'nın ise bu olayı kabullenebilmesindeki hazırlıksızlığında idi. Öcalan, hiçbir yerden garanti almadan, zaten diplomatik olarak yediği terör damgasına rağmen fiili bir durum yaratarak Avrupa'ya çıkmakla bu krizi yaratmış oldu. Ayrıca başta Almanya olmak üzere 4 milyona yakın Türkiyelinin yaşadığı kıtada, politize olmuş böylesine geniş bir toplumu denetim altında tutmanın zorlukları Avrupa Konseyi'ni düşündüren en büyük sorun olmaktaydı. Bu nedenle, Almanya'nın Öcalan için açtığı kırmızı bültenle arama dosyasının hukuk süreçine uygun olmadan, siyasi bir kararla kaldırılması tam bir makyavelist örnekti. Öte yandan bir gerilla liderine hiç uygun olmayacak bir yaklaşımla, Öcalan kendisinin Almanya tarafından tutuklanmasını bekliyor havasındaydı. Almanya bu kararından politik nedenlerle vazgeçince, PKK cephesinden büyük eleştirilere uğradı. Avrupa'ya geldiği zaman, yine bir ihtimalle bu karar uyarınca tutuklanacağı hesapları gösterilen bu tepkilerle ortaya çıkıyordu. Almanya'nın hakkında vermiş olduğu tutukluluk kararı geçerliliğini koruyordu. Buradaki olası bir tutukluluk halinin uzun vadeli olmayacağı da düşünülüyor olmalıydı. Avrupa'da bulunan yoğun Kürt kitlesinin tepkileri sonucu karar, gözetim altında ikametgaha da çevrilebilirdi. Öte yandan Alman hükümet yetkililerinin, bu ülkede meydana gelen PKK eylemlerinin kontrol altına alınması için kendisiyle yaptıkları olumlu görüşmelerin de bu kararda etkili olabileceği sanılıyordu. Bu süre içinde Almanya'da kalıp, PKK'de önü açılan değişim sürecini, buradan devam ettirme şansını bu kıstaslarla kendisine veriyordu. Ancak Avrupa, bir bütün olarak bu varsayımların hiçbirine olanak vermedi. Kıta'ya siyasallaşmak için gelen Öcalan, tama-

men bir tecrit havası yaşayarak kriminalize olmuştu. Uluslararası insan hakları kuruluşları birbiri ardına demeçler vererek, olası bir uluslararası mahkeme önünde yargılamada taraf olarak yer alacaklarını bildiriyorlardı. Ellerinde, bağımsız organlarca elde edilmiş PKK eylemlerini, terörist eylemler olarak kanıtlayacak yüzlerce döküman bulunmaktaydı. Diğer taraftan, PKK'nin uygulamalarına maruz kalmış, yakınlarını kaybetmiş önemli bir Kürt kitlesi de, bu mahkemede taraf olarak yerlerini alacaklarını bir bildiriyle belli ettiler. Bu girişim, PKK'nin boşalttığı Bekaa'daki kampın çeşitli yerlerine gömülmüş yüzlerce cesedin araştırılmasına kadar gidiyordu. İşte bu noktadan sonra sonun başlangıcı görülmüştü. Avrupa'yı sıkıştırmanın hiç bir anlamı yoktu. Önünde duran iki yol vardı Yer altına inmek, ya da, uygun bir yolla birliklerinin başına geçmek...

Görünürdeki olumsuzluklara rağmen, hiçbir somut adım atılmamışken yeni bir maceraya adımını atarak Avrupa'ya gelen Öcalan, bu çıkışının sorumsuzca yapıldığını çok daha sonraları PKK VII. Kongresi'ne 4 Aralık 1999'da göndereceği değerlendirmelerde itiraf edecekti.

Geriye kalan çözüm önerileri için ne PKK, ne de Öcalan, bu konuda en küçük bir girişim bulunmuyordu. PKK lideri daha önce karar vermiş gibi bu iki konuyu da gündem dışı tutmayı başarıyordu. Ne yer altına inmek ne de birliklerinin başına bir komutan edasıyla geçmek yanlısı değildi. Kuzey Irak'a gitmemesinin nedenini "bu yolun tutulmuş olduğu; eğer giderse bulunduğu yerin sivil halk ve gerillayla birlikte kimyasal gazlarla bombalanarak yokedileceği" şeklinde açıkladı. Ancak bu yolun nasıl kapalı tutulduğu bilinmiyor. Bu dönemde Bekaa Kampı'nda eğitim gören 300 militanın uygun yollarla savaş alanlarına aktarıldığı düşünülürse, PKK gibi geniş olanakları olan bir örgütün, kendi başkanını da güvenlik için-

de bu bölgeye ulaştırabileceğinden kuşku duyulmazdı. Üstelik böyle bir geçiş için güzergahın hazırlandığı söyleniyordu. Ne var ki bu girişim tamamen içe yönelik bir taktiksel manevra olarak kaldı. Çünkü Öcalan kararını çok daha önceleri vermişti : PKK'nin yeniden yapılanması ve tüm stratejinin Türkiyelilik zemini üzerine taşınması için artık dağlara ihtiyacı yoktu. Dağ yaşamı, bu değişimi kabullenmeyecek yasalarla doluydu.

Öcalan'ın Roma'ya gelişiyle başlayan siyasi iltica tartışmalarıyla, Kürt sorununun siyasal bir 'sorun' olarak tartışılması arasında çok büyük farklılıklar vardı. Bu farklılık PKK çevreleri tarafından hiç dikkate alınmıyor, sorunun bu tarzda tartışılmasını bile kendileri açısından bir başarı olarak gösteriyorlardı. 1 Eylül'de ilan edilen ateşkes yürürlükteydi. Ancak bu kimsenin umurunda bile değildi. Operasyonlar bütün hızıyla devam ediyor, devlet bir helikopterini içindekilerle birlikte bu çatışmalarda, Hakkari bölgesinde kaybediyordu. Ancak yine de Kürt sorunu ulusal ya da etnik bir sorun olarak Avrupa ve dünya kamuoyunun önüne gelmekten epey uzaktı. Tartışılan konu Öcalan kişi olarak yarattığı krizdi. İtalya Başbakanı Massimo D'Alema tüm iyi niyetli çabalarına karşın, hakkında ağır dosyalar bulunan Öcalan'ın İtalya'da kalmasını sağlayamadı.

PKK çevreleri ısrarla Kosova ve Kürdistan arasında karşılaştırma yapıp, Batı'nın Kürt sorununa müdahalesini istiyor, Avrupa ise gerçekten bu kadar kopuk karşılaştırmaları tartışmak bile istemiyordu. Avrupa'dan Türkiye'de Kürt sorununun, varlığını kabul ediyor ama bu sorunun Avrupa ile Türkiye'yi karşı karşıya getirecek bir çatışma noktasında olmadığını, Kürdistan'daki mevcut duruma bakarak tesbit edebiliyordu. Ama PKK çevreleri, kendi varlığını siyasetin gerçek sahnesinde sıfırlayan bu kadar açık söyleme karşın, yine de Kürt sorununun uluslararası çapta konuşulmasının zafer sarhoşluğu içindeydiler. PKK'nin ulusal bir sorunun tarafı olması açısından ne as-

keri, ne de siyasi düzeyde devletle girdiği mücadelede hassas bir denge noktasında olmadığıydı. Böylesi bir dengesizlik içinde hiç bir devletin arabuluculuğa soyunamayacağı her nedense anlaşılamıyor, yine de ısrarla bu role soyunacak birileri aranıyordu. Dolayısıyla temelde bir hata yapılıyordu. Kürt sorunu maalesef kötü kaderinden kurtulamayarak bir liderin Avrupa'ya çıkışıyla, başta Avrupa için yarattığı istenmeyen durum nedeniyle tartışılıyordu. Kürt sorunu buna bağlı ikinci bir faktör durumundaydı. Yani ulusal sorunun kendisi arka planda durmaktaydı. İşte böylesi bir ortamda Türkiye, yirmibeş yıldır belirlediği stratejiye uygun olarak, Kürt sorununu PKK ile, PKK'yi de terörle birleştirerek bir ulus sorunu olarak 'Kürt sorunu'nun içini boşaltmaya çalışmıştır. Bu uygulamayla Kürt ulusal sorunu, demokratik muhtevasını uluslararası alanda ortaya koyamayacak duruma geldi. Kürtlerin demokratik kamuoyu desteğini gördüğü yerlerde bile, PKK'den kaynaklanan nedenlerle etkisizleştirdi. İşte tam bu noktada modern bir ulus hareketinin ne olması gerektiği tartışma konusunun merkezini oluşturmaya devam etmektedir. Yukarıda sıraladığımız noktaların, devletin izlediği bilinçli bir politikanın devamından başka bir şey olmadığı 'devlet'i biraz olsun tanıyanlar için sır değildir. Devlet, PKK ile olan mücadelesinde stratejisini bu eksene koyarak bugünkü noktaya gelmiştir. Buna 'Terör Stratejisi' adı verilmişti. Görünen o ki, PKK kendi cephesinde, bu stratejiyi boşa çıkartacak bir eylem tarzı geliştirmemiş, tam tersine kendisini bu yönde suç altında bırakacak olaylara açık tutmuştur. PKK'nin terör eylemleriyle demokratik kamuoyu ve kurumlardan ne kadar koptuğunu Başbakan Bülent Ecevit ancak 2000 yılında açıklama imkanı bulacaktır: "Siyasal hareketlerini siyasallaştırdıkları vakit Batı'da kendilerine daha çok sempatizan bulacaklarını anladılar." Bu argümanların Ecevit tarafından açıklanmasında siyasal bir yakınma mı, yoksa bir

teşvik mi olduğu, eğer bir teşvikse neden bu döneme denk getirildiği soru olarak ortaya çıkıyor. Ama PKK olayı incelendiğinde başvurduğu terör eylemlerinin bir hata mı, yoksa izlenen bilinçli bir politika mı olduğu BM'lerden, İnsan Hakları Kuruluşlarına denk tartışmasız bir ortak nokta oluşturuyordu. Ortaya çıkışından beri önce kendi soluna ve sağma saldıran PKK, Kürt toplumunun iç dinamiklerini 'Bağımsız, Birleşik, Demokratik, Sosyalist Kürdistan' adına paramparça etmiştir. Bu mücadelede yürütülen eylem tarzının 'Düşük Yoğunluklu Savaş'ın stratejik uygulamalarına uyup uymadığı -kendi istemi dışında bile ele alınsa- esaslı bir tartışma noktası olarak ortada durmaktadır. Bunun için yapılan eylemlerin akabindeki resmi açıklamalar önem kazanıyor. Ama durum ne olursa olsun, PKK eylemlerinin insan haklarına aykırılığı ulusal kurtuluş savaşlarına ve insan haklarına hassas en ılımlı kurumlar tarafından bile kabul görüyordu. Bunların arasında en etkililerinden biri olan Uluslararası İnsan Hakları İzleme Komitesi'nin 21 Kasım'da yayınladığı bir bildiride bulmak çarpıcıdır. *Human Rights Watch* (HRW), PKK olayını şöyle değerlendirmektedir: "Terör örgütü PKK 1992-1995 yılları arasında 768 yasa dışı infaz gerçekleştirmiştir. Bunların arasında öğretmenler, görev başında bulunmayan polis ve askerler vardı. PKK aynı dönemde köylere yönelik 25 saldırısında 360 kişiyi katletmiş olup, bunların 39'u kadın 76'sı çocuktur. Bu eylemler kendi başına hareket eden birimler tarafından gerçekleştirilmedi. Bu PKK'nin resmi politikasıydı." Aynı argümanların savcıların hazırladığı iddanameye de girmiş olması tesadüf değildi. PKK'nin ulusal kurtuluş savaşı yürütmediğine ilişkin bu yöndeki savlar, mahkeme heyeti tarafından da sorgulanmıştı. HRW'ın dosyasındaki kavramlara dikkat etmek gerekiyor: Silahlı birimlerin karşılıklı çatışmaları ve sonuçları sorgu altına alınmıyor. Tamamen sivillere yönelik eylemlerin bilançosu

yargılanıyor. Bunlar arasında Bingöl karayolunda öldürülen 33 askerde yer almaktadır. Bu askerler izine giden silahsız askerlerdi. Dolaysıyla uluslararası hukuk çevreleri tarafından terör olayları içinde değerlendirildiler. Bingöl dağlarını yer küreden kopuk sanıp ulusallık adına terör estirenler, hiç beklemedikleri bir anda karşılarında, ellerinde bilançolarıyla, uluslararası kuruluşları gördüler. Köy koruyucularıyla mücedele adı altında sivil halkın, bu arada çocuk ve kadınların katledilmesi hiçbir zaman Batı tarafından ulusal kurtuluş savaşı olarak anlaşılamayacaktı. Hiçbir neden bu tür katliamları haklı gösteremezdi. HRW örgütü Başkanı Kenneth Roth, 3 Aralık'ta yayınladığı bir bildiriyle Abdullah Öcalan'ın 'savaş suçlusu' ya da 'insanlığa karşı suç' kavramları içinde yargılanabileceğini ilan etti. Ancak bu durumun "Türk ordu güçlerinin yaptığı çok sert haksızlıkları hafife alma" anlamına gelmeyeceğinin de altını çizdi. (*5 Aralık 98, Le Monde*)

Batı'da insan hakları kuruluşlarının bu tür olaylara yaklaşımları PKK'de olası bir politik değişime neden olacakken, bu tür çevlerin bakış açıları hiçbir zaman dikkate alınmadı. Sanki dünya bu tür olayları izlemiyordu. Ama sorunu dünyanın gündemine sokmaya çalışınca da 'desteklenmemekten' yakınılıyordu. *Human Rights Watch*'ın tesbitlerinde dikkat edilmesi gereken nokta bu tür eylemlerin 'kendi başına hareket eden birimler' tarafından değil, bilinçli olarak izlenen bir politikanın sonuçları olduğuydu. Uluslararası İnsan Hakları İzleme Komitesi raporlarınına kaynaklık eden olaylar -devlet yorumundan uzak- kendi kaynakları tarafından incelenen ve değerlendilen olaylar olması bakımından önemlidir. Bunun kadar önemli bir diğer değerlendirme, yine o sıralarda süren gürültüler arasında kaybolan ama bugün bile ciddi olarak incelenmesi gereken, *The Times*'ın 20 Kasım tarihli başmakalesinde yer alan görüşlerdi. Bugün içine girilen sürecin geçmişini en

iyi yorumlayan bu cümlelerde, Öcalan'ın "keşke olmasaydı" dediği eylem tarzının, dünya ölçüleri içinde nasıl bir destabilizasyon yarattığını şu cümlelerde ifadesini buluyordu.

"PKK lideri binlerce insanın ölümünden, geniş kitlelerin yıldırılmasından ve soydaşları olan milyonlarca Kürd'ün siyasi açıdan kandırılmasından sorumlu merhametsiz bir teröristtir. Öcalan, 35 binden fazla insanın hayatına malolan, güneydoğu Türkiye'nin büyük bir bölümünü mahveden ve Kürtlerin özerkliğini yıllarca engelleyen ordu misillemelerine yol açan terör fasit dairesinden sorumlu olan 14 yıllık bir gerilla savaşı yürütmek suçuyla yargılanabilecektir."

Türkiye'deki politik yapılar arasında, bugüne dek bu kadar somut tespit yapanlar henüz görülmedi. Onların yaklaşımları dar ideolojik sınırları aşmakta zorlanıyor. Yukardaki ifadeler, PKK eylemlerini ve stratejisini yıllarca mercek altına alan kurumların sentezleridir. PKK eylemlerinin, Kürt sorununun dünya çapında siyasallaşmasının önünü tıkadığı açık olarak vurgulanmaktadır. Bu yorumun da açılıma ihtiyacı vardır. Yeri geldiğinde bunlara da değinmeye çalışacağız. Çünkü PKK çevreleri, Kürt sorununun şu veya bu şekilde konuşulmasını onun 'siyasallaştığı' anlamına getirmektedirler. Oysa bir 'şey'in konuşulması pek önemli değildi. O 'şey'in ne için konuşulduğu önemliydi. Medyanın bu kadar etkin olduğu bir dünyada her şey konuşulabilirdi. Ama her şey, siyasallaştırılamazdı... Kürtlerin en büyük yanılgısı işte burada oldu. Onlar da hep bir ağızdan, dünyanın kendilerini konuştuğu söylemiyle bir avunmaya çalıştılar. Geniş kitleler, PKK liderinin içinde bulunduğu mağduriyeti de dikkate alarak bu örgütün arkasında daha çok sıralanmaya başladılar. PKK kendi cephesinden çözümün çok yakın olduğunu 'Ankara'da Partileştik, Ortadoğu'da Ordulaştık, Avrupa'da Devletleşeceğiz' sloganıyla vermeye başladı. Bu, tam bir optik yanılgıydı. Avrupa'daki siya-

si kurum ve kuruluşlar, sık sık bu konuda demeçler vermelerine karşın, sorunun bir tarafı ayağına kadar geldiğinde aynı cesaretle konuşamadıkları görüldü. Suç, böylesi bir ortam içinde Avrupa'ya atıldı. Neden böyle olduğu üzerinde fazla düşünülmedi. Çünkü Avrupa, 'her zaman iki yüzlü' idi.

Öte yandan Öcalan yakalandıktan sonra sokaktaki vatandaştan, televizyon ekranlarına yansıyan programlara kadar daha önce sorulmayan soruları sormaya başladılar. Suriye küçük bir tehditle boyun eğiyorsa neden bu girişim daha önce yapılmadı? Neden bu kadar beklendi. 40 bin insanın ölmesini mi beklediler? Bekaa'daki kamplarda çok açık bir şekilde binlerce insan eğitiliyorken neden hiçbir önlem alınmadı? Lübnan, o sıralar yol geçen hanıydı ve hiçbir siyasal otorite yoktu. Herkesin Lübnan'da bir yerlere bomba yağdırdığı günlerde Türkiye, sınırlı bir savaş stratejisini yürütüyor ve 'terörü kendi topraklarında ezmekle' meşguldü. Oysa bu meşguliyetin ardında başka bir uğraşı adım adım gerçeleştiriliyordu. Burada bir planlamacının yaptığı tesbitin ağırlığını görmemek mümkün değil: "Türkiye'nin PKK gibi bir örgütle mücadeley ihtiyacı olduğu" şeklinde beliren bu görüş bütün bir döneme damgasını vuracaktı. Ordu, gerillanın gerillanın sayesinde kendisini yeniden örgütlemekte ve modernize etmekteydi. Bekaa Kampının propogandası basında açıkca yapılıyor ama buraya yönelik ciddi hiçbir girişim de gerçekleşmiyordu. Türkiye sınırına çok yakın, bir uçak menzili içinde olan bu yerleri hergün onlarca gazeteci ziyaret ederken, hiç bir askeri yetkilinin dikkatini çok garip tarzda bu bölgeler çekmiyordu. Türkiye için büyük bir tehlike göstermemesine rağmen Kawa örgütü, zayıf konumuyla sınırdışı operasyonlarına hedef oluyorken, Suriye devleti kendi toprak egemenliğinin çiğnenmesine ses çıkartmıyor, ama aynı sorun içinde, bir başka örgüte, Öcalan'a kapısını açıyordu. PKK lideri, bölgede çok daha kompleks iliş-

kiler içinde yoluna devam ediyordu. TRT adına Anadolu'dan Görünüm ve Perde Arkası adlı programları yapan gazeteciler bu yıllara ait ilginç gözlemlerini konuk olarak katıldıkları bir Tv programında şöyle aktarıyorlardı: 1981-1984 arasında bölgede PKK militanlarının açıkça çalışmalar yaptığı görülmesine karşın, bu yönlü çalışmaların engellenmesi doğrultusunda hiçbir önlemin alınmadığını şaşırarak ifade ediyorlardı.

12 Eylül devlet anlayışıyla da çelişen bu durum bir soru yığınıydı. Ancak, program yapımcısı, bu sorunun cevabını 'devlet büyüklerine' bırakıyorlardı : "Elbette onların bildiği birşey vardı." Ama yine de engellenmesi doğrultusunda bir önlem alınmamasına garip bir durum olarak dikkat çekiyordu...

PKK, bu süreçe nasıl girdi? Şimdi onu incelemeye çalışalım.

ÖCALAN'IN SAĞ YAKALANMASI SİYASAL BİR KARARDIR!

MED TV'de, Öcalan'ın yakalanmasından sonra yapılan bir söyleşide ilginç bir tespit göze çarpıyordu: Türkiye, Öcalan'ı istemekte önceleri isteksiz davranmıştı!..

Neden?

Neden olarak, Türkiye'ye getirilirse sorunun siyasal plana sıçrayacağından korku duyulması asıl gerekçe olarak gösteriliyordu. Liderlerinin şu veya bu şekilde fiziki olarak ortadan kaldırılması için her zaman komplolar düzenlendiği biçimindeki iddialar, PKK çevrelerinde sürekli yapılıyordu. Şimdi de böyle bir olayın olabileceği kuşkusu bu çevrelerce hakimdi. Kenya olayı ve İmralı duruşmaları gösterdi ki, Öcalan'a karşı yapıldığı söylenen komplo teorileri sağlam delillere dayanmıyordu. Kendini gizli servislerin eline vermiş birisi için elbette anlatılacak bir çok komplodan bahsedilebilinir. Yine de PKK tarafından anlatılan 'resmi' komplo teorilerinde hangi devletin, nerede durduğu belli değildi. Kendisinin ortadan kaldırılarak 'Tür-

kiye'de bir Türk-Kürt savaşı başlatmak isyetenler'in başında CIA, İngiltere ve Yunan istihbaratının bir bölümü olduğunu söylemiş, ama CIA'nın, neden ve hangi gerekçelerle fikir değiştirip, Öcalan'ı sağ salim Türk yetkililere teslim edilmesinde kilit rolü oynadığı anlatılamamıştır. Kürt sorununa dolaylı olarak bulaşan Yunanistan, sorun kendi ayağına geldiğinde ateşe düşmüş gibi kendisini bu sorundan kurtarmaya çalışmış ama kurtaramadığı yerde de 'karlı bir kurtuluşu' hesap etmiş olabilir. En azından bu komplo teorisi içinde PKK liderinin fiziki olarak ortadan kaldırılması söyleminde Türkiye'nin de yer aldığı doğru değildi. ABD'nin 'can güvenliğinin sağlanması kaydıyla' Öcalan'ı Türk yetkililere verebileceği bir görüş olarak ileri sürülse bile, bu durumun Türkiye'nin Öcalan hakkında senelerdir uyguladığı 'canlı yakalama' konseptine uygunluğu nedeniyle bir çelişki gibi gösterilemez. Türkiye zorunlu olduğu için bu 'paketi' kabul etmedi. Kendi stratejisiyle tam bir uyum içinde olduğu için, büyük bir gönül rahatlığıyla kabul etti.

Türkiye'ye canlı olarak getirilmesi bütün komplo teorilerini boşa çıkardığı gibi yapılanın tamamen siyasal bir karar sonucu olduğunu da ortaya koydu. Siyasi plandaki bu kararın arkasında ise, görünürdeki siyasetçilerden çok, geri planda duran farklı ellerin olduğu uygulanan yöntemlerden açıkça anlaşılmaktadır. Görünmeyen bu güçler, siyasal iktidarları bu ilişki içinde yönlendirdiklerini her önemli olayın ardında hissettirmektedirler. Bu kararın verildiği tarihin çok eskilere dayanması da bir başka ilginç noktayı oluşturmaktadır. Daha 1987 yılında, 15 Ağustos eylemlerinin şokunun tüm toplumda hissedildiği bir dönemde, üst düzey bir güvenlik görevlisi bazı çevreleri rahatlatmak için şunları söylüyordu: "PKK liderinin kaldığı ülkeyi, semti, oturduğu apartman dairesini bildiklerini ve istedikleri anda bulabileceklerini ama devlet politikası gereği ona dokunmadıklarını" açıklıyordu (*Hürriyet, 9 Ağustos 1987*)

1992 yılında basına sızan bir diğer bilgiye göre bu yıllarda Öcalan'ın çok yakınına kadar sızan bir MİT elemanı 'Apo menzilde' mesajını gönderir. Ancak Ankara'dan gelen mesajla bu eylem durdurulur. Çünkü merkez, 'Apo'nun ölümünden sonra örgüt dağılır, yeni ortaya çıkan oluşumları kontrol etmek güçleşir' diyerek bu eyleme karşı çıkar. (*Hürriyet, 21 Ekim 1992*)) Bu açıklamaları doğrulayan bir başka somut olay ise siyaset yenisi Tansu Çiller'in, 'Derin Devlet'in haberi olmadan, 1995 seçimleri öncesi oy hesapları uğruna kendi başına giriştiği, Öcalan'a yönelik yapılmak istenen suikast eylemi oldu. Olaydan haberdar olan devletin en önemli güvenlik merkezlerinden gelen şiddetli tepkiler sonucu eylem gerçekleştirilmeden önlendi. İçerde, PKK'ye yardım ettikleri gerekçesiyle Kürt kökenli işadamlarına karşı terör estiren ve bu terörü destekleyen Çiller, buradan aldığı mesajla Öcalan'a karşı da bir eylem yapabileceğini düşünmüş olmalıdır. Ama durum öyle olmadı ve Çiller siyaset sahnesinde gittikçe küçülerek, bu hatasını fazlasıyla ödedi. Öyleyse "Apo'suz bir PKK" devlet söylemi değildi. Ne var ki, Öcalan tam tersine iddialarda bulunarak, Ankara ve Avrupa bağlantılı "Apo'suz bir PKK' yaratılmak istendiğini öne sürerek okun ucunu örgütün ileri düzey kadrolarına yöneltmiştir. Gelinen aşamada "Apo'suz bir PKK'yi devletin de istemediği ortaya çıktı. PKK-Öcalan ilişkisinin tutukluluk halinden sonra bile devam etmesi için elden ne geliyorsa yapıldı. Şimdi bu tesadüflerin(!) bilançosunu çıkarma zamanıdır. PKK kurulmadan önce, izleme adına; kurulduktan sonra, kontrol adına; Suriye'ye geçtikten sonra, dağılıp kontrolden çıkma korkusu adına; Öcalan'ın sağ bırakılması temel bir politika olarak devam ettirilmiştir. Şimdi de İmralı süreci adına bu dokunulmazlık devam ettiriliyor.

Daha sonraki gelişmelerde 'Apo'nun örgütü ne kadar kontrol edip etmediği' sadece kendisine bırakılmayacak, dışardan

birileri(!) tarafından da çok yakın bir takibe alınacaktı. İşte bu kontrol mekanizmasının en belirgin işaretlerinden biri olan Şemdin Sakık olayıyla beraber 'Derin Devlet' düğmeye bastı. Eğer devlet, elinde sağlam veriler bulundurmasaydı, böylesi bir maceraya kolayca girmesi mümkün değildi. Tersi bir durumda, sorunu kendi eliyle Öcalan'a rağmen siyasallaştırmış olurdu. Hem de PKK'nin yapamadığı bir hızla, dünya siyasetinin merkezine bu sorunun koyulması tehlikesiyle karşı karşıya gelebilirdi.

Öcalan'a yönelik bu koruyuculuk zırhı nereden geliyordu? Hangi gizli eller Öcalan'ın sağlığıyla bu kadar yakından ilgileniyor... PKK hareketi oluşumuna başladığı dönemden beri bir ajan kadrosunun kendi etrafında çember oluşturduğunu her fırsatta açıkca söyleyen Öcalan, bilinmeyeni söylüyor değildi. Fakat PKK kadroları içinde bu sorunun neden ciddi tarzda ele alınmadığı, bir soru olarak ortada duruyordu. Ancak Öcalan kendisinin sağ yakalanma politikasının ardında kendi fiziki varlığının değil, parti varlığının olduğunun altını çizirek konuya farklı bir yorum getiriyordu. O zaman 1980 öncesi, Pilot ya da daha başka ajanlar vasıtasıyla kendisi hakkında var olan gözaltı kararı ne anlama geliyor? Orada da bir 'yakalamama' kararı göze çarpıyor. PKK'nin kuruluşundan sonra da bu karar geçerliliğini koruyor.

Mahir Sayın ile 1996 yılında yaptığı söyleşide bu 'canlı yakalama' olayına kendisinin nasıl bir yorum getirdiğini okuyalım:

A.Ö.: " Benimle ilişki demek PKK'yi bütünüyle kontrol altına almak demektir Bana bir şey olursa tabanın kontrolü gidecek. Bir sürü devrimci var, ilişkiler zaten epey dağılmış. Kendi kendine başka akımlar devam edebilir. Yani tam örgütü ele geçirinceye kadar, benim yaşamam gerekir. İşte o JİTEM'in "bize öldürün demediler, onu sağ tutun" dediler. Kesinlikle bununla ilgili. Ölürse örgütü kontrol etmeleri imkansız.

M.S.. Yani bu yakalayıp sağ getirme filan değil.

A.Ö.: Hayır, o anlamda değil.

M.S.. Örgüt olarak ele geçirme

A.Ö.. Bağrıma oturmuşlar, örgütü ele geçirmişler zaten. Ele geçirdikten sonra ölüp-ölmemek o kadar önemli değil. Şimdi Şener'in örgütü ele geçirme tarzı da çok önemli. Cin gibi. İnanırmısın. Benim o kadar kamp pratiğim vardır. Döndüm, kampın %90'ı bağlanmış. (...)

M.S.: Böyle büyük bir başarıyı gösterdi mi?

A.Ö.: Kesin! Kampı bağlamış.

İmralı süreci bu yorumların ne anlama geldiğini açıklamıyorsa, tarih bir noktada duruyor demektir. PKK'nin kontrol edilmesi için neden, hem 1980 öncesi, hem de 1980 sonrası Öcalan'a ihtiyaç duyuluyor? Örgütün onun tarafından kontrol edilip edilmediği başından beri bir kıstas olarak neden ele alınıyor? PKK'nin, Öcalan'ın kontrolünden çıkıp, bilinmez yerlere gitmesi, bu tesbitler ışığında devlet söylemi olmaktan çıkıyor. O halde 'Derin Devlet' neyin garantisini Öcalan'ın şahsında görüyor? Devletin değişim sinyalleri verdiği bir dönemde, Kemalist çözümün bu değişime uyarlanarak bir devrimci atılım gibi gösterilmesi karşısında parmak ısırmamak mümkün mü?

Yukardaki söyleşide Öcalan, devletin kendisi hakkında uyguladığı 'sağ yakalama' politikasının ardmda 'Partiyi ele geçirme' operasyonu olduğunu iddia etmekte ve 'Derin Devletin' bu tarzının bedelini ise PKK içindeki muhalif kadrolara karşı giriştiği kırım hareketiyle -onları bu komplonun içinde göstererek- ödetiyordu. Apo'nun yanına kadar giden ajanlar ise kendilerine 'öldürmeyin' diye emir verildiğinden hiç bir eyleme girişmeden geri dönüyorlardı!.. Öcalan, Şam ve Lübnan arasında yıllarca mekik dokumasına karşın hiçbir ciddi

tehlike ile karşılaşmaması da dikkat çekici bir olaydı. Dünyanın bilinen bütün gizli servislerinin cirit attığı bir mekanda kurulan kamplarda günlerce kalan, onlarca gazeteciyi burada karşılayan Öcalan'ın şahsına ve kamplarına karşı, Lübnan'ın yol geçen hanı olduğu bu yıllarda ciddi hiçbir eylem yapılmaması bazı soruları da gündeme getirmektedir. Yapılması halinde, hiçbir devletin kılını bile kıpırdatmayacağı bilindiği halde, yapılmıyor... Bu durum devletin bir zaafı mıydı, yoksa belirlediği bir hedef miydi? PKK'den çok daha geri planda örgütlenmeye sahip olan Kawa örgütünün üyelerine karşı 12/13 Aralık 1981 tarihinde, üstelik Suriye topraklarında yapılan operasyon, devletin bu konulara hiç te kayıtsız kalmadığını göstermeye yeter bir örnektir. Suriye, toprak hakkı çiğnendiği halde bu operasyona karşı hiç bir nota vermemiştir. Tarihin karanlığında kalabilecek olan bu operasyonda öldürülen 15 kişi, bir kişinin yaralı olarak kurtulmasıyla tarihteki yerlerine kavuştular. O günlerde genç bir teğmen olan JITEM kurucusu Ahmet Cem Ersever'in de operasyona katıldığı belli oldu. Aynı Ersever, 'Neden KAWA, neden Öcalan değil' sorusunu sürekli kendisine sordu?

O halde soruyu sormak zamanıdır: Öcalan'ın eskiden beri sağ yakalanması konusunda gösterilen bu ibarelerden ne tür bir beklenti olabilirdi... Henüz örgüt kurulmadan onun kanalıyla yapılan örgütün denetlenmesi, örgüt kurulduktan sonra da devam ediyor. Bu kararın ardında ne olabilirdi? PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan'ın kendisine yönelik komplolar konusunda nasıl bir savunma esprisi içinde olduğunu Mahir Sayın ile yaptığı söyleşide açıkça görmek mümkündür. Aynı anlatımları ve savunma psikozunu Öcalan'ın '*Devrimin Dili ve Eylemi*' adlı kitabında da okuyabilirsiniz. Öne süreceğim karşı argümanları bu kitaptan da rahatlıkla bulup çıkartabilirdim. Ancak Mahir Sayın ile yaptığı söyleşiyi ilginç kılan, yıl-

ların deneyimini taşıyan sosyalist bir örgütcünün karşısında Öcalan'ın, dönüp dolaştırıp konuyu istediği yere bağlamakta gösterdiği beceriyi okumaktır. Okuyucunun ve yazarın affına sığınarak söyleşinin bu bölümünü kesintisiz olarak vermek istiyorum. Dipnotlarda ise yaşayan canlı tanıkların ifadeleriyle anlatılanları değerlendirmeye çalışacağım:

Abdullah Öcalan : İMO'da biliyorsun ben bir toplantı yapmıştım. O toplantım benim en iddialı toplantımı sayılır. Kürdistan'a giriş olacak. Resmen büyük bir toplantı böyle. Kürdistan tezlerini daha güçlü telaffuz ediyorum. Ayrışmayı daha net geniş bir kesim önünde ortaya koyuyorum."[1] Bu yıllarda böyle ileri bir düzeyde adım var iken, benim ilişki kapsamımda yine iki kişilikten, bahsetmek gerekiyor. Çok tartışılan iki ilişki. Bir Pilot, bir Kesire ilişkisi. İki ilişki de beni çok uğraştırdı.

Bu Fatma denilen kadın THKP-C sempatizanı,yok. Geçmişi işte biliyorsunuz ta Dersim, Kürt isyanlarından beri Kemalistlerle epey çalışan hatta mektuplarla bizzat İnönü'nün onurlandırdığı bir aile...

Mahir Sayın : Aileden geliyor.

A.Ö.: Hatta bizzat mektup yazmışlar. Dersim-Bingöl arasının siyasi kontrolünü yürüten bir aile diyebilirim. Bu bayan oradan geliyor. CHP'li ondan çıkarak solcu, Cumhuriyet tarihinin, Kemalizmin farkında. Bizim Kürtlüğümüzün de farkında bu... Solculuğa oynuyor, solcuyuz. Dev-Yol'cu olmak ta pek zor değil. Oldulça tartışma yapıyor. Şimdi bizim Dev-Yol'la bir ayrışmamız veya eleştirimiz var karşılıklı. Çünkü hemen anımı hatırlatmalıyım ki, o Karadeniz'li bir arkadaşımızdır. 76'nın bir AYÖD toplantısında (ben girmemiştim) diyorlar; "çok iyi bir tartışma" yapıyor. Dev-Yol'cularla, çok sonuna kadar bir tartışma ve o tartışmayla birlikte bizim AYÖD'le, dolaysıyla Dev-Yol'la olan ilişkilerimiz bitiyor. Haki, sanırım

onları sert eleştiriyor. Herhalde yine ulusal sorunda oportünist olduklarını...

M.S.: O zaman onların hiçbir yaklaşımı yoktu.

A.Ö.: Tamam doğru...

M.S.: Biz daha önce koptuk. Tutunacak dal yoktu çünkü.

A.Ö.: Evet. Haki'nin kesin sert eleştirisiyle o pratikte kopuyor. Ardından o bayanın da böyle ilgisi filan var. Yani Dev-Yol'dan bir kopuş tekrar.

M.S.: O da AYÖD içerisinde sizlerle birlikte koptu.

A.Ö.: Tabii bizim o zamanki gençlik ilgimizdir İlgi çekici bir bayan, geçmişi var, tarih içinde konumu var. Bu beni birçok yönüyle düşündürdü. Bunu sıradan ele alamayız. Bende birazda böyle bir anlayış haline geldi. Bu Kürt kızını artık diyelim, geçmişi ne olursa olsun almak, (bir nevi namus meselesi gibi oldu) Dev-Yol'culardan. Gençlikte biraz o duygular vardır dikkat ederseniz. Ulusal gurur gelişiyor.

M.S.: "Onu bunlara bırakmamak gerekiyor" diyorsunuz.

A.Ö.: Dev-Yol kesin Kemalist, sosyal şövenizmi bırakmıyor. Kürt kökenli, geçmişte isyanlar içinde olumsuz rol oynayan aile. Dolayısıyla, sahip çıkmak gerekir. Böyle ilginç bile biçimde biz ilgi göstermek durumunda kaldık.

Fakat benim için gittikçe ağırlaşan bir sorundu. Duygusal boyutundan tutalım, siyasal, örgütsel hatta önderliksel yanına kadar. Arkadaşlar kuşkulu; "böyle bir aileden gelene bu kadar yer vermek tehlikeli olmaz mı? Şimdi benim endişelerim var, hatta oldukça zorlanıyorum. Daha sonra bir de Pilot diye biri vardı. (Necati Kaya) Bu adam bize ilgi duymaya çalıştı. O yıllarda aynen "abe" dedi. "Ben Ağrılı bir Kürd'üm"

M.S.: Bu nereden geldi buldu sizi? Onu tanımazdık biz.

A.Ö.: Abdurrahmat Polat diye birisi vardı. Ağrılıydı, "böyle birisi var" dedi, geldi bizimle tanıştı, iyi dedik. Bir gün sanırım şöyle belgeler de getirdi "beni attılar Pilotluktan. Nede-

ni hukuk dışı bir görüşle; yani Kürt olduğum için." Daha da ısındı bize, 76 oluyor oda.

Sonradan anlaşılacak ki bu iki ilişki sanırım MİT'in hatta kontr-gerillanın bizi marke etme ilişkisidir. Çünkü Ali Yıldırım'dır, Kesire'nin babası, şöyle diyordu; (85'te Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan) "Biz kızımızı bu adamı devletin kontrolüne almak için verdik." Bu net.

M.S.: Ama bu size şaibe düşürmek için de söylenmiş bir laf olamaz mı?

A.Ö.: Ben bunu doğru söylediği kanısındayım. Tabii emniyetle, devletle 50 yıldır güçlü ilişkileri vardır. CHP içinde yeri var. Onay alma ihtimalleri yüksektir.

M.S.: Yani baba öyle olur da çocuk başka türlü olabilir. Siz daha iyi bilirsiniz, benim bu konuda bilgim yok hiçte...

A.Ö.: Kız kesinlikle aile geleneğine...

M.S.: Bağlı.

A.Ö.: Çok yetiştirilmiş ve önderlik vasıfları olan bir tip. Öyle maceracı giriş yapacak birisi değil. Zaten bu da bizi çok endişelendiriyordu. Şimdi bu iki ilişkiyi idare ediş tarzım bence çok önemlidir. Bunu niçin söylüyorum? Sanırım İlyas Aydın diye biri vardır değil mi?

M.S.: Evet, evet.

A.Ö.: Sanırım Mahirlerin tasfiyesinde onun rolü olduğu söyleniyor. Pilottu O'da. Daha sonra sanırım Lübnan'da, Filistin'de cezalandırıldı.

M.S.: Bu amaçla cezalandırıldı. Fakat herhangi bir ciddi etkisinin olduğunu zannetmiyorum. Bir kısım asker arkadaşımızın yakalanmasında etkisi olmuştur.

A.Ö.: Ama yine de sanırım örgütlenmede, işte mesela hızı verme, mesela erken eylem kararları geliştirmede...

M.S.: Yok o kadar saflarımızda etkili birisi değildi İlyas Aydın.[2]

A.Ö.: Subay kesimini getirmede rol oynamış olabilir.

M.S.: Yok. Orada daha etkin insanlar vardı. Yani, ona göre çok daha önceden harekete katılmış ama...

A.Ö.: Mühim olan burada, devletin bu tip ajanları...

M.S.: Hep sızdırmaya çalıştığı gerçeği vardır.

A.Ö.: Sızdı ve açık son 9 Mart olayı var biliyorsunuz. Ondan önce acele eylemler yaptırma, provoke etme çok ileri boyutluydu 12 Mart sürecinde.

M.S.: Tabii, tabii. Yani her zaman provokatörler yanımıza geldi ve bizimle cezaevine kadar da geldiler.

A.Ö.: Tabii. Ve provoke etmediler değil.

M.S.: Tabii, tabii...

A.Ö.: Cezaevine girdiler, eylem yaptılar. Şunun için söylüyorum 12 Mart devrimciliğinde provokatörler iş yapmadı değil, yaptı.

M.S.: Tabii, doğru.

A.Ö.: Birçok örgütün de çökertilmesinde önemli rol oynadılar. Daha sonraki süreçte bu daha da gelişti. Bu Pilot şunu sık sık söylüyordu. "Abi" diyordu "eylem planı hazır, paralar şurdan şuraya gidiyor." Ki o dönemin ilk yapılması gereken mutemet soygunuydu. "Kesin" diyordu. "Yeterki sen emir ver" Çok tuhaftır gözüm tutmadı. Ve yapardı da. Çokta paraya ihtiyacımız vardı. Şunu kabul ettim; "Aileden" dedi "aldığım para var" tarlayı filan satmışlar ve işte "Pilotluktan kazandığım para var." Onların hepsini harcattık. Ondan yemek yemeyen bir arkadaş yoktur.[3] *Bayağı bir yılımızı O'na dayandırarak iyi yaşattık yani, eksik olmasın. Şimdi işi daha da büyütmek istediğinde gözüm tutmadı. Bu kalsın dedim. Hatta bu Sabiha Gökçe var, Dersim'i ilk bombalayan pilot halen törenlere onu götürürler. Dedi "Sen emret, onu öldürelim" çok ilginç yani nasıl aklına geldi. Dedi "Evini biliyorum, yeter ki sen emret abi" diyordu. Onun için de yok dedim, bunu da gö-*

züm tutmuyor. "Başka bir eylem emri ver" dedi. Yok. Şimdi anlıyorum ki, eğer böyle bir zamansız emir verseydim sonumuz geliyordu bizim. Biz bunu uzattık, en az 78'e kadar. Bayanla da aile ilişkilerine girmenin önemli olduğunu anladım. Gittikçe vazgeçilmez bir hal aldı. Bu ailenin içine kadar girmeliyim. Duygusal, siyasal, sosyal...

M.S.: Ama başlangıçta duygusal ilişki de vardı herhalde bu işin içinde.

A.Ö.: Var tabii. Bayan böyle etkileyici ve birçok neden var işte. Tarihtir bilmem sosyalizmdir, Kürtlüktür. Bir yerde ilgidir, manadır, hele üzerine gitsek. Bir yerde meydan okumadır o işbirlikçi tarihe Hesaplaşmanın bir başka biçimi oluyor. Onunla da şu imaj gerçekleşti sanırım. "Bu giderek devletin güdümüne girdi!.." Bu çok önemli. Şimdi benim buradaki yeniliğim şu; bunları esas alarak eylem kararları vermeme, kadınla ruhumu tam bağlamama, ama siyasi önemlerini de gözardı etmeme. Bu tam benim bütün yaşam sürecime damgasını vuran bir taktiktir. Düşmana tepeden saldırma değil, hiç buna gücüm yok ve halen de yapamam. Düşmanı yanıltmadan bana göre siyasi-askeri hiçbir başarı sağlanmaz. Bunu nasıl sağlayacaksın? Şimdi Ankara'da dört-dörtlük bir Kürt devrim grubunun sağ çıkması bana göre mümkün değil. Düşün, tamamen kontrol dışısın. Mahirler gibi, THKP-C'yi kurduk, THKO'yu, TİKKO'yu kurduk, çık bakalım nasıl çıkacaksın? İki aydan fazla ömrü yoktur. Kürt hareketleri daha da beterin beteri biliyorsun.[4]

M.S.: İmkanlar daha sınırlı.

A.Ö.: Üç gün bile ömürleri yoktur. Ama benim çıkış yapmam gerekiyor. Şimdi bu çıkışı devlete rağmen yapmak çok zor. Burada bir hatırayı anlatalım; Uğur Mumcu o dönem için şöyle bir kitap kaleme almak ister; "Apo'yu MİT'mi besledi" diye. *Şimdi bu önemlidir.*

M.S.: Evet.

A.Ö.: MİT beni beslemedi ama, MİT'in klasik yöntemlerle beni kontrole alma çabaları vardı. Bunun için parayı gözden çıkardı tabii. Biliyorsunuz örtülü ödenekten bunun için paralar sonuna kadar gözden çıkarılır. Bize de biraz neması kaldı.

M.S.: Pilot sayesinde.

A.Ö.: Aile ve Pilot sayesinde arkadaşları biraz idare ediyorduk. Kuşkular bana ama ürünleri grupla paylaştık. Aslında işin psikolojik boyutlarını bir tarafa bırakalım. Biz Pilot'un 1977 Haziran'ında tam bir ajan olduğunu gördük. Onun Namık Kemal Ersun darbesinin olacağı akşam grubumuzun tasfiyesini sağlama gibi bir girişimi vardı. Dört-dörtlük tesbitler yaptı. Kirli silahlar bir evde, Kemal Pir, Karasu ve ben aynı evde olacağız ve orda baskını yapacaktı. Biz dehşetle bunu farkettik. Ama yaptığımız iyi şey hiç hissettirmeden onu hiç ele dokundurtmadık. Sen eski bir arkadaşımızsın, seninle birlikte olmaya devam.[5]

M.S.: Ama hakkında başka türlü yargıyı verdiniz.

A.Ö.: Kuşku şöyle gelişti; O sizinle birlikte uzun süre hareket eden o Tekoşinciler, Seyfi diye bazı öğeler vardı, sanırım bilgisi oldu. Ben o adamdan kuşkuluyum açıkca söylemeliyim. Dediler; "Kuşkulu bir adamla yürüyor, ajan olduğu ortaya çıktığı halde neden onunla birlikte yürüyor" diye töhmet geliştirdiler hakkımızda. Bu Tekoşin'in önemli bir gıdasıydı. Zaten bu örgüt de bu yıllarda ortaya çıktı.

M.S.: Size karşı Dersim'de.

A.Ö.: Tabii "Bu adam kuşkulu bir bayanla ve kuşkulu bir erkekle neden hareket ediyor?" diye habire yayıyorlar. Ben hissen kendimi mecbur hissediyorum, yürümem gerekir, diyorum. Zaten başka türlü de Ankara'dan çıkış yapılamayacağını biliyorum. Zaten bu olay kanıtladı. Darbe olacak ve sabaha doğru biz bitirileceğiz. Darbe olmadı, biliyorsunuz Koru-

türk tarafından tavır konuldu. Bu daha sonra 12 Eylül'e dönüştü. Namık Kemal Ersun, Türkeş'in yani kontrgerillanın erkenden almak istediği bir tedbirdi ve o bizi biçecekti.[6]

M.S.: Hepimizi oldukça hareketlendirdi zaten o zaman.

A.Ö.: Hatırlıyorsanız

M.S.: Tabii, tabii.

A.Ö.: Ama birinci hedef bizdik. Sabaha kadar Pilot dediğimiz kişi bizim başımızdaydı. Kemal Pir yoldaş tesadüfi bir şekilde yakalanıyor. Karasu evdedir ve tek onu yakalıyorlar. Sanırım bir arkadaş demin söyledi. Şu andaki İstanbul Emniyet Müdürü'nün yürüttüğü bir operasyondur. Cemal arkadaşımız söyledi. Nedir o İstanbul Emniyet Müdürünün...[7]

M.S.: Kemal

A.Ö.: Kemal evet Yazıcıoğlu. Direkt onun yönlendirdiği bir operasyon.

M.S.: Komser Kemal, diğer namı buydu.

A.Ö.: Çünkü normal polisler diyordu "bu bizim operasyonumuz değildir." İşte o zaman özel savaş dairesi falan deniyordu. Onların yönlendirdiği söyleniyordu. Şimdi Pilot'un oradan yönlendirildiği anlaşılıyor. Ve bizim için bir de Namık Kemal Ersun'un darbe girişimidir. Demek ki bu operasyon grubu tamamen bitirmenin operasyonudur. Darbenin yarım kalması yakalanmanın sınırlı kalması dolayısıyla bu işe devam edelim diyorlar. İşte Pilot'ta ayrılmıyor, biz de ona birşey yapmıyoruz.[8]

M.S.: Bir de yani, şimdi içindeki ajanı biliyorsan kaybetmek zararlı olur çünkü, yenisi nereden gelecek kim bilir, nereden bileceksin ne olduğunu.

A.Ö.: Tehlikeli! Onunla 76'yı kurtarmış, 77'yi kurtarıyorduk. Bayanla ilişki sayesinde zaten (özel ilişki de dahil) ta ailenin içine kadar girmişiz. Gücüm ona yetiyordu yani. En azından bunu kurtardık. Emniyete haber gidiyor; "Bu adam

dört-dörtlük kontrole girdi." Halen hatırımdadır. "Abe" diyordu. "Sen 78 kışını burada mı geçireceksin?" Tabii dedim, aile oluyorum filan. Dedi "Dördüncü katta bir daire aldım." Hatta buzdolabından filan bahsediyordu. Bütün hazırlıklarını yapıyor. Ailede sanırım tamam uygun görüyor. Yani o dönem MİT'e giden bütün raporlar benim 78 kışını Ankara'da geçireceğim yönünde. Bir şehit arkadaş oldu geçen yıl. Yasin diye bir arkadaşımız. Diyordu "Abi ben 79'da yakalandığımda MİT bana sürekli şunu söyledi; bu adam günün yirmi dört saatinde avucumuzdaydı. Bu nasıl birden bire kurtuldu." Pilot'ta sık sık, şunu yapıyordu: işte bir gün evine gittik, ikide bir (tuzluk vardı elinde) bu tuzlukla "kafesteki bu kuşu pişirirler, yerler." alıyordu. Kendi kendine dalga geçiyordu, hatırladığım kadarıyla.[9]

M.S.: Alay ediyordu.

A.Ö.: Tabii alay ediyor. Gerçekten evindeyiz, bizi yediriyor içiriyor, en önemli toplantıyı (1 Ocak 1977) O'nun evinde yapıyoruz. Tedbirimiz ne; sobanın kapağı açıktır, birkaç karalamamız var, gelirlerse içine atacağız. Ama her şeyiyle adamın kontrolünde! O zaman o da gülüyor, dalga geçiyor. Yani gerçekten dört-dörtlük kucağındayız. Tedbirimiz şu dört-dörtlük kontrolüne girme! Şimdi MİT sanırım şu noktada çok ileri düzeyde yanılıyor: "grup tamamen kontrol altına alındı." Ama işin aslı öyle değil.

M.S.: Tabii. Niye kuşkusu olsun, en yakın yerden haber alıyor.

A.Ö.: Günün yirmidört saatinde. Adam zaten ayrılmıyor. Adam zaten hiç ayrılmıyor. Aile yoluyla da tamamen bağlanmış, hem de karasevda türü de denilebilecek bir havası var. Yalnız kadın emin değil, kesin emin olmak istiyor. O ilginç bir süreçtir. Kanının "Bağlandı mı, bağlanmadı mı" endişesi çok büyük. Ben çok bağlı olduğumu göstermeye büyük özen göste-

riyorum ve buna da sanırım kısmen inandırıyorum. Yalnız kadın da çok bilinçli, kuşkuları var. Kuşkularının siyasi olduğunu sonra iyi anlıyorum. Devlet adına kuşkulu olması bana göre büyük bir yetenek. İyi inceliyor, kabul ediyor, ama rahat değil. Beni ise kurtarmak için bu yeterli. İki ilişki benim için yeterli oluyor. Diyarbakır'a uçuş yaptık (ilk uçağa binişim filan) bayanla. Çok rahat çıkıştır bu, Kürdistan merkezine. Tam filimlere konu olabilecek bir şey değil mi?

M.S.: Evet. Biraz öyle.

A.Ö.: Adamların parasıyla, adamların elemanlarıyla yaptığım politikaya bak. Uğur Mumcu bunu yazacaktı. Adam 10 gün sonra öldürüldü. Bilemiyorum bunun etkisi var mı yok mu? Bu açılsa çok iyi bir olaydır."[10]

M.S.: Keşke yazsalardı hakikaten bunu.

A.Ö.: İşte Uğur Mumcu bunu yazacaktı, araştırmıştı. Hatta bu aile ilişkisini, Pilot ilişkisini inceliyordu. Ben bu ilişkiye dayanarak Diyarbakır'a sağlam adım bastım. Ev tuttum, aile evi. Kadın maaşlı bir öğretmen, maaşını alıyor. Biz o zaman işte Diyarbakır'da PKK'yı ilan ettik! 1978'in 27 Kasım'ında.

M.S.: O zaman mı çıkarmıştınız programı?

A.Ö.: Programı 77'de çıkardık taslak biçiminde Orada artık biz PKK olacağız dedik. Bir Fis köyünde toplantı yaptık, bayan da halen orada. Sanıyorum emniyet iyi. Fakat ben de şunu söylüyordum ; taş çatlasa diyorum, bu tarzda yaşamamız, bir kaç ay sürer. 78'in sonu 79'un başlangıcında artık ben sonuna kadar zorlanmışım. Partiyi ilan ettik. 77'de benim şöyle bir hatıram var. Bu Kürdistan seferini, (ki o zaman Pilot yanıbaşımdaydı) Mimarlar odasıyla toplantıyı başlattım. Antep'te tamamladım. İki aylık bir toplantı sürecidir. İlk büyük konuşmamı Ankara'da yaptım. Son büyük konuşmamı Antep'te yaptım ve Ankara'ya geldim tekrar ve üç gün sonra Haki katledildi. İlk kontrgerilla eylemidir bu."[11]

M.S.: Yani işin kontrolden kaçmadığına kanaatler geldi o sırada.

A.Ö.: Tabii. Hatırlıyorum ben evdeydim-yine ailenin evinde- bir çay gelmişti, döktüm dizimin üstüne. Tiril tiril titriyorum. Bu iş bitti diyorum. Ama içimden ben de tohumları Kürdistan'a saçtım diyorum.

M.S.: Yani toptan bir saldırı başladığı kanaatindesin.

A.Ö.: Tabii. Haki öldürüldü. 3 Haziran'da da Namık Kemal Ersun darbesi, ardından bizim evin basılması gelişti. Dayanılacak halim yok tabi. Bu iş buraya kadar dedim. 77'in ortaları bizim için grubun ömrünün sonu. Karar "imha" bu net. Peki neden imha olunmadı. İşte aile ile geliştirilen ilişkiler diyorum. Pilot'la çok iyi bir ustalıkla devam etme kararını verişimiz, bana göre çok önemlidir. Tam bir taktik'ayarlama. Ve kontrol altındayız, ki biliyorsunuz 77 milli cephe dönemidir. Ardından 1 Ocak 78'de Ecevit geldi. Sanırım Ecevit'in bunlardan bir farkı şu olabilir; "Bilgi alın da faili meçhul yapmayın" yani "MHP tarzı katletmeyin."[12]

A.Ö.: .....Mayıs ayının ortalarında haber geldi. "Şahin yakalanmış, çözülmüş." Bu benim için en önemli uyarı işareti. Urfa'dayım telaşla dolaşıyorum. Birkaç ev buluyoruz, ya bulmuyoruz. Bulduğum evler bana diyor; "Polis eve geldi araştırdı." Adeta beni kovuyorlar, barınacak hiçbir yer yok.

M.S.: O zaman hatırladığım kadarıyla dağlarda arkadaşlar vardı.

A.Ö.: Var tabii. O tedbiri alıyorum. Benim için iki kurtuluş yolu var. Birincisi gerillanın geliştirilmesi ve birde artık bu yakalanma haberiyle hududa gözümü dikmekti.

M.S.: Mardin civarında arkadaşlar vardı benim bildiğim.

A.Ö.: Hayır, hayır çok yerde vardı.

M.S.: Çok yerde vardı...

A.Ö.: Gelişiyorlar ama kaldıracak cinste gibi gelmiyordu bana. İlk adımlar atılıyor, üzerindeyiz ve daha da geliştirme

iddiamız vardı. Dediğim gibi, gerilla birliğinin karalamasını da yaptık. Mehmet Hoca'ya verdik gitti. Haber geldikten sonra ben dedim; "taş çatlasa iki aylık ömrümüz kaldı." Aynen gün gibi hatırımda Aslında daha önce aldığım Pilot tedbiri, Kesire tedbiri yetmiyor. Onların faydası şu; Ankara'da benim sağlama bağlandığıma dair inançları kesin; "bu adam kucağımızda" diyorlar. Giden raporlar biraz kuşkulu da olsa bu nitelikte. Elazığ emniyeti Urfa'ya gelemez, çünkü merkezi karar gerekli. Daha sonra zaten kendi aralarında çatışırlar. Eğer Ankara ile Elazığ emniyeti koordineli olsaydı, böyle bir karar verirdi. Daha sonra bu koordineyi işte Olağanüstü Hal Valisini bilmem bilinen İstihbarat örgütlerinin koordinesinin nasıl ele alınması? Herhalde inceliyorlar bu tip birçok sorun doğuyor kendileri için. Karar verilmedi veya verilmesi için Demirel ve Ecevit gitmişti sanırım. O yeni hükümet dönemi vardı.

Henüz böyle merkezi bir kararla üzerimize gelme aşaması yoktu.[13] *Ama endişeler oldukça fazlalaşıyor. Şahin'in bilgileri, partinin olduğu bilgisini onlara veriyor. Bu çok önemli, her şey gitti diyorum. Benim kendimi barındırmam çok sınırlı. Dağa da fazla güvenilmez bu aşamada.*[14]

Dipnotlar

(1): (Öcalan'ın buradaki anlatımlarına tanıklık eden görüşlere yer vererek devam edelim) Bu toplantının izlenimleri *de* oldukça ilginçtir. Öcalan'ı çeşitli arkadaş grupları içinde yapılan tartışmalarda izlemiştim. Ama İMO toplantısıyla ilk kez katılım düzeyi yüksek ve açık bir toplantıda izleme olanağı buldum. Bu toplantıda yine, dikkat edilmesi için ajan söylentileri kulaktan kulağa yayıldı. Toplantı sonuna doğru, o ana kadar izleyici durumda olan biri, birden bire zil zurna sarhoş görüntüsüyle ayağa kalkarak "Abi sen bunları kime anlatıyorsun be, kime anlatıyorsun!" diyerek salonu provoke etmeğe çalıştı. Bu adamı buraya kimin getirdiği sorusu doğal olarak hemen soruldu. Akıllara Pilot geldi ama olay fazla uzatılmadan kapandı. Toplantı sonunda Ulus'a doğru M.H. ile birlikte yürürken, Öcalan bana dönerek "Toplantıyı nasıl bulduğumu" sordu. Kendisine yanıt olarak, iyi bulduğumu fakat yaptığı yorumların Stefanos Yerasimos'un 'Az Gelişmişlik Sürecinde Türkiye' isimli çalışmasıyla çok yakın temalarda işlendiğini söyledim. Biraz duraksadı ve "Fazla kimseye söyleme ama ondan oldukça yararlandım" demekle yetindi. Bu olayın üzerinde o günlerde fazla durmadım. Çünkü herkes biryerlerden esinti kaynağı ve alıntı alıyordu. Ancak daha sonra dikkat ettiğimde, Yerasimos'un tarihsel argümanlarının başına ya da sonuna, 'Kürdistan' ve 'sömürge' söylemi eklendiğinde Öcalan'ın İMO konuşmasının metni elime geçmiş oluyordu. Bu kavramların üzerine eklediği 'Kürdistan'da Zorun Rolü'ne ilişkin söylemler ise kendisinin görüşleriydi. Bu durumun toplantıların yapıldığı diğer Kürt illerinde farkedilmesi pek ihtimal dahilinde değildi. Çünkü Kürtlük, Kürdistan ve sömürge tezleri diğer tarihsel verilerin kaynağını gizleyecek kadar güçlü söyleniyor, 'Zorun Rolü' bununla bağlantılı olarak şiddete davetiye çıkartıyordu. Toplum olarak, hele gençlik olarak, bu şiddete zaten hazırdık. İnsanların beyinleri bu üç kelimeye hapsedilmişti. Aynı türeden toplantılar iki ay boyunca sürdü. Bu süreç boyunca Pilot sürekli Öcalan'ın yanındaydı. Antep toplantısıyla son buldu. Ve üç gün sonra Haki Karer katledildi. Bu provokasyonda Pilot'un rolü tartışılmadı, kuşkuların dışında bırakıldı. Ya da perde arkasından birşeyler söylendi ama ciddi tedbirler alınmadı.

(2) Öcalan, burada kendi metoduna destek arıyor ama bulamıyor. Pilot'a yönelik tavrını onaylatmak istiyor. Daha bu yıllarda başlayan ve giderek sayıları artan yüzlerce PKK militanı sudan nedenlerle, uydurma komplo teorileriyle yok edildiler. Bu insanların sayımını devlet bile bilmi-

yor. Bu nedenle 30;35 bin olarak verilen toplam ölü sayısını Öcalan, İmralı'dan yaptığı bir açıklamada 40 bin olarak daha doğru bir sayıyla verdi. Çünkü PKK içinde sayıları binlere varan iç infaz vardı, ve bu insanlar çok daha acı bir tarihin üzerinde fazla konuşulmayan konusudurlar. Bu kadrolar neden uygulamaya alındılar, neden hapsedildiler, neden vuruldular; Bunların kanıtı neydi?

Öcalan geçmişten beri neden yanında ajanlar bulundurma zorunluluğu hissediyor. Onları yakın temasta tutuyor? Hapishanede pişmanlık duyan, birçok insanı ele verenler Ortadoğu'da, Avrupa'da sorumlu düzeye getirilirken aynı kontrol mekanizması mı işletiliyordu? Etrafına sardığı ajan çemberi onun yaşam garantisi oluyordu. Direnen insanlar ise gözaltında tutuluyor, sorguya alınıyor, parti eğitimi adı altında kişiliklerine saldırıda bulunarak önderliğe kusursuz boyun eğmenin eğitimine tabi tutuluyorlardı. İşte Pilot olayı bunun kanıtından başka bir şey değildir. Parti içinde onun en zayıf noktası budur. Yine bu nedenle sürekli bu konuyu gündeme getirmektedir. Daha kimlerin bu rolü oynadığı ise şüphelidir.

Öcalan, Pilot söylemiyle birlikte illegal örgütler için iyi bir garanti belgesi bulmuş oldu: Her örgüt yanına bir miktar MİT ajanı alarak, liderlerini güvence altına almış olsunlar...

(3) Öcalan Pilot olayı üzerinde neden bu kadar ısrarla duruyor? Neyi ispatlamaya çalışıyor? Onun yakalanması için o kadar çok neden vardı ki, Pilot'un hazırlayacağı bir provokasyona hiç gerek bile yoktu. Kendisinin verdiği diğer ifadelerinde peşinde sürekli MİT'in olduğunu iddia ediyor. O halde bir türlü yakalanmamasının hikmeti neydi?

(4) Sınıf mücadelesine dayalı Türk sol hareketi ile, nedenselliğini ulusal istemlerde bulan Kürt sol hareketi arasındaki ulusal ve uluslararası zemin farklılığına karşın, karşılaştırmanın bu düzeyde yapılmasının doğru olmadığını bir tarafa bırakalım. Burada devlet ile, özellikle gizli örgütlenmeler üzerinde zengin deneyi olan bir devlet ile alay var. Devlet denetiminin, kendi hareket alanına serbestlik tanıdığı bir varsayım olarak ileri sürülse bile, bu denetimin 1975'ten 1979'a kadar neden 'yakalanmama' esprisi içinde devam ettirildiği açık değildir. Partinin kuruluşundan sonra bile bu konseptin devam ettirilmesi ne anlama gelebilirdi? Çekirdek grubun partileşmesi ve denetim dışı kalması karşısında devlet, çok tehlikeli bir risk almıyor muydu? Denetim altında partileşmeye neden izin verildi? Tersi bir durumda önlemini katliam düzeyinde almış olmuyor muydu? Denetim mekanizmalarını genişletmeden, devletin sadece Pilot ya da Kesire'yle yeti-

nip, bu unsurlarla örgütü kontrol altına aldığını söylemek yine eksikliklerle doludur. Pilot'un kefili olan Abdurrahman Polat'ın 'Ya örgüt kurulur ya da kurulmazsa, altı ayda hepiniz imha olursunuz' demesi, devlet iradesini, izlenen pratik içinde göstermiyor muydu?

(5) "Buradaki ifadeler oldukça karışıktır. Söz konusu darbeden henüz hiç kimsenin haberi yoktur. Ama o gün (3 Haziran 1977) söz konusu evde, 18 Mayıs'ta öldürülen Haki Karer'in hangi türden bir provokasyonla yokedildiği tartışmaya açılacağı biliniyordu. Büyük bir ihtimalle Pilot sorunu da ciddi olarak tartışmaya getirilecekti. Pilot tarafından da bilinen bu toplantının yapılmaması esas amaçtı. Ankara'nın göbeğinde 10-15 kişilik bir grubun toptan imhası gibi bir şey söz konusu olsaydı bu ev önceden ikaz(!) edilir gibi toplantı öncesi ve henüz darbe yapılmadan önce basılmazdı. Bu durum 'darbe-katliam' mantığını devre dışı bırakıyor. Pilot ise o evde, o akşam toplantı yapılacağını ve konunun ne olduğunu çok iyi biliyordu. Dolayısıyla toplantı ve darbe arasında direk bir bağ yoktu. Aksi taktirde darbenin toplantı gününe getirilmesi gibi saçma bir durumla karşı karşıya kalınacaktı. Öcalan, toplantıyla darbe söylemini yan yana getirirken, asıl söylenmesi gerekeni, toplantının gündem maddesini söylemiyor. Amaç toplantıyı engellemekti ve bu arada olanlar yakalanan Mustafa Karasu ile Kemal Pir'e oldu. Panik yaratılarak grup dağıtıldı. Gizemli düşünceler ertesi gün tüm kadrolar arasında yayıldı: 'Devlet peşimizde, dikkatli olun!' Oysa devlet peşimizde değil, yanıbaşımızdaydı; içimizde bizimle birlikteydi... Herkes kafasındaki düşüncelerle bölgelerine geri döndü. Tesadüflerle, olanakları iyi kullandığını her fırsatta tekrarlayan Öcalan için, o günkü toplantının engellenmesi bir tesadüf müydü, yoksa kendisine sunulan bir imkan mıydı? Daha sonra, doğru yanlış, birçok kişi ve örgüt MİT olarak belirlendi. Bunların üzerine 'Apocu' mantık gereği şiddetle gidildi. Kimseyle konuşma fırsatı bile verilmedi. Şiddetin sağırlaştıran sesi arasında gerçek kayboldu. Bize, 'Kürdistan'da Zorun Rolü' adı altında dayatılan bu sertliğin ve şiddetin gerisinde gizlenmeye çalışılan bir başka 'gerçeğin' olduğu ustaca gizlendi. Yerel kadroların bu kadar oyunu anlayabilmesi hiç mümkün değildi. Onlar, şiddeti adeta kurtarıcı olarak karşıladılar."

Bu olayın bilgisi de önemli. Pilot hep Öcalan'ın etrafında dolaşıp ona kötülük yapmak istiyor ama bir türlü yapamıyor? Burada devletin ne kadar adil olduğunu görmemek mümkün mü? Sanki bu olayı darbe gibi bir hukuka sığdırmak istiyor. Oysa o dönemde devlet eliyle koymuş gibi Öcalan'ı yakalayabilirdi. Ama hayır, nedense o, hep göz hapsinde tutuldu. O halde, Pilot'un onu yok etmek gibi bir niyetinin de olmadığını, en azından

böylesi bir görevle yüklenmediğini, Öcalan diline getirip söyleyemiyor. Buradaki bizim soru tarzımız, Öcalan'ı 'niçin yakalanmadığı' tarzında bir suçlamayla karşı karşıya bırakmak değildir. Öcalan'ın kendisini bu suçlamalardan aklaması için mutlaka yakalanması gereken biri olarak görme hakkına da sahip değiliz. Yine de bu tür soruları Öcalan kendisi soruyor ve yanıtını da kendisi veriyor. Bu açıklama tarzının kendisi için, kendisi tarafından anlatılan bir versiyon olduğunu kabul ederse, başkalarının da soruyu soruş tarzları değişik olacağı kabul edilmiş olur. Her sorunun, kendine özgü nedensellikleri vardır. Hele bir de gizli servislerin bilinmezlik ortamında bu sorunlarla yüklü sorularla uğraşıyorsak, çok daha hassas sorgulama durumuyla karşı karşıya kalınız. Bu durum tespitinden sonra maksatlı değil, kendine öz saygılı bir tarihsellik ön plana çıkar: Sorun artık avuçlarımızın arasındadır!..

(6) Burada Öcalan, devletin en önemli bir sorunlusu gibi değil, sıradan marjinal bir muhalifi gibi konuşuyor. Her muhalif, darbelerden nasibini alır. Öcalan'ın anlatım tarzında Pilot Necati, Ersun kanadının adamı gibi rollendiriliyor. Ama Kesire'nin rolünden ses yok!.. O başka bir darbe kanadını mı temsil ediyordu! Bu işte neden rol almadı? 12 Eylül hukuksuzluğunun yaşandığı bir ülkede, radikal bir Kürt muhalefetin ortadan kaldırılması için bu kadar darbe senaryolarına ne gerek vardı. Yeniden belirtiyoruz; Eğer gizlilik 'Derin Devlet' güçlerine karşıysa Öcalan, ne Ankara'da, ne de Diyarbakır'da, kelimenin gerçek anlamıyla hiçbir zaman gizlenmedi. İstendiği zaman bulunabilecek yerlerde yaşadı. Basın tarafından afişe olan biri olduğu için, asıl tedbirini sokak polisine karşı ve bu yönden gelecek ihbarlara karşı alması mümkün ve gerekliydi. Yaşam biçimine her zaman gizemli bir anlam vermeyi seven Öcalan, Pilot'un tuttuğu evlerde nasıl rahat uyuyordu bilinmez. Ama kendisiyle kontakta olan kişilerin merkezi rolleri gözönüne alındığında, partili kadroların bu kanalla gözaltı hapsine alınıp izlenmelerini engelleyebildi mi?

(7) Ajan Pilot tarafından bilinen evler hakkında anılar tazeliğini hâlâ koruyor: "Kızılayda'ki ev buna bir örnektir. Burada kiralanan dairenin tam karşısındaki dairede MİT'in karagah kurmuş olabileceği, bu nedenle giriş ve çıkışlarda dikkatli olunması gerektiği söyleniyordu. Bunu bir dikkat unsuru olarak söyleseler bile, ev içerden değil, dışardan zaten kontrol altındaydı. Ankara'ya geldiğimde bu eve giriyorum, elimdeki valizi bırakıyorum, biraz sonra dışarı çıkıp Siirt yurduna gitmek için yola koyuluyorum. Dolmuş durağında bir taksiye biniyorum. O anda, sağlı sollu iki kişi-

nin, birbirine benzeyen çabuklukta hareketlerle taksiye bindiğini farkediyorum. Polis takibinde olduğumu anlayıp, onların içinde ne var diye dikkat ettikleri bond çantamı yavaşça açıyorum. Sağlı, sollu, dikkatli gözlerin benim hareketlerimi süzdüğünü farkediyorum. Eşyalarımı görülecek şekilde açıp birşeyler arıyorum. İçinde bekledikleri hiçbir şey yok... Yurda gitmeyip yarı yolda iniyorum. Rasgele bir apartman dairesine girip biraz merdiven egzersizi yaptıktan sonra çıkıp yurda gidiyorum. Ertesi gün sabah saatlerinde, yurt polis tarafından basılıyor. Hüviyetim üzerinde diğerlerine göre daha farklı duruyorlar. Evin dışardan kontrol altında olduğunu Öcalan'a anlattığımda, bu tip konulara hiç dikkat etmediğini, yolda başını öne eğerek yürüdüğünü ve sokakta ilgisiz biriymiş gibi davrandığını bana söyledi. Oysa bu eve yaklaşan bütün şahıslar denetim altındaydı.

Ama Öcalan, yolda yürürken kafasını öne eğip hiçbir şeye dikkat etmediğini, sade bir vatandaş gibi yürüdüğünü söyleyerek bazı şeyleri geçiştiriyordu.

Çok geri planda kalan bir provokasyon mantığına örnek olsa da, Öcalan'ın yapısını daha iyi anlayabilmek için yaşanmış bir başka örneği burada vermeden geçmeyelim: "...1982'de yapılan 2.Kongre öncesi, Suriye'ye kendisini çıkaran Ethem Akcan ile beraber örgüt evine büyük bir panik içinde girerler. Öcalan ajanların peşlerinde olduğunu, dikkatli olmaları gerektiğini söyler. Evde bulunan Karasungur, Baki, Ziya, Mahsun Korkmaz, Duran ve diğerleri heyecan içinde kalırlar. KAWA örgütü üyelerine karşı yapılan operasyon akıllara gelir. Karasungur hemen yanına birini alarak ne olup bittiğine bakmak için dışarı çıkar. Bütün köşeleri, girişleri yol boyunca sakin biçimde kontrol eder. Hiçbir şüpheli durumla karşılaşmazlar. Geri dönüp eve geldiklerinde 'ne olduğu' merakla sorulur. Karasungur hiçbir şüpheli durum farketmediklerini söyler ve konu da kapanır. Bu arada Ethem Akcan'ın sağlık durumu bozulmuş, tedavi edilmesi zorunlu hale gelmiştir. Sürekli mide rahatsızlığı çekmesine rağmen hiçbir tedavi yolu kendisine gösterilmez. Öcalan, onun 'Cepheye gitmemek için numara yaptığı'nı söyler. Ethem Akcan, ölümünden bir süre önce o gün yaratılan 'panik' havasındaki sır perdesini aralamaya cesaret eder. Öcalan tarafından bu panik havasının bir 'şaka' olsun diye kendisine teklif edildiğini ve fazla bir şey düşünmeden buna uyduğunu söyler. Ancak olay doğrulanmış olarak grup içinde yayılır. Şahitte Ethemdir... Ethem, ızdıraplar içinde, göz göre göre, mide kanamasından ölür..."

Bu olayı, grubu dikkatli olmaya teşvik için yaptığı basit bir deneme olarak ele alanlar yanılgı içindedirler. Aynı türden denemeler hiçbir doğruluk payı olmadığı halde Ankara'da Pilot'un tuttuğu evler için de yapılıyor-

du. Ev zaten içerden kontrol altında ama "girip çıkarken dikkat edin, karşıdaki dairede ajanlar olabilir." söyliyerek dikkatlar dışarıya çeliliyordu.

(8) İşte yine bir mucize oluyor ve birileri bu darbeyi engelleyerek Öcalan'ın devam etmesine karar veriyorlar. 'Özel Savaş Dairesi'nin etki alanına kadar girmiş bir örgütlenme giderek 'Apoculuk' adı altında afişe edilirken, Öcalan bilinen yerlerde yaşamaya devam ediyordu.

(9) Bu ifadelerin Öcalan için kullanıldığı düşünülse bile sonuçta aynı kafeste olan Kürt hareketinin kendisi olmuştur. Bu durum kişisel yapıdan daha ağırdır.

(10) İma yoluyla bile olsa, Uğur Mumcu'nun bunu yazacağı için öldürülmesi biraz gülünç değil mi? Olayın boyutları sadece burada anlatılanlarla sınırlı olsa, buna en kötü ihtimalle belki Pilot ya da Kesire'nin açığa çıkacakları korkusuyla giriştikleri, bireysel bir eylem demek gerekecektir. Eğer onlar değil, başkaları bu rolü üstlenmişse soru da farklı sorulacaktır. Mumcu cinayetinin arkasında devleti bu ilişkide daha da zan altında bırakacak başka nedenler, hatta stratejik önemde bilgilerin varlığı ortaya çıkıyor. Dolayısıyla Mumcu cinayetini komik gerekçelere bağlamak karamizah örneği oluşturuyor. Kendi ilişkileri hakkında şüpheleri yoğunlaşan ve bunu açıklayacağını söyleyen Uğur Mumcu vuruluyor, ama o hâlâ canlı yakalanması gereken bir 'terör başı' olarak yoluna devam ediyordu!.. Mumcu cinayetini soruşturan savcının söyledikleri unutulmuş değil: "Devlet bu cinayeti isterse aydınlatır" Mumcu ailesi savcının sözlerinin devlet katında ne zaman yankı bulacağını beklemektedir.

Öcalan, kendisi hakkındaki 'canlı yakalama' hedefini zaman zaman büyük bir beceriyle partinin ele geçirilmesi, zaman zaman da kendisinin ele geçirilmesi olarak ele alıyor. Oysa Kenya pratiğinde görüldü ki, onun canlı yakalanması, tamamen eskiden beri var olan siyasi bir karar sonucudur. Peki neden canlı? Bunun nedenlerini yeri geldiğinde inceleyeceğiz.

Pilot, herhalde ne babasının parasını, ne kendi maaşını, ne de arasıra hangi görevle yaptığı bilinmez taksi şöförlüğünden kazandığı parayı Öcalan'a veriyor değildi. Pilot'un bütün kimliğinin bazı üst kadrolar tarafından artık sorgu altına alınmaya başlandığı 1978 yılında bile Öcalan ondan 200 bin TL aldığını söylüyor. O günün rakkamıyla bu büyük bir miktardı. Bu para 'Derin Devlet'in bile olsa bir yerlere kaydedilmesi gerekliydi. Bugünkü PKK Başkanlık Konseyi üyesi Cemil Bayık, o yılları kendi ifadesiyle 'hamallık' yaparak geçirirken, Öcalan'ın lüks içinde yaşatacak bir paranın kendisine

verildiğini neden 1993 yılında açıklama gereği duyuyordu? Yoksa Uğur Mumcu, başka ilişkilerle beraber bu tür kayıtların belgesine mi ulaşmıştı?

İki yaklaşım tarzı arasındaki ayrım o kadar derinliklidir ki, beklenen ve kapıya gelip dayanan Kürt sorununun bütün stratejik değerlerini açığa çıkartacak elemanlarla doludur. Bu olaylar arasındaki bağ, Jandarma Genel Komutanı Eşref Bitlis'in nasıl bir 'kaza' sonucu öldüğünü, ya da Uğur Mumcu'nun katillerini ortaya çıkarmak kadar önemlidir. Bu cinayetler zincirine, Öcalan'ın 'PKK'yi en iyi anlayan birisi' olarak değerlendirdiği, JİTEM kurucusu Ahmet Cem Ersever de katılabilir. Bu üç olayda da PKK faktörünün direkt olmadığı konusunda hemen herkes hem fikirdir. "Peki kime aittir" sorusu ise havada kalıyor... İşin 'Derin Devlet'e ait olan stratejik yönü fazla dikkate alınmıyor, alanlar da susmak zorunda kalıyorlar. Bu cinayetlerde gözden kaçan ortak yön, söz konusu kişilerin PKK ve onun lideri Öcalan'a karşı, kendilerine göre çözüm yolu bulup uygulamaya koymalarıdır. Ersever, Öcalan'a karşı yapılması planlanan suikast girişiminde başarısız kaldığı için değil, 'Derin Devlet' stratejisinden kopup, daha sonraki itiraflarında belirttiği gibi "Türk ve Kürt insanının boşu boşuna birbirini boğazlamasının" önüne geçmenin kendine göre yollarını aradığı için yokedildi. Turgut Özal'ın ve Eşref Bitlis'in kendilerine ait 'özel' bir çözüm yollarının olduğunu Öcalan da kabul ediyor. Bir ekip olduğu söylenen bu ikilinin 'devletin resmi olmayan kişilerle işbirliğine giderek iş görmesine karşı çıktığı' kamuoyunca artık biliniyor. Eşref Bitlis Türkiye sınırları içinde yaşamak isteyen Kürt insanına farklı yaklaşımıyla dikkatleri çekiyordu. Bu son ikili'nin tavrı bir 'muhatap' tavrıydı... Oysa muhatap kabul etmeyen 'Derin Devlet', Türkiye'nin yapısal sorunları ve Misak-ı Milli'nin güvenliği için PKK gibi bir örgütle mücadeleye ihtiyacı olduğunu her fırsatta, yapılan propogandalar ve eylemlerle hatırlatıyor. Uğur Mumcu Kemalist yapısına rağmen, halkların MİT ve Kontra türü örgütlenmelerle manipüle edilmelerine karşı çıkıyor ve bu anlayışla 'Derin Devlet-Öcalan' ilişkisini araştırıyordu. Ve Öcalan geçmişte en yakın çalışma arkadaşlarının bile bilmediği bazı ilişkileri, görüşme yaptığı gazeteciler kanalıyla kamuoyuna sızdırıyordu. Örneğin, ajan ilişkisi bilinen Pilot'tan 1978 yılında 200 bin TL aldığını ilk kez gazeteci İsmet İmset'e 1993 yılında söylüyordu. Öcalan'ın, Pilot'la olan ilişki sınırının bu kadar geniş olduğunu yıllar sonra, Uğur Mumcu'nun 'Kürt Dosyası' adlı çalışmasını hazırladığı sırada anlatması tesadüf müydü?

(11) Öcalan bu eylemi sürekli Tekoşin ve 'Beş Parçacılar' denen örgütlenmenin üzerine atarken, Pilot unsuru hiç konuşulmuyor!.. Pilot, Kemal

Pir ve Cemil Bayık ile birlikte Antep'e gitmiş, bu bölgedeki çalışmaları yakından takip etmiştir. Yukardan beri başına ne tür operasyonlar hazırlandığını iddia eden Öcalan'ın, Diyarbakır'a yine bu kontrol altında gelmesi dikkat çekmiyor mu? Onlarca insan 'Apocu' olarak yakalanırken, gazeteler 'Apo' ve 'Apoculuğu' her gün birinci sayfadan verirken, örgüt liderinin bu tarzda bir ajan çemberi altında serbest dolaşımı garip bir durum sergiliyordu. Bir çok provokasyonun kendisine karşı hazırlandığını iddia eden Öcalan'ın yakalanması için hangi gerekçe bekleniyordu? Devlet hâlâ neyi bekliyordu? PKK'nın kuruluş ilanını mı? Evet, o da oldu... Ağrılı Abdurrahman'ın söylediği gerçekleşti. Öcalan'ın söylemlerinden hareket edersek PKK'nin kuruluşunun ve oluşumunun bile devlet denetiminde olduğunu söylemek abartma olmayacaktır.

Bu olaya biraz daha farklı yaklaşma olanağına sahibiz : 1970'li yılların Türkiye devrimci hareketi içinde meydana gelen bölünmelerden birini diğerlerinden -yapısı ve açılımları gereği- ayrı tutmak gerekecektir. Bu hareket, Doğu Perinçek'in önderlik ettiği Proleter Devrimci Aydınlık örgütünden kopan TKP-ML hareketidir. Söz konusu harekete ideolojik yapılanmasını kazandıran ise İbrahim Kaypakkaya'dır. İ. Kaypakkaya, Türkiye sol hareketi içinde o güne kadar Kemalizmle harmanlanmış sınıf savaşı kavramına karşı çıkmakla kalmıyor, Kürt sorununu ele alış tarzı itibariyle, geleneksel sol yapılardan kesin bir kopuşu da beraberinde getiriyordu. Yaptığı, sadece içinden geldiği örgütün Kemalist duruşuna karşı çıkmakla kalmıyor, Kürt dinamiğine de ayrı bir dikkat çekiyordu. Öyle denebilir ki, Kaypakkaya'nın politik kişiliğinde Kürt sorunu başlıbaşına bir yer almaktadır. Diyarbakır zindanlarında işkence altında öldürülmesi gösterdiği politik yaklaşımla yakından ilişkilidir. Ne var ki, O'nu ölüme götüren nedenler çok basite alındı. Ya da direnişçi ruhundaki kahramanlığıyla açıklanmaya çalışıldı. Bütün bunlar yeterli olmayan bir açıklama tarzı olarak yıllarca tekrarlandı. Oysa devletin gündeminden düşmeyen Kürt sorununun, Kaypakkaya özgülünde ele alınış tarzının, politik yapılanmalar içinde devlet açısında da apayrı bir yeri vardı. Kaypakka'ya her ne kadar Kürt sorununu sınıf sorunu içinde çözme eğilimi taşısa da, pratik olarak ulus sorununun ruhuna has olan 'Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı' prensibi çerçevesinde bunu 'ayrı bir sorunlar yığını' haline getirmeye hazırdı. O'nun düşünce sistematiği bu ayrılığı rahatça harekete getirecek özelliklere sahipti. Yine bu nedenlerle olsa gerek esas çalışma alanını 'Doğu Anadolu' olarak belirlemişti. İşte yakalandıktan sonra esas olarak bu noktada daha çok sıkıştırıldığı anlaşılmaktadır. O günlerde polis işkencelerinden geçen yüzlerce yurtseverin "Gidin, solculuk yapın, ama Kürtçü olmayın " tehdidiyle

karşılaştığı sıcak anılar arasındadır. Kaypakkaya bu sorunla sadece ilgilenmemiş, teorisini ve pratiğini de geliştirmeye çalışmıştır. Muhtemel ki bu konuda devlet O'nu kontrol altına almak istedi. Elde edemeyince yok etti.

Diğer bir örnek ise Dr. Şıvan (Dr. Sait Kırmızıtoprak) olayıdır. Kürt hareketini kendi dinamikleri üzerine oturtmaya çalışan Dr. Şıvan, bir komplo sonucu Güney Kürdistan'da öldürüldü. Bu olay basit bir parti içi rekabet değildi. Türkiye'deki Kürt sorununu, o günkü konjonktürel yapı içinde uluslararası bir sorun haline getirmenin toplumsal dayanaklarını hazırlamaya çalıştığı sırada çok yönlü bir komployla 26 Ekim 1971'de iki arkadaşıyla birlikte öldürüldü.

Hiç değil, birkaç yıl sonra Abdullah Öcalan, bırakınız Türkiye sınıf hareketi içinde Kürt sorununu tartışmayı, 'Bağımsız, Demokratik, Sosyalist ve Birleşik bir Kürdistan' için ajan provokatörlerin ortasında kılına bile dokunulmadan çalışabilmekteydi!.. Devletin bu tür çıkışlara yaklaşımı ortada iken Öcalan'ın, Ankara'nın göbeğinde elini kolunu sallayarak, hem de etrafında olduğu söylenen ajanlarla dolaşması garip bir durum gösteriyordu.

Öcalan aranıyordu... Ama nasıl; O, Ankara sokaklarında 'başını öne eğerek, çevresinde ne olup bittiğine hiç dikkat etmeden' yürüyor ve yürüyordu...

Öcalan aranıyordu ama, 1978'in 27 Kasım'ında PKK'nın kuruluş toplantısını organize edebiliyordu. Hem de, ajanların bilgisi dahilinde bunu yapıyordu. Peki bu kadar ajan içinde, bu partinin kuruluş toplantısının merkeziyle beraber basılması büyük bir olay olmaz mıydı? Devlet başka neyi bekliyordu?

Sonuç elbette şudur: Burada devlet, bırakınız yapsın, Öcalan partisini kursun, nasıl olsa elimizde demiştir!.. Bunu diyen sadece devlet değildi. PKK'ye Pilot'u bulaştırarak daha sonra bu gruptan uzaklaşan yine Ağrılı olan Abdurrahman Polat adındaki kişi de buna benzer şeyleri -belki de kendisine üstlerinden empoze edildiği kadarıyla- bir hiddet anında tehditlerle şöyle belirtiyor: *"Ya örgüt kurulur, ya da kurulmazsa, altı ayda hepiniz imha olursunuz." Olay, Siirt Yurdunda Abdurrahman'la yolların ayrılması sırasında meydana geliyor. Güvenilmez ve lümpen olduğu gerekçesiyle Kemal Pir ve Cemil Bayık'ın inisyatif aldığı belli olan, Öcalan'ın da hazır bulunduğu bir toplantıda, Abdurrahman gruptan atılırken tehdit dolu bu sözleri eder. Hiç kimsenin önemsemediği bu sözleri ciddeye alan sadece Kemal Pir'dir. Cemil Bayık'ın İsmet İmset'e anlatımlarıyla "Biz ciddiye almadık ama Kemal (Pir), 'bu adam bu kadar kesin konuşuyor, mutlaka bir şeyler biliyor' dedi... Biz yine ciddiye almadık."(İsmet G. İmset, PKK, s. 39). Peki "ciddiye alınmayan" neydi? Yıllar sonra bu olayın anlatan Cemil Bayık, Abdurrahman'ın sözlerinin anlamını anlamış mıydı, yoksa soruyu tekrar mı ediyordu?*

(12) 1980 öncesi gizli örgütlerle ilgili çalışma yapanın ve karar organının hükümet olduğunu, Öcalan gibi birisi söylememeliydi!.. 12 Eylül Darbesinin ertesinde Demirel'in "Mademki terörü bir günde bitiriyordunuz, bunu neden daha önce yapmadınız' diye serzenişte bulunduğu unutulmuş değil. 12 Eylül'ün, sivil iradeye rağmen nasıl, hangi tür provokasyonlarla hazırlandığı gün gibi ortaya çıkmışken, o günlerin özgülünde, Ecevit'in PKK gibi bir örgütlenme üzerinde hiçbir yaptırım gücünün bile olamayacağı görülmelidir. Maraş katliamı bunun bir örneği değil midir? Ecevit, eğer durdurabileseydi devletin bütün legal organlarının gözü önünde 'geliyorum' diyen bu sivil katliama engel olurdu. PKK gibi adı teröre çıkmış bir örgüte karşı ise söyleyebileceği hiç bir şey yoktu.

Haki Karer olayı, PKK'de liderlik durumunda olanların tasfiyesindeki ilk operasyon olması bakımından dikkat çekicidir. Haki Karer, rasgele bir militan değildi. Hem partiyi gerçek anlamda örgütleyen bir tip, hem de teorik yetkinliği olan birisiydi. Öcalan da bunu kabul ediyor. O'nun öldürülüşü, yine MİT'le bağlantılı olarak başka grupların üzerine atıldı ama Pilot'un bu tür olaylarda alabileceği rol -danışma düzeyinde bile olsa- hesap edilemedi. Öcalan kendisini böylesi yöntemlerle garanti altına alırken, bu evlerle bağlantılı olarak ilişkide olduğu kadroları, bir anlamda MİT'e verdiğini de kabul etmiş olmuyor mu? Bu nedenle Haki'nin öldürülüşü basit bir olay değildi. Çok yönlü bir komplonun sonucu öldürüldü. Öcalan yakalandıktan sonra başgösteren liderlik krizine en tipik örnek Haki Karer'in parti içindeki duruşudur. Apocu mantığın, yıllarca kadrolara uyguladığı yaptırımlarla partiyi yönetilemez durumuna getirmesi gözönüne alındığında Haki'nin durumu daha net ortaya çıkmaktadır. 'Devrimin Dili ve Eylemi' adlı kitapta Haki olayına geniş yer verilmiş. Orada bu konu söyle dile getiriliyor "Özellikle Hakiler ile Antep toplantısını (ki 80'e yakın kişi katılmışlı) başarıdıktan sonra, bu iş artık sağlam temele kavuşmuştu. Tam iki gün geçmedi ardından Haki'nin şahadet haberi geldi. (...) O zaman MİT zaten bunun farkındadır. Haki, bunların sonucu olarak hedeflendi ve onun hedeflenmesi çok bilinçlidir." (s. 103; 108) Peki MİT'in Haki'nin konumunu öğrenebilmesi için fazla bir çaba harcamasına gerek var mıydı? Haki, kendi önlemini alsa bile, Öcalan kanalıyla gelen denetimden kurtulamıyordu. MİT, bir güvenlik sübabı gibi zaten Öcalan'ın yanında. Pilot, Öcalan'a hayranlığı nedeniyle peşinde dolaşmıyordu. Onun aracılığıyla kadro tanıyor ve seçiyordu. Bu hareketin önünü kesmek için Haki'nin vurulduğunu söylüyorsa, burada okun ucunun, 'Apoculuk' yaygarasının koptuğu bir dönemde önce kendisine yönelmesi gerekmez miydi? Üstelik MİT yambaşında duruyordu. Öyleyse MİT neden Öcalan'a farklı, Haki'ye farklı

yaklaşıyordu? Bu ilişki türünde Haki Karer, devrimci karekteri, örgütleyiciliği, pratik yapısı, teorik birikimiyle denetim altına alınması gereken hedef kişilerden biriydi. Gerçekten de PKK gerçekliğinde iki olayın tarihsel bir önemi vardır. Ve her iki olay da ölümle bitmiştir. Biri; Haki Karer'in karanlık güçler tarafından öldürülmesinin kazandırdığı bir ivme ile PKK'nin parti olarak örgütlenmeye başladığı dönemdir. Diğeri ise, 12 Eylül sonrası PKK'nin kamuoyundaki imajını değiştiren ve ona bir anlamda yasallık kazandıran Kemal Pir, Hayri Durmuş ve Mazlum Doğan'ın sergiledikleri Diyarbakır zindan direnişidir.

•

(13) Burada devlet ile özellikle Türkiye Cumhuriyeti Devleti'yle alay ediyor olmalı. Ortalığın kasıp kavrulduğu bir durumda kendi durumunu Elazığ ve Urfa Emniyeti'nin ilişki kopukluğuna ve çelişkilerine bağlamak kadar bir hafiflik olabilir mi? Siyasi nedenle değil, farklı bir suçla aransa, belki bunlar anlaşılır. Sanki aranan 'Apo' değil, basit bir adli olay gibi çok hafif bir yorumla olayı geçiştirmeye çalışıyor. Şahin Dönmez'in yakalandığı, Apoculuk yaygarasının Türkiye'yi baştan aşağıya sardığı bir dönemde bu anlatımlar çok hafif kalıyor. Ankara'daki MİT merkezini bu ajan tabakasıyla garanti altına aldığına inanan Öcalan, o halde sadece sokak polisinin kendisini tesadüfen yakalayacağından korkmaktadır. Yoksa MİT'in, ya da 'Özel Savaş Dairesi'nin kendisinin yakalanması konusunda henüz adım atmadığını çok iyi biliyor. Ama soru da zaten burada; MİT, Öcalan'ı nereye kadar takip etme yanlısı? Gizli örgüt lideri için bu konsept devam ediyorsa, Şahin Dönmez'e PKK ile ilgili sorulan sorular, sokak polisinin kendini tatmin için sorduğu sorular olarak ortada kalmış olur. Diğer taraftan, partinin varlığının bilgisi neden Şahin'in yakalanmasıyla ortaya çıksın... Diğer ajanların bundan haberinin olmadığını nasıl söyleyebilir? Öcalan'ın burada ortaya koyduğu bir fark var. Bu fark fazla göze çarpmasa da sorunun kaynağını oluşturuyor: Şahin Dönmez'in yakalanmasıyla partinin varlığına dair bilgi sahibi olanlar, devletin görüntüdeki temsilcileridir. Demirel "MİT bize Angola'dan haber verir ama Ankara'dan vermez" derken bu gerçeğin de altını çiziyordu. PKK sorunu yasal devletin bir sorunu olmaktan çıkartılmış, özel savaş aygıtlarının eline verilmiş bir harekettir. Hiç bir sivil devlet organı bu konuda yaptırım hakkına sahip değildi. 'Derin Devlet' PKK üzerinden uyguladığı siyaseti ve bilgiyi kendi yasal devletinden saklamıştır. Yasal devletin bile birçok bilgiyi yurttaşları gibi günlük gazetelerden öğrendiklerini söylerken bir komediden bahsetmiyoruz, gerçek bir makyavelik devletle karşı karşıya olduğumuzu, durumun hiç te Öcalan'ın bahsettiği gibi hafife alınamayacak kadar ciddiyeti oldu-

ğunu vurgulamaya çalışıyoruz. 1970'li yılların ortalarından itibaren, PKK hakkında NATO'ya gönderilen bilgiler, sivil hükümetlere ulaştırılmamıştır. PKK'nin üzerine merkezi bir kararla gidilmesinin önünü kapatarak bunu bir hükümet sorunu olmaktan çıkarmışlardır. Bütün gelişmeler sivil hükümetlerin bilgisi dışındadır. Ya da görünürdeki olayların bilgisiyle yetinilmiştir. Bugün bile PKK, 'devletle görüşmelerimiz oldu' derken, bu söz bir tek sivil hükümeti kapsamıyor. Bir tek sivil hükümet böyle bir inisyatif aldıklarını söyleyemiyor. Özal kendi inisyatifini kullanmaya çalıştı ve sonucunu gördü. Ben de bu sessizliği belirli bir hisle doğru kabul ediyor ve devlet-PKK ilişkileri söyleminde, adı sanı bilinmeyen, nerede ikamet ettiğini bilmediğimiz 'Derin Devlet' kavramını kullanmayı tercih ediyorum.

Diğer taraftan, komşu ülkelerdeki Kürt hareketlerini çok yakın takibe alan, onlar üzerinde yaptırımlar uygulayan bir devletin, kendi sınırları içinde radikal tarzda ortaya çıkan siyasal bir grubu, Pilot veya onun gibi kişilerle denetim altına alarak bir güvenlik kuşağı yarattığı söylemi de hem eksik hem de gerçekçi olamaz. Bu kontrol mekanizmasının henüz bilinmeyen başka elemanları da vardır.

(14) Yeri gelmişken Şahin Dönmez'le ilgili anlatılan bir anıya not düşelim: "Bu hareketin en zayıf karekterli, ama en konuşkan tiplerinden biri olarak dikkati çeken Şahin, Öcalan'ın o sıralar gözbebeği idi. Şahin, 1978 yılında Ağrı bölgesinde meydana gelen olaylarla ilgili araştırma yapmaya geldiğinde ortada bir ajanın olduğunu, bunu bir örnek teşkil etmesi bakımından ailesiyle, çocuklarıyla birlikte kurşuna dizmek gerektiğini ve bunun bir parti kararı olduğunu açıkladı. Şahin'in böylesine kapsamlı bir eylem için tek başına karar alması beklenemezdi. O günlerde en yakın olduğu kişi Öcalan idi. Bu eylemin yapılmak istendiği Ağrı bölgesi yurtsever yapısıyla yeni gelişmelere aday bir bölgeydi. Özgürlük Yolu taraftarı Urfan Alpaslan bağımsız olarak katıldığı Belediye seçimlerini kazanarak bu gelişmeleri somutluyordu. Oysa PKK, demokratik bilinci geliştiren bu tür çalışmaları kendisi açısından sakıncalı bularak, engellemeye çalışıyordu. Bölgedeki denetimi ele geçirmek için komplo ve terör mekanizması devreye konuldu. Ortada hiç bir geçerli neden yokken, Mustafa Çamlıbel isimli Özgürlük Yolu sempatizanı, Doğubeyazıt'ta vuruldu. Bizler de bu olaya tepki gösterdik. Olayı büyütmemek için, yapılanın hatalı bir davranış olduğunu, -olayın gerisinde yatan komplo teorilerini- anlamadan, söylemeye çalıştık. Kendi içlerinden de gelen tepkiler karşısında, bu kişinin vurulmasını -çoğu kez yaptıkları gibi- siyasi bir tavır olarak üstlenemediler. Lümpen olduğu ve karışıklık çıkardığı için böyle bir olayın meydana geldiğini

söylemek zorunda kaldılar. Bu cinayetle ilgili yakalananlar hakkında siyasi değil, adi cinayet davası açıldı ve suçlular birer adi mahkum gibi yıllarca hapishanede kaldılar. Örgüt üzerine dikkatler çekilmemesi için davayla ilgili siyasi savunma yaptırılmadı. Ne var ki kana doyulmadığı, yapılan eylemlerin bilinçli bir seçim olduğu aradan çok geçmeden Şahin tarafından seçilen yeni hedefin belirmesiyle ortaya çıktı: Benim okul nöbetimde, bayrak indirme ve Mustafa Kemal'in dövizini taşıyan bir camın kırılma nedeni hiçbir gerekçe yokken başka bir öğretmenin üzerine yıkıldı. Bu olay bana karşı yapılmış bir komployduy. Ama suçlu erken bulundu! Bu kez suçlu olarak seçtikleri hedef, kendi sempatizanları olan bir öğretmendi. Bu insanın tek suçu Halkın Kurtuluşu örgütünden bize gelmesiydi. Bu da kuşkular için yeterliydi. Oysa bu kişinin olayla hiçbir ilgisi yoktu. Sadece bir kaç öğrencinin bu yönlü tartışmasına tanık olmuştu. Dikkat edilmesi gereken esas yön ise Pilot'un Ağrı'da bulunduğu sıralarda zaman zaman okula gelip rasgele öğrenci grupları arasında görülmesiydi. Olay bu yönüyle hiçbir zaman dikkate alınmadı. Pilot yine gözlerden ve şüphelerden uzaktı. Gösterdiğimiz tepkiler sonucu Şahin amacına ulaşamadı. Burada dikkatimi çeken gariplik, ünlü Pilot'un, Şahin ve bölge sorumlusu Mehmet Turan'ın, ulaşım imkanlarını sağlamasıydı. Daha traji-komik olan yan ise, Pilot Necati'yi bölgede denetlemek için görevlendirilen PKK MK yedek üyesi ve Ağrı Bölge sorumlusu olan Mehmet Turan'ın, 1979 yılı sonunda ajan olduğu gerekcesiyle Mardin'de öldürülmesiydi. Ortada kendisine dokunulmayan açık bir ajan varken, neden Mehmet Turan'ın hedef olarak seçildiği hâla belli değildir. Mehmet Turan, hem Mustafa Çamlıbel olayının hem de Şahin Dönmez'in bütün gayretlerine karşın gerçekleştirilemeyen eylemin yakın tanığı olması bakımından da önem kazanmaktadır. Şahin'in getirdiği öneriye onun karşı çıktığını duymadık ama tedirginlik gösterdiği her halinden belliydi. Diğer taraftan eğer Pilot, devletin PKK üzerine ya da Öcalan üzerine gitmemesi için supap görevi olacak kadar önemde görülüyorsa, teorik birikimi ve kapasitesiyle, Pilot ile ölçülemeyecek yetenekte olan, PKK'nin ilk MK yedek üyeliğine kadar giren Mehmet Turan için devletin ayaklanması gerekirdi. Bunun dışında zaten uydurma ajan hikayeleriyle suçsuz insanların öldürülüp, sonra propaganda malzemesi yapılması, PKK'nin şiddet temelinde gelişmesini sağlayan bir komplo metodu olarak kabul görmüştü. Bu tür olayları kadrolar üzerinde bir güç gösterisi, halk üzerinde de baskı unsuru olarak kullanıyorlardı. Acemilik yıllarına ait bu uygulamalardan biri, aynı yıl Kars ilinde denenmiş, yapılan eyleme sahip çıkma cesareti gösterilemediğinden bu kişiyi faşistlerin vurduğu söylenmişti. Ve bu sloganlar altında suçsuz genç toprağa verildi. Bütün bunlar

rasgele kişilerin uygulamaya koyduğu parti çalışma metodu değil, tamamıyla kaynağını Öcalan'dan alan 'Apocu taktikler'in bir sonucuydu." Bunun adı komploculuktur.

"Basit gibi görünen bu tür etkileyici propogandalar daha kuruluştan beri yapılıyordu. Benzer propogandalardan biri de 1978 yılında Brüksel'de yapılan bir NATO toplantısında PKK'nin konuşulduğu dedikodusunun kadrolar arasında yayılmasıydı. Kim, nasıl, nereden haber almıştı bilemiyorduk. Ama PKK'nin, NATO gibi bir merkezde konuşulup ele alınmasından da hoşnutluk duyuyorduk. Buradaki kaynak Kesire idi. Ve o günden beri NATO söylemi PKK içinde sürekli yer aldı. Hatta son komplo olayında kararın NATO'dan çıktığını Öcalan da söyledi. Başından beri PKK ile ilişkili kaygıları olan NATO, acaba sadece bizi konuşmakla mı kaldı? Bu konuda hiçbir yaptırımı olmadı mı? NATO konsepti içinde Sovyet tehlikesine karşı 'Düşük Yoğunluklu Savaş' stratejisinin uygulayıcısı olmadı mı? O halde 'Düşük Yoğunluklu Savaş' stratejisi içinde PKK'nin duruşunun nereye konduğu araştırılmak zorundadır. Kaldı ki, NATO söyleminin yabana atılır tarafının olmadığı Nairobi'de Yunan Elçisiyle, Öcalan arasında geçen konuşmalarda açığa çıkıyordu. Uzun seneler NATO'da görev yapan Yunanistan'ın Nairobi Büyükelçisi Kostoulas, o yıllara ait anısını Öcalan'a şöyle aktarır: "20 yıldır NATO'da seninle ilgili raporlar bana geliyordu, çuvallar dolusu." (Özgür Politika 25 Şubat 2000)

Politik kültür birikiminin yeterli olmadığı bir dönemde yapılanların, çizilen stratejinin bir parçası olduğunu kavramamız çok zordu. Bunu çok geç anladık. Ulusal kurtuluş adına yapılan birçok haksızlıklara ses çıkarmadık. Ancak okun ucu bireysel olarak değdiğinde bazı şeyler düşünülmeye başlanıyor, fakat o zamana kadar söylenmesi gereken sözler, o saatten sonra çok yetersiz kalıyordu. Bütün haklılığımız, makyavelik bir politikanın kazanına dökülmüş, yakılmıştı."

Tazelenen bu anı da gösteriyor ki, PKK'ye olan ilgi daha kuruluş aşamasında, olduğundan fazlaydı. Fakat bunun boyutları, PKK kadrolarının ufkunu aşan entrikalarla iç içeydi.

Bu söyleşilerde buraya almadığımız ama ilerde karşımıza çıkacak olan ilginç konular da var: Örneğin 'PKK'nin Legalleştirilmesi', 'Demokratik PKK', 'Silahların bırakılması', 'Liberalizm' gibi kavramlar da tartışılıyor. PKK içinde kanlı tasfiyelere yol açan bu kavramlar, İmralı'da devrimci söylemler olarak sunuldu. İmralı'da bu kavramların hepsine Misak-ı Milli'yi de ilave ederek, adına 'Demokratik Cumhuriyet Programı' dedi.

Şimdi, Kürt toplumunu "köleleşmenin, inkarlaşmanın eşiğinde,(...) Üçte biri hasta, üçte biri delimiş, üçte biri tutsak" olarak gören Öcalan'ın, nasıl bir toplumda siyasetin içine girdiğini incelemeye çalışalım.

II. Bölüm

PRENS VE TOPRAK

Toplumların sosyal ve ekonomik özelliklerini yansıtan toplumların önderleri olarak ortaya çıkan 'prens' ya da 'kral'ın temsil özelliğinin en önemli şartını, üzerinde yaşadığı 'toprak' oluşturmaktadır. Toplumların yaşadıkları topraklar üzerindeki temel müdafaa hakkı, toplumsal ve sosyal yaşamlarıyla bu topraklara kattıkları yasallıktır. Yasallık ise kendisini bir iktidar erkinde yoğunlaştırarak temsil özelliklerine kavuşur. Sosyal katmanlar arasındaki ilişkileri de organize eden yasallık zırhı, tüm iktidarlar için vazgeçilmez bir güvence kaynağıdır. Temsilci olarak, 'prens', 'emir', 'sultan' 'meclis' bu yasallığın şekli formülasyonudur. Ancak bu temsili özelliklerin kurumsallaşmadığı yerlerde, geniş anlamda örgütlenmiş, dayanışmacı sosyal bir yapı bulmak oldukça zordur. Hangi tarzda olursa olsun, örgütlenmemiş, siyasal ve sosyal çıkarlarını kurumlar aracılığıyla savunma durumuna gelmemiş toplumlar bir sonraki aşamaya geçemezler. Ya da geçmeleri için dış bir deşteğe

ihtiyaçları vardır. Toplumun kendisini yeniden üretimiyle kazanılan sosyal ve ekonomik örgütlülük, kapitalizm ile birlikte ulus adı altında karekterize olmaya başladı. Bu sosyal örgütlülüğün üzerinde bulunduğu topraklar, 'vatan' adını aldı. Ulus, aynı zamanda bu toprak parçasına kendi moral değerlerini de vererek kutsar. Vatanı kutsal kılan, sadece o topraklar üzerinde belirli bir sosyal grubun yaşamış olması değildir. Toprakla, sosyal ruh arasındaki bağın kazandırdığı kuvvet, vatan denen kavramı anlamlı kılar. Vatan denilen, kuşaktan kuşağa devredilen, ve yine bu nedenle kutsal değerlerle anılan toprak parçası, ancak yasallığını kazandırdığı 'Prens' vasıtasıyla, onun egemenliği altında bulunduğunu göstermesiyle doğal hukukunda bir anlam kazanır. Başkalarına göre, onlardan hem etkilenir ve hem de kendine ait sıfatlar alır. Prensin (Bey'in) bu toprak parçası üzerinde yaşayan halkı yönetme hakkını, ideolojik planda yasal bir konuma getirmesi gerekiyor. Ticaret ve değişim değerleri üzerindeki denetim ve bu denetimin getirdiği güvenlik koşulları, Prens'e ihtiyacı olduğu yasallığı vermenin en önemli koşuludur. Halkın ekonomik ve sosyal yaşamını yasalarla koruduğu ölçüde Prens, toprakla birlikte saygınlığına ve gerçek iktidarına kavuşur. Her iki kavram, halkın yaşam güvencesi halini almıştır. Avrupa'da ulus-devletlerin sınırları bu denetimlerde ifadesini bulan gümrük sınırlarında ortaya çıkmıştı. Kürdistan'da ise ticaretin sınırlı olması nedeniyle 'Prens'e bu yasallığı tanıyan en önemli faktör, ilk zenginlik kaynağı olan topraktır. Ne var ki, Prens'in toprak üzerindeki hakimiyet biçimi, Osmalı toprak sisteminin bu bölgedeki uygulanış biçimine çarpıyordu. Merkez kontrolü altına alınarak, aşiretler temelinde yüzlerce küçük siyasal kümeler meydana getirilen topraklarda iktidar erki olarak kuvvetli bir 'Prens'in ortaya çıkması çok zor görünüyordu. Prens açısından, 'toprak-toplum' denetiminde önemli sıkıntılar mevcuttu. Bu zorluğu

aşmak için bir çok isyan yapıldı. Ancak, uygulanan Osmanlı toprak sisteminin makyavelik özelliklerinin çok etkili olması nedeniyle, bu isyanlar başarısızlıkla sonuçlandı. Devlet yönetme tekniklerini önemli ölçüde Bizans'a borçlu olan Osmanlı devleti, bu teknikleri belirli bir sistem haline getirerek kendilerine ait alt-yapıyı bu topraklarda uygulamayı başarmıştı. Toplum sadece feodal beyliklere değil, bu beylikler içinde yer alan aşiretlere kadar bölünerek var olan sosyal farklılık temelinde idari bir sistem meydana getirilmiştir. Bu sistemin ana özelliğini, Makyavel'in tarihin derinliklerinden bulup çıkardığı devlet teorisinde bulunmaktayız. Buna göre 'güçlerini kuvvetlendirmeksizin daha zayıf olanları korumak ve güçlerinden şüphelenilenlerin ise güçlerinin azaltılması' temel bir prensip haline getirilmiştir. Sistemin zayıf alanları olmaları dolayısıyla bu tür bölgelerde yabacı devletlerin etkinlik kazanmalarına izin vermemek gerekiyordu.(*Machiavel, Le Prince*, s. 14)

Osmanlı devleti yüzlerce bağımsız Kürt aşiretini Kürt beylerinin baskılarına karşı koruyuculuk zırhı altına alarak, Kürt beylerinin egemenlik alanlarını daraltmıştır. Beyler kendilerine sunulan topraklar dışında herhangi bir yaptırım ve vergi toplama hakkına sahip değillerdi. Bu tür davranışlar devlete isyan kabul ediliyordu. Böylece bu beylikler kendilerini güçlendirecek insan ve toprak unsurundan yoksun kalıyorlardı. Aşiretler ise, Osmanlı sistemi içinde serbest dolaşım hakkına sahip olarak yaşamaktan oldukça memnundular. Serbest dolaşım hakkından daha fazla ne kültürel, ne de ulusal anlamda bir talepte bulunacak durumda değilllerdi. Ayrıca, üzerinde yaşadıkları toprağın tarihsel sahibi gibi görünen beylere bağlanmanın artı yükünü kaldıramayacak durumdaydılar. Göreceli olan bu özgürlük ortamı, zamanla toplumu kendi dinamiklerinden koparan bir sistem haline dönüştü. Beritan aşireti, bu özgür aşiretlerin sonuncusu olarak cumhuriyet tarihinde de yerini korudu.

Bunlar Makyavelist politikalar olarak Osmanlı devletinin uygulamaları arasında önemli bir yer tutmaktadır. Yine bu politikaların en yoğun olarak uygulandığı Abdulhamit dönemi ise karekteristik bir öneme sahiptir. Abdulhamit uyguladığı politikada Kürt yanlısı olarak eleştirilirken, bu konuda doğruları yaptığını sürekli tekrarladı. Gerçekten de Abdülhamit politikaları, İttihat ve Terakki Fırkası yanlılarından aldığı aldığı bütün eleştirilere karşın, daha sonra cumhuriyet döneminde de aynı doğrultuda uygulandı. Abdulhamit, isyan liderleri olan 'Kürt Beyler'ini kendi doğal hak ve hukuksal zeminlerinden koparıp, onların toprak üzerindeki siyasi etkilerini zayıflatırken, bu yetkileri devlet olarak kendisi yüklendi. Beyler ise birer suçlu gibi sürgüne gönderildiler. Sürgün edilip toprağından kopartılan Bey, doğumdan kazandığı toprak hakkının kendisine yüklediği görevlerle birlikte, toplumdan aldığı siyasi hakkını, bütün egemenlik haklarıyla beraber kaybetti. Devlete bağımlılık kaydıyla sadece kendi toprağı üzerinde söz sahibi olabildi. Siyasal egemenlik böylece merkezi yapıda yoğunlaşır. Tarihsel kaynağından kopmuş her isyan, artık merkezi sistemin kendisini daha da kuvvetlendirmesi ve uygulama alanını genişletmesi için bir neden oluşturur. Uygulanan her sürgünün bu tarzda sorunlar ve sonuçlar yaratabileceği karşı tez olarak ileri söylebilir. Buna, karşı argüman olarak Saidi Nursi örneği verilebilir. O, dini bir liderdi ve sürgün edildi. Ancak O'nun sürgünlük yaşamı, dini etkisini ve otoritesini düşürmedi tam tesine yükseltti. Gittiği her yere kendi manevi değerlerini de beraber götürüyordu. Oysa sürgün edilen Kürt Beyleri'nin varlık nedeni, siyasal istemlerinin odak noktası olan topraktı. Topraktan kopunca bu istemi bir 'Prens' olarak devam ettirecek birilerini bulmak gerekecektir. Yönetimdeki kopukluk siyasal titrin de yokulup gitmesini beraberinde getiriyordu. Prens'in ya da Emir'ın bulunmadığı bir sistem içinde ise bu

erkin toplumdaki yansımasını, çeşitli sosyal kesimlerinin ortak çıkarlarını temsil eden süreklilik gösteren oluşumlarda bulabiliriz. İşte bu süreklilik modern toplumların ilk verileridir. Vatan kavramı üzerine yükselen bu ortak çıkar 'Modern Prens'i gerçek bir lider yaptığı gibi, adı konmamış bir iktidar erkinin de hazırlayıcısı olur. 'Toprak ve ulus' bu nedenle ulusal taleplerde birbirinden kopmaz bağlarla birbirine bağlıdır. Ve yine bu nedenle, bir tek sosyal sınıfa dayanan örgütlenmelerin geniş ulusal istemleri dile getirebilmeleri, ortak çıkarlar açısından mümkün görünmemektedir. Bunu yapmaları halinde ulusun değil, ancak belirli bir sosyal sınıfın istemlerini dile getirmiş olurlar ki, bu da ulus konsepti içinde ortak noktalardan uzaklaşmayı ve bu grupların, çarpışan değerler içinde kendilerinden daha kuvvetli dış politik etmenlerin etkisi altına girilmesine neden olurlar. Makyavel, sorunlu topraklarda bulunan sorunlu güçlülerin yok edilmesi ve egemenlik altına alınması için zayıf güçlerin korunması gerektiğini Avrupalı 'Prens'e ders olarak verirken, Osmanlı bu dersi kendi topraklarında çoktan uyguluyordu.

Eskiden Kürt beyleri, siyasi ve ekonomik çıkarları için, örgütlenmiş halk veya ulus adına siyaset yapma yerine, dış güçlerin Osmanlı devleti üzerindeki etkilerinden faydalanarak, kendileri için bir çıkış yolu aramayı temel almışlardı. Bu isyan liderleri feodal beyliklerin doğuştan gelen otoriteleriydiler. Ancak, ne ulusal, ne de bölgesel planda örgütlenmiş sosyal güçlerin önderleri değillerdi. Böylesi bir transformasyona ne Osmanlı'nın bu topraklarda uyguladığı politika, ne de bu beyliklerin politik ufku imkan vermiyordu. Botan Bey'i Bedirhan Bey isyanı (1844 - 1847) sırasında bir takım irili ufaklı beylerin ve aşiret reislerinin örgütlenmesi çalışmaları yapılmışsa da, Osmanlı'nın zayıf güçlere verdiği güvenceleri, Bedirhan Bey verememiştir. Beylik erkini kendi adına vergi toplamayla

göstermiş ama ikinci bir vergi yüküyle karşılaşan diğer aşiret reisleri ve Hristiyan halktan büyük tepki almıştır. Beyler böylece kendi sosyal dayanaklarından, halkından yalıtılmış halde, kendi isyanlarıyla başbaşa kaldılar. İsyan girişimleri bastırıldığında, bağışlayan devlet, otoritesini bu yolla diğer beylere ve halka hissettirmiştir. İsyancı Beyler'in canlarına dokunulmamış, yanlızca kendi tarihsel topraklarından koparılarak sürgün edilmişlerdir. Beyler metropolde kendilerini ifade etme hakkına sahip olmuşlar, ancak bu tür girişimler ulusal planda sonuç almaktan çok, Osmanlı devlet sistemi üzerinde politik çıkar elde etmenin uğraşıları haline gelmiştir. Topraktan kopan 'Bey', doğumdan elde ettiği 'temsil' özelliğini de zamanla kaybetmiş oldu. Eğer bu konuda kararlı bir uğraşı içinde olup, toprakla olan hukuksal bağlarını sosyal bir fenomen haline -bu topraklarda- getirebilselerdi, Osmanlı sistemi içinde bile statüsü elde edilmiş bir 'beylik' kavramını elde edebilirlerdi. Burada şaşırtıcı olan, gerçekten de bu uğraşı içinde olup, sürgün yerinden kaçarak topraklarına dönmek isteyen beylik mensuplarına Osmanlı yönetiminin kararlı bir politikayla karşı durmuş olmasıdır. Aksi takdirde sonuçlarının ne olacağını Osmanlı çok iyi biliyordu.

Kürdistan'da sermayenin ve özellikle sermaye sahibi sınıfların kaçışı her dönemde desteklendi. Burada palazlanan ya da edindiği devlet kredileriyle şişen sermaye sahiplerinin bu bölgede değil, Batı bölgelerinde sisteme entegre edilmesi sağlandı. Bunun için ayrı bir politika yürütülmesine de gerek yoktu. İş yeri kurulsun diye verilen kredilerin nereye gittiğinin sorulmaması yeter bir sebep ve teşvikti sermayenin kaçışı için. Böylece Kürt orta ve büyük burjuvazisi için Ankara'da politika yapmak ve İstanbul'da ticaret yapmak başlı başına bir hedef oldu. Bu güçlerin sisteme entegreleri Batı şartlarında çok daha kolay oluyor ve buna teşvik ediliyorlardı. Bölgede bırak-

tıkları ekonomik faaliyetler ise kendilerini besleyen yan bir kazanç durumunda oluyordu. Dolaysıyla yerel burjuvazi kendi toprağı üzerinde çok zayıf kaldı. Osmanlılar döneminde toprağın siyasi ve ekonomik sahibi gibi görünen Bey ve Emirlerin yerini, yeni ekonomik gelişmeler içinde almaları beklenen sınıf ve katmanlar da Batı'ya daha çok entegre olarak taşıyacakları temsili özellikleri de böylece kaybettiler. Ekonomik sahada sorunlarla başbaşa kalan yerli feodaller, küçük tüccarlar, zayıf bir işçi sınıfı ve yoğun bir yoksul köylülük oldu. Bu katmanlar arasında katalizatör rolü oynayacak ekonomik olarak güçlü bir yapıya sahip ulusal özelliklere sahip bir tabaka da mevcut değildi. Geriye kalan güçler ise örgütlenmemiş güçler olarak onların da güçü devlet politikalarıyla karşı karşıya gelmeye yetmiyordu. Dağınık durumda olan bu güçlerin yapabilecekleri tek şey ihtiyaçlarını duydukları demokrasi talebini yükseltmek oluyordu.

Böylece cumhuriyet dönemini siyasal ve ekonomik önderlerinden mahrum olarak yaşayan Kürt toplumu, toprak-ulus kavramı boyutunda otorite boşluğu yaşıyordu. Diğer taraftan devlet, bu bölgenin ana sorunlarından birinin, nüfus artışı olduğuna dikkat çekiliyordu. Kürdistan'daki nüfüs artışı Türkiye ortalamasının çok üstünde seyrediyor ve bu durum Ankara'da kuşkuyla karşılanıyordu. Bu yönlü tedbirler 1960'lı yıllarda yapılan çeşitli düzeylerdeki toplantılarda dile getirilmiştir. Bu amaçla ülkeye davet edilen Amerikalı gönüllü kuruluşlarla birlikte Doğu ve Güneydoğu'da nüfus planlaması adı altında doğum kontrolü için seferberlik düzenlenmiştir. Ancak Kürt toplumunun sosyal yapısı henüz bu tür tedbirleri kavrayacak düzeyde değildi. Aileye çocuk gerekiyordu. Getirilen planlamayla bunun önünün alınması mümkün değildi. Fiyasko ile biten bu çalışmadan sonra daha kuvvetli tedbirler düşünüldü. Yeni tedbirler sosyal değil, politik oldu. Çünkü yoğunlaşan nüfusun,

sosyo-politik sorunları da beraberinde getiriyordu. Üstelik kimlik tanımlamasının demokratik öğeler içinde kuvvetli bir potansiyel haline geldiği TİP içindeki tartışmalarla açığa çıkmıştı. Kürt kimliğinin bu kadar yoğun olduğu bölgeden yükselen sorunlar içinde dikkat çeken, geçmiş isyanlardaki spontaneliğin yerini demokratik planda örgütlenmiş, legal ya da yarı legal örgütlerin alması oldu. Bu ciddi bir tehlikeydi. Doğanın boşluk tanımadığı gibi toplumlar ve siyaset te boşluğu sevmiyordu: İşte devlet, buradaki soruna el atışında kendi farklılığını gösterdi. Devlet, devlet olduğunu bu tür boşlukları önceden sezdiği ve doldurduğu zaman gösterir. Bu da sahip olduğu tarihsel birikimle ilgilidir. Kürt toplumu içindeki demokratizasyon hareketinin örnekleri gittikçe artan bir düzeyde sorun haline geliyordu. 1980 öncesi bir çok il ve ilçede belediyeler ilerici-demokrat-devrimciler tarafından seçimle alınmış ve bu durum toplumsal bilinçte bir cesaret ve örnek yaratmıştı. Ağrı, Urfa, Diyarbakır, Batman bu yerlerin belli başlı olanlarıydı.[1]

Diğer siyasal hareketler gibi, PKK'de kendi cephesinden demokratik yapılanmalarla belli belirsiz bir tavırla ilgileniyordu. Görünürdeki siyasal söyleme tam zıt olsa da, Batman'da Belediye Başkanlığı seçimlerine girildi. Bu durum 1980 öncesi PKK açısından karekteristik bir özelliğe sahiptir. Batman Petrol-İş'te yapılan çalışmalar olumlu sonuçlar veriyor ve ordudan atılan bir üsteğmen olan Edip Solmaz, bölgedeki PKK'lilerin desteğiyle seçimleri kazanıyordu. Öcalan'ın bu seçimlere ilişkin tavrı ilginçtir. 'Kürdistan'da Zorun Rolü'ne ilişkin yayınladığı tezlere ters olan demokratik seçimlere katılma konusunda, istekli olmadığını göstermiş, ama fiili bir durumla karşı karşıya kaldığı için de sesini çıkarmamıştır. Böylesi durumlar karşısında somut tavır almadan olayı denen-

(1) Diyarbakır'da Mehdi Zana, Urfa'da Feridun Yazar, Ağrı'da Urfan Alpaslan, Batman'da Edip Solmaz Belediye Başkanlıklarını kazanmışlardı.

meye yabi tutması, onun kişiliğine oturan taktiksel bir yaklaşım olarak bütün eylemlerine damgasını vuracaktı. Ne zaman ki, Edip Solmaz seçildikten kısa bir süre sonra öldürüldü, bu gelişmeyi Öcalan 'kendi çizgisinin doğruluğu' olarak daha fazla bir tonla ifade etmeye başladı. Oysa, her türlü olumsuzluğa karşın toplumun bu tarzda demokratizasyonu, eski Kürt isyanlarını karekterize eden iç ve dış etmenlerden tamamen farklı bir durum yaratıyordu.[1]

Uzun bir sessizlik döneminden sonra yoğunlaşan ve yavaş yavaş kendini toparlayan Kürt toplumsal yapısı 60'lı yıllardan sonra kendisini demokratik arenada hissettirmeyi başardı. Toplumsal yapının yoğunluğuna, bir de tehlikeli görülen siyasetler eklenince bunun ön tedbirinin de siyasi ve askeri olması kaçınılmaz oldu. Sultan Abdulhamit'ten beri uygulanan politikalarla Kürt büyük burjuvazisinin toprağın 'prensi' olması hakkından olabildiğince kopartılmıştı. Ama bunların yaşadığı ekonomik sorunlar da giderek büyüyordu. Bu sınıfı sorun olmaktan dışlasak bile, yine de geriye kalan sınıf ve katmanların kimlik sorununun bu yoğunluk içinde bir sorun yarattığı görülebilmekteydi. Bütün dikkatler biriken bu dinamiğin nasıl kontrol altına alınacağında düğümlenmekteydi. İşte bu noktada PKK faktörü ortaya çıktı. Türk sol literatüründe yeterince

(1) PKK'ye egemen Apocu mantık, Mehdi Zana Diyarbakır Hapishanesi'ne düştüğünde karşısına çıkar: PKK'li bir tutuklu "İşte böyle Mehdi Zana... Devlet kendi hizmetkarlarını kullanılmaz hale getirdiğinde, fırlatır atar. Anlaşılan seninle de işleri bitmiş." Bu kişiler daha da öteye giderek Mehdi Zana'nın devletin adamı olabileceği ve kendisine dikkat edilmesi gerektiğini birbirlerine dikte ettiler. (Bekle Diyarbakır, Mehdi Zana, s. 315) Ne var ki tarih burada önemli bir olaya şahitlik yapıyor: Hayri Durmuş'un bu tarzda bir tavır koyduğunu okuyamıyoruz. M. Zana bu tavrı "kişisel buluyor", ve "bu kişinin örgütüne yağcılık olsun diye söylediğini" sanıyor. Fakat, 'Apoculuk' yakıştırmasına başından beri "Biz bir politik partiyiz" diycrek karşı çıkan Hayri Durmuş'un bu tür yaklaşımlara onay verdiğini okuyamıyoruz.

düşman olarak gösterilen feodalizm kavramı, PKK literatüründe başlıbaşına siyasal bir hedef olarak gösterildi. Denebilir ki PKK, devletten önce kendi feodalleriyle çatışmaya girerek ulusal uzlaşmanın önünü bütünüyle engelledi. Bunu da 'ulusal kurtuluş savaşı' adına yaptı. Buradaki çarpıcı yön, Bucaklarla savaşırken, onlardan geri olmayan başka feodal güçlere dayanılmasıydı. Böylece bu güçler arasında yaratılan çelişkilerle toplumsal diyaloğun önü tamamiyle kesiliyordu. Oysa, 1981 yılında Lübnan'da yapılan PKK I. Konferansı'nda Siverek deneyi üzerinde durulmuş ve yapılanlar eleştirilmişti. Diğer sol güçlerle yapılan çatışmalarda bu eleştiriler içindeydi. Ne var ki geçen zaman, I. Konferans'ta alınan kararların tamamen bir yanıltmadan ibaret olduğunu gösterdi. Bu ilkesizliğin ve komplocu mantığın Kürt toplumsal dinamiğine vurduğu darbe 1984 yılından sonra daha iyi anlaşıldı. Devlet tarafından yıllarca 'asi' olarak bilinen bir çok aşiret 'Gönüllü Köy Korucusu' olmak için sıraya girdi. Siverek'te ise tam tersine, şaşılacak tarzda Bucaklar, olayları izlemekle yetiniyor, silah almaya yanaşmıyorlardı. Bu garip çelişkiyi çok sonraları aşiret reisi Sedat Bucak şöyle açıklayacaktı: Bu bölgede PKK Bucaklara saldırdığında, MİT'in, PKK'ye yaptığı destekten ve kendilerinin yanlız bırakılmasından yakınıyordu. Bu nedenle Bucaklar devletten küsmüş ve uzun seneler PKK'ya karşı silah almamakta direnmişlerdi. Başlarına yine böyle bir bela alabilirlerdi. Ancak Demirel'den aldıkları güvenceyle, 1993 sonbaharından itibaren, PKK eylemlerinden yaklaşık on yıl sonra, silahlanarak Botan bölgesini çok kısa bir sürede tamamıyla kontrol altına alacaklardı.

PKK eylemlerini Kürdistan'da, Kürt toplumsal yapısı arasındaki sosyal diyaloğu dinamitleyen temel bir etken haline getirilmiştir. Tartışma mantığının ve savaş kurallarının işletiliş biçiminin 'ülkenin ve milletin bölünmez bütünlüğü'ne odaklan-

dırılması için, ideolojik planda hedefin büyütülmesi, ama toplumsal planda hedefin küçültülmesi gerekiyordu. 'Bağımsız, Birleşik, Sosyalist Kürdistan' sloganları ideolojide hedef, toplumun sosyal katmanları arasındaki ilişkilerde ise bölünmüşlük, tasfiye ve kaba kuvvet temel bir metot halini alıyordu. Bu taktik legal plandaki örgütlenmeler üzerinde de kullanıldı.

"Eğer bu ülkede Komünist olmak gerekliyse, önce biz oluruz." Benzer bir yaklaşımı PKK ideolojisinde görmek mümkündür. PKK ulusallık adına, değişik toplumsal sınıf ve tabakaların kendi varlık nedenlerine ve bu nedenlerin doğurduğu politik sorunlara bakmadan, onlar adına örgütlendiler, onlar adına politika yapmaya başladılar. Esnaflar, tüccarlar adına meslek kuruluşları kurup, Sunnî din adamları, Aleviler adına örgütlenip, Kürt sorununu PKK'nin ideolojik söyleminin içine kanalize ettiler. Hem Kürt liberalleri adına, hem Kürt sosyal demokratları adına, hem de Kürt sosyalistleri adına kendileri konuştular. Böylece ulusal bütünlüğün yaratıldığı sanıldı. Bu bir aldatmacaydı. Ama bu aldatmacanın böyle olmasına gerekçe gösterilen nedenler, sosyalist sistemin yaşam koşullarında var gibi gösteriliyordu. Asya ve Afrika'da süren ulusal kurtuluş savaşlarında hakim olan anlayış, ideolojik planda bu perspektifle bütünleşmiş bir partinin etrafında tüm ulusun birleşmesi olarak görülüyordu. İşçi sınıfı ideolojisiyle bağdaşmayan farklı sınıf ve katmanların bu partiler arkasında sıralanmasının sosyolojik nedenlere değil, tamamen parti ve sistem tarafından kendilerine dayatılan bir 'zor' sistemi sonucu olduğu, Sosyalist Blok yıkıldıktan sonra çok kısa süre içinde anlaşıldı. Ulusal kurtuluş savaşı vererek bağımsızlıklarını elde eden bütün bu ülkeler, kapitalist sistemin halkaları arasına takılmakta gecikmediler. Oysa ulusal sorun, toprak ve demokrasi sorunu olarak, bu sınıf ve katmanların bizzat kendi güçleriyle siyasal platformlarda yer almalarıyla bir anlam kazanabilirdi. İşte an-

cak o zaman PKK ve teröre endekslenen Kürt sorunu; bu sıfatlarından arınarak gerçek bir sorun olarak devletin karşısına konabilirdi. Ve PKK'nin varlık nedeni böylesi şartlarda çok daha iyi anlaşılır olabilirdi. Ne var ki PKK bunun tam tersini yaptı : Özellikle ülke içinde örgütlenmeye çalışan Kürt liberal çevreleri sürekli tehdit etti. Kendi soluna komplo teorileri üreterek tehditler savurdu, terör estirdi. Önemli bir kitle tabanı olan KUK örgütüyle çatışmalara girerek, feodallerin örgütlenmesine engel olduğuna kitlesini inandırdı. 'Reformist' diye nitelenen Kemal Burkay öncülüğündeki TKSP hareketi, ülke içinde bu tehditlerden ilk nasibini alan oldu. Avrupa'da ise üyelerini aynı koşplocu mantık gereği kaybetmeye devam etti. Türk solunun ise bölgede yaşamaya zaten hakkı yoktu.

Toplumla ve sistemle en çok içiçe olan, her gün ekonomik ve sosyal sorunlar yaşayan Kürt orta katmanlarının sesi durumundaki demokratik örgütlenmelere karşı şüpheli gözlerle bakıldı. Günlük yaşamın içindeki insanlar, zoru ve baskıyı hem ekonomik planda, hem siyasi planda zaten her gün yeterince yaşayan insanlardı. 90'lı yıllarda Şerafettin Elçi'nin inisyatifinde ifadesini bulan bu girişimlere her zaman 'devlet inisyatifi' diyerek psikolojik bir baskı altına alındı. Parti büroları basıldı, toplantıları dağıtıldı ve katılanlar tartaklandı. Bütün bunlara maruz kalanların tek amacı Kürt sorununa insanca, demokratik bir çözüm bulmaktı. Devlet olanaklarının bu çevrelere bu tür politika yapmaları için tahsis edildiği görüşünün, tamamen aldatmacadan ve propogandadan ibaret olduğu Şerafettin Elçi'nin başkanı olduğu Demokratik Kitle Partisi (DKP)'nin, 1 Mart 1999'da kapatılmasıyla ortaya çıktı. Yine Özgür Politika'nın tesbitlerine göre "Devlet kendi Kürt partisini kapatmış"tı. Ancak bunun sonuçlarına değinme gereği bile duyulmuyordu. PKK VII. Kongre sonrası, kendi konumlarının devlet katında en avantajlı olduğu bir dönemde bile bu tür legal hareketleri, 'legal alanda hare-

kete geçirilmeye çalışılan işbirlikçiler' olarak suçlamaya devam ettiler. (*Yeni süreçte legal partinin işlevi, Serxwebûn*, sayı 217, Ocak 2000) Sayıları 80 bini aşan bir korucu ordusu kurmayı başaran bu devletin, kendi 'Kürt Partisi'ni kurmak ve etkin hale getirmekte neden bu kadar zorlandığı bir türlü anlaşılamıyor. Kendilerinin de bunu anladıklarını sanmıyorum.

Dolaysıyla izlenen süreç çerçevesinde, PKK bilinçli bir politika olarak demokratik Kürt örgütlerine karşı tavır almıştır. Bu alanda da tek ve alternatifsiz kalması gerekiyordu. Henüz daha Roma'da bulunduğu sırada, demokratik değişime hazırlık yaptığını söylediği aşamada bile Şerafettin Elçi ön planda gösterilerek, Kürt demokratik muhalefetine tehditler savurmaktan geri durmuyordu. Eğer HADEP, kendi önderlik sınırları dışına taşan bir politika izleseydi ona da tavır almaktan çekinmeyecekti. Suriye'den çıkmadan önce 'HADEP'teki aşırılıkların devletle beraber' düzenlemeyi teklif eden de kendisidir. Böylece dün silahlı mücadelede tek örgüt olarak, bugün de siyasi mücadelede bütün alternatifleri tüketilmiş, tek hedefe yönelik politikalarla 'muhatap' rolü oynanmak istenmektedir. Bu konuda devletin de farklı düşündüğünü sanmıyorum. HADEP - PKK ilişkisinden devletin stratejik boyutlarda rahatsızlık duyduğu doğru değildi. Tam tersine sorunun demokratik planda bile terörize edilmesinin unsurlarını ortaya çıkarması bakımından propoganda olarak kullanılmaktadır. Bu anlayışla HADEP kontrol altına alınmakta ve Avrupa'ya HADEP'in, PKK ile ilişkileri sergilenerek, terörle bağlantısı kurulmaktadır. Ortaya çıkan durumdan hareketle devletin diğer Kürt legal örgütlerine ılımlı ve sıcak baktığı anlamı çıkartılmamalıdır. Kendi cephelerinden, PKK ve Öcalan, aynı politikayı son güne kadar kararlı bir şekilde uygulamışlardır.

Öcalan şimdi "nüfusun daha büyük kısmı metropollerde çalışan Kürt toplumu için devlet iddiasında bulunmak bu ne-

denle gerçekçi olamaz." diyor. Henüz daha 'nüfusun büyük kısmı metropollerde' yaşamadan, Kürtlerin, 1980 öncesinin zor, darbe koşullarında, büyük belediyeler üzerinde yetkilerini kullanmaya başlamaları onlar için bir demokrasi deneyi ve sınavıydı. Bu deney 12 Eylül sonrası durduruldu. PKK eylemleriyle de, bir daha denenmez hale getirildi. Bugünkü belediyelerin deneyi ise farklı bir espri içinde değerlendirilmelidir. Etken değil, edilgen hale getirilmişlerdir. Kendilerini ifade etme hakkı ellerinden alınmış olarak, kendilerini ispat etmeye zorlanan bir demokrasiciliğe soyundurulmuşlardır. Bu iki olgu arasındaki farkı anlamdan, 'teröre endekslenmiş' PKK eylemlerininin karekterini anlamak mümkün değildir.

PKK'nin yüklendiği misyon ile eylemleri arasındaki bu çelişkili durum İmralı duruşmalarında savcının da gözünden kaçmadı. Savcı esas hakkındaki mütalaada 'PKK tarafından başlatılan tedhiş eylemlerinin bir bağımsızlık hareketi olarak kabul edilemeyeceğini' söylerken, bunun nedenlerini şöyle açıklıyor: "Türkiye'de PKK tarafından başlatılan ve giderek yaygınlaştırılan tedhiş eylemleri bir bağımsızlık hareketi olarak kabul edilemez. Çünkü bağımsızlık mücadelesi içinde olan milletler, kendi egemenliklerini ülkesi içinde etkili kılmaya çalışır. Bu amaçla da, hukuka aykırı biçimde o toprak parçası üzerinde egemenlik iddiasında bulunan güçlerle savaşmak, ancak bağımsızlık mücadelesi sayılabilir." 'Biz yapmasaydık bile devlet bizi yine bu tarzda suçlayacaktı' demek neyi kanıtlayabilir? Yukardaki belirlemeler uluslararası ilişkilerde temel bir ölçüdür. Güney'li Kürtler en zayıf örgütlenmelerine ve ilişkilerine karşın uluslararası ilişkilerde daha ciddiye alınan bir durumda bulunuyorlarsa, buradaki esas neden onların toplumsal örgütlenmelenmelerinde 'toprak-ulus' konseptini birlikte kullanmaları nedeniyledir.

Topluma 7'sinden 70'ine, iliklerine kadar hissedecekleri bu savaş böyle başlatıldı. Milyonlarca insan yerinden, yurdundan

edildi. Ekonomi tamamen durdu. Bölgedeki insanlar 1970'li yılların ekonomisini arar hale geldiler. Geride yıkılmış bir ekonomi, yaralanmış bir toplum ve avucunu devletin vereceği bir kaç kuruşa açan korucu ordusu kaldı. Yaşanan bunca dramdan sonra "Keşke giderek kirlileşen savaşa son verebilseydik, keşke orduya karşı sürgit bir gerilla mücadelesinin bile eninde sonunda aynı çözüm noktasına gelmekten öte bir rol oynamayacağını görebilseydik; keşke PKK'yi kontrollü bir biçimde siyasal ve yasal bir seçeneğe dönüştürmeyi gündemimize alsaydık; keşke gerillada ısrar etmeseydik." (*A. Öcalan, Kürt Sorununda Demokratik Çözüm Bildirgesi* s. 63) Bu sözler geçen dönemin eleştiri adı altında söylenmiş bir 'inkar'ı değil midir? Bizim de buna 'keşke bu savaş hiç olmasaydı ve bu toplum yerinde yurdunda, toprağıyla barışık yaşasaydı; milyonlarca sürgün olmasaydı; ve bu toplum birbirine düşman edilmeseydi deme hakkımız olsa gerek! Buradaki dramatik sahne, yanılgısız bir liderlik miti yaratan Öcalan, 'hatalı bir liderlik' yaptığını, sürçü lisan ederekte olsa bunca yıl sonra kabullenirken, PKK Başkanlık Konseyi'nin onun her şart altında doğruyu yapan, yanılgısız bir lider olduğunu savunabilmesiydi.

PKK, MEŞRUİYETİN NERESİNDEDİR?

Dünyadaki bağımsız kuruluşlar ve İnsan hakları örgütleri de - bu arada en önemli ve en etkililerinden olan - *Human Rights Watch; Helsinki Watch* - kendi bağımsız kaynaklarından elde ettikleri bilgilerle, PKK operasyonlarındaki askeri eylem türleriyle terör sayılabilecek eylemleri özenle birbirinden ayırmıştır. Bu kurumlar, bölgede PKK eylemleri başladığı tarihten itibaren dikkatlerini eylem tarzlarının yapılması üzerinde yoğunlaştırmışlardır. Bu örgütlerin yayınladıkları raporlarda geçen ifadelere, PKK yönetimi hiç bir zaman değer biçmemiş, bildiğini okumuştur. Politik durumları ne olursa olsun, sivil halka karşı girişilen eylemler sonuçta ulus hareketinin demokratik ruhuna aykırıdır. Bu tür eylemleri, sadece PKK değil, daha dikkatli bi dil kullanmaları gereken legal kuruluşları da 'Kurşun adres tanımaz' mantığıyla açıklıyorlardı. Bu 'adresleri' uluslararası kamuoyu sormaktadır. Kaldı ki PKK liderinin kendisi, çok sonraları sivillere yönelik yapılan eylemleri, talihsiz eylemler olarak kınamış ve sorumluluğunu çeşitli birim sorumlu-

larına atmıştır. Özellikle 1987 yılında yoğunlaşan köy baskınları arasında yer alan, 23 Ocak 1987 Mardin Efeler mezrasında 10; 20 Haziran 1987 Mardin'e bağlı Pınarcık köy baskınında 17; 22 Temmuz Hakkari Taşdelen köy baskınında 11; 8 Temmuz'da İdil'e bağlı Peçenek'te ve Midyat'a bağlı Yuvalı köy baskınında toplam 40; ve 18 Ağustos'ta Eruh'a bağlı Kılıçkaya köyünde 25 olmak üzere kadın, çocuk ve yaşlı köylünün öldürülmesi, PKK yayın organlarında, koruculuğa vurulmuş büyük bir zafer olarak sunulurken, Öcalan bu eylemleri haber aldığı zaman oturduğu koltuktan fırlayarak "İşte ben eylem diye buna derim" diyerek gerillaya nasıl bir hedef gösterdiğinin mesajını veriyordu. 1987 1990 yılları arasında Köy Koruculuğunun ortadan kaldırılması için yapılan eylemlerde gerçekten köy korucusu oldukları için öldürülenlerin sayısı 78 iken, öldürülen yaşlı, kadın ve çocuk sayısı 640'tır. (*İsmet G. İmset, PKK, Ayrılıkçı Terörün 20 Yılı s.*130) Sayının korkunçluğu PKK'nin ulusal kurtuluş adına kimlere yöneldiğinin somut kanıtıdır.

Bu tarzda yapılan katliamların teorileri ise çok önceden yapılıyordu. Daha önceleri feodalizme karşı mücadeleyi meşru göstermek için 'Kürdistan'da zorun rolü' adı altında yapılan belirlemeler, sonraları halka karşı işlenen cinayetlerin meşru teorileri haline getirildi. Çünkü 'ilk çıkışlar' çok acımasızdı... "Bir islamın kılıcı boşuna ortaya çıkmadı. Kur'an, dönemin büyük zulüm düzenini devirmede çok acımasızdır." (*Serxwebûn sayı 56, Ağustos* 1986) Bu acımasızlık duyguları toplumun her katına kadar işletildi. Toplumu yanlarına çekmenin ve yönetmenin başka bir yolu yoktu. 'Dağlık bölgelerdeki kitleler içinde otorite hareketi oluşturmaksızın insanları elde tutmak fazla olanaklı olmaz...(..) oysa dağlardaki örgütlenme olayı, bir güç ve otorite olayıdır.' (*Serxwebûn, özel sayı* 9, Mayıs 1986) Gerilla komutanlarından olan ve ölümünden sonra Lübnan'daki eğitim kampına adı verilen Mahsum Kork-

maz'ın 11 Kasım 1985 tarihli raporundan alınan bu satırlara, yine derginin aynı sayısında Öcalan'ın sözleriyle destek veriliyordu: " PKK, herhangi bir gelişmeyi değil, kanla çizilen bir gelişmeyi esas almaktadır." Öcalan, sivil halka yönelik şiddeti şu gözlerle meşrulaştırmaya çalışıyordu. "Kürdistan halkı ile direkt veya dolaylı olarak ilgilenen herkesin kafasına binlerce soruyu sokarak; herkesi, içinde bulunduğu (ulus, sınıf, vb.) duruma göre, bunlara cevap vermesi için zorluyoruz. Üzülseler, yıkılsalar da öyle sorunlar ortaya koymuşuz ki 70 yaşındaki ihtiyarından 7 yaşındaki çocuğuna kadar hepsi, kendi kaderiyle ilgilenmek ve bunu iliklerine kadar hissetmek durumunda kalmıştır." (age sayı 51, Mart 1986) Öcalan bu sözleri o kadar benimsemiştir ki, bir yıl sonra PKK'nin 10. Yılı için yaptığı bir konuşmada 'acıların' anlamını daha da anlamlı hale getirmiştir: "Yetmiş yaşındaki aksakallı ihtiyardan, yedi yaşındaki bebelere kadar bu acılardan herkesin nasibini alması söz konusudur." (age sayı 72, Aralık 1987) Öcalan tarafından söylenen bu sözlere anlam veren olaylar zinciri ise 1987 yılında gerçekleştirilen en kanlı eylemler zinciri olan Pınarcık, Kılıçkaya, Peçenek ve Yuvalı köylerine yapılan kanlı baskınların yılı olmasıydı.

Evet, adı konulmayan bu savaş, kendisini yukardaki sözlerden daha iyi tarif edemezdi. Savaş, "Yetmiş yaşındaki ihtiyardan, yedi yaşındaki çocuğa kadar" herkese kendisini tanıttı! Bu öylesine kaba ve sert bir tanıtımdı ki, insanlar eski yoksul günlerini arar oldular. Siyasal hedef başkaları için belirleyici oldu ve kendi cephelerinde amaç diye bir kavram anlamını yitirdi. Sadece korkunun kendilerine gösterdiği belirsiz hedefler vardı... Oraya koşmaları söyleniyordu ve koşuyorlardı. Yüzyıllarca oturdukları toprakları bu kan ve korku çemberi içinde bırakıp göç ettiler. Sadece halka karşı değil, diğer siyasi güçlere karşı da ortak hedefler belirlendi: Türk ya da Kürt

solundan kim varsa bu topraklarda hedef oldular. 1985 yılında bizzat Öcalan tarafından kaleme alınan bir talimatta şu emirler veriliyordu:

1- Halktan erzak ve para toplayın. Vermek istemeyenlerden ceza olarak daha fazlasını alın.

2- Her köyde bir adam vurun, şiddet temelinde gelişmeliyiz.

3- Evlere, silahlı gündüz gözüyle girin. Aileler ya PKK'den, ya da düşmandan yana tavır almak zorundalar. Ara yol bırakmayın. PKK'ye karşı olanları köy meydanında cezalandırın.

4- Peşmerge toplayın. Gelmek istemeyenleri zorla getirin, direnen olursa öldürün. Gelmeyenler ajan, provakatördürler.

5- Sosyal şöven ve burjuva milliyetçi hareketlerden faaliyet yürütenleri görürseniz bize danışmadan vurun. Bu konuda tam yetkiye sahipsiniz. Bunlara yaşam hakkı tanımayın.

1985 yılında yazılan Öcalan tarafından kaleme alınan bu talimname, 5 Mart 1987 tarihli PKK Merkez Komitesi imzasıyla yayınlanan *'Bir Köy Nasıl Düşürülür' ve 14 Mart tarihli 'Köy Toplantısı Talimnamesi'*ne uygunluğuyla dikkati çekmektedir.

Öcalan daha da ileri giderek, İmralı duruşmalarında "sivillere karşı yapılan eylemlerin kendilerinin sonunu getirdiğini"söyleyecekti. Terörü bu kadar meşrulaştıran birinin böylesi bir noktaya gelmesi elbette düşündürücüdür. Bu günah altından kalkmak basit bir eleştiriyle olacak şey değildir. Gerçekte PKK, kendi lideri tarafından halkının üzerine bizzat terörize eylemlerle sürülmüştür. Seri halde yapılan bu katliamları gerçekleştiren birimlerin başında Abdurrahman Motor adında biri bulunmaktadır. Bu kişi ve grubunun bu yönlü katliamlar için bizzat Öcalan tarafından özel olarak eğitildiği bilinmektedir. Çünkü söz konusu grubun ilk eyleminden sonra Öcalan tarafından yayınlanan bir genelgede 'bu tür eylemlerin genelleştirilmeden' yapılabileceğini diğer gerilla birimlerine bir örnek olarak göstermiştir. Bu eylemlerin, siyasal olarak PKK'nin so-

nunu getirmekten çok, Kürt halkının insanca yaşama mücadelesine engel olduğu ortadadır. Asıl kayıp burada görülmelidir. Ama o yıllarda tam tersine, terörle ulusal mücadeleyi birbirine karıştıran eylemlerin teorileri yapıldı. Öcalan ancak İmralı'da, "Özellikle 1987'de köy korucularına yönelim adı altında hiç yönelinmemesi gereken sivillere, bu arada kadın ve çocuklara, çatışmalarla ilgisi olmayan kişilere yönelim olmuştur" diyebiliyor ve bu eylemlerin sorumlularını 'Dörtlü Çete' diye nitelediği gruba yüklüyordu. (*A. Öcalan, Savunma*, s. 22) Akıl alır şey değil! Eğer yaşanmış olaylara tanıklık yapılmasa, hiç değil, bir kaç on yıl sonra bu sözler, bir liderin samimi itirafları olarak belgesel bir değere bürünebilir. Örgütü demir bir disiplin içinde yöneten Öcalan'ın bilgisi dışında, bu tür eylemlerin başı bozuk bir grup tarafından yapıldığı söylense bile, devam ettirilmesinin mümkün olmadığı PKK'yi tanıyanlar için bir sır değildir. Tersini düşünsek bile, bu tür eylemlere karşı gelenlere Öcalan tarafından ne tür destek sunuldu? İşte cevabı 1987 yıl sonu bilançosunda, yapılan eylemlerin acımasızlığı bütün yönleriyle vurgulanıyordu: 'Savaşta kurşun ya da bomba "insan"ı hedef alıyor; kadın ya da çocuk, yaşlı ya da genç biçiminde bir ayırım yapmıyor, yapamıyor. Savaşın kendisi bir bakıma en büyük vahşet oluyor. Çünkü savaşta "insanlar" öldürülüyor. Şunu da çok iyi biliyoruz ki, devrimci savaş bütün toplumu sardığı ve Kürdistan'ın her karış toprağı bir savaş alanı haline geldiği zaman, faşist Türk sömürgecileri ölümün yaklaşan ayak seslerinden duydukları korku ve panikle şehirlerimizi bombalayarak, taş üstünde taş bırakmamaya çalışacaklardır. O zaman yerle bir edilen binaların enkazları altında binlerce kanının ve çocuğun cesetleri kalabilecek, çürümüş cesetlerden çıkan hastalık mikropları bile toplu tehdit eder hale gelecektir. O zaman ne yapmalı? Bizim cevabımız açıktır. Savaşı alabildiğine kızıştırmalıyız. Sömürgeci orduya

ve karşı-devrimci milis çetelerine devrimci şiddet uygulayarak öylesine ağır darbeler indirmeliyiz ki, gelecekte vahşeti bu boyutlara vardıracak gücü kendilerinde bulmasınlar. İşte sizin kaçtığınız ve anlamak istemediğiniz budur.' (*age. sayı 72, Aralık* 1987) Peki, kimlerdi halkın üzerinde yürütülen bu terörü anlamayanlar? Kimlere sesleniyordu bu satırlar... Ulus hareketinin, terör hareketi haline getirilmesine karşı, PKK içinde umutsuzca verilen mücedele sahiplerini hedefliyordu şüphesiz bu sözler. Tarihsel unutkanlığın yaygın olduğu bir toplumda çok şükür ki bu tür satırlar birer belge haline gelebiliyor. PKK içinde birileri, herşeye rağmen, olması gereken ruha aykırı gelişmelerin, başından beri birçok soru işaretleriyle beraber birlikte görüldüğünü söylediler. 'Önderlik' ise, bu olaylara karşı gelen eleştirileri 'Küçük burjuvaların, hainler için döktüğü gözyaşı' olarak değerlendiriyor ve cezalandırıyor; PKK'yi, PKK yapanın ise, eleştirilen bu 'lanetli terör silahıyla' elde edildiği de bir övünç kaynağı olarak sıralanıyordu. (*age, aynı sayı*) Bu yorumlar herhangi bir militanın dilinden çıkan anlayışları sergilemiyordu. PKK'nin III. Kongre kararlarının açıklandığı sayısında, yan yana verilen düşünceler olması bakımından belirli bir resmiyet te kazanıyordu. Bu katliamları yapanların büyük bir kısmı devlet güçleriyle girdikleri çatışmalarda öldürüldüler. Bir kısmı da çok daha farklı nedenlerle -Şahin Baliç olayında olduğu gibi- PKK tarafından öltümle cezalandırıldılar. Ancak sonuç açısından değişen fazla bir şey yoktu. Çünkü PKK'yi tanıyanlar için, bu tür eylemlerin önünün alınması bir tek gün içinde bile pekala mümkünken, hiçbir müdahalenin yapılmaması ve tam tersine teorilerle kadrolara daha fazla terör için cesaret verilmesi, sorunun kaynağının Öcalan'ın hoşlandığı tarzda söylediği gibi 'örderlik'te olduğunu göstermektedir. Her iki mekanizmanın tek sorumlusu kendisi olsa da, yapılan yanlışlıklardan hiçbir zaman

kendisine ait sorumluluğu bir tek gün yüklenmemiştir. Aksine, başarısızlıkların kaynağı olarak, kendisinin 'anlaşılmaması' olduğunu sürekli tekrarladı. Ve sonuç olarak Yargıtay'daki savunmasmda insanlık dışı eylemler konusunda ne kadar suçsuz olduğunu "Örgüt içinde adeta hergün bir karşı savaş durumunu yaşadım. Meşru savunma düzeyinde tutmak için olağanüstü bir çaba harcadım. Kime, hangi meşru savunma dışı eylem anlayışlarına karşı nasıl mücadele verdiğimi PKK'nin içini biraz inceleyenler göreceklerdir." sözleriyle açıklamaya çalışmıştır. Bütün yaşanan ve toplumu derinden sarsan acılardan sonra bu sözlerin ne anlamı olabilir? Bu ifadeler, onun şahsında var olan ikili karekteri göstermesi bakımından ilginçtir. Yıllardır dergi sayfalarında ve özel talimnamelerinde yazılanlardan bir insan bu kadar habersiz olabilir miydi? Bu çelişkiyi kimileri 'Öcalan'ın kendi canını kurtarmak için yaptığı bir girişim' olarak yorumluyor. Peki, O'nun partisi ne yapıyor; bu söylemin arkasında durarak, onu doğrulamıyor mu? PKK Başkanlık Konseyi üyeleri olarak onlarda mı bu teröre karşı durmuşlardı? İnsanın hafızası almıyor ve zaman bir yerde duruyor... Peki bu terörü uygulayanlar kimlerdi? 'Yetmiş yaşındaki ihtiyardan, yedi yaşındaki çocuğa kadar' bu insanlara terörü tattıran canavar neredeydi şimdi? Ne garip, bir tek sorumlu bile yok ortada!..

PKK kurulduğu günden itibaren Kürt ve Türk soluna karşı cephe aldı. Onları 'Kemalist', 'oportünist' ve 'işbirlikçi Kürt solu' olarak niteledi. Bu gruplara karşı 'Kürdistan'da zorun rolü' teorisinden hareket edilerek saldırılar yapıldı. Yüzlerce insan öldürüldü. Feodallere karşı mücadele adı altında, feodalizmin toplumsal kökenlerine değil, aşiretlerin fiziki yapılarına yönelindi. Toplumsal ve siyasal nedenlerle birbiriyle anlaşamayan aşiretler arasındaki çelişkiler provokasyonlarla derinleştirilerek kaos yaratıldı. Toplum altüst edildi ve kan, kanı

çağırdı; yüzlerce kan davası daha yaratıldı. Toplum hiçbir sosyal ve politik ölçü tanımayan kamplara bölündü. Birlik yerine ayrılık tohumları ekidi. 1981 yılında Lübnan'da yapılan I. Konferans'ta yanlışlar görüldü ve bu olaylar mahkum edildi ve sol ile diyalog çağrıları yapıldı. Bu belirlenmelerin daha önce altı çizildiği gibi tamamıyla taktik bir belirleme olarak yapıldığı ortaya çıktı. PKK biraz toparlandıktan sonra saldırılarma bu kez Avrupa'da başladı. Türk ve Kürt grupları saldırı hedefiydi. Türk solu da bu saldırılardan nasibini aldı. Ancak esas hedef toparlanıp alternatif bir ulusal çizgi yaratabilecek olan Kürt gruplarıydı. Bu saldırılar gerçekte daha önce Güney'de başlatılmış, alınan sonuçlar onları Avrupa'ya kadar sürürlemişti. Toparlanan bu grupların en önemlilerinden biri olan KUK örgütünün liderleri hakkmda ölüm listeleri çıkartılmış ve bu örgütün Güney'de barındırılmaması için lojistik destek sağlayan güçlerle çatışmaya girmekten kaçınılmamıştır. KDP ve IKD ile girilen provokatif çatışmaların ardında yatan neden tamamiyle bu kaygıdır. Aynı kaygıyı devlet, Suriye topraklarında KAWA örgütüne karşı yaptığı operasyonda göstermiştir. Bu karmaşıklık içinde PKK'den ayrılanlar ve çeşitli nedenlerle sorun olanlar acımasızca katledildi. Bu eylemler içinde birkaçı hariç, hiçbirine açıkça sahiplenilmedi. Daha sonra, yapılması istenen eylemler listeler halinde pervasızca üst kadrolara dayatıldı. Bu listelerde bilinen, tanınan, yüzlerce isimden bahsetmek mümkündü. Yani ortalık tam anlamıyla bir kan gölüne çevrilmek isteniyordu. Peki bu talimatları veren kimdi? Kimler bu kan deryasının meydana gelmemesi için direndi... Direnenlere ne oldu... Neden bu unsurlar aklıselim biri tarafından dinlenmedi ve 'Avrupa etkisinde kalan küçük burjuvalar' olarak mahkum edildiler. Bunun sorumlusu Öcalan'dan başka, kim olabilirdi? 1985 yılında Avrupa'yı kan gölüne çevirecek olan eylemlerin vahameti karşısmda şaşkınlığı-

nı gizleyemeyen o dönemin Avrupa sorumlularından biri olan Kasım Ömürcan "Oh! Avrupa'yı yakalım sonra karşısına geçip oturup ısınalım" diyerek ölüm listelerine karşı durdu. Bu dönemin merkez sorumlularından olan Ziyad Hoca ölüm listelerini onaylamadığı gibi, PKK dışında kalan diğer Kürt politik örgütleriyle çatışma yerine, mücadelenin seyri içinde birlikte hareket etmenin yollarının aranması gerektiğini Öcalan'a da açıklamaktan çekinmedi. Bu tür provokatif eylemlerle modern bir ulusal bir dinamiğin yaratılamayacağını söyleyerek yaratılmak istenen ortama karşı durmuş ardından Suriye'ye çağrılarak hemen uygulamaya ve gözaltına alınmıştır. Ancak yine de bu tür eylemler devam etti. Eylemlere karşı tepkiler geldiğinde ise PKK, bildiriler yayınlayarak bu çevreleri PKK'ye, Başkan APO'ya karşı komplo yapmakla suçluyordu. Bu olaylar ve demeçler hiçbir kesintiye uğramadan ve üstelik saldırganı haklı çıkartarak devam etti. Burada müthiş bir propoganda gücü görmekteyiz. Komplo teorileri yazıldığı sırada çoğu insan buna, 'yine PKK'nin işleri' diye gülüp geçmiş, olayı hafife almıştı. Oysa parti gazetelerinde sayfalar dolusu komplo teorilerinin üretilmesi, ileriye dönük bir çalışma egzersiziydi. Kafalar böylece bunaltılarak doğrular ortadan kaldırılıyor ve doğruyu söylemeye çalışanların ise sesi soluğu kesilmek isteniyordu. Türk basını da büyük ölçüde bu suça ortaktır.

Türk ve Kürt Solu'na bu şekilde planlı saldırı düzenleyenler, Kürt toplumunun sosyal değerlerini ve dinamiklerini tarumar edenler, Ocak 1989'da Genelkurmay Başkanı Necdet Üruğ'a karşı yapılması planlanan bir suikast girişimine karşı çok hassas davranabiliyorlardı. Öcalan, 1 Ekim 1989 tarihli 2000'e Doğru dergisine yaptığı açıklamada bu olayı doğrularken şu ifadeleri de oldukça ilgi çekiciydi: "12 Eylül sonrasındaki uygulamaları bilinmekle birlikte, Üruğ'u ve generalleri öldürmek diye bir eylem anlayışımız ve bu yönde kararımız

yoktu. Listemiz de yoktu." Avrupa'yı bir baştan bir başa, Kürt yurtseverlerini kapsayan kara ölüm listeleri sararken, hiçbir tedbir düşünmeyen Öcalan, bu konuya gelince taktik boyutlarıyla değerlendirme yapabiliyordu. Gerçekten de bu güne kadar PKK bu tür eylemlere girmemiş, ama kendi halkının insanlarını, korucu oldukları gerekçesiyle aileleriyle beraber katledilmelerini son derece normal eylemler olarak değerlendirmiştir. Burada mercek altına aldığımız sorun, savaşın kurmay heyetine gösterilen itinalı yaklaşımın, kendi halkına karşı neden gösterilmediğidir. Yoksa PKK'yi, 'neden bu tür eylemler yapmadı' diye eleştirmek değil.

PKK örneğinde durum daha da vahimdir: Çünkü PKK, kendi dışındaki Kürt soluna saldırdığında, bunların 'devlet solu, otonomist ve işbirlikçi oldukları propogandasını yapıyordu. Hedefleri açık ve ideolojik altyapısı hazırlanmış eylem türüydü bu saldırılar. Öyle ki Türk solu içinde, Kemalizmi ve Kürt sorununu en radikal tarzda ele alan Kurtuluş grubu bile bu saldırılardan nasibini aldı. Bir üyesi İsviçre'nin Lozan kentinde bu saldırılarda vuruldu. Neden açıktı: Kurtuluş örgütü o yıllarda Kürt sorununda bir taraf olarak kendisini gösterebilirdi. Önce bunun önü alınmalıydı; sonra işbirliği her zaman olurdu. PKK, Türk soluna karşı meşruiyetini de bu tür saldırılarla kaybediyordu. Peki bütün bu teori karmaşası içinde, yıllara savrulan çatışmalardan ve kutuplaşmalardan sonra, gelinen aşamada istenen taleplere hangi Türk solu, hangi demokrat 'hayır' diyebilir? Onlar bu istemlerden daha fazlasına da evet dediklerinde neden 'devlet solu' olarak saldırıya uğradılar? Bu istemleri başka birileri istediğinde 'kötü' ve 'devlet solu', PKK lideri istediğinde 'iyi' ve 'devrimci' oluyor... Peki, doğru nerede? Gelinen aşamada 'otonomiden' bile bahsedemeyen, bağımsız Kürt devletinin, en çok Kürtlerin aleyhine olacağını söyleyecek bir noktaya gelen PKK lideri Öcalan'ın,

geçmişte yaptırdığı eylem türlerinin basit bir yanılgı sonucu olduğunu söylemeye hangi objektif veri kaynaklık edebilir. PKK ve onun gelişimini sağlayan öğelerin anatomisi ortaya serildiğinde, bugün tamamen Öcalan'ın sorumluluğu altında olan ideolojik perspektivlerin, süreç sonunda yanlış olduğu söylenen 'masum' tesbitler değil, son derece bilinçle üzerine gidilmiş ve sonucu hesaplanan teoriler oldukları görülecektir. Bu kadar hata üst üste gelemez... Hatayı üst üste getirenler vardı!..

4 milyondan fazla göç vererek tarihinin en büyük hicretini yaşayan Kürt toplumu başına getirilen olmadık belalarla boğuşa boğuşa kendi kaderlerinin Misak-ı Milli sınırları içindeki birlikten geçtiğini yıllar sonra İmralı duruşmalarında öğrenecekti. Ama bu duruma gelene dek üretilen teorilerin sadece toplumu değil, ama bir o kadar, belki de daha fazla etkili tarzda PKK kadrolarını ne hale getirdiği bu süreç içinde ortaya çıktı. Yukarda söz konusu edilen teoriler PKK bünyesinde öylesine derinleştirildi ki şu kelimelerin anlamı artık tartışılmaz biçimde yerli yerine oturdu: "PKK, geçmişte şiddeti kullandığı için değil, az ve yöntemsiz kullandığı, çeşitli biçimlerine kavuşturamadığı için suçlanabilir. PKK'nin adına hareket edenler, devrimci şiddete yaşamının en vazgeçilmez karekteri olarak sarılmalıdırlar." (*age sayı 56 Ağustos 1*986)

Savaşın bu kadar acımasız ve kuralsız işlemesi sonucu birçok yerde rakip korucu aşiretleri, birbirleriyle olan çelişkilerine 'PKK' ismini ilave ederek çatışmalara dönüştürmüşler ve halk, bu ismin arkasında birbirine kırdırılmıştır.

Ulusal sorunun etiği, hak arama sorunu olarak meşruiyet zemininde kalmasıyla değer kazanan bir sorundur. Bu etiğin toplumsal ruhta yarattığı değer ve kavramlar kalıcı bir etkiye sahiptir. Ulusal direncin özü de zaten bu etiğin içinde gizlidir. Yahudilerin yüzyıllardır uğradıkları baskılara rağmen ayakta

olmalarını, varlık nedenleri haline getirdikleri bu etikte bulabiliriz. Gandi'nin silahsız bir lider olarak Hindistan'a kazandırdıklarını, Hint toplumu içinde hiçbir silahlı grup yapamazdı. Günümüzde ulusal sorunun meşruiyeti, sorunun uluslararası boyutları bakımından can alıcı özelliğe sahiptir. Bu ise sabır ve istikrar gerektirir. Süreç uzun olabilir, ancak etkileri ve olanaklarıyla meşruiyetini kaybetmiş, 'amacını aşan bir şiddet' haline gelmiş savaşın getirilerinden kat kat daha fazla dikkat ölçüleri ve barış duyarlılığı içindedir.

Sınıfsal savaşlarda bile bu meşruiyet can alıcıdır. Kübalı devrimciler verdikleri savaşın haklılığını, savaş stratejilerinin başına koymuşlardır. Che Guevera ve Fidel Kastro, yanlışı ya da doğrusuyla, kendileri tarafından yapılan eylemleri açıklamaktan hiçbir zaman kaçınmamışlar, doğruyu söylemişlerdir. Bu ilkeli davranış, hangi eylem türlerinin kendilerine, hangilerinin devlet güçlerine ait olduğunun halk tarafından kolaylıkla ayırdedilmesinde yardımcı olmuştur. Savaşın başından beri ilkeli olarak üzerinde durulan bu özellik onlara daha başlangıçta bir üstünlük sağlamış oluyordu. Böylece kontr-gerilla iş yapamaz duruma düşüyordu, ya da yaptıkları kolaylıkla ortaya çıkarılabiliyordu. Savaşın meşruiyetine jeopolitik nedenleri de katarsak çok daha hassas bir duruma ulaşabiliriz. Ancak bu tarzda haklı zeminde kalınabilirdi. Türkiye'de olan ise tam tersine oldu: Sorun daha başından beri Siverek-Hilvan provokasyonlarıyla terörize edilerek içinden çıkılmaz bir karmaşıklığa sürüklendi. Bu mantık 1984 sonrası gelişmelerde de kullanıldı. Aşiretler birbirine düşürüldü. Onlara karşı PKK bizzat komplolar içinde oldu. Aynı kaos, Güney'deki siyasi güçlere karşı da yaratıldı. Kimin ne yaptığının ölçüsü kayboldu ve anti terör timleriyle beraber herkes terörist oldu... Alay'ın ortasında çeteler tarafından öldürüldüğü halde, 'karşı tepelerde konumlanmış bir gerilla biriminin kullandığı uzun

namlulu Kanas tüfeğiyle' Alay Komutanı Bahtiyar Aydın'ı vuranlar yine gerillalar oldu!.. Olay gerillanın üzerinde kaldı. Ulus hareketinin böylesine terörize edilmesinin yükü, bir ya da bir kaç kişinin ya da 'avare, serseri ve dörtlü çete' diye adlandırdığı grupların işi olabilir miydi? Eğer öyleyse Serxwebun gazetesinde bu tür eylemlerin propaganda olarak kullanılması ve sahiplenmesinin sorumluları kimlerdir? Bunlar 'çetelerin' yayın alanındaki uzantıları mıydılar? Sorumluluktan kurtulmaya çalışmak bu kadar ucuz teorilerle mümkün değil. Bunun bilerek yapıldığı konusunda ciddi kuşkular vardır.

Öcalan, verilen savaşta meşruiyeti kaybettiğini İmralı'da itiraf etti. O nedenle yaptığı 'Demokratik Cumhuriyet' söylemi ve 'barış' çağrıları temelde eksik kalıyor. Bir halkın geleceğinin 'terörizm' damgasıyla ipotek altına alındığı ve sonra da 'barış' adı altında ödüllendirildiği bir başka ülke örneği görülmemiştir. 'Düşük Yoğunluklu Savaşın' bu tarzda uygulandığı örnek bir ülke olarak Türkiye, dünyanın sorunlu bölgelerine örnek teşkil edecek deneylerle dolu bir 25 yılı böylece geride bırakıyordu.

PKK ÜZERİNDE KONTROL MEKANİZMASININ KURULMASI

Gazi Üniversitesi Öğretim üyesi Ümit Özdağ, devletin ilgili birimlerinin PKK lider kadrosunun bireysel yapısını çok iyi bildiğini söylemektedir. Eldeki bilgiler, anlamlı olan bu bilginin kaynağının PKK'nin kuruluş döneminden beri var olduğunu göstermektedir. Sadece PKK liderinin değil, onun kanalıyla birçok ileri düzeyde kadronun kişisel konumundan, politik kavrayışına kadar bilgiler devletin elindedir. Buradaki rol, Pilot'u da aşacak kapasitede görülmektedir. Bu nedenle PKK'nin sadece Pilot kanalıyla kontrol edildiği ve bu mekanizmanın onunla sınırlı olduğunu sanmak aldatıcıdır. Pilot zamanında Öcalan ve parti hakkında yapılan uygulamaların, Pilot'un devre dışı bırakıldığı iddia edilen dönemden sonra, değişime uğramadan nasıl olup devam ettiğinin açıklaması yapılamıyor. Buradaki senaryo kopukluğunu kapatmak için, Kesire Öcalan'ın, Suriye'ye getirilerek, kendisinin yine devlet kontrolündeymiş gibi izlenim verdiğini iddia ediyor. Eğer

devlet, kendisini yanıltıp 'kafesten uçan kuşun' ne işler peşinde olduğunu bilmeseydi, onun kontrolden çıktıktan sonra, açıkça yaptığı çalışmaları uygun bir üslupla engelleyebilirdi. Tam tersine, Türk medyasının bir numaralı aranan adamına karşı değil, diğer irili ufaklı örgütlerin merkezine karşı operasyonlar düzenleniyordu.

1999 yılı Mart ayında İstanbul'da bir dizi kanlı eylemler sürerken, bu eylemleri PKK'ye bağlamayan eski MİT ajanı Mahir Kaynak, eylemlere sıcak bakan Özgür Politika yazarlarını da 'aklı selime' davet ediyordu. Bu konuda Mahir Kaynak yalnız değildi. Başka güçler de aynı yorumları yapıyor ve Öcalan'ın sağlığıyla oldukça yakından ilgileniyorlardı. Şimdiye kadar terörle eş anlamlı gösterilen Öcalan ismi, ilk kez bir eylemden aklanmış olarak çıkıyordu. Adını açıklamayan üst düzeydeki askeri bir yetkili yapılan kanlı eylemlerin amacını "Toplumun kininin Abdullah Öcalan üzerinde yoğunlaşmasını ve yargı süreci sonucunda idam edilmesini istiyorlar. Abdullah Öcalan hayatta olduğu sürece 30 bin kişinin katliamından sorumlu tutulacağını ve böyle birinin başkanlık ettiği oluşuma kimsenin sıcak bakmayacağını" kaydederek şöyle devam etmektedir "Abdullah Öcalan ortadan kalkınca hem siyasallaşma sürecini canlandıracaklar hem de onun yerine birisini oturtacaklar. Öcalan hayatta olduğu sürece o koltuğa oturan kimse etkili olamaz." şeklinde açıklıyordu. (*18 Mart 1999 Sabah gazetesi*) Her yorum, kendi diline yüklediği espriyi ifade etmekte özgürdür. Burada ifade edilen yorumun kendisini değil, ortaya çıkan ilişki zincirinin bu yorumla bağlantısını ele almak, daha doğru sonuçlar verecektir. Öcalan'ın sağlığıyla devletin neden bu kadar ilgilendiği şimdi bir fiili durum olarak kamuoyunun karşısında değil midir? O halde karşılıklı bir yaptırım sözkonusudur. Ancak bu yaptırım içinde PKK'nin bir örgüt olarak nerede durduğu belli değildir. PKK'in kurumsal bir iş-

lev görmediğini öteden beri söyleyen Öcalan, yaptıklarında yanılmıyordu. Askeri yetkilinin belirttiği kaygıları Öcalan, Roma'da söylemişti. Öcalansız PKK'nin, kendi başına nereye kadar gidebileceğini kendi deneyi ile çok iyi biliyordu. İşte 'Öcalan'ın canlı ele geçirilmesinin, partiyi canlı ele geçirmek' anlayışına karşılık olduğu bu süreç içinde görüldü. Kurumsallaşan bir siyasetten çok, kişiselleşen bir yapı ortaya çıktı.

Bunun teorisini eskiden beri hazırlıyordu, 1993'ten sonra daha cüretlice söylemeye başladı. Çünkü karşısında konuşacak, kendisini yanıtlayacak birileri yoktu artık. Sadece dinleyiciler vardı... İşte Mahir Sayın ile yaptığı söyleşinin 291'ci sayfasında kendisine ve kurumlara biçtiği değeri bulursunuz: "Büyük komutan; hem zaferi garantiliyor, hem de onun bütün güzelliklerine, adil olma ilkelerini de eksik etmiyor. Bundan daha iyi kurum olur? Tarihte de böyle olmuştur zaten. Tarihte sen şimdiye kadar çok etkili olmuş komutanlardan hangisinin partisi vardır diyorsun, hangisinin kurumu vardır diyorsun? Kendisi vardır diyorsun değil mi, o kalmış." Tarih anlayışını büyük liderlerin varlığına oturtan bir kişinin kendi partisi ve militanları hakkında da olmadık şeyler söylemesi elbette beklenmelidir. "Aslında örgüt ne kadar var o ayrı mesele" (*a.g.e. S. 97*) Tarihin yerine kendisini koyan ve tarihin kendisiyle başladığı söyleyen bu görüşleri biz Rusya örneğinde 'Narodnik' tip olarak gördük. "Yığınların bir kalabalık olduğunu, tarihi ve halkı kahramanların yarattığı, seçkin kişilerin ve onların düşüncelerinin birinci derecede rol oynadıkları"nı söyleyen Narodniklere bilimsel yanıt Marksistlerden geldi: "Tarihi kahramanlar yapmaz, tam tersine kahramanları tarih yapar. Dolayısıyla, halkı yaratan kahramanlar değil, kahramanları yaratan ve tarihi ilerleten halktır." Öcalan'ın bütün monologlarında tam bir narodnizm vardır. Her şeyi kendisiyle başlatır. Dolayısıyla, başalatanın bitirme hakkı vardı!.. Bütün bu monologları

okuyunca bilimsel esprinin ne olması gerektiğini gösteren Lenin'i anmadan olmuyor: "Akıllı idealizm, akıllı materyalizme, aptal materyalizmden daha yakındır." Öcalan ortaya çıkan değerleri sadece ve sadece kendisinin yarattığını sanıyorsa müthiş yanılıyor. Bu değerler polemik konusu bile edilmeyecek bilimsel ölçüler içindedir. Eğer kendisinde böylesi bir ilahi güç görüyorsa, neden Türkiye devrimci hareketi içinde bu ilahi gücünü gösterme cesareti bulmadı? Kürt sorununu kapsamlı bir biçimde ortaya koyar ve yelpazesi geniş bir Türkiye hareketi ortaya çıkartarak iktidar alternatifi haline getirebilirdi. Ama yanında on tane Pilot bile olsaydı bunu yapamazdı. Çünkü dayanacağı toplumsal güç ve siyasal ortam buna izin vermezdi. İşte bu sorunun yanıtını yine tarih veriyor, "İnkarlaşmanın eşiğinde" bir toplum olarak gördüğü Kürtler veriyor: Uzun yıllar baskı altında tutulan bir toplumun yükselen değerleri üzerine oturduğunu unutuyor! Bu değerleri neyin adına kontrol ettiğini unutuyor! Kürtler 60'lı yıllardan sonra kendilerini giderek daha politik olarak ifade etmeye başladılar. Yoğunlaşan bir Kürt nüfusuyla birlikte, yoğunlaşan demokratik ifade tarzı, yükselen Kürt dinamiğinin en belirgin özelliğiydi. Bu özellik, çağın değerlerine de uygun düşüyordu. Ağrı, Diyarbakır, Urfa, Batman gibi yerlerde Belediye Başkanlıklarının Kürt ve demokrat kimlikli adaylar tarafından kazanılması Öcalan'ın dediği gibi "İnkarlaşmanın eşiğinde" bir topluma denk düşmüyor. İşte Öcalan yükselen bu Kürt dinamiğinin üzerine oturdu ya da oturtuldu. Onun kanalıyla Kürt siyasal hareketi bir bütün olarak terörize edildi ve uluslararası saygınlığından kopartıldı.

PKK tarafından kullanılan 'yokolmanın ve inkarlaşmanın eşiğinde bir Kürt toplum' kimliğinin, yukarda izahına çalıştığımız Kürt toplum dinamiğine uymadığını Öcalan da teslim etmektedir. Savunmasında PKK'nin gelişim çizgisinin bizim

izahına çalıştığımız şartların üzerinde yükseldiğini şöyle açıklıyor: "Türkiye'nin kanayan yarası ve çok açık çelişkileriyle, dünya çapında çözüme giden ulusal sorunların çarpıcı etkisi altında, Kürt sorunu yakalamada ve kısmen daha doğruya yakın çözmede fazla zorlanmadı. Dolayısıyla gelişmesi de hızlı oldu. Bu esasta bazılarının iddia ettikleri gibi şiddet sonucu değildi, onun da ürünü olduğu toplumsal çelişkinin düzeyiyle bağlantılıdır. 'Vursan düşürürsün' gibi bir olgun meyvayı koparmaya benzer." Kürt toplumsal dinamiğinin, bütün olumsuz koşullara rağmen aldığı 'olgunluk' ilgili çevrelerin dikkatinden elbette kaçmıyordu. Öcalan 'olgun meyva'nın üzerine şiddet mantığıyla atıldı ve bu 'meyva'yı denetleyen güçlerin eline düşürmesinde en etkili rolü oynadı.

Liderinin de kabul ettiği gibi, önceleri devlet kontrolü altında ya da gözetimi altında olan radikal bir Kürt muhalefet hareketi olarak ortaya çıktı. Bu nedenle PKK üzerindeki kontrol mekanizmalarının öyle sadece Pilot veya onun gibi alt düzeyde olan kişilerce sağlandığını düşünmek aldatıcı olur. Pilot'un bağlı olduğu üst mekanizma neredeydi? Örgüt üzerinde nasıl bir uygulama yapıyorlardı? Kendisiyle bağlantılı olduğu anda diğer üst düzey partili kadroların güvenliği nasıl sağlanıyordu? Kendisini koruduğunu söylediği bu ilişki, Haki Karer'i de koruyabilmiş miydi? Öcalan, bu konularda nedense hep susuyor. Çünkü neyin konuşulacağını kendisi tayin ediyor. İstenmeyen soruları kendisine uygun üslüpla bir daha sorulmamak üzere engelliyor. Böylece sorunu sadece Pilot veya eşi Kesire ile noktalıyor. Oysa Derin Devlet'in, Pilot ile kontrol altına almak istediği örgütün PKK olduğu düşünülürse burada bir çok soru da kendiliğinden peşpeşe sıralanır. Bunu bir komplo teorisi üretmek için söylemiyorum. MİT gibi tecrübeli bir gizli servisin yapısı gözönünde bulundurulduğunda 'Pilot' söylemi çok eksik kalmaktadır. Çünkü PKK, rasgele bir muhalefet örgütü

değildi. Ortaya çıktığı andan itibaren 'bağımsızlıkçı' ve 'feodalizme' karşı mücadele çizgisiyle Kürt dinamiğinden ilgi topladı. Bu ilgiden aldığı güçle yasal zeminde örgütlenmiş legal ve yarı legal Kürt örgütlerinin üzerine şiddetle gitti. Onlara göre önce içteki oportünistler ve işbirlikçiler temizlenmeliydi. İşte bu noktada demokrasiyi henüz tanımayan Kürt toplumu bir yanılgı içinde oldu. 'Kuvvetli' onun için, haklı olan demekti... Devletin demokratik oluşumlara hiçbir yaşam hakkı vermemesi ise zaten PKK tarafından tekrarlanan tezlere kuvvet kazandırmaktan başka bir işe yaramadı. Hatta bu noktada devletin ve PKK'in uygulamalarının ortak noktalarda çakıştığını bile söylemek mümkündür. Demokratik her oluşuma devlet yasak koyuyor ve bu grupların ısrarlı çabaları olduğu zaman PKK bunları 'işbirlikçi' ve 'korucu partisi' olarak suçluyordu. Bu grupların ne dedikleri, neyi anlatmaya çalıştıkları hiç önemli değildi. Demokratik plandaki bu yapılanmaların gerçekten yasallaşmaları durumunda, PKK yerine muhatap alınacakları endişesiyle böyle bir propoganda ve çatışmaya, rekabetten kaynaklanan politik nedenlerle girildiği söyleniyorsa, yine yanılgı içinde olduklarını belirtmek gerekecektir. Çünkü bu grupların söyleyecekleri söylemler son derece açıktı, ve PKK'ye gerçek politik hattını iade etmesinden başka bir işlevi olmayacaktı. Ama PKK lideri, bu ılımlı grupların rollerini de üstlenmeyi çoktan bir politika olarak kabullenmişti. Bu hattın kadrolara kabul ettirilmesi ise, kendisinin PKK için ne kadar vazgeçilmez bir lider olduğunun kabulüyle eş anlamlı olarak Roma sürecinde defalarca denendi. "PKK Genel Başkanlığından İstifa ediyorum" dediğinde bu çevrelerde yaşanan şok daha hatırlardadır. Öcalan "Bu insanlarla artık yürüyemiyorum, yeniden yapılanmalıyız" dediğinde izleyeceği yolun ne kadar destek bulduğunun göstergelerini arıyordu. O günlerde Özgür Politika gazetesinin kendisiyle yaptığı bir röportajda bu sözle-

rin ardındaki tedirginliğini şöyle açıklıyordu: "Çok ilginç ve kendim için de ilginç yaklaşımlarım da var. Şu ana kadar kimseyle paylaşmadım. Şu an bütün bunları açıklamaktan çekiniyorum. Ne kadar doğru anlaşılır diye, çok riskli bir yaklaşım olacak. Tabii buraya gelişimle tam bağlantılı değil, esas itibarıyle PKK'nin iç yapısında uzun süredir üzerinde durduğum, yine gerilla savaşının iç yapısında ve yönetim içinde gördüğüm ve çözmek için çok büyük çaba harcadığım sorunların çözümü için, kendimle parti arasında bir yeniden ilişki, yeniden yapılandırma durumu yaratmak istiyorum. Acaba diyorum bu temelde parti ile arama bir mesafe mi koysam, ha keza ARGK için de, belki yanlış anlaşılır. İstifa ediyorum desem, kendimi yalnız bırakayım. Bu hem parti içinde, hem parti dışında çok önemli gelişmelere yol açabilir. Ama bu anlamda PKK'nin yeniden yapılandırılmasında gerçek çizgisinin harekete geçirilmesinde hamle yapacağım.(...) Bensiz veya biraz uzaklaşsam ne kadar yürüyebilirler, güçlü ve zayıf yanları nelerdir. Bir de uluslararası komplolar var. Bunların etkisini ölçmek için böyle bir taktik düşüncem var. Aynı zamanda kişi olarak rolümün doğru oynanabilmesi için buna ihtiyaç duyuyorum."

Öcalan, Avrupa'ya geliş amacını böylece açıklamış oluyordu. İmralı'ya getirildikten sonra yaptıkları da aynı doğrultuda olmuştur. Bu açıklamaları daha ilginç kılan ise, 'Derin Devlet'in de, PKK içindeki değişimlere neden bu kadar ilgi duyup kendi açısından kontrol altına almasıydı. Sadece kontrol etmiyor; değişimin önünü açaçak olanakları Öcalan'a sunuyordu. Eğer 'Derin Devlet', PKK' liderini yakalamış olarak, bu değişimleri umursamayıp bildiğini yapsaydı Öcalan'ın girişimleri de kendi başına bir anlam kazanırdı. Yakalanıp İmralı'ya konduktan sonra, dört duvar arasında olan birisine örgüt yönetme izni verildi ve Roma'da özgür ortamda yaptığı açıklamaların, uygulama safhası bu şartlar altında gerçekleşti.

Böylesi bir yakın ilginin ve lojistik desteğin, mutlaka geçmişe ait yapılandırılması olmalıdır.

Ama PKK, kadro politikasında o kadar inisyatifsiz bırakılmıştı ki, hiç kimsenin Öcalan'ın söylediklerine "hayır" demeye bu heyecan dalgası içinde ne cesareti, ne de alternatifi vardı. Bu ortamı uzun yıllar kontrol altına alan bir çift göz, Öcalan'ın örgütü tamamen kontrol altına aldığını söyleyecek olan Yalçın Küçük'e aitti. Daha sonraki bölümlerde detaylarıyla açıklamaya çalışacağımız Yalçın Küçük'ün, PKK arasında geçen ilginç serüveni, MED TV'de, PKK ile Öcalan arasındaki 'kontrol analizini' yaptığı açıklamadan sonra son buldu. Küçük, MED TV'deki bir panelde bu ilginç belirlemeyi 'Genelkurmay'a da söylediğini belki bilerek, belki de bilmeyerek açıklamıştı.

Buna neden ihtiyaç duyuluyordu? Çünkü Öcalan ülkeye döndükten sonra, askeri yetkilinin dediği gibi, geride partiyi yönetecek, bağımsız inisyatif geliştirecek bir kadro bırakılmamalıydı. Atılan her adım sonunda bu tespitin doğruluğu ortaya çıkıyordu: PKK VI. Ve VII. Kongrelerinde, Öcalan, yeniden genel başkan seçildi.

PKK, bu aşamaya nasıl geldi; Parti üzerinde kurulan bu kontrol mekanizmasının çarkları nasıl işletildi? Bu sorulara yanıtı bugün için, yapılan uygulamaların sonuçları itibariyle yanıt verebiliyoruz. Eğer bir uygulama, siyasal yapı içinde sistem haline dönüştürülmüşse, orada ortaya çıkan sonuçları iş yapanın 'yanlışlığında' değil, 'maksad'ın da aramak daha doğrudur.

PKK içinde siyasetin işleyiş tarzı, ve kadrolar üzerinde yapılan tasarruflar dikkatle incelenirse yukardaki askeri yetkilinin söylediği son söz daha da önem kazanır. PKK bünyesinde sürekli gelişme göstercek tipte olan insanlar bilinçli bir şekilde ya tasfiye edilmiş ya yok edilmiş ya da sorgular altında kişilikleriyle oynanarak inisyatifsiz hale getirilmişlerdir. Bütün bunlar 'önderlikle birleşme ve önderliğe ayak uydurma' adına yapılmıştır.

Dünyada başka hiçbir siyasi harekette görülmediği tarzda bir yeniden eğitimden geçirilme süreci adı altında insan psikolojisiyle oynayıp, 'güçlü önderliğe' tartışmasız bağlılık sağlanmaya çalışıldı. Tartışmayı açan, soruyu soran ve yanıtı veren bir tek irade vardır: Cephe militanının, PKK üyesinin görevi bu iradeye sorgusuz sualsiz boyun eğmekti. Bunun adı 'Ulusal önderlik'tir. PKK'deki uygulamaları okurken Bakunin'in öğrencisi Naçayev'in nefret kokan öğretisiyle karşılaştığınızı sanırsınız: "Seçkin liderlerden meydana gelen küçük bir grup dışında üyelerin hepsi, birbirine ve davaya bağlı liderlerin elinde birer maşa gibi kullanılmalıdır. Bu üyeleri aldatmak, her bakımdan lekelemek, soymak, hatta gerekirse öldürmek bile uygundur.(..) Bizim metodumuz bu. Bu metodu beğenmeyenlere ve onu uygulamaktan kaçanlara düşman gözüyle bakarız ve bizimle sonuna kadar gitmek istemeyenleri aldatmak ve değerinden düşürmek görevimizdir bizim." (*Her yönüyle Lenin, David Shub* s. 22)

PKK içindeki uygulamaların çok doğal olaylardan olduğunu yine Serxwebûn Aralık 1986 sayısında okuyabiliriz: 'Sosyalist ve Komünist hareket içinde sağın ve solun temsilcilerinin birbirlerine karşı şiddet uygulamasının az görülür olaylardan olmadığını, Hiçbir devrimci önderliğin kendi içinde güçlü bir özeleştiri yürütmeden, kendi sağını ve solunu yontmadan ve gerektiğinde en sert cezalara başvurmadan devrimi başarıya götüremeyecektir.' PKK, sadece kendi içindeki sağı ve solu 'yontmakla' kalmadı, aynı zamanda tüm Kürt toplumunun siyasal yelpazesine saldırdı. Bunun adına da 'devrimci mücadele' dendi. Ama komploculuk başvurulan tek metot oldu. Öcalan, Mahir Sayın ile yaptığı söyleşide yukardaki uygulamaları nasıl bir taktikle ele aldığını açıklıyor. Kendisine has olan bu tür taktikleri Kemalizm'in uygulamalarında gördüğünü, ama Kemalizmde var olan 'provokasyon ve komplocu' mantığı tersine çevirerek halk adına kullandığını iddia ediyor. Oysa biz bunun halk

adına kullanıldığına dair hiç bir verisine raslayamıyoruz. İnsanlar 'kullanıldıkları kadar kullanıldıktan sonra', 'işbirlikçi ve TC ajanı' diye "der ve götürülürlerdi" (bk. A.g.e. s.135)

PKK'nin sahiplendiği komplocu teorilerden sadece bu hareketin kadroları nasiplenmedi. Onları rakip olarak görenler rakip olarak, dost olanlar dost olarak bu teoriden nasibini aldı. Tarihsel yanılgıya düşüp, unutkanlığı pratik bir çıkar olarak gören ve daha sonra PKK ile ilişkiye geçip ona yasallık kazandıran bir çok siyaset, bu unutkanlık içinde kendi işlevlerinden de koptuklarını şaşırarak gördüler. Böylesine sistemleşmiş bir güç karşısında kendisini teslim eden insanın, uygulamalar sonucu en güçsüz bir hale getirildiği her nedense görülmüyordu. Bu güç ve iradenin yok olması halinde, bu insanların başvuracağı şey, ya kendilerini aldıkları eğitim doğrultusunda bitirmek ya da başka, daha etkili bir güçün koruyuculuğu altına sığınmak olmaktadır. Bu da günümüzde devletten başkası değildir. PKK'in ilk oluşum yıllarında yürüttüğü propaganda çalışmalarında bile bu nokta üzerinde dikkatle durulmaktaydı. 'PKK ile çalışan, bir daha bu hareketi bırakamaz. Bu harekete bulaşıp bırakanlar ya devrimciliği bırakır ya da devlet yanlısı karşı devrimci olur.' Ancak ilk yıllarda, önderlik kavramını herşeyin başına koyan böylesine maksatlı bir çalışma henüz yoktu. Bu çalışma, Suriye'de sağlam bir tarzda yerleşildikten sonra yeniden gündeme geldi. 15 Ağustos 1984 eylemlerinin hazırlık safhasında 'Parti yaşamında otorite ve uyum' adı altında 'Parti otoritesini yüceleştir'mek temel bir slogan haline getiriliyordu. (*Serxwebûn* sayı 31, Temmuz 1984) 'PKK'de temsil edilen önderlik gerçeği' (*Serxwebûn* sayı 64, Nisan 1987) ve bu önderliğe bağlılığın nasıl olması gerektiği konuları derginin hemen hemen her sayısında bıktırırcasına ısrarla işlendi. 'Parti hiyerarşisi ve önderlik' kavramlarını (*age s. 72, Aralık* 1987) herhangi bir partinin normal işleyiş biçimleri ola-

rak ele almak ise son derece hatalıydı. Önceleri 'Önderlik' diye yapılan bu belirlemeler arkasında yatan anlayışın bir kurumu temsil ettiği imaj olarak verilse de, çok geçmeden bunun arkasında kurum değil, bir kişi olduğu açığa çıktı. Önderlik ve Apo kişiliği tek anlamlı olarak resmi bir politika olarak kabul edildi. 1980 sonrası bu tür tartışmaları gerek yazıyla gerekse sözlü olarak, tartışma adına kadrolara dayatan Duran Kalkan, Apoculuk kavramını 'her ülkenin bir lideri var, bizim de liderimiz o olsun' anlayışıyla teorileştirmede önemli rol oynadı. 1980 öncesi medyanın bilinçli bir propogandası olarak kamuoyuna lanse edilen 'Apoculuk' kavramına parti içinde tepki gelse de, köylü kitleleri siyasi parti ismi kullanmaktansa, bu ismi kullanmayı tercih etti. Yaratılan fiili duruma karşı hareket içinde yer yer sesler yükseldi. Öcalan ise bu konular üzerinde kesin tavır almayı hiçbir zaman denemedi. Suskunluğunu koruyup gelişmeleri beklemeyi tercih etti.

Daha önce çok cılız sesle söyletilen, hatta karşı çıkılan 'Apoculuk' yavaş yavaş sistemli bir propogandanın kopmaz parçası haline getirildi. 1990'lara doğru, önderlik kendi konumunu kendisi belirlemeye, kendisi ifade etmeye başladı. İkinci şahıslara artık ihtiyacı yoktu. Kendi konumunu Hz. Muhammed'in ve Hz. İsa'nın çıkışlarıyla eşit değerde gösterildi; Ve, o da olmazsa Gılgamış destanındaki 'ilk insanla, son insan' serüvenine, Prometheus'e kendisini yakıştırdı. Bu iddialar ve yakıştırmalar batılı basın ajanslarına da yansıdı. Söylem, bir sohbet ve edebiyat söylemi değildi. Giderek teorileştiriliyordu. Militanların beyninde bu yakıştırmalar o kadar yer etti ki, Med TV'nin bir programında PKK MK üyesi Ali Haydar Kaytan, binlerce izleyicinin gözlerine bakarak O'nun bir 'mesih' olduğunu söyleyecek kadar ileri gidebildi. Dolayısıyla kendisi de siyasi bir hareketin kadrosu değil, bir mürit oluyordu.

Kişiler üzerinde bu kadar duran Öcalan, bölgeler üzerine de teoriler üretmekte geçikmedi: Dersim üzerine 'Kemalizm ve Kışla' teorileri üretildi. Bu bölge Kemalizmin etkisi altında kalmakla suçlandı. Üretilen teoriler, parti içindeki bir kısım Dersimliler kullanılarak 'evet Başkan doğru söylüyor, Dersim'de tam bir kışla kültürü ve Kemalizm egemenliği vardır.' dedirtilerek onaylatıldı. Bu teorinin gerilla yaşamı içinde bile sistemli bir propoganda haline getirildiğini Gurbetelli Ersöz adlı gerillanın güncesinde rahatlıkla okuyabiliriz: "14 Şubat 1996 - Platformunda Fuat (Ali Haydar Kaytan bn) arkadaşın yanında Neval arkadaş da tercüman olarak duruyor. Kurmanci bilmeyenler, daha doğrusu öğrenmeyenlere oportünist denildi. Gerçekliği de yok değil. Her ne kadar Kürtçe'nin lehçesi Zazacayı biliyorsak da, ulusal dil niteliğindeki Kurmanciyi öğrenmemek, ancak Kemalizmin etkisiyle açıklanabilir." (Gurbetelli Ersöz, Gurbetin Güncesi, Mezopotamya Yayınları, s.118) "13 Kasım 1996- ....Derken Zazaca konuşmaya devam ediyorum. Kendisi (M. Sıraç Bilgin bn) Kürtçe diye düzeltiyor." (*A.g.e. s. 179, M. Sıraç Bilgin ile yapılan görüşme.*) Dersim kökenli PKK Merkez Komite üyesinin bulunduğu bir yerde Zazaca konuşanların üzerindeki Kemalizmin etkisi bu tarzda açıklanabiliyordu. Şimdiyse, Öcalan'ın sunduğu Kemalist çözüme hapishanelerde gösterilen birkaç tepki dışında, tüm bölgeler arasında sadece Dersim'in muhalefet ediyor olması ister istemez 'Kemalizm ve Kışla teorisi'nin neden bu bölge üzerinde baskı aracı olarak kullanılmak istediğini sorgulamayı gerekli kılıyor. Muhalefet eden bu grupların nereye kadar gidebileceklerini ve ne yapabileceklerini tartışmıyorum. Nasıl ki "Öcalan hayatta olduğu sürece o koltuğa oturan kimsenin etkili" olamayacağı strateji uzmanları tarafından öngörülüyorsa, muhalefet eden bu grupların yüklendikleri tarihsel geçmiş te, onların omuzlarında ağır bir yük olarak asılı kalacaktır. So-

rum daha başkadır: 'Kemalist Kışla' edebiyatının haksız olarak, bölgecilik yapılarak teorileştirilip bir çok insanın tasfiyesinde kullanılmasınadır. Bu yolla onlarca kadro, parti dışına itilerek, kendi uygulama alanını daha serbest hale getirmiştir. Gelinen aşamada, neden bu bölge üzerinde teoriler geliştirilecek kadar durulduğu anlamlı olmaktadır. Bu teorinin yaygınlaştırılma nedeninin bambaşka kaygılardan kaynaklandığı, yönetim, yürütme, kaygısının birinci derecede rol oynadığı belli olmaktadır. Öcalan'ın haksız ve yanlış yaptırımlarına, savaşı terörize eden uygulamalarına karşı direnç gösterecek, politik hassasiyetin korunduğu belli başlı yerler arasında Dersim birinci sırayı almaktadır. Sayıları 80 bini geçen 'Köy Koruculuk Sistemi'nin kurulamadığı tek il olma özelliğini koruyan Dersim, bu suçlamaları hakketmediğini göstermiştir. İmralı'daki çözüme muhalefet te bölge olarak, buradan gelmektedir. Bu durum, Öcalan'ın, kendi politikasını PKK üzerinden uygulayabilmek için Dersimli kadroları kendisine neden engel gördüğünü de açığa çıkarmaktadır. Makyavelik ve komplocu uygulamalarla bu kadrolar parti dışına atılmıştır.

Önderliğin, uygulamalarına ve söylemlerine yönelik yapılan hiçbir eleştiri cezasız kalmadı. En samimi niyetlerle yapılan eleştiriler bile bu cezadan nasibini aldı. Bunlar önderliğe karşı yapılan düşman saldırıları olarak değerlendirildi. Tasviye hareketleri ve ortadan kaldırmalar bu eleştirilerin dozuyla ayarlı olarak, bazen de hiç bir somut neden yokken sadece 'Partiyi sürekli hareket içinde tutma' adı altında kurbanlar yaratılarak devam ettirildi. Ve PKK'de 'Başkanlık Kurumu' adı altında tek kişinin sınırsız yetkilerle donandığı, tüm partiyi ve gerillayı kontrol eden bu mekanizma bu süreç içinde yaratıldı. İşte burada iki kutuplu güç gösterisi vardı. Önemli konumlara gelmiş PKK militanlarının yakalandıktan sonra kısa sürede çözülmelerinde aldıkları parti içi eğitim kadar, bir güçe bağlı-

lığın psikolojik etkisi de belirleyici oluyordu. Dikkat edilirse, ilk PKK tutsakları olan Hayri Durmuş, Mahsun Korkmaz ve Kemal Pir'in, Diyarbakır zından direnişini aşan bir direniş, daha sonraları yakalanan kadrolar arasında görülmedi. Sadece yine bu dönemin kadrosu olan Mehmet Şener olayında dikkatler yeniden Diyarbakır hapishanesine döndü. Ancak geçen süre içinde Ortadoğu'da kadrolar bambaşka bir eğitimden geçiriliyorlardı. 'Apocu ruh' ve 'Apocu kadro' diye eğitim verilen unsurlar yakalandıktan sonra, bu ruhsal eğitimden geçmeyen ilk kadrolara göre -ters orantılı olarak- onlar kadar direnişçi olamadılar. Bir çok kadronun yakalandıktan sonra kolayca teslim olmasının kaynağı, önderliğe bağlılık adı altında kadrolara verilen 'bir güçe bağlılık' eğitiminin kişilerde yarattığı ruhsal dengesizlikti. Kişiliği boşaltılan, kendisine güvensizliği aşılanan birey, başkasından aldığı güven ve kuvvete dayanarak ne bir eylem çizgisi, ne de direniş gösterebilir. Çünkü boşalmış kişiliğiyle o artık bir başka gücün kendisini belirlemesini beklemektedir. O, yaratıcı değil, yaratılandır. Kadroların edilgen hale getirilmesi sistemli bir politikanın sonucudur. PKK içinde bağımsız inisyatif geliştirebilecek unsurlar önemli ölçüde bu yöntemlerle yok edildiler.

Kadro seçiminde ve yerleştirilmesinde birinci derecede sorumlu olan Öcalan, özellikle hapishane pratiğinden gelen militan kadrolara karşı çok dikkatlidir. Bunu önceleri normal bir kontrol mekanizması olarak anlayabilirsiniz. Oysa sonuçlara bakıldığında aklın almayacağı uygulamaların ve kararların Öcalan tarafından gerçekleştirildiği görülecektir. Aldığı bu kararlara karşı hiç bir Merkez Komite üyesinin karşı düşünce belirtme cesareti bile olmamıştır. Çünkü bu insanların bizzat kendileri bu tür uygulamaların içinden geçmiş, bunun ne anlama geldiğini bilen insanlardı. Bu öylesine örülmüş şeytan çarkıydı ki, hapishanede büyük direnişler yapanlar, direnenler ve

daha sonra PKK ile buluşanlar, 'bu direnişlerde neden ölmedikleri' için kuşku altına alınmışlar, ama açıkca partiyi ve ilişkilerini ele verenler, itirafcılar koğuşunda kalanlar ve daha sonra nedamet getirip tekrar PKK'ye dönenler, fazla bir uygulamaya tabii tutulmadan özelliklerine göre belirli görevlere getirilmişlerdir. Bunlardan Dilaver Yıldırım ve Mehmet Şener ajanlıkla suçlanacak ama itirafçı olarak hapis yaşamını geçiren üst düzey bir kadro, Avrupa örgütünün başına getirilecekti. Bunlar arasında bulunan birinin aynı zamanda bir İngiliz ajanı olduğunu ise her nedense İmralı'da açıklandı.[1]

Öcalan bu tür psikolojik uygulamalarda farklı bir portre çizmiyor. Karşısına aldığı bir PKK'liyi ise daha da ezmek ihtiyacı duyuyor. Onun kimliğini önce psikolojik bir analizden geçirerek sıfırlıyor, yok ediyor. Onun herşeyi kötü idi. Anası, babası, çevresi herşey kötü idi. Kendisinin olmadığı bir durumda ne hallere düşeceklerini iyice kafalarına sokuyor. Sonra elinden tutup kaldıracakmış gibi yapıyor ve şartlarını dayıyor: İyi olması için bir tek çıkış yolu vardı; bu da önderliğe bağlılıktan, onu anlamaktan geçiyordu. Yaratılan bütün değerler ise ona aitti. O, kendisine ulaşılamayacak olan bir 'tek', bir 'varlık' idi. Onu anlamak zordu. Kürtlük bile onunla başlamıştı. "Ben kendi ellerimle kazandım her şeyi. Büyük çabamla, büyük sağduyumla, büyük görüş ve ilişki tarzımla. Size desteğim de bu temeldedir. Size böyle bir olanak sunmakla tarihimizin en büyük armağanını sunmuş durumdayım. Başka ne kurtarır sizi? Bakın nerelere savrulmuşsunuz? Neyi temsil edi-

(1) Çetelerle bağlantılı olarak ticari faaliyet yürüttüğü için hapsedilen Korkmaz Yiğit, kendisinin Alaattin Çakıcı ile olan ilişkisini anlatırken ilginç bir psikolojik durumu anlatmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta insan psikolojisinin hangi şartlar altında, nasıl bir insanlık dışı duruma düştüğüdür. Yaşanan şartlar aynı olsa bile, insan aynı türden etkiler altında aynı sorunları yaşabilmektedir. Korkmaz Yiğit açıklamalarında "Çakıcı'nın kendisini aradığı zaman vücudunun kimyasal bileşiminin değiştiğini ve bir et yığını haline geldiğini" söylüyor.

yorsunuz?" (*Yeni yıl değerlendirmesi. Serxwebun. Ocak* 1993) Bu düşünceleri daha da uzatmak, çok daha aşağılayıcı cümleleri seçmek mümkün. Önemli olan kim olursa olsun, söz konusu yöntemle onun etki alanı içine girecek uygulamalara tutulmasıdır. İstisnasız bütün PKK'liler, hele ileri düzeyde olan kadrolar bu çözümlemelerden geçmiştir. Bunu HEP ve DEP davası olayları içinde yer alan ve daha sonra ülke dışına çıkan yöneticilere de yaptı. Yaşar Kaya, onun karşısında bir suçlu gibi rapor vermek zorunda kaldı.(1)

PKK içinde yapılan özeleştirilere ve yargılamalara yine bu hareketin siyasal yayın organı *Serxwebûn* gazetesinde bol bol raslamak mümkündür.

'Kişilik çözümlemeleri' PKK hareketinde esaslı bir anlayışa sahiptir ve Öcalan dışında hemen herkes bu çözümlemelerden nasibini almıştır. PKK içinde yükseltilen ve sonra da düşürülen insanların sayısı ve nitelikleri göz önüne alındığında bunun sistemli bir kontrol mekanizması olduğu görülecektir. Önderliğe bağlılık adıyla kadrolara dayatılan bu uygulama sayesinde PKK içinde tek kişilik bir 'önderlik kurumu' yaratılmıştır. Bu sıfat sadece bir kişiye atfedilerek öylesine tabulaştırılmıştır ki, PKK yayın organlarında Öcalan'ın fotoğraflarının bulunduğu altyazılarda diğer kişiler isimleriyle anılırken, Öcalan için 'Parti Önderliği' deyimi kullanılmaktadır. Şubat - Mart 1989 yılına ait örgüt içi talimatlarda yer alan ifadelerde bunun nasıl gerçekleştirildiği anlatılıyor: "Biz bir kişiyi PKK'lileştirmek için çok ilkeli ve son derece pratikte onu deneyerek, sına-

(1) Diyarbakır DGM'de yapılan PKK duruşmalarında Partinin "Apoculuk" yakıştırmasıyla isimlendirilmesine Mazlum Doğan, Hayri Durmuş ve Kemal Pir karşı durmuşlardır. Özellikle Hayri Durmuş, 1980 öncesi yaratılan "Apoculuk" yaygarası karşısında tepkisini bir çok toplantıda açıkça göstermiştir. "Biz bir siyasi hareketiz" diyen Hayri Durmuş, Öcalan için "O da diğer arkadaşlarımız gibi biridir" diyordu. Ancak köylü kitlelerinin bu farkı anlamaya pek niyeti yoktu. Önlerine medya tarafından konan bu ismi çoktan kabullenmişlerdi.

yarak geliştiriyoruz. Biz bunun dışında bir PKK ölçüsü tanımıyoruz. PKK ruhuyla pratiğiyle bütünleşmeyen birisi ister gözümüzün içi olsun, onu er geç layık olduğu yere oturtuyoruz. Burada uygulanan elbetteki bu olacaktır. PKK'nin kurumlaşması da bu demektir. PKK'deki tecrübe birikimi, direnişcilik, PKK'deki zafer kazanan çizgi, kadro politikası budur." Sözünü ettiği kadro politikasıyla sersemletip dağa gönderdiği insanlardan verim alamayınca, küfreden de kendisidir. Sonucun yenilgi olmasının bedelini de onlara yüklüyor "Bu belayı Kürdistan dağlarının başına siz getirdiniz" (*Savunma* s. 32)

Bu tür çözümlemeler adı altında yapılanlar, metot olarak Öcalan'a ait değildir. Makyavelik devletin uygulayıcıları tarafından öteden beri kamuoyunu yanıltmak için kullanılmaktadır. Yenilik adı altında yapılanın kabul edilebilir olması ve kendisine has sistemi oturtabilmesi için, eskiyi kendisine düşman olarak göstermek zorundadır. Eski, yerden yere vurulmalı, kötülenmeli ve gerekirse düşüncelerden yok edilmelidir. Eskiyi ne kadar kötülerseniz, yeni olarak sunduğunuza o kadar değer biçmiş olursunuz. Bireye ve topluma şartlandırılmış kimlik vermenin başka yolu yoktur. Alternatif olarak sunduğunuz şeylerin kabule hazır hale gelmesi için ilk şart, eskiyle hesaplaşmaktır. Kendisini yenilediğini sanan kişi ise, gerçekte artık kendisi değildir, başka bir gücün etki alanına girmiştir. Üzerine bir kâbus gibi çöken bu güç korunduğu sürece kurulan sistem de devam eder.

Farklı bir alan olmasına rağmen, bu uygulamanın Türkiye'deki devlet pratiğinde aldığı şekli, Kemalizmle ile Osmanlıcılık arasındaki tarih çatışmasında görebiliriz. Türkiye'deki sol ve sağ tarih anlayışlarında Osmanlılık kavramı her zaman bir çürümüşlük, bilgisizlik, siyasetsizlik olarak anılır. Dünya savaşında taraf olacak kadar etkinliği olan bir ülkenin, bu kadar siyaset dışına itilmesi anlaşılır bir olay değildi. Burada in-

ce bir politik üslüp kendisini gösteriyordu. Kaynağını Kemalist tarih yazımından alan bu düşüncelerin temel nedeninin, yeni kurulan rejimi halk katında kabul edilebilir hale getirmek olduğu yıllarca gizlendi. Bir kaç sağ tarihçi dışında Osmanlı'ya gerçek değeri, hiçbir cumhuriyet tarihçisi tarafından verilmedi. Cumhuriyet abartılı bir şekilde göklere, Osmanlı bedbah bir halde yerlerde sürüklendi. Ve bu anlayış bir kaç kuşak sonra doğru bilgiler olarak toplumda kabül gördü. Türk Tarih Kurumu'nun görevinin tarihi gerçekleri saklamak olduğu Demirel'in Osmanlı Devleti'nin kuruluşunun 700. Yıldönüme ilişkin yaptığı konuşmayla açıklık kazandı. Demirel'in siyasi yaşamında belki de ilk kez olarak tarihçilere verdiği çok önemli bu ders, hangi tarihçinin yüzünü kızarttı bilinmez. Bu konuşmadaki en önemli ayrıntı cumhuriyet tarihi dahil, Osmanlı tarihinin yeniden yazılımını gerekli kılacak olan bir yaklaşımı yapma gereği duymasıydı. Demirel, salonu dolduran onlarca tarihçinin gözlerine bakarak, "700. Yılını kutladığımız bu günlerde Osmanlı'yı haksız yere yerdiğiniz yeter" diyordu. Demirel'e göre, cumhuriyetin oturtulabilmesi, rejimin kabul edilir hale getirilmesi için eskinin ağır eleştirilere muhatap olması bir dönem için kabul edilebilinirdi. Hatta bu gerekliydi . Ancak artık haklıya hakkını vermenin de zamanı gelmişti. Cumhuriyet rejimi tam anlamıyla oturtulmuş, onu tehdit eden unsurlar tamamen ortadan kaldırılmıştı. Dolaysıyla, 'doğruyu' yerli yerine oturtmanın, Osmanlı'ya gerektiği değerin verilmesinin zamanıydı.

PKK hareketi de, kendisine ait değerler sistemi yarattı. Yıkılmış, köleleşmiş, inkarlaşmış bir toplumsal çürümüşlük içinde, Kürtlüğü kendisiyle başlatması bu nedenledir. Gerçek öyle olduğu için değil, sistemini tartışmasız kabul ettirebilmek için, kısa yoldan bu kötülemeye ihtiyacı vardı. Kişilik çözümlemeleri adı altında kadrolara dayatılan metodun özü, kişiyi politik

ve kültürel olarak eğitmek olmadığı. eğitimin kendisi incelendiğinde rahatlıkla açığa çıkartılacak durumdadır. Militanlardan bu çözümlemeler adı altında alınanlarla, onlara verilenler arasındaki ilişki türü, bu çarpık metodun bütün hatlarıyla maksatlı, bir tek amaca yönelik olduğunu gösteriyor: 'Önderliğe bağlılık!..' Önderlik, mutlak egemenliğini karşısına aldığı her militana gösteriyor. Onlara kendilerinin ne kadar kötü bir durumda oldukları ve ellerinden tutan 'O' varlık olmasa ne kadar 'düşük' şartlarda yaşayacakları empoze ediliyor. Eğer bu kişi kadro olarak daha ileri düzeydeyse uygulanan psikoloji de daha acımasız oluyor. Bu kadrolar kendilerinin ne kadar 'aşağılık' durumda olduklarını, aile yaşamından başlayarak her fırsatta dile getirirler. Bu konuda geçmişlerini ne kadar kötülerlerse, şimdi içinde bulundukları olanakları ve bu olanakları yaratanı o kadar yüceltmiş olurlar. Ellerinden tutan ve bütün olanakları sunan 'Önderlik'tir. O halde 'O'na hakkını iade etmek gerekir. Bu tür kişiler 'önderliğin' yanılgısız ve tartışmasız bir lider olduğunu her alanda hissetmek ve hissettirmek zorundadırlar. Yanılgıyı ve yanlışı dile getirmek kimsenin haddine düşmemişti. Bunu söylemek yine ancak O'nun hakkı olabilirdi. Bütün tarihsel önderler lanetlenen toplumlardan veya lanetli şartlardan ortaya çıkmışladı. Kürt toplumu Öcalan'a göre "üçte bir hasta, üçte bir delirmiş, üçte bir tutsaktır." Böylesi bir toplumdan gelen önder de kendi üstünlüğünü, herhangi bir saygı biçiminde kabul edemezdi. Beklediği saygı değil, tartışmasız bir boyun eğmedir. O'na ulaşmak ve O'nu anlamak mümkün değildir!.. O, bir mesih; O, bir İsa; O, bir Muhammet gibi ulaşılması güç bir varlıktır. Bu durumda olan ileri kadroların esas olarak yapacakları, diğer militanlara, kadrolara ve kitleye bu imajı verebilmek ve kabul ettirebilmektir.

Kişilerin taşıdığı konum ne olursa olsun, eleştiri ve özeleştiri hakkını kullanamayan bir siyasal örgütün ideolojik zemi-

ninde büyük bir açmaz var demektir. En ağır savaş koşullarında bile bu kavramlar geçerlidir. İlgili her seviyedeki yapılar içinde, bu hak kullanılmadan bir adım dahi ileri atılamaz. PKK lideri hemen hemen tüm üyelerinden özleştiri istemiştir. Üstelik bu özeleştirilerde bir dayatma da vardır. Yani 'kendi küçük burjuva konumunu şöyle yorumla, önderliği şöyle değerlendir' gibi dayatmalar vardır. Ancak önderliğin taktik ve stratejik yapısının hangi olumsuzlukları yarattığı hiç bir zaman sorgu altına alınamaz, eleştirilemez. PKK pratiğinde 'önderliği anlamak' demek onun söylediklerini hiçbir düşünce süzgecinden geçirmeden, neden-sonuç ilişkilerine varmadan, sadece söylenenin kısa yoldan tekrarından ibarettir. 90'lı yıllardaki 'ajan' furyası içindeki genel durumu Mehmet Şener şöyle anlatmaktadır: "Yapmış olduğu planlama ve hedeflerle, savaşı tam bir çıkmaza sokan Apo, başarısızlığı yine dışında aradı va ama, bu kez dayanacak bir kesim bulamadığından, tüm parti kadrolarını suçlu birer kişilik olarak eleştiriye aldı. Parti içinde, kadroları teker,teker suçlu konumuna düşürüp, kadrolarda tam bir kişilik erezyonu yaratıp, onları birer uydu durumuna getirmeyi kendi önderliğinin yegane teminatı haline getirdi." *1991 Tarihli PKK/VEJÎN bildirisi*)

Gerçekte bu durumun PKK içinde kanıksanacak bir yanı yoktur. Çünkü insan eleme, bir gelenek haline getirilmiştir. Elenenler ve çeşitli komplolarla yok edilenler, işte bu özeleştiri hakkını kullanmak isteyenler arasından çok rahatlıkla seçilmiştir. Öcalan'a göre "Gerekirse insan sık sık eleme yapar; hiç olmazsa günlük olarak gelişmelerden sorumlu olanın denetimi, ayıklanması sürekli olmalı ki gelişmeler parti çizgisi doğrultusunda olsun." (*PKK'de Stratejik ve taktik önderlik sorunu. Serxwebûn, Mayıs* 1988)

Elemeler öylesine sistemli yapılıyordu ki, sonunda kendilerine en iyi uyum sağlayacak kişileri "tam cahil" olarak nitelen-

direcekti. "Bize en çok uyum sağlayanlar tam cahil olanlardır" (*Apo ve PKK M. Ali Birand s.* 154) Bu uygulamaları sadece Öcalan'ın yaptığı sanılmasın. Yönetici üst kadroların hepsinin aynı türden uygulamaları yapma hakkının olduğunu da sanmıyoruz. Özgür Gündem gazetesi yönetmenliğini bırakarak dağa çıkan ve gerillaya katılan Gurbeteli Ersöz, yaşanan bir anının satırları arasına sıkıştırdığı cümlelerle kardeş Öcalan'ın da bu uygulamaları yapma hakkının olduğuna tanık oluyoruz. "Ferhat arkadaşın (Osman Öcalan bn) bilinen yöntemiyle, bir alanda birilerini teşhir edip, yıpratarak diğerlerini korkutma ve yanına alma tarzına benim gibi bir de sen maruz kaldın. Buna karşılık, 'kadrolar eskisi gibi her denilene evet demiyorlar' biçimindeki anlamlı cevabının bütün Güney'de dağıtılması doğrusu hoşuma gitmişti. İfade etmesem de başka biçimdeki aynı şeyi dile getirmiştim." -Hasan Ağaç (Salih, Erbil'de şehit oldu) ile yapılan konuşma. (*Gurbetin Güncesi, Gurbetelli Ersöz, Mezopotamya Yayınları s.* 198)

PKK lideri, yıllar boyunca bir tek gün bu sorunlar üzerinde kendi özeleştirisini vermemiştir. Her nedense geçmişten beri bu 'hak'tan mahrum bırakılmıştır!.. Ta ki kendisinin daha üstün bir gücün etki alanına girip, yaşamında ilk kez özeleştirisini verdiği, vermek zorunda olduğu İmralı günlerine kadar...

Parti çizgisinin ayakta tutulması için, çeşitli sloganlarla kadrolar sürekli bir psikoz altına sokuldular. Objektif olarak böyle bir tehlike olsa bile, eleme adı altında yöneldiği kadroların büyük bir bölümünün bağımsız düşünce sistematiği kazanmış yetenekli unsurlar olduğu dikkat çekicidir. Gerçekten ajan olanlara yönelme, Pilot olayında olduğu gibi, çok ender raslanan olgulardan biriyken, ajanlıkla uzaktan yakından ilgisi olmayan yüzlerce kişi 'konumları itibariyle objektik ajan'lıkla suçlanmalarına rağmen, hazırlanan senaryolarda bu kişilerin yine de dış bağlantılarının da olduğu, yani fiili olarak ta ajan oldukları

ısrarla vurgulanmaya çalışıldı. 'Objektif ajanlık-sübjektif ajanlık' kavramları birbirine karıştı. PKK'de ve Öcalan'ın çözümlemelerinde ajanlık kavramı da farklı bir yorum aldı. Bir kişinin ajan olması için illaki bir gizli servise bağlı olması gerekmez. Parti önderliğine yapılan en küçük bir eleştiri bile, o kişinin 'objektif olarak ajan' konumuna düşmesine yeterdi. Bu tip unsurlar için "Şimdi bu TC'nin ajanı mıdır, değil midir; bu da o kadar önemli değildir. Emperyalizmin ajanı mıdır, değil midir; bu da o kadar önemli değil. Mühim olan, yaşadığı konumdur." (*PKK 10. Yıl Gerçekliği ve Görevler, Serxwebûn, Kasım* 1988) Burda hedeflenenler sadece devlet tarafından gönderildiği iddia edilen kişileri kapsamıyordu. Onlardan daha fazla diğer Kürt örgütlerinin 'gizli servisleri(!)'nin gönderdiği kişileri kapsıyordu. İşte burada durum tam bir traji-komik senaryolara dönüşüyordu. 1989 yılının en etkin ortamında Lübnan'a akın eden binlerce insanın kontrolü bir sorun haline gelince, bu kişiler arasında geçmişleri ve eskiden yer aldıkları siyasi yapılar itibariyle dikkatleri üzerlerine çeken onlarca kişi 'ajan' oldukları gerekçesiyle tutuklandılar. Hazırlanan komplo senaryoları içinde TKSP lideri Kemal Burkay, Peşeng örgütünden Mahmut Övür, Ala Rızgari'den İbrahim Güçlü, TSK'dan Zeki Adsız, Paris Kürt İnstitüsü'nden Kendal Nezan, Çeşitli Kürt örgütlerini birleştiren TEVGER ve TKSP'ye yakınlığıyla tanınan demokratik Kürt dernekleri federasyonu KOMKAR, baş role oynatıldılar. Önce tutukluların özel yaşam bilgileri alındı. Kurbanlık koyun gibi seçilen bu kişiler, doğdukları yer, yetiştikleri çevre ve geçmiş politik ilişkilerine göre gruplandırıldılar. Daha sonra oluşturulan senaryo merkezi bu özel yaşam bilgileri içine serpiştirilmiş yalan-yanlış bilgilerle Kürt gruplarının üzerine gittiler. Hele bu senaryolardan biri var ki, yapılan bütün oyunları komik duruma düşürmeye yetti: Ajan-provokatör olarak PKK'ye katıldığı söylenen Vakkas Çetindağ'ın gerçekte

bütün suçu, Ala Rızgari örgütünün yöneticisi olan İbrahim Güçlü ile olan akrabalığıydı. Ona dayatılan senaryoya göre bu şahıs İbrahim Güçlü'nün talimatıyla Varşova'ya gidiyor ve orada KDP'li Doktor Hasan Amad'ın evinde Güçlü ile beraber Peşeng'in yazı işleri sorumlusu Halit ve TSK lideri Zeki Adsız'la görüşüyordu. Ertesi gün ise Kemal Burkay ve PKK'den ayrılan Avukat Hüseyin Yıldırım geliyordu. (*Serxwebûn, Eylül* 1989) Oysa Tevgera Sosyalist a Kurdistan lideri Zeki Adsız yaşamında Polonya'ya ayak bile basmamıştı. TKSP'den ayrıldıktan sonra da ölümüne kadar Kemal Burkay ile bir daha yüz yüze gelmemişti. TSK'nın bu senaryoya bulaştırılmasının nedeni ise bu örgütün Lübnan sahasında bulunan kampından duyulan rahatsızlıktı. TSK lideri Zeki Adsız, Suriye devletinin bütün baskılarına rağmen bu alanda kendi olanaklarıyla kalmaya devam ediyordu. Suriye muhaberatı tarafından, kendisine yapılan birçok teklifi elinin tersiyle iterek halka dayalı politikasını devam ettiriyordu. Bu örgüt, elindeki kıt olanaklarla eğittiği ilk gerilla grubunu, 1979 yılında Ağrı Belediye Başkanlığı'nı kazanan Urfan Alparslan öncülüğünde ülkeye göndermiştir. Ancak bu grup, 1 Eylül 1988'de Uludere'nin Sorisan dağından köy korucuları ve devlet güçleriyle çıkan çatışmada imha olmuştu. TSK'nın durumu, ülke zemini dışında yapılan askeri hazırlıklarının, ne pahasına yapıldığını göstermesi bakımından ilginçtir. Merkezi olarak toprağından kopan bir hareketin, bugünkü dünya şartlarında, şu veya bu karanlık gücün oyuncağı durumundan kendisini kurtarmasının çok zor olduğunu göstermesi bakımından bu deneyler büyük derslerle doludur.

Bir diğer 'ajan-provokatör', Cihangir Sanal ise, görevini dört dörtlük şu cümlelerle açıklıyordu. "... Akademi eğitiminde sürekli ön plana çıkarak kendini göstermek, önce koğuş komutanı olmak, sonra yönetime girerek, sorumlu olmak, PKK Genel Sekreteri A. Öcalan'ın gözüne girmek, böylece yüksek so-

rumlu olarak Avrupa'da görev almak ve Avrupa'da Partiyi merkezden çökertmek amacındaydım..." (*Serxwebûn*, Kasım 1989)

Yukardaki senaryolarda adı geçenlerin diğer bir ortak özelliği ise, bu isimlerin daha 1985 yılında 'bir yoluna getirilip halledilmesi' için hazırlanan ölüm listelerinde adlarının alt alta bulunmasıydı. O yıllarda bir kısım üst düzey kadro, hazırlanan ölüm listelerine karşı çıktıkları için bu karar uygulanamadı. Bu listelerden Öcalan'ın habersiz olması eşyanın tabiatına aykırı idi. Anlaşılıyor ki yeniden, kendi sağında ve solunda bulunan Kürt gruplarına karşı eyleme geçmek için bu senaryolarla zemin aramaktaydı. Avrupa'da Kürt gruplarına karşı PKK'nin yaptığı saldırılar, TSKP Başkanı Kemal Burkay'ın soğukkanlı yaklaşımları sonucu, bir kaç ölü ve bölgeyle sınırlı kaldı. Ancak PKK uzun dönem bu gruplarının toplantılarına, anma gecelerine müdahale hakkını kendinde gördü...

Saldırılar, Kürt gruplarının PKK'ye karşı 'ihanet ve provokasyon' içinde oldukları, 'PKK'ye Evet, Apo'ya Hayır' sloganı altında hizipçilik yapan muhalif gruplara yardım ettikleri gerekçesiyle yapılıyordu. Bu çalışmaların tarihsel kökeni ve amaçları olarak, bir zamanlar Öcalan'ın en gözde adamı olarak bilinen Şahin Dönmez'e kadar dayandırılıyordu. Pilot, örgüt çalışmalarını ve Öcalan'ı kontrol altında tutmak, Şahin ise partiyi ele geçirmek için MİT tarafından hazırlanan ajanlar oldukları söyleniyordu. Doğruyla yanlışın karmaşıklaştığı yerlerden birisi de buydu: Pilot'un ajanlığı konusunda tartışma yoktu ama Şahin'in ajan olduğu hiç söylenemezdi. Kendisini göstermeye meraklı ve zayıf karekterli biri olarak bilinen Şahin'in bu örgütün başına bela edilmesinin tek sorumlusu Öcalan'ın kendisinden başkası değildir. 'Ben Şahin gibilerle çalışırım' diye referans veren de kendisidir. Diğer garip bir durum; Şahin Dönmez hapishaneden çıktıktan sonra büyük çabalarla bulunup öldürüldü ve böylece 'intikam' alındı. Ancak,

Öcalan'ın peşinden koşan meşhur Pilot'un izi kaybolmuştu. "Şahin Dönmez ve Yıldırım Merkit'in ve yine Semir ve diğerlerinin böylesi bir amaçla hazırlandıkları, PKK'nin içine sızdırılarak PKK'yi içten ele geçirip ehlileştirmek istedikleri bilinmektedir." (*Serxwebûn, Eylül* 1989 s. 5) Peki Pilot'un bu harekete soktuğu sızmalar üzerinde acaba Öcalan ne kadar durdu? Semir ve Mehmet Şener'le uğraştığı kadar bu unsurlara dikkatini verdi mi?

PKK içinde dikkat çeken bir nokta da şuydu: Öcalan yakın çevresini böylesine zayıf ve kompleksli kişilerle doldurmuştu. Bu tipler yerinde durmayan ama üretici olmaktan çok söyleneni uygulayan, sorgulamayan unsurlardı. Hedefe tek düşman koyup savaşmak kolaydı ama neden ve niçin kurşunun bu tarzda sıkıldığını sorgulamak cesaret isteyen bir işti. Kendi eksikliklerini kabullenmekte oldukça ketum davranan Öcalan, İmralı'da yaptığı açıklamalarda "MGK'nin kapsamlı raporlarına yeterli yanıt veremedik" diyor, yapılan savaşın bir çok noktada hatalı durumda olduğunu söylüyordu. Böylece elinin en çok boşalmış olduğu, ciddi hiçbir muhalafetin kalmadığı, 1990 sonrası politikasını eleştirirken, önderliğin bir hata ve yetersizlik içinde olduğunu da kabullenmiş oluyordu. PKK Başkanlık Konseyi üyelerinin de bu gerçeği kamuoyuyla birlikte öğrendiklerini söylersek fazla abartma yapmış olmayacağız.

Evet, ortada bir 'ehlileştirme'den bahsetmek mümkündü. Gelinen aşamada parti içinde bu 'ehlileştirme'yi yapanın bizzat Öcalan olduğu da açığa çıkmış durumdadır. Ve eğer 'PKK, APO'dan sonra yönetilemez' durumuna gelmişse bunun kaynağının nerede olduğu yapılan uygulamalardan açığa çıkmaktadır.

Öcalan'ın yakalanmasıyla PKK gerçekten bir liderlik krizine girdi. Yerini alacak hiç kimse bulunamadı. Bu onun karizmasından ve liderlik vasfından dolayı değildir. Bunun bütün sorumluluğu, yıllardır acımasızca yaptığı tasfiyelerde aranma-

lıdır. Öcalan uygulamalarıyla bu örgütü yönetilemez duruma getirmiştir. Bu örgütü ulusal kurtuluş savaşı esprisi içinde yürütecek o kadar çok insan heder edilmiştir ki, geride bıraktıkları ise ancak birbirine sarılarak, ama birbirinden de bir o kadar çekinerek yönetim tarzı ortaya koyarak devam edebilecek kişilerdir. Bu nedenle VI. Kongre'de 'Başkanlık Konseyi' kurulmuş ve Öcalan yine genel başkan seçilmiştir. Bütün bu duruma geldikten sonra geriye doğru bakıldığında bu örgüte liderlik yapabilecek bir isim, PKK'nin şehit afişleri arasında kendisini gösteriyordu HAKİ KARER. PKK'yi tanıyanların üzerinde birleştikleri bir isim olarak Haki Karer dikkati çekiyordu. Ancak çok tartışmalı bir provokasyonla 1977 yılında Antep'te öldürüldü. PKK'de gerçekten inisyatif sahibi olabileceklerin tasfiye hareketi yoksa o günden beri mi başlamıştı ?

Yanıtı beklenen en kapsamlı sorulardan biri budur...

Gözaltına alınıp 'yeniden eğitim'den geçirilen onlarca üst düzeydeki kadro ifadelerinde aynı yoldan geçtiklerini gösterdiler. Bunların hemen hemen hepsi kendilerini, kişiliklerini yerden yere vurdular, önderliği göğe çıkardılar. Bu tür dayatmaları reddedenler ya yok edildi, ya da kendi olanaklarıyla kaçmak zorunda kaldılar. Nedendi bu bağlılık gösterisi... Bunun etkilerini anlayabilmek için Öcalan'ın Roma'ya gelişinden sonra yaptığı açıklamalara hiçbir PKK yöneticisinin cevap veremiyor olmasında görebiliriz. Lider, bağırıp çağırıyor; PKK'yi bırakacağını ve bu yükü üzerinde daha fazla taşıyamayacağını söylüyordu. O sıralarda Maraş'ta vurulan 18 gerilla için 'sıpa oğlu sıpalara, o tepeleri ölseler bile bırakmamalarını söyledik, ama onlar bir çuval un için köylere iniyorlar' diye hakaretler savurabilmekteydi. O'na göre böylesi bir savaşı yürütmenin anlamı yoktu ve gerilla bir yük oluyordu onun için. Ama hiç kimse, ne PKK yöneticileri, ne de panele katılan davetliler, ona soru yöneltme cesaretini gösteremiyorlar. Ha-

pisteyken Mehmet Şener'in etkisi altında kalmakla suçlanan ve bu nedenle uzun bir parti eğitiminden ve uygulamalarından geçirilen Sakine Cansız, MED TV'de yapılan panelde şunları söyleyebilmekteydi: "Biz parti kadroları bile önderliğin dediklerini anlamakta zorlanırken, diğer insanların onu anlamasını beklemek gerçekten çok zordur." Ancak, S. Cansız da soru sormayanlar listesindeydi. Acaba önderliği hâlâ 'anlayamadığından'mıdır? Bilinmez...

Yıllarca ifade alan Öcalan, İmralı'da 'uygulamaya' alınırken bu kez kendisi ifade veren durumunda kalıyor. Yıllardır militanlardan istediği 'kişilik belirlemelerini' çok rahatlıkla, belki de alışkanlıkla savunmasına bile kendisi alıyordu: "Yoksul, aşiret özelliğini yitirmiş dar bir köylü ailesi içinde feodal değer yargıları güçlü olmakla birlikte cumhuriyetin, başka bir köyde de olsa her gün yayan gidip geldiğim bir ilkokulda okudum. Çevremiz köyleri yarı Kürt yarı Türk nitelikteydi. Ailem anam tarafından Türkmen diyebileceğimiz bir komşu köy kökenliydi. Tükçe-Kürtçe birlikte konuşuluyordu. Köylerimiz arasında herhangi bir milli düşmanlık olmadığı gibi, oldukça ilişkiler dostaneydi. (...) Şiddetli buğday ekmeği kavgası yapardım. Anamla çelişkiler şiddetliydi. Çok bağımsız ve buyun eğmez bir kadındı. İsyancı yan ondan gelmiş olabilir. Babam çeresizdi. Anam hakimdi. Fazla aile terbiyesi almadan ve sevgisi görmeden büyüdüm. Kendimi özgür büyütmem ağırlıklı bir yanımdı. (...) Burjuva dediğim toplumla da çok sosyal bütünlüğüm, yaşamım olmadığı için giderek tümüyle ideolojik çalışmalara verdim." (*Savunma*, s. 29) Bu ifadelerin altında Öcalan imzası olmasaydı sahibini kariyerist bir burjuva özlemcisi olarak mahkum edebilirdi. Binlerce insan özgeçmişleriyle ilgili, bütünüyle iyiniyetle yazdıkları savunmalarının birgün kendilerine karşı 'iddianame' haline dönüşeceğini bilmiyordu. Üst düzey kadrolar arasında uygulamaya alınanlardan,

aileleri ve çevreleriyle ilgili küçük düşürücü ifadeler vermeleri özellikle isteniyordu. İnsanlığı ve Kürtlüğü PKK içinde kavradıkları, bügüne kadarki yaşamlarının bir 'hiç' olduğu ve 'parti önderliğini' kavradıkları ölçüde insanlaştıklarını sayfalar dolusu ifadelerle anlatıyorlardı.

Bu insanların hiçbirisinin, PKK'ye ve önderliğe ilişkin hiçbir eleştiri hakları yoktu. Kişinin gelişmesinin ve değişmesinin en önemli göstergesi olan eleştiri hakkı ellerinden tamaman alınmıştır. Kimliksizleştirilen ve duygusuzlaştırılan bireyler, kendilerini 'önderlik' psikozunun etkisine bırakmaktan başka bir yol göremiyorlardı. Böylece herşeyin çözümü 'önderlik'te yani Öcalan'da görülüyordu. Burada birey kendisini bir 'güç'ün, 'otorite'nin emrine vererek düşünmekten de kurtuluyorlardı. Kendileri adına 'önderlik' konuşuyor ve sorunu çözüyordu. PKK içinde, birinci kuşak devrimcilerin elenmesinden sonra yeni gelen kuşaklar, kendilerini sistematize edilmiş, hazır olanaklar üzerinde buldular. Ayaklarını bu alana bastıkları andan itibaren, artık hiçbir şey düşünmeden kendilerini bu otoriteye vermek zorundaydılar. Burada dikkat çeken nokta Öcalan'ın, zaman zaman gazetecilere yaptığı açıklamalarda PKK içinde kendisinin konuşacağı kalitede bir insan bulamaktan dert yanması, diğer yandan tartışma kültürü olan insanların elenmesi arasındaki çelişkisiydi. Kürt toplumu bilinen tarihi süreçlerinden ötürü yavaş gelişen, ağır aksak ilerleyen, entellektüel kapasitesi de buna paralel zayıf olan bir toplumdur. Buraya kadar fazla tartışmanın anlamı olmayabilir. Peki böylesi bir toplumun içinden çıkan ve özellikle 1970'lere kadar belirli bir yoğunluğa varan kültürel ve entellektüel kapasitenin korunması ve geliştirilmesi söz konusuyken, neyin adına bu insanların fiziki ve politik yaşamlarına son verildi? 'Hasta,delirmiş ve tutsak' bir toplumun içinden neyin süzülüp çıkarılması gerektiği ortada iken, PKK önderliği, etrafını tam bir köylü örgütü du-

varıyla ördü. Bu insanların kapasiteleri bir yere gelip tıkandığı zaman da 'önderliği' anlayamamakla, verilen emirleri uygulamamakla, çok ağır ifadelerle suçlandılar.

PKK'de 'uygulamaya' alınanların nasıl bir süreçten geçtiklerini anlayabilmek için Haydar kod adlı Dilaver Yıldırım olayına bakmak ön bilgi için aydınlatıcı olacaktır.

Dilaver, PKK'nin ilk oluşum dönemlerinde TSİP'ten koparak 'Ulusal Sorun'u tartışma merkezine alan kadrolardan biridir. O günden sonra sürekli ön saflarda, zorlu işlerin adamı olarak kendisini kanıtlamıştır. Ankara'da bulunduğu sıralarda üniversiteli gençliğin faşist saldırılara karşı verdiği mücadelede en ön saflarda yerini almış, ulusal sorunu yerinde anlatabilmek için hareket eden ilk grubun içinde yer alarak, hiç çekingesiz onlarca toplantı düzenlemiştir. Ankara'da bu mücadele sırasında Kemal Pir ile yakalanarak 1975-1976 yılında bir süre tutuklu kalmıştır. En önemli pratik eylemini 1977 yılı başlarında Kemal Pir'in Sinop Ulubey Hapishanesinden kaçırılışıyla gerçekleştirmiştir. Pratiğe olan yatkınlığı nedeniyle örgütün talimatı doğrultusunda Ankara'da bir soygun eylemine katılmış ve yakalanarak tekrar cezaevine konmuştur.[1]

12 Eylül Darbesi'yle birlikte Dilaver de unutulur. Gerek birinci, gerekse ikinci girişinde cezaevinde geçirdiği yıllar boyunca hemen her grup tarafından sevilen bir kişiliğe sahip olan

(1) Bu soygun olayıyla ilgili anlatılanlar şöyledir: "Siyasal çalışmaların Ankara'da yapılması nedeniyle, burada yapılacak bir soygun olayının iyi sonuçlar vermeyeceğini kendisine ilettim. Hedef, siyasal propaganda değil, tamamen maddi eyleme dönüktü. Bu nedenle dikkat çekmeyecek Batı illeri olmasını, bu arada İstanbul'un uygun olabileceğini kendisine belirttim. Şimdi artık alışık olduğumuz tavrıyla "hayır" demedi. Uygun buldu ve bir ekip kısa sonra bu bölgeye aktarıldı. Ancak, bir süre sonra Ankara'da da eylem yapıldığı haberi geldi. Dilaver bu soygun olayından sonra yakalandı. Oysa o günlerde, merkezin fazla bir paraya ihtiyacı olmadığı Pilot'a ait ilişkilerden de anlaşılıyor. Ankara'daki soygun eylemi başından beri yanlış bir karardı. Bu konuda kim, neden ısrarlı oldu bilmiyorum."

Dilaver, davranışlarıyla Yılmaz Güney'in de takdirini almış biridir. Ancak Dilaver olayı onun hapisten çıkışından sonra yeniden gündeme geldi. Avrupa'daki PKK yöneticileri onu yurt dışına çıkarmak için kontak kuruyorlar, ancak yeterli güvenlik sağlanamadığından çıkışı gerçekleştirilemiyor. Bu arada askere alınan Dilaver, Trakya'ya gönderilir. Orada tanıştığı, yine PKK davasından yatıp çıkan birisiyle Bulgaristan'a kaçış hazırlığı yapar. Sınır boyunda dolaşırlarken Bulgar askerlerinin ateşiyle karşılaşırlar ve Dilaver ağır yaralanır. Tedavisi sırasında bu olaydan hareketi haberdar eder ve Öcalan ile telefonda görüşür. Bundan sonraki gelişmeler çok ilginçtir: Suriye - Lübnan sahasına gittiğinden beri bir başka ülkeye ayak basmayan Öcalan, çok garip bir kararla 1987 yılı yazında İstanbul üzerinden uçarak Sofya'ya gelir, oradan da Çekoslavakya'ya geçer. Sofya'da hemen Dilaver'le görüşür. Son derece soğuk bir karşılama olur ve yarım saat kadar sohbet ederler. Yaptığı sobet değildi; yıllardan sonra tekrar harekete bilfiil katılma durumunda olacak olan önemli bir kadronun psikolojisini tesbit etmek ve onu etki altına almaktır. Yarım saat sonra, yanında tercüman olarak bulunan birine "gelişmeleri anlatınız" diyerek odadan çıkar. O'nu, buraya kadar getiren etmenin ne olduğunu ise Bekaa kampında gerillalar önünde verdiği konuşmalarından çıkarmak, yoruma ihtiyaç bırakmayacak kadar açıktır: "İlk geldiğinde Kostro vari sakal ve bıyıklarıyla, iriyarı cüssesiyle hareketimizin eylemcisi, eğer gelişirse askeri sorumlusu olabileceğini hatırlatan bir pozisyondaydı. Biz bile o zaman 78'lerde tam da Partimizin şiddet anlayışını hayata geçirecek adam dedik ve gerçekten görev de vermeye çalıştık. Bir de rolüne öykünüyor. Bu rolün adamı olduğunu adeta bize hissettiriyordu." Öcalan, Dilaver'den nasıl yararlanabileceğini kafasına koymuştur. O'nu, kendisinin belirlediği 'şiddet' için biçilmiş kaftan gibi görmektedir. Düşünmediği ve soru sormadığı

sürece bu unsur kendi uygulamalarının bir piyonu durumuna gelebilirdi. Buraya kadar yapılan anlatımlar Dilever'in dış görüntüsüydü. Ama bu görüntüyü onaylayan pratik yapısı da bir o kadar dikkat çekiciydi. 78'deki soygun olayına değindikten sonra devam ediyor: "İçeriye aldırdığı arkadaşlar üzerinde kesin denetim kurabiliyor. Onları kendi önderliği altına alabiliyor ve hem de çaktırmadan bunu yapabiliyor. Eylemin doğal bir biçimde böyle sonuçlandığını ima ediyor. Ve hep kendi rolünü ört bas ediyor. Sanırız bunu, bütün solu kendi şahsında - en iyi yönetici olarak - birleştiriliyor...(..) Haydar, başarılı olan tek tiptir. Neden? Çok ustadır, inançlıdır, aynı zamanda ailenin çok iyi bir varlığıdır da ondan. Aynı zamanda ailesi de cumhuriyetin çok iyi bir değeridir, temel bir kurumudur. Böyle olunca da Haydar'ın faaliyetleri anlam kazanıyor." Öcalan etrafına topladığı Şubat / Mart 1989 eğitim dönemi mensubu gerillara -ki bu konuşmalar örgüt içi talimatlar olarak sonradan basılmıştır - Dilaver Yıldırım'dan hep kod adıyla 'Haydar' olarak bahsetmeyi tercih ediyor. Oysa Dilaver artık zararsız, kendini savunamayacak bir ölüdür. O'nu ismiyle anmayı bile bir etki nedeni saymaktadır. Konuşmalarında bu çok açık biçimde görülmektedir. Bir yanda onu Semir'e benzeterek "Semir'in yapısı da böyleydi, zaten aynı yerde yetişmişler. Hatta yakınlıkları da var." diyerek Dersim'e ilişkin saldırgan teorisine kaynak sunarken, diğer yandan Dilaver'in ne tür bir komplo için devlet tarafından eğitildiğini anlatırken adeta ter döküyor. Ailesinin yaşadığı bölgenin (Çarsancak ve beylerini) tarihsel verilerini ve bunların devletle bağlamlarını uzun uzadıya anlatıyor. Tam da bu noktada kendisini anlattığının belki farkına bile varmıyor : "Bir de bizden sonrasının kim olacağı TC'nin kafasıda bir soru işareti olarak kaldığını biliyoruz."[1]

(1) Bu sorunla hem 'Derin Devlet', hem de Öcalan aynı kaygıyla ilgilenmişlerdir.

Bu 80'lerden öncede böyleydi, sonrada böyleydi. Bizden sonrası sorunu önemli. Burda Semir'den de ihtiraslıymış 'ikinci adam ben olacağım' diyor. Daha önce Şahin'de öyle diyordu. 78'de korkunç çalışıyordu. Yani bu bayların göze girmek için çok ilginç palavraları vardı. Biz Semir için 'Böyle adam az çıkar' diyorduk. Hal ve hareketleri sempatik veya istikbal vaadeden bir tipti." 1979'da Elazığ'da yapılan operasyonlarda tututlandıktan sonra itirafcılığa başlayan Şahin Dönmez'i bu harekete bela edenin kendisi olduğunu, O'nun her eyleminin arkasında destek verdiğini çabuk unutan Öcalan, bu yaklaşımla Dilaver'i ve Semir'i de bu seviyede görmektedir. Bundan sonraki yaklaşımları ise kendi kafasından ürettiği komplo teorilerinin örgütün yapısı üzerinde nasıl bir drama yol açtığının en açık belirtileri oluyor: "Provokatör (Semir olmalı. Bn.) ise Avrupa'da vurulduğumuz biçiminde yalan haberler yayıyor. İşte bu yalan haberlerinden birisini de bu dönemde çıkarıyor. 85'te de, 86'da da böyle oldu. Yine o zaman böyle yalan haberler üzerine Haydar'ın telaşlanması, hareketlenmesi söz konusudur. Her zamanki vurma haberi o zaman basına da yansımıştı. Ve büyük bir ihtimalle bazıları bunu gerçek olarak sandı. Herhalde haber böyle gitmişti. Belki de kendi faaliyetleri böyledir. O zaman hareketi kim götürecek, veya hareketin önderinin kim olması gerekiyor. Yalan haberin basına yansımasının hemen ardından Haydar'ın iki buçuk ay ortadan kaybolması kesinlikle yeni bir dönem, yeni bir göreve hazırlanması içindir. Dışarı çıkarılacak, ancak yeni görev için dışarıya çıkarken eğitime ihtiyacı vardır, yeni dönemin koşullarına ihtiyacı vardır. Gidip burada nasıl ipleri eline alacak? Onun hazırlığını yapıyor. Ve yanlız şunu da unutmamak gerekiyor, -ki provokatörlerin önemlileri ihbar yapmak için, adam vurmak için değil, kesinlikle hareketin merkezini tutmak için çaba harcarlar- ısrarla kariyeristlik yapan, ısrarla bunun peşin-

de koşan varsa, özünde de bunu yaşamıyorsa onun bu biçimde bir provokatör olma ihtimali yüksektir.[1]

O ihbar için değil, o bilmem adam vurmak için değil, o daha çok gösterişle, her türlü yöntemle göze girme, kendini benimsetmek, onun sonra örgütte önemli bir yeri işgal etmek içindir. Mümkün mertebe en ileri yeri işgal etmek, çok önemli bir görev olarak verilir. Bize de bu tip görevlerin epey dayatıldığı kanısındayız. Kaldı ki diğer örgütlerin deneyimine bakıyoruz, hatta diğer ülkedeki örgütlerin deneyimine bakıyoruz, en önemli polisiye faaliyet, örgütlerin merkezine doğru tırmanma faaliyetidir. Bir çok ülke hareketlerinde böyle olmuştur. Daha dün Shultz ne diyordu: "Bu tip direniş örgütleriyle, gerilla örgütleriyle en iyi mücadele bunların içine sızmadır" diyor. Sızmanın da bu nitelikte olanıdır. O halde böylesine bir ihtiyaç çıkıyor. Önemli oranda partiye ayak bağı olanlar tarafından 86'ya doğru geldiğimizde tasfiye edilme durumunda olduğumuz biliniyor. 85'te başlatılan bu süreç 86'da meyva veriyor. Yeni önderlere ihtiyaç var. Yani böyle açığa çıkmamış, teşhir olmamış, hem de PKK'nin gözdesi olabilecek elemanlara ihtiyaç var - ki birinci sırada Haydar vardır - Bunu biz bile bu niteliği ortaya çıkmadan önce böyle biliyordum ve çoğunuzun da duyguları bu yöndeydi. Çok ilginçtir. Tabi dışarı çıktıktan sonra bizde bunun peşinden koşmak durumunda kaldık. Adamımızın durumu nedir? Ne değildir? Soruşturma durumunda kalıyordu..." Bu sözler herhangi bir kişinin ağzından çıkmıyordu. Eğer devleti bir nebze olsun tanıyanlar varsa bu tür komplo teorilerine bir nebze olsun değer verilmeyeceği ortadadır. Devle-

(1) Burdaki ifadeler oldukça belirsizdir. Dilaver'in ajanlık ilişkisi varsa bu tarzdaki bir eğitim neden 2,5 aylık bir süreye bırakılsın. Üstelik Öcalan'ın gerçekten vurulup vurulmadığı devlet için ulaşılması çok zor bir bilgi de değildi. O halde senaryoda boşluk var. Ama "provokatörlerin önemlileri ihbar yapmak için, adam vurmak için değil, kesinlikle hareketin merkezini tutmak için çaba harcarlar" derken bazı gerçeklerin de altını çizmiyor mu?

tin yalan bir haberden hareket ederek PKK'nin başına Dilaver'i hazırlamaya çalışması bu komplo teorisinde boşlukta sallanmaktadır. Asıl korku, hemen herkese dayatıldığı, ve çoğu kez kişinin, kişilik haklarının ve gururunun ayaklar altına alınması pahasına kabul ettirdikleri gibi, bu tür uygulamalara Dilaver'in ne yanıt vereceğinde yatmaktaydı. Dilaver Yıldırım'ın, PKK'in ilk kuruluş yıllarından beri Öcalan üzerinde bıraktığı etki ve imaj, Öcalan'ı çok çabuk önlemler almaya itmişti. Dilaver daha henüz Avrupa'da tedavi altında iken, onun hakkında geçmiş pratiğiyle ilgili küçük düşürücü sözleri alıştırarak söylemeye başladılar. Ve Lübnan sahasına geldiğinden sonra uygulamaya alındı ve önderlik önünde bir kul gibi durması istendi. 'Başkanımıza karşı niçin saygısızlık yapıyorsun, sen kim oluyorsun, o zaman şüpheli birisin, durumunu açıkla, cezaevi pratiğini açıkla' diye yoğun psikolojik ve fizik saldırılarla üzerine gidilmiştir. Ama o, Öcalan'ın kafasındaki 'ajan' imajıyla alay edercesine 'ne bir parti yazısı okudu' ne de 'rapor verdi' Parti merkezini ele geçirmeye çalışan bu 'sızma' nasıl bir erdem sahibiydi ki, bu göreviyle hiç uygun olmayan bir kişilik mücadelesini kanının son damlasına kadar verebiliyordu.

Dilever, 'Kişilik çözümlemeleri' adı altında, kişilerin bütün onurlarının ayaklar altına alındığı ve 'parti önderliği' adı altında yaratılan tabulara kör bir bağlılığı dayatan özeleştiriyi vermemekte direndi. Öcalan'ın yerinde gözü olan, bu iş için hazırlanan yetkin bir 'ajan'ın bile ne kadar onurlu olduğunu düşünebiliyor musunuz? Onurunu her şeyin üzerinde tutabilecek olan bu 'ajan'ın PKK saflarında ne işi vardı? Her şeye yanıt veren Öcalan, burada da susmuyor: "O, çok iyi rapor yazabilir. Mükemmel katılabilir. Bu konuda uzun süre bizi yanıltabilir." Bunlardan hiç birisi olmadı!... Dilever ne kendisine saygısını kaybetti, ne de Öcalan'ı yanıltı!.. Hayalindeki PKK ile, burada karşılaştığı gerçek PKK arasındaki farkı görmüştü. Yapaca-

ğı hiçbir şey kalmamıştı. Gittiği yere kadar direnecekti. Ancak buna bile fırsat verilmedi. Kampta nöbette olduğu bir gece intihar ettiği söylendi. Henüz yaralı olduğu sırada kendisine hiçbir müdahalede bulunulmadı. İlahların kurbanı olacağı zaten biliniyordu. Kim, hangi cesaretle yardım elini uzatacaktı...

Gerçekte ise Öcalan, Dilaver'in kişiliğinde kendi konumunun ve otoritesinin tehdit edildiğini anlamıştı. O yaşadığı sürece sürekli korku içinde olacaktı, kendisinin tehdit altında bulunduğunu, kendisine yönelik eleştirilere açık kapı bırakıldığını hissedecekti. Kendisini 'Kürtler'in yaratıcısı' olarak kutsal bir makamda gören biri için bunlar çok tehlikeli durumlardı. Dilaver olayına onun nasıl son noktayı koyduğunu kendi sözlerinden aktaralım:

"Duygusal yönden epey etkileyicidir, iyi yaşamı temsil ediyor. Özellikle yeni ögeleri rahatlıkla cezbedebiliyor. Bizi de uzun süre etkileme durumu vardı. Parti içinde de, hapishanede de bütün solu etkileyebiliyor."

"Çok büyük bir role soyunmuştu. Dikkat edilirse PKK'yi tümden etkisi altına almak, belki de TKP'nin tarihinde gözükene benzer bir tasfiyeciliği PKK üzerinde gerçekleştirmeyi hedeflemişti."

"Şimdiye kadar gerçekten bir tek belge ve iz bırakmamıştır. Son özeleştirisinde de tek bir hatanın olabileceği hususunda hiç bir ipucu bırakmamıştır. Bu onun aslında çok iyi karşı devrimci görevine bağlı olduğunu ortaya koyuyor. Aslında kaçma daha çok şeyin açığa çıkartılmasıydı ve birde yaşayacaktı. Onun yaşaması bizim için daha yararlı olacaktı. Fakat onun bize bu imkanı vermemesi aslında çok iyi bir faaliyetçi olduğunu ortaya koyuyor. Kendini bir gün bile sağ bırakmaması, yani 24 saat bir geçikmeyi kabul etmemesi adamın tarihi rolüne çok iyi yatkın eğitildiğini, hazırlandığını gösteriyor. Tarihi bir geleneğe çok yakından bağlı olduğunu, rolünün iyi adamı olduğunu ortaya çıkarıyor."

Çok açık biçimde ajan olanlar hakkında hiçbir uygulama yaptırmayan ve 'kullanıyorum' adı altında bu unsurların ortalıkta dolaşmalarına ses çıkarmayan Öcalan'ın, Dilever hakkında bu kadar komplocu teoriler üretmesi boşuna değildi. Anlaşıldığı gibi Dilaver sadece çevresini değil, davranışlarıyla Öcalan'ı bile etkilemişti. İşte Öcalan'ın, Dilaver'i Sofya'ya kadar takip etmesinin esas nedeni buydu.

Peki neydi Dilaver'in hayalindeki PKK; Bu hareketin ilk kuruluş yıllarındaki kadrolar arasında, diğer örgütlerde pek görülmeyen türden bir saygı, sevgi, direniş ve mücadele anlayışı vardı. Mücadeleye katılımda gönüllü birliğe dayanan bir ruhun verdiği inanç ve dayanışma hakimdi. Büyük bir yokluk içinde imkansızı gerçekleştiren bir çalışmanın kahramanlarıydı bunlar. Bugün PKK Başkanlık Konseyi üyesi olan Ebubekir kod adlı Halil Ataç o günlerin yoldaşlık esprisini şöyle anlatmaktadır: "Bugün bile hâlâ o arkadaşlık ilişkilerinin etkisindeyim. Bir çok arkadaştan onlarınkine (Kemal Pir ve Haki Karer'le birlikteliğini kastederek bn) benzer bir ilişki beklemek gibi hatalara düşüyorum bazen. Gerçekten onlar müthiş insanlardı." (Bekaa Yaratılan Toprak, Hasan Bildirici s. 96) 1970'li yıllardan itibaren yoğun olarak kente inen ve politikleşen Kürt gençliğinin en dinamik unsurlarının bu hareket etrafında yer aldığı görüldü. Böylesi bir patlama zaten bekleniyordu. Çoğu açık yapılan toplantılar için dışında - bu da toplam iki ay sürmüştür- Ankara'dan çıkmayan Öcalan, 1977-78 yıllarına gelindiğinde davaya büyük bir inançla bağlı olan insanların diş ve tırnakla yarattıkları hazır bir ortamı buluyordu. İşte Öcalan, bu ilişkilerin üzerine oturtuluyordu. Uzun yıllar suskun kalan ama içten içe gelişen ve değişen bir toplum özelliği gösteren Kürtler, şehirleşmenin ve iletişimin gelişmesi sonucu dinamik bir güç olarak kendilerini gösterdiler. Özellikle yeni kuşaklar kendileriyle beraber, geldikleri bölgenin sorunlarını da büyük şehirle-

re taşır oldular. Ve işte PKK, ilk kadrolarını böylesi bir toplumsal zeminde, elde etti. Politik ortam ve bu gençliğin geldiği yerler, radikal söylemlere yanıt verebilecek yerlerdi. Öcalan tarafından seminerlerde ifade edilen söylemler de genç kuşaklar için hazır reçete gibiydi. Bu kadrolar, kendilerine bir nevi dayatılan 'Kürdistan'da Zorun Rolü' teorileriyle stratejik uygulamaların birer aletleri olduklarını farketmeden, bu ilkelere samimi duygularla sarıldılar. Kürdistan'da ulusal birliğin ancak böyle elde edileceğini, ortalığı ve toplumu darmadağın etmelerine karşın inanarak yürüdüler. Onlar bu şiddeti, 'doğacak yeni toplumun bir ebesi' olarak algıladılar ve hiç seslerini çıkarmadılar. PKK'nin temelini ve kuruluş amacını ifade eden bu tez, tamamen ve bütünüyle Öcalan'a aitti. O'nun tarafından üretilmiş ve söz konusu edildiğinde ise üzerinde hiç tartışılmadan peşin doğru olarak kabul görmüş bir tez olarak dikkat çekiyordu. Bunun tek nedeni ise sömürge bir toplum ve ülke olarak gösterilen Kürdistan'ın içinde bulunduğu tanınmaz durumdu. O günkü koşullarda bu tezlerin başka güçler tarafından kullanılabileceği akla bile getirilmiyordu. Zaten iliklerine kadar bölünmüş bu toplum üzerinde yaratılacak 'devrimci' şiddetin, toplumsal ruhta daha da çöküntüler yaratılacağı görülemedi. Bunun adı 'devrimci şiddet' idi ve ona karşı çıkmak ancak reformistlerin işi olabilirdi!...

Öcalan'ın PKK'yi iyileştirme adına, eksikliklerin, hataların bu arada sivillere karşı yapılan katliamların engellenmesi üzerine önerdiği taktikler de bir o kadar yetersiz ve terör mantığı içindedir. Aşağıda vereceğimiz örnekler 84;85 yılına ait değil, partiyi tamamen kontrol altına aldığı ve artık silahları bırakıp siyasallaşma yolunu tuttuğu 1998 yılına aittir: "Üç silahlı gerilla örgütle, gelsin bir şehrin altını üstüne getirsin. Bir intihar eylemi yapsın, beşyüz kişiyi öldürsün. Niye bir çuval un için beş-on kişiyi şehit ediyorsun. Bunun mantığı yoktur askeri

çizgide. Ama şu anda bu mantık geçerlidir, bizim bütün komutan kişiliklerimizde. 'Git şu köye erzak çıkar.' O erzak işi zaten örgütlenmiş köyde, düşman gücü, istihbaratı. 'Git köyde erzak çıkar' demek beş gerillayı gözden çıkarmak demektir. Bunu böyle yapacağına şöyle yap diyorum; çok sıkı kendini örgütle bir intihar eylemi düşün. İki vur üç vur belki hepsi ölmez, ama bir kasabayı talan eder veya bir devlet kurumunu talan eder. Bir iki kamyon yük çıkarır şuraya buraya. Devrimci tarz budur. Bunlarınki hamal tarzı. Hamal tarzı da değil, dilenci tarzı." (*Savunma ekleri*, 1 Ocak 1999 tarihli MED TV Konuşması) Öcalan, biryandan bu hareketin başından beri sivillere yönelik eylemlerin kendilerini zora soktuğunu söylerken, Roma Krizinin en buhranlı günlerinde yoğunlaşan intihar eylemlerini de eleştirerek, bu tek tek ölümler yerine, yüzlerce kişinin ölümüne neden olabilecek meslek odaları gibi sivil kuruluşlara karşı eylem yapılmasını hedef olarak gösteriyordu. Öcalan'ın kişiliğinde var olan ikili karekter emirlerine de yansıyordu. Bunun psikolojik bir davranış biçimi mi, yoksa hedefi belirlenmiş siyasal bir tavır mı olduğu kanusunda gelecekteki araştırmalar daha doyurucu yanıt verecektir. Ancak bugün mercek altına alınabilecek olan bir olgu varsa, bu da aynı konularda ikili ve farklı emirlerin varlığının reddedilemeyeceğidir. İşte bu nokta can alıcıdır: Öcalan'ın uygulamalarında her zaman var olan ama bir türlü kendisine hatırlatılamayan(!) emirlerin ikili bir karakter göstermesi sonuç açısından önemlidir. Öcalan, iki farklı eylem biçimini eşit zamanlı temel hedefmiş gibi emir olarak verebilir ve onun sonucunu merakla bekler. Böylece iki farklı eylem çizgisinde yoğunlaşan grupları başarı ve başarısızlıklarına göre birbirlerine karşı kullanır. Ve buradan itibaren tasfiyeler başlar. Sorumlular bulunmuştur ve cezaları elbette ağır olacaktır. Ekim 1992 yılında Türk Ordusu'nun Güney Kürdistan'da gerçekleştirdiği büyük operas-

yon sırasında PKK güçlerinin ordu karşısında gerilla savaşıyla değil, cephe savaşıyla durmalarını isteyen Öcalan olduğu halde, alınan ağır hezimetin bedelini kardeş Öcalan'a çıkartılacak ve 'neden cephe savaşına girdiniz' diye sorgulayacaktı. Avrupa'da partinin işleyiş biçimine üst kadrolardan eleştiri geldiğinde, sorunlar bir yandan kişiselleştiriliyor, diğer yandan bu tür eleştirilerin arkasında devlet ajanları aranıyordu. Böylece doğruyu ortaya çıkarmak için var olması gereken tartışma zemini ortadan kalkıyordu. Doğrularsa, eleştiri ve tartışma dışı görüşler olarak Öcalan'ın çözümlemelerinde aranıyordu. Avrupa'da Semir (Çetin Güngör), Süleyman (Baki Karer) ve Davut (Resul Altınok), parti içi sorun olarak ortaya çıktıklarında partinin bu üst kadrosu, suçlu olarak Kesire'yi (Fatma) göstermiştir. Öcalan diğerlerini değil, Kesire'yi dinlemeyi ve bu yönlü tasfiyeye girişmeyi tercih ediyordu. Acaba bu tasfiyeler devlete güven vermek, Pilot ilişkisinde olduğu gibi 'kontrol altında' olduğu imajını güçlendirmek için mi gerçekleştirildi? Kesire'nin devlet tarafından yanına yerleştirilmiş bir ajan olduğunu ve bunu bile bile kabullendiğini söyleyen de Öcalan'dı. O halde, hangi sorunu çözmek için bu kadroları gözden çıkarmıştı? Partinin eğitim düzeyi ve pratik tecrübesi en yüksek kadroları, birer birer başka bir siyasi eylemlilik içinde bulunamayacak tarzda parti dışına atıldılar, öldürüldüler. Oysa Kesire de kendi cephesinde, bu tasfiyeler olurken açık bir şekilde bütün yaptıklarının 'Parti önderliğinin talimatları doğrultusunda olduğunu' belirtmiş ama o günlerde her hangi bir tepki de çekmemiştir. Yani onaylanmıştı. Dolayısıyla Kesire kullanılarak birçok üst düzey kadronun tasfiye hareketi gerçekleştirilmiştir. Kesire ile en fazla karşı karşıya gelmesine karşın Davut kod adlı Resul Altınok, bu uygulamaların merkezinin 'Öcalan' olduğunu ve bu mantıkla bir yere varılamayacağını hiç çekinmeden söyleyebiliyordu.

İşte Davut'un kısa hikayesi: "PKK Birinci Konferansı sonrası yapılan görevlendirmeler gereği, Mehmet Karasungur ve Mahsun Korkmaz önderliğinde bir gurup Türkiye'ye, Semir, Davut, Fatma, Fuat ve Baki ile birlikte birkaç kadro Avrupa'ya gönderilir. Parti Birinci Konferansı ile II. Kongre arasında geçen bir yıla yakın süre içinde, birimler arasında belli sorunlar hatalar bu veya şu oranda kendini gösteriyordu. Fakat Avrupa'daki çalışma birimi arasında uyumsuzluk ön plana çıkmıştı. II. Kongre'ye yakın zamanda bu daha da belirginleşti. Bu açıdan II. Kongre'de daha çok eleştiri bu alandaki birime yöneltildi. Gerçekten de Avrupa parti merkez biriminde iç didişmeler bir örgütlenmeyi yaratmadı. Bundan dolayı dikkatler buraya çekildi. Bu alandaki yönetici birimde yer alanların konuşma ve tartışmalarına bakıldığında tamamen kollektif çalışmadan yoksun, bireyci tavırların ön plana çıktığı görülmekteydi. Tüm bu didişmelerden 'Parti Önderliği'nin yani Abdullah ve Abbas arkadaşın haberi vardı. Ama bunlar tek taraflı hareket ederek, daha neyin nesi olduğunu anlamadan diğer MK üyeleri ve kadrolar arasında Davut'u (Resul Altınok) teşhir etmeye gittiler. Bu kesin olarak yersiz ve haksız bir girişimdi. Oysa bu alanda çalışma yürüten MK üyeleri ve diğer kadrolar, başından beri parti içinde provokatif bir rol oynayan Fatma'ya yönelik eleştirileri vardı. Parti II. Kongresi'ne yakın bir zamanda Avrupa'da bulunan tüm MK üyeleri kongreye katılmaları için çağrıldılar ve geldiler. Davut'un dışında, diğerleri daha çok merkezi çalışma yürütülen evlere getirildiler. Davut ise başka arkadaşların kaldığı bir eve götürüldü.(...) Davut, Avrupa'da daha çok Fatma'ya yöneliyordu. Ama diğerlerini de eleştiriyordu. 'Beni hiçbir görüşmeye, çalışmaya ve alınan karalara dahil etmiyorlardı. Sadece gazetede (*Serxwebûn*) yazı yazmak için konular tesbit edilip veriliyordu. Beni takip ediyorlardı. Avrupa'da ne olup bittiğini ben bilmiyordum. Ama şimdi, neden

bunların olduğunu daha iyi öğrendim. Bizi ve kadroları birbirine vuruşturan Abdullah ve Abbas'tır (Duran Kalkan).' Ve gerçekten de bu tesbit doğruydu. Abdullah ve Abbas bazılarını doldurusa getirip, bazılarının üstüne gönderiyorlardı.

Bu durumdan Fatma provokatörü müthiş yararlanıyordu. Avrupa'da da Davut'un bazı zayıflıklarından yararlanmıştır. Davut'un eleştirici ve tartışmacı özelliği, sanki bir suç olarak, 'parti karşıtıymış' gibi bir konuma düşürülüyor. Zaten Fatma provokatörünün rolü burda çok daha iyi anlaşılıyor. Ve daha sonra da her olayda ismi geçiyor ve aynı rolü üstleniyor. Fatma daha çok tahrik ediyor ve kişileri 'partiye ve parti önderliğine' karşıymış gibi bir konuma sokuyor.

Nitekim, Davut'a da yapılan budur. Davut'u alabildiğine tahrik ediyor. Davut, Abdullah ve Fatma'yı kastederek 'Kongrede yüzlercesini sizin karşınıza çıkartacağım' diyor. Ve Avrupa biriminde çalışan unsurlara sert eleştiriler yöneltiyor. İşte Davut sorunu buradan başlıyor. II. Kongre'ye çağrıldığı halde alınmadı. Kongre öncesi, kadrolar arasında Davut teşhir edilmeye gidildi.(...) Ama teşhir edilirken de açıkça yalana başvurdular. Davut gözaltında tutuluyordu. Kadrolar arasında Davut'un ayrı görüşlere sahip olduğu, çalışma tarzına eleştiriler yönelttiği, parti anlayışı ile çelişen düşüncelerinden bahsetmiyorlardı. Daha önce şehit düşen iki arkadaşın ölümünden sorumlu tutulmaya çalışılıyordu. Oysa bu durumlar çok önce de parti genel sekreteri ve Abbas tarafından biliniyordu. Davut'un Zeki Palabıyık ve Sakine Kırmızıtaş'tan şüphe ettiği ve partiyi uyardığı bir durum vardı. Hepsi bu kadar... Ama önceden bu durumlar bilindiği halde daha sonra Davut'un karşısına çıkartıldı. İşte bunlar birer kılıftı. Eğer Davut'un ayrı görüşlere sahip veya örgütlenme ve çalışma tarzına yönelik eleştirileri var denseydi kadrolar onun görüşlerini ortaya koymasını isteyeceklerdi. Bu da parti içinde bir tartışmaya yol açabi-

lir veya bir muhalefet doğurabilirdi. İşte çekindikleri nokta buydu. Bu nedenle, kendi komplocu yüzlerini kapatmak için çirkef propagandalara başvurdular.

Yine ilginçtir!.. 12 Eylül 1980 öncesi Dersim'de Rıza adında bir arkadaşın yargılanıp idam edilmesi olayından sorumlu tutuluyor. Bu yargılamada Davut kadar sorumluluk Fuat'ta (Ali Haydar Kaytan) da vardır. Irak Kürdistan'ında tutuklu bulunan Davut'tan 1984 Ağustos ayında 8 soruluk bir ifade alındı. (...) Bu sorulardan biri yukarda sözünü ettiğimiz yargılanıp idam edilen Rıza'ya aitti. Rıza idam edilirken "Yaşasın Bağımsız Kürdistan, Yaşasın PKK" diye bağırıyor. Davut ise, 'eğer bu olaydan ötürü yargılanacaksam Fuat ile birlikte yargılanmalıyım. Fuat'ta benim kadar sorumludur." der. Trajik bir bakış. Ama daha trajik yan, soruları hazırlayanın da bu olaydan sorumlu olan Fuat olmasıdır. Suçlular suçlarını başkalarına yükleyerek kurtulmaya çalışıyorlar. Birinin ölümü, diğerinin yükselmesini, parti içinde yer edinmesini sağlıyor.

Tutuklu bulunduğu alanda gardiyanların her türlü hakaretine ve işkencesine maruz kalan Davut'un başına gelenleri, bu olayda provokatörce rol oynayan Fatma herkesin önünde şöyle anlatıyordu: "Geçenlerde Davut, arkadaşlar ve parti hakkında ileri geri konuşmuş. Arkadaşlar da kendisini iyice döğmüşler. Davut zafer işareti yapıp kolunu kaldırmış ve bağırmış. Ama diğer taraftan altına da etmiş." İşte size bir 'devrimci' tavır örneği. Aynen böyle... Bu olayı Fatma'nın ağzından dinleyenler, parti karşıtı olanların eninde sonunda nasıl cezalandırıldıklarının dayanılmaz mutluluğunu, yüzlerine çökmüş derin korkuyla anlamaya çalışıyorlardı. O anda herkes birbirine bakıp kendi geleceğini sorguluyordu.

Davut, PKK yönetici kliğinin sorularına karşılık 29 sayfalık bir değerlendirme yaptı. Bu değerlendirmede PKK yöneticilerini ilkellikle suçluyor. Toplumsal gelişmelerin ve sınıf mücade-

lesinin nasıl gelişip devrime dönüştüğünü kendi açısından kısaca değerlendiriyor. Kendisinin tutuklanmasını, işkence yapılmasını, havalandırmaya çıkartılmadığını ve hasta olduğunu belirtiyor. Ve içinde bulunduğu korkunç koşullara rağmen kendisine yapılan uygulamaları 'Kenan Evren faşist diktatörlüğünün cezaevlerindeki devrimcilere yaptıklarıyla' mukayese ediyordu. Tüm bunlar onun sonunu hazırladı. Daha sonra öldürüldü."

Bu bilgileri doğrulayan başka anlatılanlar da var:

Ali Haydar Kaytan, belki de kendi hatasının ortaya çıkmaması için Davut'un üzerine yüklenir. Bütün hıncını ondan alır. O günlerde bu olaya canlı tanıklık yapan Abdulkadir Aygan isimli militan, 5 Ekim 1985 tarihli Milliyet gazetesinde şunları anlatıyordu: "Bu şahsı ben tanımazdım. Bazı eleştiriler yapmış Apo hakkında. Bunu hile ile İsveç'ten Suriye'ye, Suriye'den İran'a, oradan da Irak'a getirdiler. Merkez Komitesi toplantısı var diye çağırdılar. Irak'taki kampta ona işkencenin her türlüsünü yaptılar. Dövüyorlardı, sonra suya batırıyorlar, çıkarıp yine dövüyorlardı. Komaya sokuyorlardı. Onu, bir hücre şeklinde oyduklan kayanın içine koydular. Bu adam geldiğinde şişmandı. Son gördüğümde bir deri bir kemik kalmıştı. Hatta 16 gün süreyle örgütün bu tavrını protesto için açlık grevi yaptı. 16'ncı gün hücreden çıkardılar. Rıza Altın, Ali Haydar Kaytan ve Kaymakam kod adıyla bildiğim bir başka şahıs, üçü birden Resul Altınok'u çırılçıplak soydular. Tek ayağından kuşakla tavana astılar. Ali Haydar Kaytan adlı Merkez Komitesi üyesi ince bir yaş çubukla Resul'un cinsel organına defalarca vurdu. Adam asılı durumda bağırıyordu: 'Yapmayın bunu, utanın!' diyordu. Yalvarıyordu ama, aldırmadılar. Biz parkalıydık. Hava çok soğuktu. Çırılçıplak adamın üzerine kar suyu döktüler o soğukta. Yani, ben bu anlattıklarımı gözlerimle gördüm. (...) Resul Altınok'a bir kaç defa ölüm senaryosu düzenlediler. Getirdiler onu orta yere. 'Sen ajansın.

Seni yargıladık. Ajan olduğunu kabul et' dediler. Resul reddetti. 'Ben ajan değilim! Sizin yaptığınız doğru değildir. PKK demokratik bir örgüt değildir! Bunu söylemek ajanlık mıdır?' dedi. Ali Haydar Kaytan, bunun üzerine Resul'e bir çukur kazdırdı. Sonra çukurun kenarına oturttu. Kafasına tabancayı dayadı ve dedi: 'Son sözünü söyle!' O da, 'Ben ajan değilim! Ama size boyun eğmeyeceğim' dedi. Mahsustan, kafasının hemen yanına ateş ettiler. Böyle işkenceler yapıldı Resul'e..."

Ali Haydar Kaytan, belki de kendi şahsında yaşadığı tüyler ürpertici bir olayın yansıması olarak Davut'un cinsel organına vuruyordu. Burada bir iç çöküntünün dışa vurumu vardır. Ve artık o, kendisini bilinçaltında 'lanetli' gördüğünü bu eylemiyle kanıtlamış oluyordu.

İşte, PKK içinde önderliği eleştiriye cesaret edenlerin hazin sonuna sadece bir örnek: Davut, ya da gerçek ismiyle Resul Altınok!

İşte PKK içinde yükselmenin örneklerinden biri: Ali Haydar Kaytan! PKK Başkanlık Konseyi üyesi... MED TV'de yaptığı konuşmalarda Öcalan'ı bir 'mesih'e benzetmesiyle de tanınıyor. Öcalan için neden 'mesih' dediği herhalde anlaşılmış olmalıdır: Öcalan, onun için eleştiri sınırlarını aşan bir tanrısal varlıktır. Belki de eleştiri korkusu bu şahsı bu kadar katı ve acımasız olmaya sevketmekte, kendi gücünü, kimliğini, ancak 'önderlikle' bütünleştirdiğinde bulmaktadır. Onsuz, bir hiçtir! Gerçekten de Öcalan'ın bütün söylemlerinde militanlara bu kural aşılanmaktadır: Her şey, O'na bakılarak yapılmalıdır. Önderlikle bütünleşmek ancak böyle mümkün olur.

Eleştirisiz bir dünyada, hangi demokratik açılımları yapabilirisiz? Bütünüyle Ortaçağ düşüncesinde görebileceğimiz bu tür kişilik sorunlarını bugün bilim, 'davranış bozuklukları' olarak incelemektedir.

Partinin tartışan, düşünce üreten, perspektiv geliştiren aydın unsurları teker teker komplo teorileriyle saf dışı bırakıl-

mıştı. Bu komplolara günün birinde, parti içindeki durumuna ve 'koruyucu rolüne' bakılmaksızın, hâlâ belirlenmeyen nedenlerle Kesire Öcalan'da takılacak ve okun ucu kendisine döndüğünde çok yakından şahit olduğu bu komplo teorilerini üreten merkez olarak Öcalan'ı gösterecekti. "Komplo senaryoları oluşturmak söz konusu olduğunda bu unsur (Öcalan bn) gerçekten de yaratıcı bir mantığa sahiptir. Hiçbir zaman birbiri ile ilişkisi olmayan kişi ve olayları o, rahatlıkla yanyana getirebilir. Yine hiçbir kanıtı olmayan iftiralarını gerçek diye sunabilir." (*Şoreşa Kurdistan* s.24)

Parti üzerindeki tek seçici otorite olarak ulusal mücadeleyi yönlendiren Öcalan, savaşın geldiği aşamayı anlatırken iki dönemin altını çizilmekteydi:

Birincisi 15 Ağustos 1984'te Eruh ve Şemdinli'ye yapılan saldırıyı takip eden heyecanlı yıllardır. Bu yıllarda ordunun PKK'ya karşı mücadelede çok büyük sıkıntılar içinde olduğu görülüyor. Bu yılları anlatırken "Hâlâ hatırlıyorum, PKK adına ilk Hakkari'ye, Botan'a girildiğinde gerçekten bin askerin bir PKK'linin üzerine yürümesi bir sorundu... (..) Savaş aslında 1984-85'te bir sıçrama yapabilirdi. Haydi bir kazaya geldi, yetersizlik vardı. Büyük şehit Agit arkadaşımızın deyişiyle 'yönetim rolünü oynayamadı' bilinen amatörlüğü nedeniyle, bilmem şu veya bu nedenle. Aslında bu dönemde de oynayabilirdi. Bir tek yüreği vatanseverlikle dolu ve gerçekten ne yaptığını bilen bir komutan olsaydı 1984-85 hamlesinin sonucu çok büyük bir patlamaydı. Halk hazırdı, ilk işaretler başarılıydı. Bu şans tepildi." Savaş kuralıdır, bilinir; Bir ordunun zaferi de, yenilgisi de önce komuta kademesine aittir. Öcalan'ın bahsettiği bu yıllar PKK içinde eğitim düzeyi yüksek olan unsurların da teker teker temizlendiği yıllar olmuştur. PKK'nin birinci kuşak devrimcileri çok tartışmalı nedenlerle parti dışına itildiler. Bu insanlar garip uygulamalarla adeta

zorla dışlanmışlardı. Sonuç olarak ortaya tüm yapısıyla köylü karekterli bir gerilla çıktığı söyleniyorsa bunun en büyük sorumlusu -bu temizlik hareketinin mimarı olarak- kendisi olmalıdır. Belki de Kürt hareketi kaderinde olan bir 'erken başkaldırı'yı daha yaşıyordu. Buna adım adım sürüklendi. Öcalan bunu yine kendi ifadelerinde çok açık biçimde belirtmektedir. "Daha devleti, toplumu, tarihi tanımadan doğmatik ideolojik yaklaşımlarla, ütopik siyasi belirlemelerle PKK adına bir isyan içinde kendimizi bulduk veya yarattık. Yılların küllenmiş sorunu ateşlendi, bir isyan oldu. Toplum temeli olmayan hiçbir şiddet bu kadar gelişmez. Bireysel terörün çapının sınırlılığını herkes bilir." Bu görüşlerde, kendisinin sık sık iddia ettiği gibi, "inkarlaşmanın eşiğinde" bir toplum değil, gelişen bir Kürt hareketinin dinamiği üzerinde PKK'nin kendisine yol bulduğunu anlatmış oluyor. En kötü koşullarda bile kendi toplumsal tabanını yaratacak olan dinamik ve demokratik Kürt hareketi sonuç alıcı karekterde olabilir, muhatabını bulabilirdi. Kimsenin durup dururken Türkiye'yi bölme diye bir niyeti olamaz. Sorunun kaynağı bölmek değil, çözmektir. Bunun ilkelerini, kriterlerini bulmaktır. Amacını aşan bir terör eylemi içine sürüklenen Kürt gerilla hareketi, olgunlaşmaya yüz tutan toplumsal gerçekliğin dinamik yapısını Narodnik bir mantıkla kullanıp dejenere etti. 'Reformist' diye Kürt soluna, 'Kemalist' diye Türk soluna, 'Devlet Kürdü' diye Kürt liberallerine, gerici feodaller adına, feodallere, Köy Koruculuğu sistemini çökertmek adı altında kendi halkına karşı yönelip, çocuk, kadın, yaşlı demeden binlerce insanın yaşamına mal olan bu eylemlerin, bir gün - hangi savaş kuralında olursa olsun - insanlık suçu olarak adlandırılacağı gerçeği düşünülemedi. Düşünenler, ifade edenler oldu; tasfiye edildiler, yok edildiler. Bu insanların önlerine, dost olacak güçlerin önemli isimlerinin de bulunduğu 'ölüm listeleri' konduğunda, karşı çıkanları par-

ti düşmanı olarak uygulamaya alan sanki Öcalan değildi. Akıllarını ve yüreklerini kullananlar reformist , ajan, küçük burjuva suçlamalarıyla ya infaz edildiler, ya intihar eylemlerine sürüklendiler ya da kaçmak zorunda bırakıldılar. Ve olayların en başında 'parti karşıtı ajanlar' tarafından söylenenler en sonunda Öcalan tarafından doğrulanarak itiraf edildi: "Sivil halka karşı yapılanlar PKK'yi en çok zora sokan eylemler oldular." Bu tür terörist eylemlere, bu insanlar o günlerde karşı çıkıyorlardı. Ulusal savaşın kendi haklı zemininde bırakılması, terörize edilmemesi onların esas kuşkusu oluyordu.

İkincisine devam ediyor; "1991 - 92'de Kürdistan halkından hem Kuzey'de hem Güney'de yüzbin kişilik ordu çıkabilirdi. Sınırsız teknik, sınırsız imkanlar, sınırsız katılımlar... Bazıları erken iktidar, devlet olma hastalığı yüzünden en büyük karmaşayı, sistemsizliği, geriliği bir tarz olarak dayattılar. Zırnık kadar düşünmeme, eğitmeme ve bir de zaten iktidar olmuş, adam rüyasında göremeyeceği her şeye kavuşmuş, bir gün paşa gibi yaşasa yeter ona. Yapmayın etmeyin, bunun sonu var, kötü günleri var... Hayır. Başını koparsan adam diyor "bir gün paşalık yaparım yeter bana" Ve bazıları da söz söylemeye de gerek yok yaşamlarıyla en değme kontradan daha fazla zarar verdiler." *(Savunma* s. 23)

Oysa bu yıllar Öcalan'ın partiyi artık muhalefetsiz olarak yürüttüğü yıllardır. Ülke ile ilgili faaliyetleri doğrudan yöneten ve buraya gidecek olan unsurları bizzat kendisi seçip görevlendiren Öcalan, ortaya çıkan başarısızlıkta pay almamakta direnmektedir. İmralı'da yaptığı savunmada PKK içinde 'aydınların kaybettiğini' ve 'köylülerin iktidar olduğunu' bir lider olarak söyleyebilmektedir: "PKK'nin öncülük ettiği eylemliliğe düzenli ve temel strateji ve taktiklerine uygun bir gerilla ve benzeri savaş olarak geliştiğini söylemek zordur. Hele hele en üst düzeyde sorumlu olarak çatışma tarzının benim istediğim doğ-

rultuda geliştiğini sanmak büyük yanlışlık olur. Olsa olsa Kürt toplumsal gerçeğindeki ağır feodal yapının aşiret-aile, dinsel gerilik biçiminde parçalanma ve çelişkilerinin yüz yıllardan beri süzüle gelen tortularının PKK içinde can bulması ve kendini konuşturmasıdır demek, daha doğru bir sosyolojik değerlendirmedir." (*Esas hakkındaki mütalaa'ya cevap* s.3) Peki, partinin birinci kuşak aydın kesiminin yok edilmesinde oynadığı rolü nasıl yoksul Kürt köylüsünün üzerine atabilir? Bu nasıl kabul edilebilir? PKK'yi bir köylü hareketi haline getireceğinin izlerini M.Ali Birand'la 1988 yaptığı görüşmede vermektedir: "Bize en çok uyum sağlayanlar tam cahil olanlardır.(...) asıl zorlanmamız lise mezunlarında oluyor. Üniversite mezunlarında bu sorun daha da artıyor. Adamlarla neredeyse mücadele edeceğiz. Bu nedenle bize eğitilmiş değil, daha çok eğitilmemiş ve bizim kendi başımıza eğitebileceklerimizi tercih ediyoruz." (*Mehmet Ali Birand, Apo ve PKK*, s. 154)

Son dönemlerde PKK militanları üzerine yapılan bir ankette, örgütün %20'ye yakın kısmının Öcalan'ın dediği gibi okur-yazar olmadığı saptanmıştı. Okur yazar olmayan ve 'Tabur Komutanlığı'na kadar getirilen bu kişilerin sorumlusu kim olabilir? Eğer örgütün savaş gücü ve bilgisi bu kadar düşük durumdaysa, bu insanların bu koşullar altında savaşın ortasına sürülmesi hangi savaş kuralında vardır. Öte yandan, ortada komuta merkezi olarak sorumluluğu üstlenen bir kurum yoksa, doğan zarardan okur-yazar olmayan bu insanları sorumlu tutmak hiç gerçekçi değildir. Hazırlıklı olmadıkları bir savaşın ortasına atılan bu insanların yaşadığı toplumu ise İmralı'da 'üçte bir hasta, üçte bir delirmiş, üçte bir tutsak' olarak gösterdi. Sorumluluktan yine sıyrılmaya çalıştı. Böylece geçmişte yapılan hazırlıksız ayaklanmalara, tarih tekerrür ettirilerek bir yenisi daha eklenmiş oldu.

Öcalan, bir yandan militanlarını ve savaşan güçlerini 'savaşı yürütememekle', 'çeteleşmekle' suçlayıp yerden yere vurur-

ken diğer yandan onlara, tüm Ortadoğu'yu karıştıracak eylem taktikleri vermeye devam ediyordu. Bu da büyük çelişkinin kendisiydi. Disiplin sağlayacak savaş kuralları ve taktikleri geliştirileceğine, Türk ordusunun üzerine, silah kullanmaktan başka hiçbir gerçek savaş sanatı esprisi kazanmamış insanlar adeta kurban olarak gönderiliyordu. Beklenen sonuç ortaya çıktığında ise "Yine ne kadar ölümcül ve çürük olduğunuzu ortaya koyduk" diyebiliyordu. (*Devrimin Dili ve Eylemi*) Bu peygamberce bir söz olarak tarihe not düşecekti. Gerek psikolojik olarak, gerekse moral değerler açısından, insanın bu tarzda yönlendirilmesi ve adeta ölüme bilerek gönderilmesi tarihte eşine ender raslanan olaylardan birisidir. Tarihin trajedisi midir bilinmez; o yıllarda Öcalan'ın, ikibin yıl önce savaşçı-filozof Sun Tzu'nun yazdığı Savaş Sanatı adlı kitabı çok dikkatle okuduğu söyleniyordu.

Aydınlardan bu kadar korkan bir liderliğin, yarattığı köylülüğün sonuçları ortaya çıkınca da onu artık seviyesiz konuşmaya sevkediyordu:

"Ulan zırto, sen bilmem hangi beyin oğlu olsan seni bir saat orada öyle yaşatmazlar. Bunu bileceksin, ona göre komutan mı olacaksın, bilmem ne olacaksın karar vereceksin. TC'de bile bir kişi yirmi yıl okur teğmen olur. Sen daha a-b'yi sökemiyorsun tabur komutanı oluyorsun, böyle komutan olur mu?" (*Savunma* s. 25)

Yukardaki sözler sadece PKK'nin iç işleyişini anlatan birinci ağızdan belirlemeler olarak acı gerçekleri dile getirmiyor, aynı zamanda "Bir PKK'linin bulunduğu alana girmekten çekinen bir ordudan, bin PKK'linin olduğu alana hiç çekingesiz giren ordunun" gelişim seyrine de şahitlik etmektedir.

'Düşük Yoğunluklu Savaş'ı bundan daha iyi anlatan cümle bulamazsınız.

İşte "amacını aşan şiddetin" vardığı sonuç!...

DÖNÜM NOKTASI

Ajan furyasının Bekaa Kampı'nı ölüm ve işkence korkusuna gömdüğü günlerde patlayan bir silah, hiç beklenmeyen değişimin de habercisi oluyordu. Kamp komutanı Şahin Baliç, eğitim sırasında Hasan Bindal adlı Öcalan'ın çocukluk arkadaşı köylüsünü öldürür. Hasan Bindal'ın asıl rolü, kampla Öcalan arasındaki özel mesajları alıp götüren bir irtibat olmasıdır. Çocukluk arkadaşı hakkında duygulu anılar anlatan Öcalan'ın bu elim olayın nasıl olduğuna dair bizzat soruşturma yürüteceği beklenirken, bu görevi yeni kamp yönetimine devreder. Öcalan, Hasan Bindal'ın bilinçli seçildiği görüşündedir. Kamp yönetiminin yaptığı soruşturma ve tatbikat sonucu olayın kaza olduğu yönünde rapor verilmesine karşın, Öcalan kendi senaryosunda direnir. Bu olayın ardında 'önderliğe' ulaşılmanın hesaplarının ve provasının yapıldığını iddia eder. Karar böylece zaten verilmiştir. Apocu uygulamaları en şiddetli biçimde kampta uygulamasıyla korku salan Şahin Baliç, bu

olaydan sonra gözaltına alınır ve yargılanır. Sarı Baran'ın da içinde bulunduğu yeni bir kamp yönetimi, Şahin Baliç döneminde ajanlıkla yargılanıp 'adalet' gününü bekleyen birçok kişiyi, daha somut kriterlerle tekrar yargılarlar. Kampta insanlar biraz olsun rahat nefes alırlar. Günlerce işkence tezgahlarından geçirilen insanların iki adım ötesinde bulunmasına rağmen hiçbir müdahalede bulunmayan Öcalan, bütün sorumluluğu Baliç'in uygulamalarının üzerine atar. Ama yeni kamp yönetimi de, 'ajanlık' fırıyasındaki uygulamaların nasıl yapıldığına dair birçok bilgiye ulaşır. 'Ajan ve komplocu' olarak hiçbir somut belge ve olay olmadan tutuklu bulunan kişilerle yeniden görüşmeler yapılır. Bu insanlar o günleri tamamen şans eseri olarak yaşıyorlardı. Sadece sıraları gelmediği için henüz öldürülmemişlerdi. Soruşturma sonunda ortaya korkunç bir gerçek çıkar: Yapılan bütün yargılamalar uydurulan senaryolar üzerine kurulmuştur. Kitlelerin akın akın gerilayla buluşmaya geldiği bir dönemde, bunu bir yük olarak gören önderlik, kendi kontrol mekanizmasını kurmak için başka bir yol bulamıyordu. İnsanlar özgür iradeleriyle geliyor ama orada iradelerine tutsak edilmeye çalışılıyordu. Şahin Baliç ise yapılanların Şam'dan gelen talimatlar doğrultusunda olduğunu söylüyor, kendilerinin bu talimatlara bir şey eklemediklerini iddia ediyordu. Soruşturma sırasında, bu talimatların iyi bir uygulayıcısı olduğunu ifade ederek, olayın kaza sonucu meydana geldiğini ısrarla belirtir. Yine bu nedenle olsa gerek, Öcalan'ın kendisini affedeceğinden emin olduğunu büyük bir güven içinde yeni kamp yönetimine söyler. Şahin'in beklediği gün hiç bir zaman gelmeyecekti. Yer aldığı çarkın dişlileri arasında kalarak, kendi senaryosunu yazmasına bile gerek kalmadı. Uyguladığı pratikler içinde zaten senaryosu da çoktan yazılmıştı. Bu süre içinde uygulamaların nasıl yapıldığına ilişkin elde edilen bilgiler ise Şam'da, Öcalan'a kadar gidiyordu.

Yeni kamp yönetiminin aldığı itinalı tavır, partili kadro ve gerilla arasında şüpheyle karışık bir ilgiyle izleniyordu. Bunun da yeni bir uygulama, yeni bir oyun olabileceği korkusu yaşanıyordu. Buna karşın biraz olsun rahatlamanın verdiği özgür soluktan, ne olursa olsun herkes faydalanmak istiyordu. İşte PKK IV. Kongresi böylesi bir soluk alış döneminde yapıldı.

PKK'deki son ayrılık hareketi 26-31 Aralık 1990 tarihlerinde yapılan IV. Kongre ile açığa çıktı. Yapılagelen uygulamaların modern bir ulusal kurtuluş savaşıyla uzaktan yakından ilgisi bulunmadığını gören kadrolar Mehmet Şener ve Sarı Baran'ın önerilerini, Cemil Bayık ve Osman Öcalan'ın gözleri önünde büyük bir çoğunlukla kabul ettiler. IV. Kongre sonuçları uygulama alanı bulamamasına karşın, PKK tarihi içinde büyük bir öneme sahiptir. Modern bir ulusal kurtuluş savaşı verme iddiasıyla yola çıkan PKK'nin, yıllar sonra bu doğrultuda aldığı ilk resmi kararlar olaması bakımından tarihe ışık tutmaktadır. Provokasyon ve komplo teorileri dışında bir PKK düşüncesinin de var olduğunu, geniş bir kitlelerin gerçekte bu nedenlerle PKK'ye sıcak baktıklarını gösterilmesi bakımından bu kongrede alınan karalar önemlidir. IV. Kongre kararlarını bugün için daha önemli kılan diğer bir etmen, Öcalan'ın nihayet İmralı'da kabul ettiği yenilgi nedenlerini, o yıllarda yapılan bu kongrede daha geniş olarak ele alınmış olmasıydı. 'Çeteciliği yerle bir edeceğiz' diyerek Köy Korucularının aileleriyle birlikte hedef alınması bu kongrede mahküm ediliyordu.

Bunun dışında IV. Kongre'de alınan ilginç kararlar sunlardı:

1- 'Zorunlu Askerlik Yasası'nın uygulama ve zamanlama açısından yanlış olduğu karar altına alınıyordu.

2- Stratejik önderlik, Genel Sekreterliğin (Öcalan'ın) kişisel inisyatifinden çıkartıldı. Merkez Komitesi aynı zamanda stretejik önderlik olarak kabul edildi.

3- Yüzlerce insanın suçsuz olarak yargılandığı 'Parti içi soruşturma' görevi Öcalan'ın kişisel yaptırımı olmaktan çıkartılıp, buna kurumsal işlev kazandırılıyordu. Merkez Yürütme bu soruşturmayı yapmakla görevlendiriliyordu. Ayrıca tamamen Öcalan'a bağlı olarak çalışan 'iç istihbarat'ın lağvedilip yerine rapor, talimat ve müfettişlik sisteminin geliştirilmesi kabul ediliyordu.

4- Partinin mali kaynakları ve bütçesi için rapor tutma sorumluğu sekreterlik düzeyinde ele alınıyordu. O güne dek, bir tek mali rapor kongrelere sunulmamıştır. Bütçeden yapılan harcamalar Öcalan'ın kişisel inisyatifi altındadır.

5- PKK'nin İran'da, adeta bir İran devlet örgütü gibi, onlarla iç içe çalışması karşısında, IV. Kongre bu ilişkilerin (PKK-İran, PKK-Suriye) soruşturma altına alınmasını karar altına alır.[1]

IV. Kongre sonucunda seçilen MK üyelerinin çoğu Öcalan'ın onay vermediği kişilerdi. Bu olay partiye yeni bir soluk getirdi. Bir çok eski kadro partiyle yeniden çalışmaya başlayabileceğini söylemekteydi. Ne var ki, tereddütler içindeki bu soluk alış, IV. Kongre raporlarının Şam'a ulaştırılmasına kadar sürebildi. Raporları abisine ulaştıran Osman Öcalan, güzel bir kardeş fırçası yedi : "Adamlar partiyi ele geçirmiş siz oturup bekliyorsunuz." Öcalan vakit kaybetmeden yapılan kong-

(1) Kürt sorununa bulaşan devletlerin ağlarına düşürdükleri örgütleri nasıl kullandıklarına örnek olarak Şemdin Sakık'ın açıkladığı, yaşanan bir olayı vermek yeterli olabilir: Sakık, bu açıklamasında 15 Aralık 1995'te yapılan II. Ateşkes sırasında, İran tarafından kendilerine verilecek olan silahların teslîminin tam da bu tarihe denk gelmesiyle yaşanan bir olaya değinmektedir. İranlı yetkililer kamyonlardaki silahların indirilmesini durdurmuşlar ve 'Biz size savaşasınız diye silah veriyoruz, barış yapasınız diye değil' diyerek kamyonları geri göndermişledir. Bu olayı, İran'da bulunan PKK komutanına dayanarak anlatmış ve sözkonusu komutanın gördükleri karşısında şok altında olduğunu söylemiştir. İran-PKK ilişkilerinin IV. Kongre sonrası aynı hızla ve aynı ilişki tarzıyla devam ettiği bu açıklamalardan da anlaşılmaktadır.

reyi tanımadığım söyler ve bir kağıt üzerine MK'ye alacağı isimleri yazar. Kongre kararlarının ve kitle iradesinin ayaklar altına alındığı bir düzende, kurumlaşmanın neden yaratılamadığının da açıklaması olmaktadır bu sahne. Öcalan, kongre iradesini tanıyıp kendisini bu sahada ifade etme yerine, durumu tehlikede görerek yeni bir istihbarat örgütlenmesine gider. Kurulan 'Özel Muhafız Birliği', partinin hiç bir organına hesap vermek durumunda olmayan, tamamen kendisine bağlı bir örgütlenmedir. Muhafız Birliği'nin başına getirilen Abdurrahman Kayıkçı, bu garip durum karşısında tavrını ortaya koyunca yapılan hesaplar açığa çıkar. Kayıkçı, tutuklu bulunan Mehmet Şener ve Sarı Baran'ı yanına alarak kaçar. Ancak Şener, PKK yönetimiyle ayrılığını ortaya koyarak ciddi olarak çalışmalara başlar. Tehlikeli bir birikime sahip olan ve yeni muhalefet hareketinin başı olarak gösterilen Mehmet Şener tekrar Suriye'ye geçer. Muhalefet hareketini örgütlediği sırada bulunduğu yer tespit edilerek Suriye Muhaberatı'nın da yardımlarıyla bir PKK timi tarafından öldürülür. Bulunduğu yer ise af edilmek koşuluyla tekrar PKK'ye dönmek isteyen Abdurrahman Kayıkçı tarafından ihbar edilir. Kayakçı İstihbarat faaliyetlerini farklı alanlarda devam ettirecekti.(1)

(1) Merkez Yürütmede görevli olan Abdurrahman Kayıkçı, Öcalan - Mehmet Ali Birand görüşmesinin baş başa yapılabilmesi için odadan çıkartılan kişidir. Bu görüşmeye hiçbir partili dahil edilmemiş, sonuçları da açıklanmamıştır. Selahattin Çelik'in Ağrı Dağını Taşımak (s. 172) adlı çalışması yayınlanana kadar Kayıkçı'nın Şener olayındaki rolü bilinmiyordu. Sadece yeri tespit edilen Mehmet Şener'in, muhaberatın yardımıyla bir PKK timi tarafından vurulduğu söyleniyordu. Diyarbakır zindanlarında itirafçılığı ile tanınan Abdurrahman Kayıkçı'nın istihbarat örgütünün başına Öcalan tarafından getirilmesinin tesadüfi bir atama olmadığını daha sonraki gelişmeler gösterdi. Mehmet Şener'in katledilmesindeki rolü konusunda tartışmalar olsa bile, Kayıkçı'nın daha sonra açığa çıkan ilişkileri bazı şüphelerin yoğunlaşmasını da beraberinde getiriyor. PKK/Vejin hareketiyle de bağını koparan ve Türkiye'ye geçen Kayıkçı, 1996 yılında bir yol araması sırasında ele geçince gerçek kimliğiyle ortaya çıkar. Kayıkçı istihbaratçı kimliğine bir yenisini daha eklemişti: Emniyet İstihbarat Daire

Başkanlığı'nda Hanefi Avcı'ya bağlı olarak çalıştığını söyler. Bu bilgi ilgili yerlere bildirildikten sonra kayıkçı serbest bırakılır. İşte Türkiye böyle bir ülkedir: Bazen basit bir yol kontrolü, ya da trafik kazası bütün kirli ilişki zincirini açıklamak için yeterli olabilmektedir.

Mehmet Şener'in öldürülmesiyle birlikte, PKK'de kalan son PKK'liler de tasfiye edilmiş oluyorlardı. Artık Öcalan'ın 'reformist, demokrat ve liberal' diye öldürttüğü kişilere yüklediği vasıfları bizzat kendisinin yerine getirmesi için önünde hiçbir engel kalmamıştı.. Artık 90'lı yıllardan sonra PKK'yi yeni stratejisine uygun hale getirmenin zeminini yaratıyordu. Ama propoganda düzeyindeki 'Apocu' söylem aşırılığından, sertliğinden, hiçbir hız kaybetmeden devam ediyordu... Kendisinin İmralı çözümüne yaklaştığı günlerde bile 'Liberalizm', 'Demokratik PKK', 'Silahların bırakılması' ve 'Legalleşme' gibi kavramlarla oynayanları bir suçlu gibi gösterme anlayışında olduğunu 1996 yılında Mahir Sayın ile yaptığı görüşmede de yineliyor. Açık hedefini yine kendisine mahsus taktiğiyle kamufle etmeye çalışıyor.

ULUSAL POLİTİKANIN DÜĞÜMLENDİĞİ YER: GÜNEY KÜRDİSTAN

PKK'nin Kürt sorununu ele alışında gösterdiği handikaplar, kendisini en iyi Güney Kürtleri'ne yönelik politikalarında gösterebilir. Bu konudaki yaptırımları, onların nasıl bir ulusal politika yürüttüklerinin de ipuçlarını bize vermektedir. Kendileri Kuzey'de bir çözüm şekli olarak federasyonu reddederlerken, siyasallaşma yolunda önemli olanaklara sahip olan Irak Kürtleri'nin bölgesel parlamento faaliyetleri sürekli baltalandı. Güney Kürtleri üzerinde oynanan oyunlarda, 1980 öncesi Türkiye'de yapıldığı gibi 'feodal önderlik' söylemi politik bir ironi olarak bilerek ön plana çıkartıldı. İdeolojik kısçak altında bırakılan bölgedeki siyasal güçlere kaldıramayacakları ölçüde müdahaleler yapıldı. Siyasal gruplar arasında kışkırtma ve provokasyonlarla dengeler üzerinde oynandı. Ve sonuç olarak, PKK'nin, Irak Kürdistan'ında 'emperyalizme' karşı mücadele ediyor görüntüsü altında bir Kürt devletinin oluşumuna

'Kürtlük' adına karşı oldukları yine İmralı duruşmalarında Öcalan tarafından açıklanmış oldu. Kemalistler, PKK'nin bu bölgedeki mücadelesinin ne anlama geldiğini tarihi deneyleriyle çok iyi biliyorlardı. Siyasal duruşları 'anti' olsa da, onlara bir kısım gözü kapalı 'sol' çevre de katılınca 'anti-emperyalizm' teorisi tabanını sağlamlaştırıyordu. Bu çevrelere göre PKK, Kuzey Irak'taki duruşuyla 'emperyalizmin bölgedeki oyunlarına' olanak tanımıyor, darbe vuruyordu. Bu nedenle bölgede 'devrimci' bir rol oynuyordu. Böyle bir darbe vurulduğundan kimsenin kuşkusu yoktu. Ama bu darbenin meyvalarını ne yazık ki paradoksal olarak, yine aynı güçler topluyordu! Politikada anlaşılması gereken de zaten buydu... Ve Öcalan en azından, Güney Kürtleri'nin içinde bulundukları durumdan, PKK'nin de sorumluluk payı olduğunu nihayet kabul ediyordu...

Ancak bu kabul, çok geç yapılıyordu. Bölgeyi destabilize ederek, kontrolün etkin güçlerin eline geçmesine neden olan PKK, 1 Eylül 1998 gününden itibaren tek yanlı ateşkes ilan etmiş ve güçlerinin büyük bir bölümünü Güney Kürdistan'a çekmişti. Aynı zaman diliminde bu bölgede Kürtler arası savaş hızından bir şey kaybetmeden devam etmekteydi. Türkiye'ye karşı tek yanlı ateşkesin ilan edildiği gün, PKK yayın organı olarak bilinen Özgür Politika'nın ikinci büyük başlığı 'Çatışmalar Güney'de Yoğunlaştı' şeklinde idi. (Özgür Politika 30 Ağustos 1998) Güney Kürdistan sorunlar yığınında bir kez daha esir alınmış durumdaydı. PKK, Türkiye'yi bıraksa da, Güney'i bırakmayacaktı.

Öcalan İmralı'da bulunduğu sırada yapılan PKK VII. Kongresi için gönderdiği bir değerlendirme yazısında, Kuzey Irak'a gitmeyiş nedenini '1925'in daha geliştirilmiş bir modeli uygulanacaktı' şeklinde ifede etmiştir. Ne var ki PKK varlığının Kuzey Irak'ta bulunmasından beri Türkiye'nin bu mode-

li uygulamaya soktuğunu her nedense söyleyemiyor. Sedece kendisinin o bölgeye gitmemesinin bir gerekçesi olarak bu tezi kullanıyor.

Öcalan'ın söz konusu ettiği tez, Mustafa Kemal'in, Elcezire Komutanlığı'na gönderdiği, özellikle Güney Kürtleri'ne yönelik nasıl taktikler izleneceğini açıkladığı talimnamedir. Kemalistlerin Kürt sorununa bakışlarındaki stratejik saptamaların ve uzun yıllar çözümsüzlük formülü olarak kullanılan bu belirlemelerin, Öcalan tarafından tam ters bir cepheden Kürt sorununa çözüm şekli olarak gösterilmeye çalışılması çok garip bir tesadüf olmaktadır. Öcalan'ın politik belirlemelerinde çözüm şekli olarak gelip dayandığı maddeler tam da bu stratejiyle uygunluk göstermektedir. Bunu daha açık bir tarzda Osman Öcalan VII. Kongre sonrası söylemiştir: " Mustafa Kemal Atatürk'ün demokratik çözümü önderliğimizin projesinde dile getiriliyor." (Özgür Politika 12 Mart 2000) İşte İmralı savunmalarında Öcalan'ın, "uzun zamandır üzerinde yoğunlaştığını" söylediği düşüncelerin temeli, kardeş Öcalan'ın daha düz ve net bir dille açıkladığı Kemalist tezlerdir. Savunmasına koyduğu tek tarihsel belgenin Elcezire Komutanlığı'na ait bir Kürt belgeseli olması da ayrıca çok çarpıcı olmaktadır. Öcalan bu belgeden ne beklemektedir? Bu belgeyi kendi isteğiyle mi savunmasına koydu? Yoksa, ilk Avukatı A.Z. Okçuoğlu'na açıkladığı tarzda, savunmasının çerçevesini çizen Başbakanlık Eşgüdüm Merkezi'nin bir etkisi olmuş muydu?

Şimdi bu belgeye bakalım:

"1. Göreceli olarak bütün ülkede geniş çapta doğrudan doğruya halk tabakalarını ilgilendiren ve etkili biçimde yerel yönetimler kurulması iç siyasetimiz gereklerindendir. Kürtlerin oturdukları bölgelerde hem iç hem dış siyasetimiz bakımından göreceli yerel bir yönetim biçimini gerekli görüyoruz.

2. Ulusların kendi kaderlerini kendilerinin belirlemeleri bütün dünyada kabul edilmiş bir ilkedir. Biz de bu ilkeyi kabul etmişizdir. Öngörüleceği üzere Kürtlerin bu zamana kadar yerel yönetim birimlerini tamamlamış başkalarını ve tartışan yandaşlarını bu amaç adına tarafımızdan kazanılmış olması ve oylarını kullandıkları zaman kendi kaderlerine zaten sahip olduklarını TBMM yönetiminde yaşamayı istedikleri duyurulmalıdır. Kürdistan'daki bütün sorunun bu amaca dayalı siyasete yönelmesi Elcezire Cephesi Kumandanlığı sorumluluğundadır.

3. Kürdistan'da Kürtlerin Fransızlar ve özellikle Irak sınırında İngilizlere karşı husumetini silahlı çatışma ile değiştirilmeyecek ölçülere vardırmak ve yabancılarla Kürtlerin uyuşmasına engel olmak, göreceli olarak yavaş yavaş yerel yönetimler kurarak, bu nedenleri açıklamak ve bu yolla içtenlikle bize bağlılıklarını sağlamak, Kürt liderlerine mülki ve askeri görevler vermek, bize bağlılıklarını güçlendirmek gibi genel ilkeler benimsenmiştir."[1]

Uğur Mumcu ve benim tarafımdan sık sık kullanılan bu belgede yer alan maddelerden her ikimiz çok farklı yorumlarla faydalandık. Mumcu 1. ve 2. Maddeleri ön plana koyarken, ben 3. Maddeyi ön plana çıkarmayı uygun gördüm. Çünkü devletin Kürt politikasını 75 yıl sonra bile tayin eden bu maddeydi. Yeterli veriler elde edilmedikçe, değiştiği kanısında değilim.

Biz burada Kemalistlerin Kürt sorununa ilişkin İzmit konuşmasında ifadesini bulan ve tartışılabilinir çözüm önerilerinden önce, Kemalistlerin Kürt isyanlarındaki rollerini açığa çıkartan 3. Madde'ye dikkat çekmek istiyoruz. Çünkü tarihin bu dönemi henüz tam olarak aydınlatılmış değildir. Kürt is-

(1) M. Kemal'in Elcezire Komutanlığı'na gönderdiği bu mesajın geniş yorumunu XX. Yüzyıl Başlarında Kürt Siyasası ve Modernizm (Nüjen Yayınları, Hasan Yıldız, s. 50;51) adlı eserde bulabilirsiniz.

yanlarında İngiliz parmağı aranmış, ama Kemalistlerin bu isyanlarda oynadıkları rol hiçbir zaman tarihçilerin dikkatini çekmemiştir. Belki de, kendisi Kürt isyanlarına karşı olan bir ülkenin, böylesi bir isyanda rol oynamasının çelişki olduğu basit öngörüsüyle, düşünce alanına bile alınmamıştır. İngilizlerin Şeyh Sait isyanındaki rolleri kamuoyunda tarihçiler kullanılarak abartılı olarak yayılırken, çok garip bir çelişkiyle, devletin en yüksek organlarında bulunan İsmet İnönü, belki de tarihçilerin duymayacağı şekilde, anılarında, bu isyanda İngilizlerin rollerinin bulunmadığını söylüyordu. (İ, İnönü Hatıralar II, s. 202) Nihayet bu konu Uğur Mümcu tarafından da veri kullanılarak açıklanmıştı. Ancak Kemalistlerin, Kürtleri İngilizlerden daha çok kullandıkları ve daha fazla isyana teşvik ettikleri her nedense görülmüyordu.

İran ve Irak'ta süren Kürt hareketi içinde son derece etkili çalışmalarda bulunan ve Kürt isyanlarını provoke eden bu anlayıştan kaynaklanan ilişkiler sonucu 3. Madde'nin ilk satırları uzun bir pratikle uygulana gelmiştir. İran'da SİMKO, Irak'ta Şeyh Mahmut Berzenci isyanları Kemalistler tarafından kontrol edilen isyanlardı. Bölgeyi ve aşiretleri çok iyi tanıyan Eski Musul Valisi Haydar Bey, bu ilişkilerin merkezinde olan birisidir. Kemalist politikaların İran ve Irak Kürtleri üzerinde oynanmasında Elcezire Komutanı Nihat Paşa ile Haydar Bey birinci derecede sorumludurlar. Kuzey Irak'ta otonom bir Kürt bölgesi için ilk önceleri sıcak bakan İngilizlerle, Şeyh Berzenci'nin anlaşmasını engellemek için, Kürt hareketi bu bölgede daha radikal istemlerle, yani bağımsız bir emirlik sloganıyla ortaya çıkmıştır. Uygulanan bu taktikle İngilizlerle Kürtleri anlaştırmamak için yeterli bir çelişki yaratılıyordu. Kürtlere göre daha örgütlü olan Arap Emirliklerine bağımsızlık verilmezken, Kürtlerin bu taifeple ortaya atılmaları rasyonel bir politika değildi. Mahmut Berzenci'nin etrafına

yerleştirilen Kemalist danışmanlar vasıtasıyla Kürt hareketi, kendi gerçek kapasitesinden ve sahasından koparak, İngiliz düşmanlığıyla belirlenen amaçsız bir politikanın kurbanı oldu. Hatta İran'da SİMKO, Kürtlük adına, Hristiyan azınlıklarla savaşırken, bölgedeki Türk çıkarlarını koruyan bir Türk ajanı gibi faaliyet gösteriyordu. SİMKO'nun bütün eylemlerinden Kemalistlerin haberi vardır.

Yukardaki maddenin açılımı tarihi veriler içinde çok açık iken, özellikle bu sorunda taraf gibi görünen Öcalan'ın, bu belgeyi Kürt sorununun çözümüne ait bir örnek olarak göstermesi tesadüf olmamalıdır. Bu garip alıntı, Türkiye'nin bölgeye ilişkin stratejisinde aynı argümanları bugün de kullandığının ifadesidir. 75 yıldır takip edilen strateji çerçevesinde Kürt örgütleri kullanılmış, hedeflerinden saptırılmış ve bizzat bu konuda korunarak, silahlandırılarak eğitilmişlerdir. Hedef aynıdır: Amaçlarını aşan eylemliliklere sürüklenerek, başarısızlığı bir kader olarak göstermek!.. Çünkü Öcalan savunmasını yaptığı ilk günden itibaren Batı'yı Kürt sorununun tartışılmasında devre dışı bıraktı. Böylece Kürt sorunu Türkiye'de hiç bir zaman uluslararası bir sorun haline gelmemiş, uzun zamandır söylemi yapıldığı biçimde geri dönülmez bir tarzda 'Türkiyelileşmiş'tir. Öcalan'ın son ateşkesten beri yaptığı ve İmralı'da somutlaştırdığı barış projesinin bütün alt yapısı budur. Mustafa Kemal'in yukarda belirttiğimiz Elcezire Komutanlığı'na gönderdiği mesajın 1. ve 2. Maddeleriyle, 16-17 Ocak 1923'te İzmit'te yaptığı konuşma alt alta konduğunda buradan Öcalan'ın savunmasının özünün çıkacağı görülecektir. Daha da ileri giderek Mustafa Kemal'in çözüm önerisinin çok daha ileri olduğunu söyleyebiliriz. Şimdi de, çok gizli bir devlet sırrından çok daha fazla dikkatle kamuoyundan saklanan, onlarca insanın önünde açıkça yapılmış tarihi İzmit konuşması okuyalım

"Kürt sorunu bizim, yani Türklerin çıkarları için kesinlikle söz konusu olamaz. Çünkü, bizim ulusal sınırlarımız içinde Kürt öğeleri öylesine yerleşmişlerdir ki, pek sınırlı yerlerde yoğun olarak yaşarlar. Bu yoğunluklarını kaybede ede ve Türklerin içine gire gire öyle bir sınır oluşmuştur ki, Kürtlük adına bir sınır çizmek istesek, Türkiye'yi mahvetmek gerekir. Örneğin Erzurum'a giden, Erzincan'a, Sivas'a giden, Harput'a kadar giden bir sınır çizmek gerekir. Ve hatta Konya çöllerindeki Kürtleri de gözönünde tutmak gerekir. Bu nedenle başlıbaşına bir Kürtlük düşünmekten çok, Anayasamız gereğince zaten bir çeşit özerklik oluşacaktır. O halde hangi bölgenin halkı Kürt ise onlar kendi kendilerini özerk olarak yöneteceklerdir. Bundan başka Türkiye'nin halkı sözkonusu olurken onları da beraber ifade etmek gerekir. İfade olunmadıkları zaman bundan kendileri için sorun çıkarırlar. Şimdi TBMM hem Türklerin hem de Kürtlerin yetkili temsilcilerinden oluşmuştur. Ve bu iki öğe, bütün çıkarını ve bütün yazgılarını birleştirmiştir. Yani onlar bilirler ki, bu ortak birşeydir. Ayrı sınır çizmek doğru olmaz."

Mustafa Kemal bu tesbitleri 1922 yılında yapıyor. Ancak Türkiye o günden bu yana Kürtler konusunda hiçbir iyileşme girişimi yapmadığı gibi, isyan seslerinden başka bir şey duymadı. Cumhuriyetin kurucusunun böylesine açık konuşmasına karşın, Türkiye'yi yönetenlerin 'neden bugüne kadar bu çerçevede hiç birşey yapmadıkları haklı olarak sorulabilir.' Bu sorunun tek yanıtı vardı: O da; Kürtlerin bulunduğu bölgelerdeki demografik yapının henüz bu projeyi hayata geçirmekte gösterdiği sakıncalardı. Türkiye'deki siyasal sistemin böylesi bir projeyi gerçekleştirmek için yeterli gelişmiş bürokratik ağı yoktu. Birçok bölgede devlet kurumları henüz etkin halde değildi. Diğer taraftan Türkiye'nin böylesi bir çoğulculuğu kabullenmesi için güçlü bir devlet yapısına da ihtiyacı vardı.

Kendi içindeki muhalefeti bile yasallaştırmakta zorlanan bir rejimin, Kürtler konusunda böylesine açık bir politika uygulaması beklenemezdi. Aksi halde kopuş kaçınılmaz bir süreç olacaktı. Ancak güçlü bir devlet yapısı bu tür serüvenlerin önünü keserek, devlet bütünlüğü içinde uygun bir zemine oturtabilirdi. Gerçekte bu anlayışın, bilinen devlet geleneğinden aykırı olduğu söylenemez.. Kürtlerin, masanın karşı tarafında bir taraf olarak kabul edilmeyecekleri bu devlet anlayışıyla yakından bağlantılıdır. Şüphesiz ki bu devletin güçüyle de sıkı sıkıya bağlıdır. Görünen, devletin Kürt sorununda bu gücü gösterdiğidir. Öcalan'ın İmralı konuşmaları bunu yeterince kanıtlamıştır.

1999'lu yıllar artık bu politikanın uygulamaya konulabileceği yıllar olmuştur. Öcalan'ın da ifade etiği gibi Kürt nüfusunun yarısından çoğunun metropol şehirlerde yaşıyor olması sorunun toprak temelinden koparılarak, kültürel bazda ele alınması için uygun şartlar da sunuyordu. 15 yıldır süren savaş sonucu birçok nedenle 3 bine yakın köy yıkılmış ve 4 milyona yakın göç olayı yaşanmıştı. Batı'daki kentler bu göç olayını zaman zaman sorunlara rağmen kendi içlerinde emebildiler. Böylece Kürt coğrafyasındaki demografik yapı büyük bir değişim gösterdi. Özal'lı yıllarda söz konusu edilen ve 500 bin kişinin bölgeden Batı'ya göç etmesi planı, bu hedefi çok aşmış ve milyonlara varmıştır. İşte şimdi böylesi bir ortamda 1923'lü yıllarda söz konusu edilen çözüm önerisinin iskeleti yeni formüllerle ifade edilmeye başlandı. Öcalan, Türk - Kürt ilişkilerinin birbirine girmişliğinden ve Kürt toplumsal sisteminin feodal ve geri yapısından ötürü bağımsız bir Kürt devletinin olamayacağını söylerken de benzer verileri kullanmaktadır. Öcalan'a sadece bu çerçeveye 'Demokratik Cumhuriyet' ismini takmak kalmıştır. Devletin her kademesinin yeniden yapılanmaya başlandığı ve Avrupa Birliği'ne girmeye hazırla-

nan bir ülkedeki değişimi bu isimle anmak, kimsenin itiraz edemeyeceği bir gerçekliğin ifadesiydi.

Bu belgeden tam 77 yıl sonra, gerçekleştirilmeye çalışılan 'yerel yönetimler' yasasının bu gelişmelerle çok yakın ilişkisi olduğu da artık bir bilmece olmaktan çıkmıştır.

Diğer bir açıklama tarzı da ifadesini "Devlet ve ordunun hükümranlık gereği sınırlarındaki varlığın meşrutiyeti kadar, karşısında bir silahlı gücü ya imha edeceği, ya sınırların dışına atacağı da açıktır" diye yaptığı belirlemede bulmaktadır. Türkiye yıllardır kendisini tam da bu tesbitlere dayayarak uluslararası alanda savunuyordu. Türkiye'nin Kuzey Irak'taki otorite boşluğuna, PKK'den kaynaklanan sınır güvenliğini de ekleyerek, bölgeye yaptığı tüm müdahalelere, hem Avrupa Konseyi, hem BM çevrelerinden şaşırtıcı bir destek sunulmuştur. Oysa PKK, bu bölgede yaptığı gerilla faaliyetlerini 'Kürdistan'ın bir parçasıdır' diye meşru gösteriyordu. Uluslararası konseptler göz önüne alınarak bunun doğru olmadığı söylense bile PKK, ısrarla bu toprakları kendi doğal çalışma alanı olarak gördü. 1 Ağustos tarihli açıklamalar, bu bölgedeki çalışmaların bölgenin destabilize edilmesinde provokatif bir rol oynadığının da itirafıydı. Ancak ne var ki, Öcalan bununla kalmıyor, PKK silahlı güçlerinin yine Güney'deki olası bir 'iktidarlaşma'da yer almasını ve "Türkiye ordaki varlığınızı kendisi için tehlike değil, bir güvence olarak görmelidir. Yani ordaki Kürt çözümü ve Irak'taki demokratik gelişme, bunda yeriniz bir güvencedir...(..) kendisinizi -orada bn- bir yabancı güç gibi değil, yerli güç olarak görmelisiniz." Daha da ileri gidilerek Türkiye'de, sınırlara dokunulmadan uygulamaya konulan 'demokratik' çözümün Kürtlerin yaşadığı diğer parçalarda da ele alınması gerektiği vurgulanıyordu. Bütün bunların Güney'li Kürt grupları için anlamı ne olabilirdi? Bu gruplar zaten içinden çıkamadıkları sorunlara bir yenisini ek-

lemiş oluyorlardı. PKK'nin bölgedeki bu tarzdaki duruşunun, -eğer buna bir taktik denirse- bu taktiğin, gerek Türkiye ve gerekse adı ne olursa olsun yarınki herhangi bir Bağdat rejiminin bu bölgeye yapacağı müdahaleleri haklı çıkarmaktan başka bir işe yaramayacağı, fazla bir yorumu gerektirmeyecek kadar açıktır. Zaten yıllardır PKK'nin Güney'li bir hareket haline getirilmeye çalışıldığı ve bu hareketin bölgede yürüttüğü politikanın, Kürtlerin genel ulusal politikalarına ters olduğu benim tarafımdan çeşitli konferanslarda ve yazılarda söylene gelmiştir.

Öcalan'ın ilk avukatı olarak görüşmelerde bulunan Okçuoğlu'nun bu konuda dikkat çektiği başka ilginç tespitleri de var: Özellikle Kuzey Irak'ta oluşturulmaya çalışılan Kürt Federe Devleti yapısının Türkiye'ye yönelik tehlikelerini Öcalan'ın 'iyi bildiğini' ama yanlış hesap içinde olduğunu söyler. Nedir bu yanlış hesap? Yıllardır bu 'yanlış hesabın' içinde rol alınmadı mı? Ekim 98'e kadar 'Derin Devlet' tarafından kendisine gönderilen son mesaja kadar Türkiye'nin ana stratejisinin bölgeye yönelik yaptırımlar olduğu biliniyor. Ancak, Türk ordusunun sürekli PKK'yi gerekçe gösterek Kuzey Irak'a girmesinin bu bölgedeki siyasi oluşumları destabilize ederek, sürekli bir bilinmeze sürüklemesi sonucu ABD'nin de artık 'yeter' dediği bir noktaya ulaştı. Türkiye uzun yıllar PKK saldırılarından ötürü 'sınır' güvenliğinin sağlanması konusunda uluslararası hukuktan aldığı yorum hakkını, gerek Avrupa Parlamentosu, gerekse BM çevrelerinde onaylatmayı başardı. 15 yıllık savaş boyunca, ne BM'den, ne Avrupa Konseyi'nden bir tek kınamanın ve yaptırımın gelmemesi nasıl açıklanabilir?.. Dahası Irak topraklarına girdiğinde buna bile itiraz edilmemiştir. Bu organların bütün kararlarında Türkiye'nin karşılaştığı terör eylemlerinden ötürü 'sınır güvenliği kaygısı' haklı bulunmuş ama 'ordunun kısa sürede geri çekilmesi' tavsiye edilmiştir.

Türkiye sadece kendi sınır güvenliğini değil, bu bölgede olup biten bütün siyasi gelişmelerle de çok yakından ilgilenerek, dengeleri altüst edecek girişimlerde de bulunmaktan kaçınmadı. İşte bu noktada ABD ile çelişki içinde olduğu görülüyordu. Türkiye'nin ABD ile ilişkileri göz önüne alındığında bu öylesine çelişkili bir durumdu ki, PKK'nin bölgede anti-emperyalist bir rol oynadığını söyleyen Türk solu, bu rolde paradoksal olarak Türkiye'nin de yer aldığını bir türlü kabul etmedi. ABD, bölgede bir 'Kürt devleti' peşindeydi ve Türkiye buna karşı çıkıyordu. Aydınlık geleneğinin böylesi bir siyasi sonucu görüp PKK'ye yakınlık duyması anlaşılabilirdi. Ne var ki PKK'yi diğer konularda eleştiren Türk solu, anti emperyalizm konusunda bütünüyle yakın görüşler ifade ettiler. Gazetesayfalarından okunup yorumlanan bir politikanın ömrü de ancak bu kadar kısa olabilirdi: PKK, kendi cephesinden, anti-emperyalizm, anti-feodalizm adı altında buradaki siyasi yapıyı destabilize etmekten geri durmuyordu. Siyasi karışıklık ise Irak Kürtlerini Türkiye'ye daha muhtaç duruma getiriyordu. Farklı şeyler söylediği sanılan ve çatışan bu iki gücün, sonuçta ortak noktalarda -Güney'de bir Kürt devletinin kurulmamasında- birleştikleri görüldü. ABD'nin uyguladığı baskılar ve verdiği güvencelerle, bu yolda atılan adımlar bir nebze olsun değişime uğradı ve Türk tarafı "Türkiye'yi Kuzey Irak'tan dolayı Ortadoğululaştırmak en başta Kürtlerin zarar göreceği bir durumdur. Çünkü Ortadoğululaşan bir ülke iktidar ve hukuk kefiline dönüşen bir ülkedir. İktidar kefili Kürtler'in tercihi olamamalıdır." şeklindeki görüşlerini bildirdi. Bu tavır, Türkiye'nin artık bölgeye farklı gözlerle baktığının, bir anlamda artık PKK varlığına gerek olmadığının da ilk işaretleriydi.

Kendisinin Suriye Krizi sonrası Kuzey Irak'a gitmemesinin altında yatan gerçek neden, gitmesi halinde burada kullanılabileceğini iddia ettiği kimyasal silahlar değil, ancak sözkonu-

su yukardaki maddenin sonuçları itibariyle olabilirdi. Öcalan, PKK'nin Kuzey Irak'ta 'feodal gericilikle mücadele' adı altında oynadığı rolün gerçek yönünü ancak İmralı'da söyleme olanağı buldu. 'Esas Hakkındaki Mütalaa'ya 23 Haziran'da verdiği yazılı yanıtta "PKK ve Türkiye'nin' Kuzey Irak'ta ortaya çıkan 'oluşumdaki rolleri önemli ve inkar edilemez' diyecek kadar ileri gidebiliyordu. Burada birbirine çok aykırı duruşlarda bulunan iki gücün nasıl olup ta stratejik sonuçlarda birleştikleri esaslı bir araştırma konusu olmaktadır. Ama buna rağmen Öcalan, daha da ileri giderek, 25 Haziran'da yapılan son duruşmada Kuzey Irak'ta kurulan Kürt devletine sessiz kalınmasını da eleştirebiliyordu...

PKK, Güney'e yerleştiğinden beri, Öcalan'ın 'Güney'deki emperyalist komploya karşı devrimci kurtuluş savaşı' şeklinde belirlediği bir stratejiyle soruna yaklaşıyordu: "Nasıl ki Kuzey cephesi geliştiyse, bu Güney cephesinin oluşumuna yol açtıysa; aynı şey Güney cephesi içinde geçerlidir. Dolayısıyla mevcut savaşı biz, bir zorlama olarak değil, Güney'de geliştirilen bu savaşı kendi taktiklerimizin bir gelişmesi biçiminde değerlendiriyoruz. Savaşı buraya taşımakla çok ileri bir mevziye kavuşmuş bulunuyoruz. Bu mevziyi eğer bundan sonra bütün yönleriyle işlerliğe kavuşturursak, düşman daha fazla batağa çekilmiş olur. Ve düşmanın Güney'de kalması, daha şimdiden Kuzey'in işini kolaylaştırmıştır. Onu daha da fazla batağa çekelim, daha fazla içeriye de çekelim; unutmayalım ki her geçen gün oldukça aleyhlerine olacaktır. Onun için buna 'sınırlı harekat' diyorlar. Biz bunu 'sınırlı' değil, 'sınırsız' bir harekata dönüştürmeliyiz, bunlar için. Ve onu Güney'den bir daha çıkamayacak bir duruma sokmalıyız. Kaldı ki hain güçlerin de bu ihanetlerini Güney'de bir daha adım atamayacak duruma getirmeliyiz." (*Berxwedan, özel sayı, Ekim* 1992)

1992 yılında açıkça söylenen bu sözler, PKK'nin Güney'e yerleşme stratejisinin ana temasıdır. 1984'lü yıllarda bu tür raporların, şimdiki Başkanlık Konseyi üyesi Duran Kalkan ve Öcalan arasındaki yazışmalarda geçtiği biliniyor. KDP, PKK'nin Güney'e ilişkin bu yönlü bir politikası olduğunu 1985 yılında, Duran Kalkan'a ait raporların ele geçirilmesiyle öğreniyor. Bizim dikkat çekeceğimiz nokta ise; Öcalan'ın değişime başladığını ve PKK'yi değiştirmeye başladığını iddia ettiği 90'lı yıllardan sonra bile bu stratejiyi değiştirmemekte bu güne kadar gösterdiği kararlılıktır. 'Türk devletini Güney'e çekerek' ne kazanacaklardır? Kazanç, devrik cümlenin arasında gizlidir ve bu cümlenin düzeltilmesiyle kolaylıkla bulunabilecektir: 'Türk ordusunu buraya daha fazla çekerek, Güney'deki hain güçleri bir daha adım atamayacak duruma getirelim.' Peki, PKK'nin bundan beklediği fayda ne olabilir? Kuzeyli bir güç olarak, Güney'de iktidar olabileceğini sanıyorsa, dünyanın bugünkü şartlarında büyük bir yanılgı içinde olduğu da söylenmelidir. Sıradan bir PKK'li buna inandırılsa da, Öcalan gibi 'reel' politikacının kendi söylediğine bile inanması oldukça zordur. O halde amaç, burada ne PKK'nin iktidar olması, ne de Türkiye'nin -birçok kez iddia edildiği gibi- Musul ve Kerkük'ü sınırlarına dahil etmesidir. Amaç tek hedeflidir: Bölgedeki politik güçlerin ve yapıların destabilize edilmesi, ekonomik ve toplumsal alt yapısı kurulmuş siyasi bir oluşumun kurulmasına engel olunması!..

PKK IV. Kongresi'nde alınan kararlardan birinin bu bölgeyle ilgili olması ve bu karara Öcalan'ın gösterdiği tepki başlıbaşına bir öneme sahiptir. Körfez Krizi'nin yarattığı boşluktan faydalanarak PKK'nin oradaki politik güçlerle beraber ya da bu olmazsa, oradaki güçlere destek vererek iktidar kurmalarına yardımcı olunması bu kongrede karar altına alınmıştır. Ne var ki Öcalan, bu kararları tanımadığı gibi, öteden beri yü-

rüttüğü politikalara uygun olarak Saddam yanlısı tavır takındı ve PKK güçlerinin Saddam ordularına karşı savaşmasını engelledi.

Güney Kürdistan'da yoğunlaşan gerilla kadrosu ve birçok üst düzey PKK yöneticisi ise bu bölgeleri ideolojik temelde idealize ederek kendi varlık alanları olarak görmektedir. Onların bakışı politik değildir. Bir ideal olarak bu topraklar da Kürdistan'ın bir parçası gibi görülmekte ancak oradaki PKK politikasının uygulanış tarzının herhangi bir 'Kürt çözümü' için değil, çözümsüzlük olduğunu göremiyorlardı. Öte yandan hiçbir uluslararası yasanın, ne de devletler hukukunun bir grubun, bir başka devletin topraklarında bulunarak sınır ihlalleri yaratmasına göz yummayacağı tartışma düzeyinde bile ele alınmıyordu. Bu uygulamanın doğuracağı sonuçlar üzerinde PKK MK'sinin kendi arasında tartıştığı şüphelidir. Şüphelidir diyoruz, çünkü; en son döneme kadar parti içinde kalan, ancak İmralı sürecine ters düşerek PKK'den ayrılan üst düzey kadroların hiçbirisi Güney Kürdistan sorununa bu tarzda bakmadıklarını şimdi söyleyebilmektedirler. (Bildirge Kürdistan Ulusal Demokratik İnisyatifi, s. 10) Oysa 'önderliğin' bu gölgedeki duruş tarzı bütünüyle devlet stratejisine bağlı olarak bir anlam taşımaktadır.

Güney Kürtlerine ilişkin politikanın somut sonuçlarını ancak İmralı'da açıklama imkanı buldu. Aşağıda okuyacağınız satırları Suriye'de iken söyleyecek cesarette değildir. PKK Merkez Komitesi'nin de bu görüşlerin sonuçları üzerinde düşündüğünü sanmıyoruz. *"İçte ve dışta PKK'nin askeri savaş olanakları çözümle birlikte Türkiye'nin hizmetine girecektir. Özellikle ilerde başta Kuzey Irak'taki Kürt oluşumu olmak üzere tüm askeri mevzilenmelerin ve altta çeşitli güç odaklarının kendi politikalarını nasıl Kürt Sorunu adı altında iki yüzyıldır dayatmışlarsa da bunu daha da tırmandırarak dayatma*

bir Bosna, Kosova, Lübananlaşma, Iraklaşma düzeyine vardırma tehlikesi ortadan kalkacaktır. Kürtlerin Demokratik Cumhuriyetle bütünleşmesi geliştikçe bu askeri anlamda karşı tehditten stratejik bir güç kaynağına dönüşecektir. Çözüm bu büyük fırsatı sunuyor. Geleceğe en büyük yatırım oluyor. Karşılığında verilen, artık dünyanın her tarafında verilen ve verilmesi kaçınılmaz olan, doğal demokratik ve kültürel haklardır." (*Öcalan'ın, Esas Hakkındaki Mütalaa'ya cevabı.*) Öcalan, nihayet satır aralarında ifade etse de Irak devleti bünyesinde bir Kürt oluşumuna da karşı çıkmakla kalmamakta bu bölgedeki PKK varlığını Türk devlet stratejisinin kullanılacak elemanları arasına sokmaktadır.

Musul-Kerkük sorununun Türkiye gündemini uzun yıllar meşgül etmesinin temel nedenlerine bakuğımızda, yukarda bizzat Öcalan tarafından sergilenen stratejinin, Türkiye'nin bölgeye yapacağı olası bir müdahalesinin mantıksal zeminini hazırladığı strateji uzmanları için bir bilmece değildir. Musul ve Kerkük üzerine üretilen teoriler tartışma gündeminde yerini korumaktadır. Bu teoriler özü itibariyle 'komplo teoriler' olsalar da, yaptırımları ve sonuçları itibariyle ele alınmasının daha doğru olduğu görüşündeyim. Türkiye'nin bu toprakları kendi sınırlarına dahil etmesi Ortadoğu denkleminde imkansız bir olaydı. Ve bu teori ancak bölgede İsrail'in de karışacağı genel bir savaşın sonucunda ihtimal dahilinde olabilirdi. Ne var ki, bugünkü denklemler açısından bu teori, Türkiye'nin bölgede Irak devlet yapısından kopmuş bir Kürt devlet oluşumuna karşı göstereceği askeri müdahalelerin alt yapısını oluşturması bakımından dikkate değerdir. Jeopolitik yapılar incelendiğinde bunun daha doğru olduğu görülecektir. Ne ABD, ne AB, ne İran ve ne de Arap ülkelerinin, Irak'tan kopartılmış bir toprak parçasının Misak-ı Milli'ye dahil edilmesine göz yumaları beklenemezdi. Jeopolitik şartlar elverdiğinde bölgede kuru-

lacak bir Kürt devletini kabullenme şansları, Türkiye'nin yaratacağı bir 'irredentizm' tartışmasından daha reeldir.[1]

Bu hesaplarla paralellik gösteren diğer bir etmen ise Körfez savaşı sonunda Irak'ın üçe bölünebileceği konusunda gösterilen kaygılardı. Güney Irak'ta İran denetiminde bir Şii devleti ve Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti beklentisi sürekli Musul-Kerkük hesaplarıyla birlikte ele alınmıştır. Bu stratejiye en yakın kişinin Özal olduğu da kamuoyunca bilinen ayrıntılardan biriydi. Bütün hesaplar bu tez üzerine kurulmuşken, anti-emperyalizm adına yapılanların, zaten zor durumda olan Güney Kürtleri'nin durumunu karmaşıklaştırmaktan ve dış güçlerin müdahaleleriyle içinden çıkılmaz bir duruma getirmekten başka bir işe yaramadığı pratik olarak görüldü. Öcalan'ın söylediğinin tam tersine Türkiye, PKK'nin bu bölgedeki varlığını sınır ötesi operasyonların temel nedeni haline getirdi ve devletler hukukundan kaynaklanan haklarını koruduğunu hem Avrupa'ya, hem de BM çevrelerine kabul ettirdi. Sonuç olarak varılan nokta, ABD tarafından kontrol edilen bölgenin geleceği üzerinde Türkiye'nin de gözlemci güç olarak yerini sağlamlaştırması olmuştur.

PKK'nin bu bölgede uyguladığı stratejinin temelini özellikle KDP'ye karşı uyguladığı politikalarda görmek mümkündür. Feodal olarak küçümsediği bu güçleri politik olmayan bir dille, -eşeklikle- suçlamaya kadar ileri gidebilecekti. Oysaki bu güçler, bütün politik ve toplumsal handikaplarına rağmen, kendi toprakları üzerinde 'ulusal ölçüler içinde' savaş verdiklerini tüm dünyaya kanıtlamışlardır. Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi'nin Irak'a ilişkin kararları sadece insan haklarını değil, ulusal hakları da içeren kararlardır. Kritik dönemlerin politikaları bazı gerçekleri edilen sözlerden ayırdetmek için

(1) İrredentizm : aynı kökten ve dinden olan halkın bölünmez birliği.

temel kıstaslar olmaktadır: Körfez Krizi'nin en hassas olduğu sırada, Saddam'la ilişkiye geçen PKK'ye yüklenen görev, bulunduğu alanlara Güney Kürt örgütlerini sokmamak olmuştur. Türkiye-Irak sınırı boyunca yerleşen PKK güçlerine, Saddam tarafından önemli miktarda para ve silah yardımı yapılmıştır. İşin daha garip tarafı, Körfez Krizi sırasında yaşanan kitlesel ayaklanmalar sırasında Öcalan PKK güçlerine, Güney'deki "ayaklanmaların bastırılacağını, bu nedenle Saddam yönetimiyle olan ilişkinin bozulmaması için olaya müdahale edilip, Irak ordusuyla çatışmaya girilmemesi"ni emrediyordu. Büyük göç başlayıp Saddam orduları kitleleri önüne katıp katlettiğinde, PKK içindeki bazı unsurlar bu emirlerin karekterinden rahatsızlık duyup, Irak ordusuna karşı saldırıya geçmişlerdir.

Ülke topraklarında bir gün bile kalmayı göze alamayan, gerillanın başına dönmeyen ve Güney Kürdistan'da yapılan parti kongrelerininin bir tekine bile gitmeyen Öcalan, Güney'de özellikle KDP'ye karşı büyük saldırılarda bulundu. Oysa bu topraklarda yürütülen savaş toplumsal geriliğe karşın özverili bir geçmişe dayanmaktadır. Buradaki liderler, özellikle Barzaniler kendi topraklarını hiçbir zaman bırakmadılar. Ve bu bölge, devletleşmeye ve siyasallaşmaya en elverişli alanları oluşturuyordu. Buna karşın PKK, ulusal bir politika izleyip bu bölgeyi rahat bırakacağına, KDP'ye olanca gücüyle saldırdı. KDP ve YNK arasında sorunlar çıkartarak kendisi için çıkış yolları aradı, ya da bu bölgedeki kendi varlığını her şeyin üzerinde tutarak, pragmatik bir yol izledi. Ancak bu politikanın dış güçlere sağladığı imkan ve fırsatlar ise hiç hesaba katılmadı ya da katılmak istenmedi... Ancak bu destabilizasyon hareketi ABD'nin gözünden kaçmadı. Öcalan'ın bu bölgede uyguladığı provokasyonlar sonucu bölgenin siyasi yapıları üzerinde 'kilit bir rol' oynadığı görüldü. O'na bu rolü veren, PKK'nin bu bölgede iktidar olacak bir güç olabilmelerinden

kaynaklanmıyordu. Uyguladıkları politika gereği, Kuzey Irak'a girmelerine neden oldukları yabancı güçlerin, yerel siyasi dengeler üzerinde kolaylıkla oynayabilmeleri ve istikrarı bozarak yarattıkları ortam, aranan hedefti.

PKK'nin Güney'e ilişkin son söylemi, orada da sınırların değişmeden, demokratik değişime ayak uydurulmasını içermektedir. Devlet, aynı kaygıları, benzer duygularla taşımakta ve PKK'nin silahlı güçlerini sınırların gerisine çekmesine rağmen, o bölgenin hassasiyeti üzerinde durmaya devam etmekteydi. Harp Akademileri Komutanlığı'nda '21. Yüzyıla Girerken Balkanlar,Kafkasya ve Ortadoğu Üçgeninde Nasıl bir Türkiye' isimli konferansta konuşan Demirel, Irak'ın parçalanmamasında Türkiye'nin hayati menfaatlerinin olduğunu yineliyordu. Bu sorunu karıştırmaya çalışan Batı'yı ise "Filistin sorunuyla 50 yıl uğraştınız, bu sorunla 100 yıl uğraşırsınız" diye çok rahat ve esprili bir edayla tehdit ediyordu. "Biz, Irak'tan çok Irak'ın parçalanmamasını, toprak bütünlüğünü savunuyoruz." (11 Mart 2000, gazeteler) Peki bu sözler bir gerçekliğin ve yıllarca uygulanan bir politikanın da ifadesi olmadı mı? Bölgedeki politika üzerine ABD ile olan kısmi çelişkisine rağmen, Türkiye ortaya koyduğu politikalarla gözetim hakkını elde etmedi mi?

Avrupa'ya kapısını dayamış, uluslararası sorumlulukları olan bir Türkiye'de sorunlar bu kadar ağırken, hangi politik gerçeklik Irak Kürtleri'nin de kendilerince belirlenen politikayı uygulamalarını öneri olarak ileri sürebilir!.. Irak'ta Kürtler, Bağdat rejiminin insafına nasıl terkedilebilirler? PKK'nin, kendisine ait, askeri-politik zorunluluklardan, savaşın karekterinden kaynaklanan 'barış' sürecini Türkiye şartlarında ileri sürmesi anlaşılır bir durum olabilir. Sınır olarak burada kalsalar söylecek fazla söz de kalmaz. Ne var ki politik söylemin yaptırım güçü PKK'yi aşıyor. Dolayısıyla bunlar PKK'nin söy-

lemleri olmaktan çıkıyor, devlet katında birilerinin, son örneğimizde olduğu gibi, yer yer Demirel'in söylemi olarak açığa çıkıyor. Demirel, Irak'a ilişkin politikayı daha net ve devrik olmayan cümlelerle açıklıyor. Ancak, cumhuriyet kurulduğu tarihten beri değişmez stratejik argümanları kullanarak bölge üzerinde etkinlik kurmaya çalışan Türkiye, globalleşen dünya sorunları içinde aynı argümalarla bir yere varamayacağını bilmeli, ona göre yeni stratejisini belirlemelidir. Değişen dünya dengeleri içinde, jeopolitik sorunlar da kendine has bir karekter almaktadır. Avrupa Birliği'ne adımını atmış bir ülke olarak Türkiye, Kuzey Irak'ta kurulacak bir Kürt devletinden zarardan çok fayda göreceğini bilmelidir. Bunun için tek şart, kendi sınırlarındaki Kürt sorununu gerçekten demokratik bir ruhla çözüme kavuşturmasıdır.

III. Bölüm

"Bir saç telini kaldırmak için fazla güç gerekmez, güneşle ayı görmek için ille de keskin gözlü olmak gerekmez. Gök gürültüsünü duymak için hassas kulaklar gerekmez."

Sun Tzu, Savaş Sanatı

KENDİMİZİ BİLMEMİZ İÇİN BAŞKALARINA HER ZAMAN İHTİYACIMIZ VARDIR !..

İmralı durışmalarıyla açılan süreç bir başka çelişkili durumu da ortaya çıkartıyordu: O güne dek PKK'nin verdiği silahlı mücadeleye karşı çıkanların bir bölümü bu kez 'PKK neden silahları' bıraktı diye eleştirilere başladılar. Bu tür eleştirilerin maddi temeli PKK'nin modern bir ulusal kurtuluş hareketi olup olmamasında yatsaydı, belki farklılığın bir anlamı olabilirdi. Ne var ki, savaşın ulaştığı boyut ve onun içinde yer alan gerillanın konumu artık "amacını aşan" bir noktada duruyordu. Ya da bu cümleyi, ele alınan strateji içinde değerlendirirsek 'amacını tamamlamış' ve artık cinayete dönüşen bir konuma büründüğü sonucu ortaya çıkar. İşte bu noktadan sonra savaşın durdurulmasına 'evet' demekle, açılan sürece 'evet' demek arasındaki farkı görmek gerekir. Tüm Türkiye insanının oturup, şu son 25 yılda, 12 Eylül darbesi öncesi ve sonrasından beri başına gelenleri sakin kafayla değerlendirmesi gerek-

mektedir. Bu da ancak tabulardan ve korkulardan arınmayla olur. Sadece PKK konusunda tarihsel unutkanlığı değil, 12 Eylül Darbesi'nin geliş biçimi açısından da toplumumuz bir unutkanlığa zorlanmaktadır. 12 Eylül Darbesi'nin olgunlaşması için yıllarca nasıl hazırlık yapıldığı, dökülen binlerce kanın üzerine 'masumane' bir darbenin lojistik ve psikolojik desteğinin nasıl hazırlandığı bütün yönleriyle açığa çıkmış tarihsel bir belge olmasına karşın, yasa dışı uygulamaları, devlet erkini elde tutarak, bilinçli bir şekilde topluma zoraki uygulayanlar hakkında, toplumsal bilinçte yeterli duyarlılık hâla görülmemektedir. Şili'de sosyalist iktidara karşı askeri darbe yapanların ellerinde somut ideolojik ve politik nedenler var olmasına karşın, yine de onlar yargı önünde hesap vermeye zorlanmaktadırlar. Oysa Türkiye'de, sorunun toplumsal acısı çok daha vahim sonuçlar ortaya koyarken, dokunulmazlık zırhı cunta üyeleri için geçerlidir. Avrupa'da zaman aşımına uğrayarak gereksizleşen Gladio tipi örgütler hakkındaki dosyalar raflardan indirilirken, Türkiye bu konudaki suskunluğunu daha da sürdüreceğe benzemektedir.

'Terör sorunu varken, Kürt sorunuyla ilgili başka şeyler konuşulmaz' cümlesi son 15 yılın politik diline hakim olmuş, kalıplaşmış bir cümle olarak tarihe de yazılacaktır. Hangi hükümet gelirse gelsin, soruna hep bu açıdan yaklaşmışlardır. Etik açıdan yaklaşınca Kürt sorunu, dolaysız bir insan hakları sorunuydu ve terör mantığıyla ele alınmasını gerektirmeyecek nedenlerle doluydu. Gerçekte; birçok devlet yöneticisi, bütün olumsuzluklara karşın, Türkiye'nin 'demokrasi yolunda yapması gereken çok şeylerin' olduğunu söylemekten de geri durmuyordu. Ne var ki bir paradoks olarak, sorunun bizzat tarafı olarak gösterilen örgüt tarafından halk terörize edildi!.. Hem ulusal, hemde uluslararası bazda konuşulması gereken alandan dışarı itildi. Tersi bir durumda, Kürt sorununun demokra-

si ve insan hakları sorunları içinde, gerçekten demokratik örgütler aracılığıyla konuşulması ve gündeme getirilmesi durumunda, etki ve tepkisinin çok daha siyasallaşma şansı her zaman vardı. Belki de devlet, böylesi bir tartışmanın önünün alınamayacağını hesapladığından sorunun terörize edilmesinin önünü açmış ve bu durumu kullanmıştır.

PKK, resmen çeşitli eller vasıtasıyla 'terörize edilerek' uluslararası kamuoyunun karşısına çıkartılmıştır. Sağ'ı ve sol'u yokedilen Kürt toplumu, kendi önderinin bile korkuya kapıldığı bir terör hareketiyle yanlızlaştırılarak, tarihteki en büyük haksızlıklardan birine uğratılmıştır. Öcalan'ın, ortaya çıkan kompozisyonu kabul etmesi için tam 15 yıl geçmesi gerekecekti. "Şimdiye kadar Türkiye başta olmak üzere insan hakları ve demokratik adımlar meselesinde şiddet, terör, baş sorun olarak gösterildi. Bunda PKK'nin sorumluluğu birinci planda vurgulanırken, tüm uluslararası alanda 'terörist' olarak değerlendirilme, dolaysıyla çözümsüzlük noktasında tutuldu." (1 Ağustos 1999 tarihli İmralı mektubu) Bu tesbit sadece iradi bir zorlama sonucu olmadı, somut olguların ortaya çıkardığı bir gerçeklikti. PKK, 15 yıl boyunca oynadığı rolü bu satırlar arasında görmelidir.

Peki, kendisini demokratik yollarla mücadeleye adamış, PKK dışı siyasal bir Kürt yapısı ne isteyebilirdi ? Avrupa Parlamentosu'nun, yıllardan beri insan hakları ve Kürt sorununa ilişkin Türkiye'ye karşı yaptığı girişimlerin birinci plandaki ilgili siyasal kuruluşları bu örgütler olmayacak mıydı? PKK'nin HEP, DEP ve HADEP süreçlerine ne kadar müdahale ettiği göz önüne alınırsa, yasal olan bu örgütlerin bile sırf bu müdahale nedeniyle, yine terörle birlikte ele alındığını rahatlıkla görebiliriz. Siyasal plandaki tüm bu olumsuzluklara karşın Avrupa'nın yasal olan bu kuruluşlara karşı gösterdiği ilgi dikkat çekiçidir. Avrupa bunu yaparken 'terör' bahanelerine

fazla kulak asmadı. Ama yaptırımlarında da fazla ileri gidemedi. Eğer bu kuruluşların PKK ile askeri eylem bağlamında - devlet bu partileri PKK'nin askerlik şubeleri olarak görmüştü- yakınlığı olmayan demokratik kuruluşlar olması halinde Avrupa Parlamentosu'nun en ılımlısından, en sertine kadar Kürt sorununa daha politik bir dille bakacakları da bir varsayım olmaktan çıkardı. İşte o zaman Kürt sorunu Türkiye'nin gerçek bir siyasal sorunu olarak ele alınmak durumunda olabilirdi. Bizim bu durumu daha iyi anlayabilmemiz için Öcalan'ın, gerek 28 Ağustos'ta ilan ettiği tek taraflı ateşkes maddelerine ve gerekse Roma'ya geldikten sonra açıkladığı barış tekliflerine karşı gösterilen ilgiye bakmamız yeterlidir. Bu ilginin daha ileriye gidememesinin tek nedeni, PKK'nin insan hakları kuruluşlarınca terör eylemleriyle suçlanmasıdır. Öyleyse PKK'nin terörist eylemlerle suçlanmasına sadece Türk devletinin alışılagelmiş bir propogandası olarak bakmak bir o kadar yanıltıcı olacaktır.

İşte böylesi bir psikolojik ortamda öne sürdüğü barış şartları daha da dikkat çekmektedir : Roma sürecinde yapılan barış önerilerinde açıklanan maddeler içinde yer alan 'otonomi' sözü dışında kalan maddelere kimler karşı çıkabilirdi? Eğer PKK'nin, demokratik planda stratejik bir değişim içinde olduğu doğru ise ve bu değişim bir barış sürecine uygulanıyorsa, kendi 'sol'una ve 'sağ'ına eski 'dil'den saldırmaya nasıl devam edebiliyordu? Demokratik planda bunun inandırıcılığı neredeydi? Ve PKK, muhatap olarak nerede duruyordu! Oysa siyasallaşmış istemlerin, yukarda sıraladığımız toplumsallaşmış demokratik bir Kürt hareketi tarafından yapılması durumunda, karşımıza bambaşka etki alanlarının çıkması mümkün görünmekteydi. O zaman, Türkiye'nin kafasını teröre endekslemiş yöneticileri ne duruma düşerdi!.. Ve daha da önemlisi işte o zaman PKK, bu yeni duruma göre kendi politikasına yön

verebilir ve bir taraf olarak tavrını belirleyebilirdi. Bunun için PKK'nin kendi yapısını ve yerini belirleyebilmesi için başka güçlerin varlığına ihtiyaç duyacağı görülecekti. Alternatifsizlik içinde tek muhatap olarak kendilerinin olacağını sananlar, büyük bir yanılgı içinde olduklarını muhatapsız kaldıklarında gördüler. Ama PKK yöneticileri, demokratik oluşumlara devletten daha sert tavırlarla karşı çıktıkları için, böylesi bir süreçte yapılabilecek en liberal öneriler, yine onlara kalıyordu. PKK, hem sosyalist, hem sosyal demokrat, hem milliyetçi ve hem de liberal idi. Herşeyi oynayınca, kendisinin hangi siyasal görüşün duruşuna göre, ne olduğunu bilemez duruma geldi. Değişen dünya dengelerinde modern bir ulusal hareketin nasıl olması gerektiği yeterince sorgulanamadığından, eski yapılanmalar içinde yeni döneme uygun politikalar da yapılamaz oldu. Böylece Kürt toplumsal dinamiği olması gerektiği yerden çok gerilere savruldu.

Ulus ve sınıf ayrımının kapsamı o kadar dar sınırlar içinde ele alınıyordu ki Öcalan'ın Türkiye'ye getirilmesinin ardından, PKK ile şu veya bu şekilde işbirliği yapanlar, ona destek verenler etraflarında kendilerini saran ağır çelişkilerin etkisiyle, bazı soruları kendilerine sormaya başladılar: MED TV'de program yapımcısı Günay Aslan "Ben burjuvamla bu devrimi yapmak istiyorum" diyebilmekte ancak gelişmelere tersten baktığı için de gazete köşesinde, PKK dışı çevreleri kastederek "PKK devreden çıksa da, devlet bizi muhatap alsa diye yıllardır boş hayaller kurmuş olan Kürtlere de avuçlarını yalamak kalıyor!" diyebiliyordu. (Özgür Politika 5 Mart 1999) Bu tesbitteki trajik eksiklik, Türkiye'de derin devletin geliştirdiği strateji içinde -PKK dahil- hiç bir demokratik kuruluşun Kürt sorununda muhatap olarak alınmayacağını görememesinden gelmektedir. PKK'nin Kürt sorununa 'Terör stratejisiyle' bağlanmasının ardından, Avrupa tarafından kabul edilebilir, geli-

şebilecek olan demokratik bir siyasallaşmanın önünün de bizzat devlet tarafından kesildiği bu stratejinin bir parçası olarak görülememekte, anlaşılamamaktadır. Yani bütün köşeler devlet tarafından doldurulmuş durumdadır. Şu veya bu Kürt örgütünün hangi sıfatla olursa olsun muhatap olarak masaya oturtulmasını beklemek kadar hayalci bir görüş olamaz. Kürt sorunu bağlamında devlet, karşısında hiçbir siyasal yapıyı görmek istememekte veya bu muhatabı kendisi belirlemek istemektedir. Aynen 'terör ve PKK' bağlamında olduğu gibi sorunun muhatabının adını kendisi koymaktadır. İşte bu nedenledir ki Türkiye'nin bütünlüğüne kesinlikle bağımlı olan en ılımlı Kürt siyasal hareketlerine bile göz açtırılmamıştır. Öyle ki bu kesim hem devlet, hem de PKK arasında sıkışıp kalarak iş yapamaz durumda bırakılmıştır. Bunun nedenlerin arkasında bambaşka sosyo-politik kaygılar vardır.

Aynı gazetenin bir başka sayfasında ise Kürt PEN Başkanı Haydar Işık, Kürt kurumlarındaki politik işlevsizliği görerek "bugüne kadar içi doldurulmamış kurumların yeniden düzenlenmesi gerektiğini" ve "bugüne kadar yapılan yanlışlıklardan ders çıkararak Avrupa, özelde ise Almanya politikasına etki yapacak oluşumlar yaratmak zorundayız. Öcalan'ın en kararlı düşmanı Almanya'dır : Öcalan'ı yargılamaktan vazgeçmesi ve başta verdiği sözlerden sürekli geri adım atması, Kürtleri kaderiyle yaşasınlar diyerek bıçağa sürmesi bugünkü sözde sol hükümetin marifetidir." derken son eylemlerle eski PKK'yi on kat aşan yeni oluşumlara demokratik bir muhteva verilmesinin zorunluluğunu açıklamaktadır. Burada bir noktaya parmak basmakta yarar var sanıyorum: Yıllarca Avrupa'da 'Demokratik kuruluşlar' olarak sunulan bu 'kurumların', kendi gerçeklikleriyle ne kadar ayrı yerlerde durduklarını bu satırlardan başkası anlatamazdı. Eğer kurumlar kendi sosyal temellerine uygun demokratik işlerlik içinde bulunmazlarsa,

kendilerine ait bekledikleri muhatapları da bulamayacaklardır. Dünya Kürtler tarafından yeniden keşfedilmiyordu ki bu sorunlar da muğlak kalsın!.. 'Neden daha önce bunların söylenmediği' sorulabilir. Yanıt olarak geriye dönüp, henüz daha canlı hatıralarda külleri bile soğumayan ve mezarları belirsiz, yüzlerce isimsiz PKK'liye bakmaları yeterlidir... Unutulmuşluk bizim gibi toplumlarda yaygın bir alışkanlıktır. Belgelenmeyince unutulup gidilir... Ve doğrular orta yerde kalır. Öyle sanırız; canlı hatıralar kayda geçinceye, tarihçinin eli değinceye kadar öyle sanırız.

Siyasal bir örgüt olarak PKK'nin de kendi siyasal çizgisine uygun toplumsal örgütlenmeler yaratması son derece anlaşılır bir olaydır. Bu noktada H. Işık ve G. Aslan uygun şeyler söyleseler de, içinde bulundukları eylem tarzı bu söyleme uygun değildi. Özellikle yüzbinlere varan Kürt kitlesiyle Avrupa hiç bir ulusal kurtuluş mücadelesine nasip olmamış olanaklar sunmaktaydı. Demokratik zemindeki örgütlenmelerin bu tür oluşumları kendi ruhuna uygun kullanabilecekleri somut politikalarda bir gerçeklik olarak ele alınsaydı PKK, kendi duruşunu buna göre yorumlayabiir, konumlandırabilirdi.

Öcalan yakalandıktan sonra Avrupa'da yapılan gösteriler gerçekten ilginç bir bileşim gösteriyordu. Kürt PEN Klübü Başkanı Haydar IŞIK'ın tesbit ettiği gibi, PKK en az on kat daha büyümüş görünüyordu. Bu gelişmede Öcalan'ın yakalanış sahnelerinin televizyon ekranlarında gösterilmesinin Kürtler'in kalplerinde ne kadar infial yarattığını görmek olasıdır. O güne kadar MED TV'ye çıkmayan Kürt şahsiyetleri tek tek görünmeye başladılar. Hatta, ülkede daha düne kadar PKK lideri tarafından fazla demokratik(!) bulunduğu için tehdit edilen Ahmet Zeki Okçuoğlu, Öcalan'ın gönüllü avukatlığını üstleniyordu. Oysa daha hiç değil, Öcalan yakalanmadan bir hafta önce, 8 Şubat 1999 tarihli Özgür Politika gazetesinde 'Es-

kimiş Siyasetçi ve Aydın Tavrı' başlığıyla Rahmi Batur tarafından yayımlanan bir yazıda A. Zeki Okçuoğlu, İbrahim Güçlü ve Yaşar Karadoğan'ın siyasal kişilikleri aleyhinde ver yansın ediliyordu.

Yukarda ismini verdiğimiz üç kişiye yönelik eleştirilerde bulunan Rahmi Batur adlı yazar, Özgür Politika gazetesinde ilginç bir soru sorarak, PKK-Derin Devlet ilişkisini ait tartışmalara kendisine has düz bir üslüpla yadsımaya çalışıyordu: "Bu hareketin devlete sadece ekonomik maliyeti yılda on milyar dolardır. İnsan hiç mi düşünmez; bu hareketten önce devleti bu kadar uğraştıran, maddi kayıplara, siyasi çıkmazlara sokan ne vardı da devlet başına bu 'belayı' sardı?" soru kendi içinde 'immanent' olarak uygundu ama objesiyle uygunsuzluk taşıyordu; Çünkü Türkiye'de bir karış toprağın hiçbir maliyetinin hesaplanmayacağını bilmiyordu bu yazar. Herşeyi para ile ölçerseniz bazı değerleri çöpe atmak en ucuz kurtuluş yolu olabilir. Oysa Türkiye, bu konuda dünyada en hassas kamuoyuna sahip olan ülkelerden biridir. Türkiye belki bu savaşta çok para kaybetti; ama yapılan ve izlenen stratejiyle, Misak-ı Milli sınırlarını bir daha tartışmasız biçimde sisteme ve coğrafyaya entegre etti. İşte bunun, parayla ölçülecek hiçbir bedeli yoktu... 75 yıldır kafalarda bir soru işareti olarak duran Kürt sorununun geleceği, nihayet sistem içinde çözülecek bir seviyede ele geçirildi. Bunun kadar önemli olan diğer bir konu da, dinamikleşen ve uluslararası sorunlarda görev alan bir ordunun yaratılmasında PKK'nin sergilediği savaş taktiklerinin bu alanda ordu için açık bir manevra sahası yaratmasıydı. Bir gazeteci gözlemiyle bu süreç şöyle özetlenebilirdi: "Baharda bile insanın ciğerlerini donduran vahşi doğada 15 yıl mücadele eden Türk Silahlı Kuvvetleri'ni hiç istemeden, çelik keskinliğine, ve kedi çevikliğine ulaştıran Abdullah Öcalan, şimdi bu çeliğin ürkütücü parıltısına boyun eğecekti." İlker SARIER,

126 günlük amansız takip. 1 Haziran 99, Sabah.) Ve Öcalan yaptıklarıyla haklı olarak övünerek, savunmasında bu konuya oldukça duyarlı yaklaşmaktadır "Bu savunmamla daha da açıklığa kavuşturulduğuna inandığım ülke bütünlüğü ve devletin bağımsız varlığıdır. Bunun özünün demokrasinin oturtulmasıdır. Bu anlamda tarihi bir hizmetin gereklerini yerine getirdiğime inanıyorum."

NEDEN AVRUPA

Öcalan, Avrupa'ya gelmesinin ana nedenini PKK'yi, kontrol altında şiddetten uzaklaştırmak, yeniden yapılandırmak olarak açıklıyor. Avrupa'da kalabildiği sürece kalarak buradan, Türk kamuoyuna değişim imajı vermeyi ve savaşın psikolojik sonuçları üzerinde daha hassas durmayı hesap ediyordu. Savaşın durdurulması, akan kanın durdurulmasıydı. Demokrasi tartışmalarının böylesi bir ortamda yapılması kamuoyunda çok daha etkili olacaktı. Liderliğini göstermiş biri olarak elde ettiği bu değişim imajıyla ilerde Türkiye'ye uluslararası bir heyetle dönmeyi bile düşünüyordu. Çeşitli konuşmalarında yaptığı açıklamalar bu yöndeydi.

Avrupa'nın bu senaryoya yeşil ışık yakmayacağını belli ettiği günlerde MED TV'de yayınlanan 'PKK - Devlet' görüşmelerinin amacı, Avrupa'yı bu görüşmelerin etkisi altına alarak bir çıkış yolu bulmak içindi. Gerçekten uzlaşıcı olan, silahsızlanmaya doğru giden bir Öcalan'a, Avrupa, gelenekleri-

ne sahip çıkarak yardımcı olabilirdi. PKK'nin geçmişte bu ülkelerde bıraktığı imaj ise hesap edilmeyen önemli ayrıntı olmaktaydı. Yerleşen imajı silmek, Kürt sorununa en yakın kurumlarda bile pek mümkün görünmüyordu. Onlar da 'Kürt sorunu' diyor, ama terörü de hemen bu sorunun yanıbaşına koyuyorlardı.

Yine de; Avrupa'da yapamadığını, İmralı'da yapma başarısını gösterdi. Buradaki eksiklik, kamuoyunun sorunun konuş tarzını ters anlamasıydı: Ezici bir çoğunluk, Öcalan tutuklandığı için, ölüm korkusu içinde olduğu için bu değişimleri gündeme getirdiğini sandı. Bir çok basın kuruluşu da bu tezi işledi. Oysa Öcalan serbest olsaydı, belki de yapacaklarını daha etkin tarzda uygulama fırsatı bulacaktı.

Öcalan Avrupa'da kalmak konusunda neden ısrar etti; Şimdi de bu ısrarın fiyaskoyla sonuçlanmasının nedenlerine bir göz atalım

1- Yıllarca Avrupa'nın değişik ülkelerinde gerçekleştirilen terör eylemleri dikkate almdığında bunun pek isabetli karar olduğu söylenemez. Sadece kendinden ayrılanlara karşı değil, karşı düşüncede olan başka Kürt-Türk siyasi hareketlerinin kadrolarına karşı giriştiği saldırı ve adam öldürme eylemleri İsveç'te başladı Almanya, Danimarka, İsviçre ve Fransa'da aralıklarla yıllarca devam etti. Bunların büyük kısmı tozlu mahkeme dosyaları arasında kaybolsa da, Avrupa demokratik kamuoyu bu eylemleri bir örgütün kriminal dosyaları olarak hafızasında sakladı.

2- 15 yıllık savaş süresince Kürt sorunu, Avrupa'da hiçbir zaman birinci derecede siyasal öneme sahip bir sorun olarak gündeme gelmedi. Avrupa için Kürt sorunu, siyasal bir sorun olmaktan çok bir güvenlik sorunu oldu. PKK, ortaya koyduğu eylemlerle, siyasal istemleri arasındaki çelişkinin böyle bir sonuç doğuracağını hiçbir zaman anlayamadı. Avrupa Parlamen-

tosu'nda Kürt sorunuyla ilgili alınan kararlar, genel olarak Türkiye'deki insan hakları sorunları içinde alınan kararlarla birlikte değerlendirildi Kürt sorununun tek başına, başlı başına bir sorun olarak Türkiye'ye dayatıldığı hiçbir zaman görülmedi. Yunanistan'ın bilinen ilkesiz ve çıkarcı tutumundan ötürü söylem düzeyinde bazı davranışlar olmuşsa da, bu durum diğer ülkeler tarafından Türkiye lehine dengelenmiştir.

3- Diğer taraftan, 800 binden fazla Kürt nüfusuyla birlikte 3 milyona yaklaşan bir Türkiyeli nüfüsun güvenlik sorunu Avrupa devletleri için birinci derecede öneme sahipti. Hiçbir Avrupa ülkesi, politize edilerek birbirine düşman hale getirilmiş ve hergün hareket halinde olan bu kadar büyük bir kitleyi denetleyecek mekanizmaya sahip değildi. Ayrıca buna zorunlu da değildi. Bir iç savaş hali gösteren bu durum, Öcalan'ın Avrupa'da bulunması nedeniyle çok kolay şekilde provokasyonlara açık bulunabilmekteydi. Üstelik, MİT'in, PKK eylemlerinin benzerlerini, provokatif eylemlerde uzun yıllardır uyguladıkları, Batılı gizli servis dosyalarında bulunuyordu.

PKK'nin Avrupa'da yarattığı iç güvenlik sorununun, Kürt sorununun ulusal karekterini kat be kat aştığı bu pratik içinde ortaya çıktı. Avrupa ve özellikle Almanya için Kürt sorunu öncelikle kendi iç güvenlik sorunu olarak ele alındı. Bu ülkede PKK eylemleri sürerken, Alman İç İstihbaratı, benzer tarzda, 'düşük yoğunluklu savaş' konsepti içinde eylemler yapan onlarca MİT elemanını Türkiye'ye teslim ediyordu. Peki, her iki eylem tarzı arasındaki farkı kim, nasıl anlatacak, nasıl sorgulayacak? PKK eylemlerinin MİT tarafından daha da provoke edilmesine karşı örgüt olarak önlemler mi alınıyordu, yoksa bu eylemleri Alman devletine karşı bir koz olarak mı kullanıyordu? 1995; 1996 ve 1997 yıllarında Alman devleti adına Öcalan'la görüşme yapanlar, sorunun politik boyutundan çok provokasyon ve terör olaylarıyla ilgili birimler olan Anayasa-

yı Koruma Örgütü ve iç güvenlik örgütü sorumluları olmuştur. 1997 yılındaki Senatör Heinrich Lummer-Öcalan görüşmesi Türk kamuoyunda en çok tepki çeken olaylardan biri olmuştu. Görüşmelerde Kürt sorununun ulusal boyutunun dikkate alındığını kimse sanmasın. Bu nokta en önemsiz bir seviyede seyrediyordu. Türk ve Kürt çatışmasının eşiğinde bulunan Almanya, kendisini Kürt sorununa bu tarzda elbette bulaştıramazdı. Bunun önü, zaten provakatif eylemlerle kesilmişti. İşte bu şartlarda Avrupa'da istediği ilgiyi bulamayan Öcalan, kolay yolu seçerek Batı'yı suçladı. İmralı sürecine hiç bir devletin arabulucu rolü oynamasına fırsat verilmeden, böyle girildi. Filistin sorununun tersine, uluslararası alanda dallanıp budaklanmadan, 'iç sorun' haline getirilen, tamamen bir 'Türk Sorunu' haline getirilen bu problemden en çok faydalanan yine devlet olmuştur. Ancak, onların da bu sorunu çarpıştıra çarpıştıra, tansiyonu düşürüp tüm toplumca kabul edilebilir bir seviyeye indirdikten sonra, son noktayı koyacakları görülmektedir. Böylece, hem PKK üzerindeki etkileri devam edecek, hem de toplum, geniş katmanlarıyla ortak bir noktaya doğru yönlendirilecektir.

4- Yukardaki yaklaşımlar gözüne alındığında Öcalan'ın Avrupa'ya çıkış yapması hata olarak görülebilir. Bunu görülemeyen bir hata olarak kabul etsek bile, Roma süreci bu yolun tamamen kapandığını kanıtladı. Almanya'nın tutukluluk kararını kaldırmasından sonra hiçbir Avrupa ülkesinin onu kabul etmeyeceği de görüldü. Oysa PKK yönetimi taktiğini daha çok, en kötü şartlarda bile Almanya'nın Öcalan hakkındaki tutuklama kararını uygulayarak O'nun Avrupa'da kalmasını sağlayacağı tezi üzerine kurdu. Ancak Avrupa'ya gelişin gerçek nedenleri üzerinde yapılacak tartışmalardan hep özenle uzak durulduğu. Henüz daha Suriye'de iken 'Derin Devlet' tarafından kendisine sunulan 'siyasallaşma' sürecine ilişkin telkinlere

kimler ne şekilde katkı yapmışlardı... Suriye'de kalarak bilinen nedenlerle siyasallaşılamayacağına göre Avrupa denemesi gereken zorunlu bir çıkış yolu oluyordu.

5- Kürt sorununa birinci derecede bulaşan ülkelerin politik sicilleri kendi iç sorunlarında da temiz değildi. Ulus sorununun kriminalize edilmesinde ve aşırılıklara sevkedilerek uzlaşma noktalarından kopartılmalarında gösterdikleri beceriyle, Kürt sorununu içinden çıkılmaz bir hale getirmişlerdir. Yıllarca bu ilişkiler içinde olan Öcalan'ın, bunu yeni keşfetmesi ne kadar doğrudur! PKK IV. Kongresi'nde PKK-İran, PKK-Suriye ilişkilerinin soruşturma altına alınması kararı, bu tür ilişkilerin tehlike belirtilerini gösteren bir işaretti. IV. Kongre kararları onun tarafından yok edildi. Ne Suriye, ne de Yunanistan Kürt sorununa çağdaş, insan hakları sorunları çerçevesinden bakmadılar. Zaten bu ülkelerin içinde bulundukları durum da buna elvermiyordu. Suriye terörü destekleyen ülkeler listesinde baş rolleri oynuyordu. Yunanistan ise ilkel bir Türk düşmanlığıyla Kürt kartını oynamaya çalışıyordu. Her iki ülkenin PKK ile olan ilişkisi, Kürt ulus hareketinin demokratik ruhuna aykırı ilişkilerdi. Ve ulus hareketinin bu yönü baltalandı.

6- ABD ile birlikte hareket eden İngiltere dışında, Kürt sorununda başlıbaşına tavır belirleyen hiçbir Avrupa ülkesi yoktur. Almanya kendi iç güvenliği nedeniyle Kürt sorununu herzaman insan hakları çerçevesinde ele aldı. Bu da söylenebilecek en son sözdü! Fransa ise, Kürt sorununun en zayıf halkasının yaşandığı Irak'ta bile Saddam rejimi yanlısı tavır içindedir. İtalya, tek başına bu yükü kaldıracak güçte değildi.

7- Avrupa'da hiçbir güvence sözkonusu değilken Öcalan, örgütünün güvencesi yerine, kendisini yine gizli servislerin şaibeli güvenliğine terketmişti. Bu yolu bilerek seçtiğini gösteren işaretler oldukça çoktur. Çünkü O'nun için gerçek devlet politikası gizli servisler aracılığıyla yapılıyordu. Kendisine

gösterilen bu ilgiden memnundu.

8- Bu durumda Öcalan'ın yapacağı iki şey kalmaktaydı.

a) Fırsat varken illegaliteye inmek.

b) Gerillanın başına geçmek.

Bu seçeneklerden hiçbiri, Öcalan'ın yol güzergahında bulunmuyordu.

Döneme göre ilişiki kurmasını iyi bilen Öcalan, Roma'ya geldikten sonra yoğun bir ziyaretçi akınına uğradı. Eskiden PKK ile sorunları olanlar bile onunla görüşmek için sıraya girdiler. Bu ziyaretler sırasında Öcalan'la görüşmeler banda kaydedildi. Bunların bir kısmı 3 Ocak 1999'da MED TV ekranlarına geldi. Öcalan, gazeteci Mahmut Baksi'nin sorularını yanıtlıyor... Avrupa sıkıştırıyor ve iltica hakkı sorunu gittikçe karmaşık bir hal alıyor. Değişik yorumlar yapıyor. Ama o güne kadar kendisine sorulmamış bir soru karşısında ciddileşiyor. M. Baksi soruyor: " Avrupa'nın bu durumu karşısında.... Başına 600 bin, 800 bin ton bomba düşseydi de gelmeseydim diye hiç düşündünüz mü?" Sorunun nereye varacağını çok iyi bilen Öcalan, Baksi'nin daha fazla uzatmasına meydan vermeden "Dinle, dinle" diye farklı bir ton ve jestle bu soruya ilginç bir yanıt verir: "Gerçekte biz o sahayı yeterince kullanmıştık. Dört, beş yıldır o sahadan zaten çıkmak istiyorduk. Bu olay bize vesile oldu. Kürdistan'a gidemezdim. Eğer gitseydim bulunduğum yer bütün alanlarıyla, sivilleriyle birlikte kimyasal silahlarla bombalanarak yok edilecekti." Bu anlatım tarzını, esas hakkındaki mütalaaya ilişkin verdiği yanıtta daha da detaylandırarak devam ettirmektedir: "Düşman beni gerillaya çekmek istedi. Gelebilirdim ama, utanmadan her türlü kimyasal silahları ve aldığı o sözümona korkunç tekniği kusturacaktı. Geri kalan gerilla da benimle birlikte imha olacaktı. Bazıları diyor; 'Neden gelmedi?' Sırf o gerillayı korumak için gel-

medim. Yoksa benim otuz yıllık rüyam bir dağ parçasında yaşamı örgütlemektir, savaşı örgütlemektir. Bunun kadar istediğim başka birşey yok. Bu şansı binlerce kişiye verdik. Ama adamların anlamadığı nokta bu." Öcalan kararını çoktan vermişti: Bu alana gitmeyecekti... Yaptığı açıklamanın sadece somut bir tarihi döneme ait belirleme olması durumunda fazla bir yorum yapma hakkı da olmayabilirdi. Öcalan gerçekliğinde ise bu sorun tam bir handıkaptı. Çünkü ülkeye gitmeme kararı sadece o günkü şartlara özgü değildi. 1990'lı yıllarda Güney cephesinde pratik alanda bir çok olumsuzluklar olur, merkezin müdahaleleri beklenirken, Öcalan bu bölgeye gitmemesinin nedenini, şaşırtıcı bir tarzda bugünkü cümlelere benzeyen ifadelerle açıklıyordu: "Benim ülkeye gidişim provokasyon olur. Çünkü düşman bana ulaşmak için bütün gücünü üstümüze yollar ve eziliriz." (Mehmet Şener ve Sarı Baran tarafından kurulan PKK/VEJİN grubunun bildirisi. 1991) Yıllar önce Mehmet Şener tarafından dile getirilen bu söylemin, 1999 yılında Öcalan tarafından harfiyen tekrarlanması ilginç bir araştırma konusudur. Bir insanın kendisini, en azından düşünce bazında bazı konularda ne kadar yoğunlaştırmak zorunda olduğunu gösteriyor. Yoğunlaştığı konu sadece bu değildi: 'Kendisinin, müthiş olanakları gerillaya vermesine rağmen, gerillanın bu savaşı yürütmekte beceriksiz davrandığını' her fırsatta söylüyordu. Dünya'da bir genelkurmayın kendi birliklerine bu kadar küfürler savurduğu başka bir örnek daha görülmemiştir. Buna rağmen elde ettiği olanakların yerli yerinde kullanılması için savaşın bizzat kurmaylığını yürütme görevini ise yukardaki nedenlerle kabul etmemiştir. Bir tek gün bile Kürdistan'a gitmeyen, sıcak savaşın yakıcılığını yüzünde hissetmeyen Öcalan, kadroları sefillikle suçlayacak ama kendisi söz konusu olduğunda 'kimyasal silahlardan' bahsedecekti. PKK lideri hiç bir gerilla liderine nasip olmayacak bir 'ulusal-

lığı' kendi inisyatifiyle işte böyle boşa çıkardı. Gerillanın arasına katılmış bir 'ulusal önder' olarak çok daha olumlu roller oynayabilecekken, değişimin ve dönüşümün mantığını örgüt dışı hazırlanan senaryolarda aradı. Bu olaylarda PKK örgütü birinci derecede rol almadı, olaylara dahil edildi. Avrupa yolunu, fiili bir durum olarak kendisi belirlemişti. Böylece Öcalan, tasfiye hareketini kendisiyle başlatmış oluyordu.

Ne var ki, Öcalan'ın "kimyasal silahlarla yokedilme" versiyonunun, diğer söylemleri gibi somut ve gerçek nedenlere dayanmadığını, bu seçimin çok daha başka nedenlerde yattığını Yargıtay 9. Ceza Dairesi'ne sunduğu 21 Ekim tarihli savunmasında açıklayacaktır. O'na göre Avrupa'yı tercih etmesinin tek nedeni şuydu : " Suriye'den çıkarken, dağı değil de Avrupa'yı tercih edişimin nedeni siyasi bir kanal yaratarak, şiddete kontrollü son verme niyetimdir. Bazı kişiler aracılığıyla mesaj kanallarını işletmeye çalıştım. Teslim edilişim bu koşullarda oldu." Bu açıklama tarzı bir öncekine göre daha mantıklı görünmektedir. Ve biz de analizlerimizde bu görüşleri temel alarak sonuca varmayı daha doğru bulduk. Çünkü bu anlayış, 1 Eylül 1998 Ateşkes'inin ilkelerine de uygunluğu bakımından anlamlıdır. "Kimyasal silahlarla yokedilme" iddiası bir gerilla lideri için çok traji-komik bir bahaneydi. Buna karşın geniş bir Kürt kitlesi ve PKK kadroları bu söylemin doğruluğuna inandırıldı. "Şiddete kontrollü son verme", Öcalan ile fiziği bilinmez 'Derin Devletin' üzerinde uzlaştıkları, zamanı gelmiş bir süreçten başka bir şey değildi. Suriye'den çıkış bu tarzda örgütlenmiştir. Avrupa'ya gelişi de bu rolü oynayabilmesi içindir. Demokrasi ve değişim dağda oynanamazdı; Üstelik eskiden beri bu konuda kaygılar taşıyan Öcalan için çok tehlikeliydi. Fiiliyata dönüştürdüğü yorumlar ve gelişmeler, temel bir strateji değişikliği adı altında örgütün tasfiye edilmesinin ya da burjuva tarzda yeniden yapılandırılarak sisteme entegre

edilmesinin çok daha önce kararlaştırıldığını tartışılmaz biçimde açığa çıkarmış olmaktadır. Bize düşen sadece sözkonusu ettiği 'bazı kişiler'le ne zaman görüştüğünü ve bunların kim olduğunu bulmaktır. Henüz Suriye Krizi çıkmadan çok önce bu kanallarla diyaloğun yapıldığını bugün kuvvetle söyleyebiliriz. Burada açığa çıkartılması gereken bir diğer sorun da; Yapılan bu strateji değişikliğinden PKK Merkez organlarının ne kadar haberdar olduğudur. PKK Başkanlık Konseyi'nin sonradan yaptığı açıklamalara bakıldığında onların da bu strateji değişikliğinden haberleri olmadığı anlaşılmaktadır. Oldubittiyle onlar da sürece dahil edilmişlerdir.

Öcalan burada da sanıldığının tersine kendi inisyatifini kullanıyor değildi. Bazı 'mesaj kanallarıyla' kendisine iletilen "Siyasal gücünüzle kıyaslanmayacak olan askeri gücünüzü sürekli tehdit olarak öne sürmeniz size siyasal güvence sağlamaz. Siyasal güvenceniz siyasal gücünüzdedir." söylemine uygun olarak hareket etmekteydi. Bu da, gerillanın silahsızlandırılması, sınırların ötesine çekilmesi ve tasfiyesiyle son bulacak olan bir sürecin başlangıç noktasıdır.

Mahmut Baksi, Öcalan'ın jestiyle birlikte yanıtı aldı ve sorular da yön değiştirdi. Gerçekte bu soru PKK militanlarından, sokaktaki insana kadar herkes tarafından sessizce sorulmaktaydı. Ancak kimse cesaret edip seslendiremiyordu. M. Baksi burada sadece soru olsun diye değil, belki de kendi kafasını da karıştıran bir olguya dikkat çekiyordu: 30 yıla yaklaşan Avrupa pratiğinde bu ülkelerin Kürt sorununa yaklaşımlarını elbette iyi biliyordu. Bu nedenle Öcalan'ın neden Avrupa'da ısrar ettiğini bu soruyla aşmak istedi ancak aldığı yanıtla yetinmek zorunda kaldı. M. Baksi daha sonraki yazılarında, Öcalan'ın yakalanma ihtimalini de düşündüğünü ve "yakalanığım andan itibaren bir tek kelime bile konuşmayacağım. Bir tek kelime bile yanlış yapmamak, bir adım yanlış atmamak istiyorum"

dediğini yazmaktadır. (25 Şubat 1999 Ö. Politika) Bir başka görüşmesinde ise Avrupalı insan hakları heyetlerini arkasına alarak Türkiye'ye gidebileceğini de farklı bir yol olarak söylemiştir. Öyle görünüyor ki, Öcalan her ihtimali düşünmüştü. Ama bir ihtimal hariç: Gerillanın başına geçmek!.. Bu konuda hiçbir soru sorulmuyor, soru sorulmasını da istemiyordu.

İç bünyede durum buyken, uluslararası politikada fazla bir farklılık görülmüyordu. Dış kaynaklı gösterilen ve terörist eylemler olarak sunulan PKK eylemleri, çağdaş anlamda oluşabilecek Kürt ulusal hareketini de kıpırdayamaz duruma getirmişti. Yapılan eylemlerin yapısal karekteri sonucu ne Avrupa, ne de Amerika, genel 'insan hakları' sorunları dışında, Kürt sorununu başlı başına bir gündem maddesi haline getirememişlerdir. Kürt ulus mücadelesi uzun yıllar kendi içinde terörize edilerek, demokratik dünya kamuoyuyla gerçek anlamda bağ kurulması engellenmiştir. İlişkilerin olduğu yerlerde ise güvensizlikten kaynaklanan sürekli bir boşluk vardı. Suriye ve Yunanistan gibi, devlet çıkarlarının açıkça egemen olduğu yerler dışında, Türk basınının iddia ettiği gibi, hiçbir uluslararası demokratik kuruluşun açık desteğini arkasına alamamıştır. Zaten kendisi de İmralı'ya geldikten sonra yaptığı ilk şey, verdiği demeçlerle özellikle Avrupa'yı bu sorunun dışına itmek olmuştur. Avrupa'nın da, terör bağlamıyla ele alınan bir örgüt aracılığıyla bu sorunda gözlemci olmaya ne şansı, ne de hevesi vardı. Savaşın vardığı sonuç açısından bakılırsa, böyle bir müdahalenin olmaması sorunun karmaşıklığı değerlendirildiğinde olumlu olmuştur denebilir.

Kürt ulus hareketinin içinden çıkmaz hal almasının, elini değdireni yakmasının ana nedeni, bu sorunun PKK ve teröre indekslenmiş karekterinden kaynaklandığı bugün daha açık tarzda ortaya çıkmaktadır. Hiç bir devlet soruna elini bulaştırma yanlısı değildir. Çünkü ellerinde insan haklarıyla ilgili so-

runlar dışında savunabilecekleri geçerli argüman yoktur. Bütün geçerli kriterler süreç içinde birer birer haklılıklarını kaybetmişlerdir. Eğer bir varsayım olarak gerilla savaşının askeri planda bir denge unsuru haline geldiğini objektif bir durum olarak kabul etseydik, bu durumda Avrupa'nın müdahalesini de bekleme hakkına sahip olabilirdik. İşte o zaman 'ateşkes', ulusal hareketinin lehine anlam taşıyabilir bir avantaj sağlayabilirdi. Ancak mevcut durum bunu göstermiyordu.

Kürt ulus hareketi böylesi bir kaos içindeyken Avrupa'dan soruna müdahale etmesini beklemek tam bir hayal ürünüydü. Henüz olgunlaşmamış, uluslararası durum almamış bir savaşın ortasında Avrupa üzerinden politika yapmaya çalışmak ve bu kadar diretmek nedendi? "O dağlara bir kere varın, o dağlar sizleri yıllarca besler, yeter ki kullanmasını bilin" diye gerillayı dağlara gönderen bir liderlik, aynı dağları kandisi için kimyasal silah deposu olarak görebilmekteydi. Roma sürecinden sonra illegaliteye de geçebilirdi. Bu konuda İtalya'nın kendisine fazla zorluk çıkartmayacağı da biliniyordu. Nitekim, Diyarbakır'daki Newroz olaylarından sonra tutuklanan İtalyan gazeteci Dino Frisullo, Öcalan'a sonuç ne olursa olsun Avrupa'dan çıkmaması gerektiğini söylediğini yazmaktadır. (aynı tarihli gazete) O halde Öcalan başına gelebilecek her şeyi düşünmüştü. Ama ne örgütün içine inmek, ne de dağlara gitmek onun başvuracağı bir yol olmayacaktı. Çünkü örgütüne güvenmediğini daha Roma'ya ayak basar basmaz büyük bir öfke ile açıklıyordu. İmralı İfadelerinde bunu "ya düşünürsünüz, ya da ben sizinle çalışmam" diye açıkladı. Öcalan neden acele ediyordu? Yapmak istediği değişimlerin devletten geldiği söylenen önerilerle çakışması ve adeta madde madde bu önerilerin izlenmesi nasıl açıklanabilirdi!... Bu, PKK ve kitlesi üzerinde yapılan yeni bir kontrol mekanizması mıydı? Bunun mantıklı bir açıklaması şimdiye kadar yapılmadı ve bu

noktalar karanlıkta kaldı. Bir örgüt düşününüz ki 15-20 yıldır Türk ordusuna karşı savaş versin ama kendi liderini koruyacak mekanizmalara sahip olmasın. Bu soru Avrupa Parlamentosu'nun kulislerinde biraz da şaşkınlıkla soruluyordu. Öcalan'ın neden bu mekanizmaya başvurmadığı soru olarak ortada kaldı. Buna yanıt verecek tek kaynak ise bizzat PKK'nin kendisi olacaktır. Çünkü Öcalan açısından sorun yeterli açıklığa sahiptir. Her iki yolu da kendi elleriyle kapatıyordu. Ama devletlerarası politikada çıkar ilişkisinin en açık oynandığı bir yer olan gizli servislerin eline kendisini, düşünülemeyecek bir kolaylıkla bırakabiliyordu.

ATEŞKES SÜREÇLERİ

Birinci Ateşkes: 17 Mart 1993

Turgut Özal'ın gazeteci Cengiz Çandar ve Talabani'yi aracı olarak kullanarak Öcalan'a teklif ettiği ateşkes ile PKK ve devlet yeni bir 'sağırlar diyalouna' giriyorlardı. O günlerde çok eleştirilen bu ilişkinin kaynağının 'Derin Devlet' değil, Özal'ın kişisel girişimi olması bakımından da belirleyici bir öneme sahipti. Siyasal istikrarın sağlanmasında temel sorunlardan biri olan Kürt sorununun gelip dayandığı yer açısından, soruna bir çözüm bulmak gerekiyordu. Ancak devletin temel politikasında, siyasal istikrarsızlığı kullanan başka güçlerin varlığı da dikkat çekiyordu. Sisteme egemen olan onlardı. Bu durumu daha açık bir tarzda Yalçın Küçük, Öcalan'a ilişkin belirlemelerinde şöyle ifade ediyor: "Türkiye'nin bir PKK mücadelesine ihtiyaç duyduğunu göremedi" (Bilgesu Erenus - Yalçın Küçük, Aydınlık Zından s. 87) Bu açıklama paradok-

sal olarak Özal İçin de geçerliydi. 'Türkiye'nin ihtiyacı olduğu bir mücadeleye' Özal tarafından son verilmek istenmesi, başlıbaşına bir strateji sapmasına, dolayısıyla 'Düşük Yoğunluklu Savaş' konsepti içinde yer alan kontrol mekanizmasının devre dışı kalmasına yol açabilirdi. Bu konseptin sahipleri için, PKK ile diyaloğa ne siyasi, ne askeri ortam imkan vermiyordu. Kuzey Irak'ta olası bir Kürt devletinin kurulması, tehlikelerin en büyüğü olarak bu stratejik belirlemede yerli yerinde duruyordu. PKK'nin bölgedeki varlığı buradaki siyasi yapıların destabilize edilmesinde önemli bir rol oynamaya devam ediyordu. Ayrıca o günkü kadro yapısı ve iç sorunları nedeniyle PKK de böylesi bir diyaloğa hazır değildi. Öcalan'ın 'Partiyi ne kadar kontrol edip etmediği' henüz tüm verileriyle açığa çıkmış değildi. Bu nedenle ateşkes girişimi, Özal'ın Kürt sorununa kendi üslubuyla çözüm arayışı olarak damgasını vuruyordu. Bu durum 'Derin Devlet' açısından kabullenilecek hafiflikte değildi. Devlet katında olan bu çelişki, Özal'ın Kürt sorununda kendi başına strateji uygulayacak gücünün olmadığını da gösteriyordu.

O günlerde Şam'da bulunan Avukat Serhat Bucak'ın anlatımlarına göre 4 Mart 1993'te Talabani Apo'nun Şam'daki evine geldi. Yanında 3 arkadaşı ve Suriye Muhaberatı'ndan 2 kişi vardı. Burada Talabani, Apo'ya dönerek "Yapar mısın?" dedi. Yan odaya geçip Talabani'yle baş başa yaptıkları görüşmeden sonra bu konuda adımlar atıldı. 17 Mart 1993'te ilk Ateşkes Muhaberat'ın gölgesi altında böylece ilan edildi. Çok kuşkulu olan ve taktik nedenleri PKK tarafından da açıklanmamış olan 33 silahsız askerin vahşice katledilmesiyle son buldu. Bu barışı, birileri elbette istemiyordu; diğerleri ise ortamı bekledikleri yeterli kıvamda görmüyordu... Dönem; kendilerine göre çözüm üretenlerin yokedildiği dönemdi.

İkinci Ateşkes: 15 Aralık 1995

Avrupa Parlemantosu'nun Kürt sorununda tarafların karşılıklı görüşmelerini talep eden kararından sonra bu öneriye yanıt vermek için bir ateşkes daha tek taraflı olarak ilan edildi. Ateşkes ile beraber 24 Aralık 1995 seçimlerinin de sakin geçmesi hedeflenmişti. Belki de bunun bir sonucu olarak, seçimlerden sonra kurulan Mesut Yılmaz başkanlığındaki ANA-YOL Hükümeti sırasında, iki Türk temsilci ve PKK'yi temsilen Abdurrahman Çadırcı'nın katıldığı bir toplantı Almanya'nın Köln şehrinde 1996'nın Nisan ayı içinde yapılıyor. Daha sonra Mesut Yılmaz'ın danışmanlarından Alev Alatlı'nın Öcalan ile tek olarak görüşmek istediği bildirilir. Öcalan'ın bu teklife olumlu yanıt verdiği söylenir. Ancak bu olay hükümet krizleri nedeniyle gerçekleşemez. 1997 yılında ise REFAH-YOL hükümeti sırasında gazeteci İlnur Çevik ile ilişkilere devam edilmek isteniyor. Beklenen görüşme Nisan 1997 sonunda Genelkurmay'da Çevik Bir'e yakınlığıyla tanındığı iddia edilen iki subayın Hollanda'ya gelmesiyle sağlanıyor. Bu görüşmenin tanışma faslında subaylar, Genelkurmay adını vererek kendilerini tanıtıyorlar. Bunun üzerine PKK adına katılan görüşmeci de "Ben de AGRK Komutanı" diyerek yanıt veriyor. Bu görüşmenin en önemli noktası, 1998 yılında yapılacak Üçüncü Ateşkes'in ön hazırlıklarının atılmış olmasıdır. Ne var ki, PKK tarafından ortaya atılan, MED TV'de yayınlanan bu iddiaları devletin hiç bir kurumu kabul etmedi. Alışılageldiği gibi 'menfur kaynakların propogandası olarak' kabul edildi. Biz de yapılan açıklamaların resmiyetini kabul ederek, böyle bir görüşmenin görünürdeki ilgililer tarafından yapılmamış olduğunu kabul ettik ve bu nedenle bu görüşmeleri yapanları 'Derin Devlet' olarak adlandırmak durumunda kaldık.

Üçüncü Ateşkes: 1 Eylül 1988

Tarih 28 Ağustos 1998; Öcalan 1 Eylül Dünya Barış Günü'nden geçerli olmak üzere üçüncü kez tek yanlı ateşkes ilan ettiğini MED TV'de açıklıyordu. Bu kez herhangi bir önkoşul aranmıyordu. Beklenenler sadece şöyle sıralanıyordu: Operasyonların durdurulması, Kürt kimliğinin ifade edilmesi ve demokratikleşme için adımların atılması... İleri sürülen bu ifadelerin tesadüfi olmadığı ya da tek taraflı bir iyiniyet gösterisi olmadığı daha sonra anlaşılacaktı. Ateşkes için görüşmeler uzun süredir sürmekteydi ve ileri sürülen maddeler PKK'nin Türkiyelileşmesi koşullarına uygun olarak hazırlanmış istemler olarak ön plana çıkmaktaydı. Bu konuda o kadar bir umut taşınmaktaydı ki Özgür Politika yazarlarından M. Sıraç Bilgin Türkiyelileşme üzerine hemen tezler üretebilmekteydi. Bilgin'e göre, 28 Ağustos açıklamaları Türkiye'deki demokrasi güçlerinin önüne inanılmaz olanaklar açıyordu. Çok geniş bir birleşik demokrasi platformu ile seçime girme ve hatta iktidara oynama olanağı uzak değildi. "Düşünün bugünkü seçim sistemi ile %28 civarında oy alan bir blok gerçekten iktidara oynayabilir." (30 Ağustos 1998, Özgür Politika) diyecek kadar ateşkesin etki alanına girebilmiştir. Eğer 28 Şubat kararlarını yaşamamış bir ülke olsaydık belki bu yazılanları iyi niyetli düşünceler olarak eleştiri zincirine almaz, geçebilirdik. Oysa sorun, seçimle ilgili tasarımların hiçbirini dikkate almayacak tarzda işlenen bir strateji sorunuydu. Yine de PKK'nin Türkiyelileşme sürecine adım attığı bu tezle beraber, hangi çevrelerin desteğini bulduğunu göstermesi bakımından da dikkatle ele alınma durumundadır. PKK'nin 'Bağımsız, Demokratik, Sosyalist ve Birleşik Kürdistan' stratejisinden, Misak-ı Milli'nin dokunulmazlığına gösterilen saygı sınırları içinde bir Kürt sorununun çözümünü bekleme noktasına nasıl ve hangi nedenlerle gelindiği bu çevreler için pek önemli değildi.

Çok daha sonraları Roma sürecinde yine MED TV'de yapılan bir programda iki PKK yöneticisi, Kani Yılmaz ve Abdurrahman Çadırcı Türk devletinin PKK ile girdiği bütün ilişkileri bazı detaylar saklı kalmak kaydıyla açıkladılar. Ancak ne var ki açıklandığı kadarıyla bile birçok soru da gündeme gelmişti : Hem devlet açısından hem de PKK açısından... Şimdi bunları sırasıyla ele almaya çalışalım:

Devlet yetkilileriyle aralıklarla uzun zamandan beri süren yakın temas sonucu, 15 Ağustos'ta Genelkurmay'dan geldiğini söyleyen bir aracıyla PKK'nin Avrupa temsilcisi Kani Yılmaz görüşüyor. "Önderlik bu girişimi bir oyun olarak sezse bile buna bir şans tanıyor" ve kendisine gönderilen mesajı ciddiye alıyor. Bu mesajda PKK'nin yapısına ilişkin yapılan öneriler dikkat çekmektedir. Daha önce 20 Ekim 1998'de Özgür Politika'da bir bölümü yayınlanan bu görüşmeler bu kez ilişkilerin safhalarıyla birlikte anlatılıyordu. Bu ilişkilerin çeşitli safhalarında yer alan bazı isimlerin ve belgelerin uygun görülmediği için açıklanmadığı da söyleniyordu. Burada dikkat çekilmesi gereken nokta, o güne kadar bu tür ilişkilerde bizzat kendisi muhatap durumunda olan Öcalan'ın, ilk kez bir parti organını bu kadar yüksek derecede ilişkide devreye sokmasıydı. Yeni süreci diğerlerinden farklı kılan bu yan, aynı zamanda sorunun ciddi tarzda ele alındığının da belirtisi oluyordu. Bu, PKK'nin sisteme entegre edilmesinin yolunun açıldığı anlamına geliyordu.

'Derin Devlet'in 15 Ağustos'ta PKK'ye bir kısmı yazılı ve bir kısmı dikte edilerek iletilen önerilerden bazıları şunlardır

1-Parti kendi siyasal duruşunu gözden geçirmelidir.

2-Karşılıklı olarak hangi hatalar yapıldı. PKK tarafından bunlar görülmelidir.

3-Devletin politikası 93 ateşkesinden sonra ağırlaştı.

4-Devleti dönüştürmek için muhaliflere yani PKK'ye düşen görevler var. Bu görevlerinizi yerine getirmelisiniz.

5-Başkanın siyasal açıklamaları pratikte de gerçekleşmelidir. Biz bunu bekliyoruz.

6-1 Eylül Dünya Barış Günü tek taraflı bir ateşkes tarafınızdan ilan edilmelidir.

7- Eğer gerçekleşirse biz buna fiili cevap veririz. Devlet mekanizmalarını kilitleriz ve provokasyonlara izin vermeyiz.

8- Ateşkesin siyasi sonuçları değerlendirilmelidir.

9- Bizden sorulcak olursa 'PKK böyle bir süreçten karlı çıkar' diyebiliriz.

10- Ek - 1 :

PKK'nin bizden isteyecekleri şunlar olabilir :

1-Operasyonların durdurulması

2-Koruculuk sisteminin dağıtılması

3-Kürt sorununun demokratik, barışçı çözümü için koşulların hazırlanması bizden istenebilir.

Ek - 2 : (Ateşkesle ilgili olarak)

1-'Yeni komuta kademesine bir şans veriyoruz' diyebilirsiniz.

2-'Bundan önceki ateşkes süreçlerini siyasetçiler iyi değerlendiremediler' diyebilirsiniz.

3-İlan edeceğiniz ateşkes süreli olabilir.

4-'Seçim sürecinde bir rahatlama ve herkesin konuşabilmesi için bir ortam yaratıyoruz' diyebilirsiniz.

5-'Genel af için bir fırsat sunuyoruz' diyebilirsiniz.

6-Avrupa ve BM'den gözlemci talebi dile getirilebilinir.

7-İç kamuoyuna yönelik çağrılar yapabilirsiniz. 93'teki gibi geniş katılımlı bir basın toplantısıyla ateşkes ilan edilebilir, hatta yabancı şahsiyetler bunun içinde bulunabilir.

8-'Askeri güçümüzü koruyor ve saldırılara karşı nefs-i müdafa hakkımızı saklıyoruz' diyebilirsiniz

9-Biz daha şimdiden PKK'nin bir ateşkes ilan edeceğini alt kademeye sözlü, üst kademeye yazılı olarak yansıtıyoruz.

10-Bu takvim işlerse Başkan ile görüşme olabilir.

Beklenen üst düzeydeki görüşme çok kısa bir sürede gerçekleşiyor ve Öcalan aracı olan yetkiliyle 18 Ağustos'ta telefonla görüşüyor. Adı verilmeyen aracı şahıs, Türkiye'de tıkanan siyaset sahnesinde Öcalan'ın siyasi bir muhalif olarak kişisel önemini ve üzerine düşen görevleri altını çizerek belirtiyor. Öcalan bu komplimanı "doğrudur" diye yanıtlıyor. "Bilin-

diği gibi devletlerin dönüşümü daha çok milli muhaliflerin etik mücadele şekillerine bağlıdır. Etik olmayan mücadele yöntemleri ve şekillenmeleri devleti daha fazla kendi içine kapatır ve totaliter hale getirir. Stalinist yöntem, burjuva devletleri daha çok geriye götürmüştür. Devletin korunması her şeyin üzerinde tutulmuştur. Bugün itibariyle devletten ziyade yukarda defalarca dile getirdiğimiz görüş ve taleplerin yaşam bulması için kendi gerçekliğinizi gözden geçirmeniz gerekmektedir ve reel durum sizin için anahtar olmalıdır. Sorun problem olmaktan değil, çözücü olmaktan geçiyor. Siyasi güvenceler verilsin diyorsunuz. Farklı dil ve kültürlerin anayasal güvenceye alınması bir siyasal güvencedir. Devletin bölünmezliği ve hükümranlık hakları dışında her türlü hak birer ayrıntıdır."

Bu sözler herhangi bir telefon görüşmesinin akıcılığı içinde rasgele sarfedilmiş, karşısındakini memnun etmeye, kırmamaya özen gösteren 'kibar' sözler değildir. Daha önce kaleme alınmış, üzerinde defalarca tartışılmış sorunlar yığınının birer sentezidirler.

Bunu yazan devletin görünmeyen en üst düzeydeki temsilcileridir. Görünür temsilcilerinden de bu yönde değişim talepleri gelmesi, 1998 ve 1999 yıllarının en ayırdedici özelliği olmuştur. Herkes kendine göre bir değişimden bahsediyordu. Devletin yeniden yapılanması, Anayasal vatandaşlık ve yerel yönetimlerle ilgili tartışmalar birbiri ardına devam ediyordu.

Ve Geliyorum Diyen Suriye Krizi:

Türkiye'yi saran yoğun tartışmalar sürerken, tartışılan konuların gerçekleşmesine zemin hazırlayacak olan asıl sorunlar başka bir cephede, açık tartışmalarda bulunmayan güçler tarafından ele alınıyordu. 21 Ağustos'ta gönderilen bir mesaj bunu yeterince kanıtlıyordu: Bu mesajda "Siyasi yapının haberi-

nin de şimdi olduğu" belirtiliyor. Bu açıklamayla PKK ile ilişkide olan birimlerin, sivil iktidarlarların etki alanlarından oldukça uzakta bulundukları da ortaya çıkmış oluyordu. Aynı yerde devamla, Türk gazetecilerin basın toplantısına rahat katılımıyla ilgili olarak "Aşağıdaki (Suriye bn) sıkıntı için yardımcı oluruz. Basın üzerinde zorlayıcılık olmayacak" deniyordu. İşte bu pasajda geçen 'Aşağıdaki sıkıntı'yla, daha sonraki mesajlarda belirtilen 'Aşağıdaki sıkıntı' arasında hiç bir benzerlik yoktu. Buradaki kavramların benzerliği mesajlardaki çok önemli bir detayın ortaya çıkmasına neden oldu. Bu durumun önemi PKK redaksiyonu tarafından farkedilmedi. Benzer sorunlarla ilgili mesajların devamı olarak algılanmış ya da öyle gösterilmeye çalışılmış ve üzerinde fazla durulmamıştı. Ateşkes'in ilanından sonra 5 Eylül'de gönderilen bu mesaj, yaklaşan Suriye krizinin bütün yönlerine aydınlık getirecek satırlarla doludur. Bu satırların -olayın vahameti gereği- henüz açıklanmadığı söylenen başka mesajlar arasında yer olması gerekirken, 21 Ağustos mesajının devamı gibi algılanmış veya kamuoyunca öyle algılanacağı sanıldığından MED TV'de açıklanmasında bir sakınca görülmemiştir. İşte tam bu noktada Abdurrahman Çadırcı ve Kani Yılmaz büyük bir yanılgı içine düştüler. Sıralanan bu kelimeleri anlamamak mümkün değildi. Sözkonusu mesaj, yaklaşan Suriye krizinin ilk işaretlerini vermesi bakımından da dikkat çekilmesi gereken bir incelikle yazılıyordu: "Suriye'ye ilişkin, önderliğin bölgede rahat hareket edebilmesi için her tarafa baskın kuruyoruz. Bu tür girişimler Arap dünyasıyla ilişkilerimiz açısından iyi olmadığı halde bunu yapacağız." Bu mesaj ertesi gün yayınlanan Özgür Politika redaksiyonunun kafasını karıştırmış olmalı ki, ön sayfada yapılan yorumda mantıki bir sonuç olarak "Türkiye, PKK Genel Başkanı'nın rahat hareket edebilmesi için Suriye'ye baskı yapmayacak" şeklinde verilmiş ama iç sayfada "Baskı

yapacak" diye düzeltilmişti. (6 Ocak 1999 Özgür Politika) En önemli mesajın böylesine çelişkili verilmesi bir baskı hatası değil, karışan kafaların yazan ellere hükmedememesi sonucuydu. İkili söylem konusunda gazetede bir düzeltme yapılmadı. Ama soru da orta yerde duruyordu: Önderliğin Suriye'de ne gibi sıkıntuları vardı ki, Türkiye Arap dünyasını karşısına alarak baskın kurmaya hazırlanıyordu? Yo

Zihinleri karıştıran bu kelimelerin anlamı ne olabilirdi? Türkiye tüm Arap dünyasını karşısına alarak neyi yapacaktı... Ve bu yapacaklarını Öcalan'a neden aktarıyordu!.. Bu sözleri Türk gazetecilerin ateşkesle ilgili serbest dolaşımı olarak anlamak mümkün değildir. Eğer bu değilse başka bir istemin olduğu ortaya çıkıyor. Bu da, "önderliğin Suriye'de rahat hareket" edemediğini ya da açılan yeni süreci artık bu bölgeden devam ettiremeyeceğini ve bölgeden ayrılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu sözlerin anlamı ve nedenleri İmralı duruşmalarında daha net olarak ortaya çıktı: Mahkeme Başkanı Turgut Okyay, Öcalan'ın 'barış' sözünde samimiyse bunu daha önce neden yapmadığını sorduğunda aldığı yanıtta Suriye'nin onun üzerinde nasıl bir baskı kurduğu gerçeği vardır. Öcalan "her ateşkes ve barış açıklamalarının ardından Suriye'nin baskısıyla karşılaştığını" açıklayarak, yukardaki 'rahat hareket edebilme' sözünün gerçekte ne anlama geldiğini ve 'Derin Devlet'in Öcalan için ne türden bir girişimde bulunulacağını belli etmiş olmaktadır. Jandarma İstihbarat Örgütüne tutukluluğunun ilk on gününde verdiği ifadelerde de bu konuya değinmiş ve "Eğer Suriye'de kalsaydım sağ çıkamazdım. Türkiye'nin tutumu gereği savaş söz konusu olunca oradan ayrıldım" demiştir. (7 Temmuz 1999, Hürriyet, Öcalan'ın İstihbarat birimlerine yaptığı açıklamalardan) Biz bu açıklamalara sadece şunu eklemekle yetinelim: 1988 yılı yaz aylarında yapılan bir prog-

ramda, Kürt sorununa farklı yaklaşımıyla dikkatleri çeken emekli Büyükelçi Şükrü Elekdağ, Türkiye'nin kendi Kürt sorununa bir çözüm yolu bulması için önce Öcalan'ın Suriye'nin tahakkümünden kurtarılması gerektiğini söylemesiyle dikkati çekti. Söylemler ve Yalçın Küçük'ün aynı döneme tekabül eden yoğun çalışmaları bazı şeylerin hazırlandığının belirtileri olmaktaydı.

11 Eylül Cuma günü MED TV'de yapılan bir panele katılan Öcalan, ateşkesin devlet tarafında istendiğini açıklayacak ama bunların kim ve ne kadar ciddi olduklarını bilmediklerini belirtecekti. Hiç kimse ortada dolaşan bu garip ellerin kimlere ait olduğunu bilmiyor, ama gaipten gönderdikleri mesajlara da yanıt verilmeden edilmiyordu.

Beklenen gün şaşılacak kadar kısa sürede gerçekleşti. Karşılıklı muhatabı bir türlü bulunmayan mesajlara yanıt nihayet somut bir yerden geldi: Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Atilla Ateş'in hudut boyundaki birlikleri denetlerken yaptığı konuşma, Suriye'nin Reyhanlı sınırında bomba gibi düştü: Atilla Ateş, "Artık sabrımız taşıyor" diye Suriye'ye karşı savaş nedeni sayılabilecek bir nota verdi. Siyasal iktidarın yapması gereken bir eylemi ordu, onları devre dışı bırakarak kendisi gerçekleştiriyordu. Mustafa Kemal döneminden beri Türk Ordu tarihinde ilk kez böylesine kural dışı bir kuvvet gösterisine raslanıyordu. Siyasal iktidar ise ancak bundan sonra ilişkilerde yakın havayı yakalıyor ve askerleri takip ediyordu. Bu da, yukardaki mektupların ifadelerine uygun olarak, Türkiye'deki siyasi boşluğun kanıtı olması bakımından dikkate değerdir. Sivil iktidarlar, gerçekten PKK sorunuyla direk muhatap değillerdi.

Normal bir zamanda savaş nedeni olabilecek olan bu nota, Suriye tarafından gerçek bir tehdit unsuru olarak değerlendirilmedi. Suriye, kendi sınırında başgösteren bu tehdite karşı herhangi bir askeri gösteri yapma gereği bile duymadı. Öyle

denebilir ki Türkiye'de kamuoyu, Suriye'dekine göre çok daha heyecanla bu olayı karşılamıştır. Suriye ise son derece sakin bir şekilde, Ceyhan'da yapılan görüşmelere oturdu.

Öyleyse 15 Eylül'de K.K.K. Atilla Ateş'in Suriye sınırında yaptığı tehdit dolu konuşma, yukarda sözkonusu ettiğimiz mesajın devamından başka bir şey değildir. Ve yine öyleyse Öcalan, bu manevrayla Suriye'nin tahakkümünden çıkartılarak, kurtarılmıştır. Dolayısıyla bu operasyonun adı olsa olsa, Öcalan'ı kurtarma operasyonu olabilirdi...

15 Eylül, bu garip ellerin ve seslerin harekete geçtiği gündür. Artık sinyal verilmiştir. Bu noktadan geriye dönüş olmayacaktır. Sinyalin veriliş günü tarihsel bir öneme sahiptir. Siyasi ve askeri ortamın olgunlaştığı, Öcalan'ın partisini tamamen kontrol altına aldığı, bu etki altında, 'Öcalan'ın kontrol edilmesiyle, PKK'nin de kontrol altına alınmış' olacağı tezinin doğrulandığı gündür. PKK liderinin öteden beri çeşitli fırsatlarla devamlı dillendirdiği 'canlı yakalama' olayının neden stratejik bir belirleme olduğu gerçeğini de göstermektedir. Kendisine karşı gösterdiği bir eylem türünün, kendisini kurtaran bir eylem türüne dönüştüğü böylece ortaya çıkıyordu. Bu denklemin çarklarını oturtmak için yıllar gerekmiştir. Genelkurmay Eski Birinci Sekreteri Yirmibeşoğlu'nun söylediği gibi "Milli birliği ve bütünlüğü sağlamak için bu savaş boşuna" verilmemişti. İşte o gün gelip çatıyordu. Hiçbir hataya yer verilmemeliydi. O gün, devletten hem bir savaş tehditi, hem de bu sesin dikkate alınmamasını belirten bir uyarı gelir. Uyarı daha çok Öcalan'a verilen bir güvence niteliğindedir. Bu yanıtta açılan sürecin, zor ama normal aşamalarından geçmekte olduğunun mesajı, dünyadan örnekler verilerek anlatılmaya çalışılıyordu:

"A- 1 Vietnem - ABD görüşmelerinin imzaya açıldığı gün, B2 bombardıman uçaklarının Vietnam'a en fazla bomba yağdırdığı gündür.

2 : FKÖ - İsrail görüşmelerinin Oslo'daki 3. etabı, İsrail askerlerinin intifadaya silahla karşılık verdikleri gündür.

3 Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, PKK'nın Mart Ateşkesi'ne uyduğu ve PKK gerillalarını af kapsamına aldığı gün, 33 askerin öldürüldüğü gündür.

B- I: 1997 yılı başında gönderilen 2 mesajda bugünkü koşulların PKK'yi muhatap alacak koşullar olmadığı ve PKK'nin de kendisini dayatmaması gerektiği ve olası muhatabın PKK değil, HADEP olabileceğini belirtmiştik.

2: İRA- İngiliz Barış müzakeresinin son dönemi hariç, İngiliz devleti, bırakın IRA'yı Sien Fein lideri Jerry Adems'ı bile muhatap almamış, ama HEP yöneticileri, gerek DEP , gerekse HADEP Genel Başkanı Murat Bozlak Cumhurbaşkanı, Başbakan ve İçişleri Bakanı tarafından kabul edilip, görüşülmüştür. HADEP, PKK'nın tam kendisidir.

3: IRA, bir Geryy Adams'ın İngiliz yöneticileriyle görüşmesi için cezaevinden çıkarılıp diplomasi yürütülmesini devletin bir makyajı.....(bu madde hernedense okunmadı ama TV'deki görüntülerden alınabildiği biçimiyle yazıldı)

4: Sizin açık siyasete onay vermemeniz nedeniyle Türk siyasal partileri hiçbir çözüm üretemediler. Savaşın bitmesinden çok bitmemesinden yana atmosferin içinde bulundular.

5: Gerek 18 mart 98 tarihli mesajınızda yetkisiz mesajların dikkate alınmaması, gerekse Ağustos mektubunda, devletin dönüşümünün size bağlı olduğu ve bu konuda 28 Ağustos Cuma günü, 1 Eylül ateşkesiyle ilgili mükemmel açıklayışınızın altının doldurulması gerektiği, 93-96 sürecinin izlerinin silinmesinin uzun bir zaman alacağı bunun da, imha amaçlı girişimler dışında -bu da açıktır- karargahlarınızın yok edilmesi gibi girişimlerimiz yoktur. Tümüyle siyasi ve bütünleştirici çabalarınızla tutarlı olmasıyla gerçekleşebileceği daha önce ortaya konmuştur.

6: Ateşkes, devletin demokratikleştirilmesi ve bunun sonucu olarak sizin silahlarınızı bırakmanız gibi reel bir durumun ifadesi değilse, değişik bir ifadeyle sizce doğru bulunmuyorsa yarından itibaren ateşkesi bozabilir ve operasyonları gerekçe gösterip, doğru bulduğunuz tavrınızdan vazgeçmenin başka gerekçelerini de ifade edebilirsiniz.

Son iki yıldır ne yaşanmışsa, ne düşünülmüşse birinci dereceden haberdar edildiniz. Bunun da gerekçesi bir gün konuşulacak şeylerin olmasıdır. Yaklaşık 50 milyon insanın ölümüne neden olan II. Dünya Savaşını çıkaranlar bile gün gelip konuşabilmişlerdir.

Teknik olarak alt düzeyde, siyaseten en üst düzeyde yürütülen bu görüşmeler ikinci bir duruma kadar durdurulmuştur. Bunun sonucu size bağlıdır."

Bu mektuba hemen yanıt verilir. Ancak yanıtın verildiği 16 Eylül tarihi, bir gün önce Suriye'ye karşı savaş tehditlerinin en

açık biçimde dile getirildiği tarihtir. Böylesi bir meydan okumaya karşı verilecek yanıtın bambaşka olması gerekirken, hatta ateşkesin bile sona ermesini gerektiren durumla karşıkarşıya iken, sanki hiçbir şey olmamış gibi, çeşitli detaylara ilişkin sorunlarla ilgili bir yanıtın Öcalan tarafından gönderilmesi şaşırtıcıdır. Burada, tam da yukarda devlet tarafından verilen örneklerde olduğu gibi, sanki 'bu krize fazla dikkat etmeyin, girilen yola devam' gibi bir mesaj veriliyordu. Suriye ile olan krizin tüm dünyada ilgi ve korkuyla izlendiği bir dönemde, Öcalan buna dokunma gereği bile duymamıştır. Dış cepheden bakıldığında K.K.K. Atilla Ateş'in Suriye'ye yönelik yaptığı tehdit, fiili olarak ateşkesin de son bulduğu anlamına gelmektedir. Bu durumda çatışmaların daha da yükselmesi beklenebilirdi. Oysa ne siyasi planda ateşkese son verildi, ne de kırsal alanlarda çatışmalar yoğunlaştı... PKK Genel Başkanı 16 Eylül'de kaleme aldığı mektupta giriş olarak 15 Eylül tarihli maktubunuzu ciddiye alarak yanıt veriyoruz der ve şöyle devam eder:

1- Devletin demokratik dönüşümünde söz sahibiyiz.

2- Demokratik dönüşümün en temel gerekcesi bizim kimlik sorunumuz, barış sorunumuzdur

Devamla mektupta, gerillanın yaşam koşullarıyla ilgili sorunları, korucularla kurulması gereken ilişkiler ele alınır. Çözüm olarak İrlanda örneğine yakın bir üslubun bulunabileceğini belirtiyor ve kendilerini de rahatsız eden, HADEP'teki aşırılıkların karşılıklı ilişkilerle ele alınıp düzeltilebileceğini vurguluyordu.[1] Ayrıca Güney'de Barzani kuvvetlerine yardım edilmemesi talep ediliyordu.

(1) Öcalan henüz daha Suriye'de iken, HADEP bünyesinde var olan aşırı eğilimleri tasfiye etmek ya da sürece entegre etmek için 'Derin Devlet'e "birlikte hareket edebiliriz" mesajını veriyordu. PKK içinde son dönemlerde meydana gelen tasfiye ve yakalanma olaylarında, diğer taraftan HADEP'e karşı yapılan yoğun operasyonlarda 'birlikte hareket etme' ne kadar rol oynamaktadır, zaman bunu gösterecektir.

Devlet, PKK ile ilişkide olduğuna dair ortalıkta dolaşan söylentileri sürekli olarak yalanlasa da, mektupların ifade tarzları ve bu tarzlara uygun olarak ardından gelişen olaylar bu ilişkileri doğrular niteliktedir. Genelkurmay'ın bu ilişkilere direkt olarak girmesi elbette beklenemez. Ama 'Derin Devlet'e bağlı olarak çalışan, 'özel harp dairesi' gibi stratejik bir grubun bu ilişkilerin odağında olduğu kuvvetle muhtemeldir. Hatta bu birim içinde çok yetkin sivil şahsiyetlerin de olduğu şüphesi giderek artmaktadır. Eğer böyle olmasaydı, Suriye krizinden beri gelişen olayların, öncesi ve sonrasında devlet tarafından geldiği bildirilen önerilerle uygunluğu nasıl izah edilebilir?.. PKK bu önerilere uygun tarzda kendini yenilemeye nasıl gidebilir? Yapılan önerilerin, MED TV'de yayınlanmasına bakılarak, bunun bir PKK senaryosu olduğu söylenebilir mi? Olaylar bu tarzda yorumlanacaksa, böylesi çürük bir zemine dayalı senaryoda Öcalan nasıl rol alabilirdi?.. Suriye'ye karşı yapılan tehdit, bu durumda kendi fiziksel yapısına karşı yapılmış bir tehdit oluyordu. Üstelik MGK konseplerine büyük değer biçen birisinin, böylesi bir tehdit karşısında politikasını değiştirmesi beklenirken, ya da en azından bir tepki olarak ateşkese son vermesi gerekirken, her şey maddelerde yer alan normal prosedürler çerçevesinde devam ettirildi. İşte senaryonun büyük bir uygunluk içinde yürütüldüğünün sanıldığı bir sırada, sorunun kamuoyuna yansıtılış biçimi arasında bir kopukluk görülüyordu; Türkiye'de demokrasi kültürünün ayaklarının yere basması için, bu kopukluğun açığa çıkartılması gerekiyordu...

Kara Kuvvetleri Komutanı'nın bu konuşmasının ardından yeni bir haber almak için 3 Ekim'i beklemek gerekecektir. Ancak gelen mektupta K.K.K. Atilla Ateş'in konuşmasına hiç değinilmemesi yine bir başka ilginç noktayı göstermektedir. Suriye'ye yönelik tehdidin nedeni sanki Öcalan değildi. Tam ter-

sine, 'O'nun içinde bulunduğu sıkıntının giderilmesi için' girişimler yapıldığının altı çiziliyordu. Böylece Suriye'ye karşı yapılan tehditle 'tüm Arap ülkelerini karşılarına alma' riskini yüklenerek, 'Başkan'ın içinde bulunduğu 'politik' sıkıntıyı gidermenin yolunu açanlar, ortaya çıkan yeni durum karşısındaki 'sıkıntıları' da gidermenin arayışı içinde olduklarını bildiriyorlardı. Anlaşılan bu mektubu yazanlar da, Suriye tahdidini gerçek bir olay olarak ele almamaktadırlar. Mektupta şu ifadeler vardır:

"1- 1 Eylül ateşkesi, 93 Mart'ıyla kıyaslanmayacak bir fiili durumla devam etmektedir.

2- Ağustos mektubu stratejik bir anahtardır. Siyasal çözümün güvencesi siyasal cevap ve barışta ısrardır.

3- Çağdaş bir devlette şiddet ve terörizm içermeyen siyasal yapıların büyümesi rahatsızlık yaratmaz.

4- Siyasal gücünüzle kıyaslanmayacak olan askeri gücünüzü sürekli tehdit olarak öne sürmeniz size siyasal güvence sağlamaz. Siyasal güvenceniz siyasal gücünüzdedir.

5- Türkiye iç barışı aynı zamanda Ortadoğu iç barışıdır. Tarihin en zor ama aynı zamanda en kolay öğesi Türkiyelileşmektir.

6- Roma Konferans'ı Türkiyelileşme duruşuna hizmet etmemiştir.

7- Bulunduğunuz yerdeki sıkıntıyı gidermek dışında, gönderdiğiniz istemler konusunda olumlu anlayış içindeyiz. Fakat somut gelişmelerde sıkıntı mevcuttur.

8- Eylül sonunda açıklamayı belirtmiş olduğunuz gelişmeleri Ekim ayının 2. haftasında seslendirmeniz beklenecektir."

Bu mektupta dikkat çeken nokta, sanki ortada bir tehdit unsuru yokmuş ve hiçbir şey olmuyormuş gibi, karşılıklı bir istem içinde bulunulması ve bu istemlere yanıt verilmesidir. Misak-ı Milli ve Türkiye'nin sınır güvenliğini tehdit etmeyen bir çözümün önünün PKK tarafından açıldığı bir dönemde, Suriye'den

Öcalan'ı teslim almak için daha kolay bir senaryo yazılamazdı. Her türlü olumsuzluğuna karşı bir kez Suriye devleti böylesi bir uygulamanın içine giremezdi. Öcalan da elini kolunu sallayarak buradan çıkamazdı. Bir yol bulundu ve bu, Suriye'ye karşı yapılan savaş tehdidinde ifadesini buldu. Öcalan'ın Suriye'den, tehditler altında 'mağdur' çıkışı Kürt toplumu arasında kendisine kayda değer bir sempati de sağladı. Roma kapılarına gelen, o güne kadar bir tek PKK gösterisine bile katılmamış insanlarla beraber, onbinlerce Kürt ve geçmişte sorunlu olduğu yüzlerce kişi onunla görüşmek için sıraya giriyordu.

Bundan sonra bir mektup daha alınıyor. Bu mektupta Türkiye'nin Ortadaoğu'daki stratejik değişikliklerinin eşiğinde olduğunun ve bütün bu tavır değişikliğinin nedenleri sıralanmaktadır :

Bu mesajda PKK liderinin MED TV, İHA, Fatih Altaylı, El Hayat, çeşitli Avrupa devlet başkanlarına ve Nelson Mandela'ya yazdığı mektuplar, diğer ülkelerle girdiği ilişkiler eleştirildikten sonra politik tespitlere geçiliyor :

1- Kürt kimliğinin tanınmasını silahlı mücadele nedeni olarak izah etmek anlaşılır bir durum değildir.

2- Bir yandan devletin bütünlüğü içinde denilirken, öte yandan diğer devletlerle ilişki kurmanın izahı mümkün müdür?

3- Türkiye'yi Kuzey Irak'tan dolayı Ortadoğululaştırmak en başta Kürtlerin zarar göreceği bir durumdur. Çünkü Ortadoğululaşan bir ülke iktidar ve hukuk kefiline dönüşen bir ülkedir. İktidar kefili Kürtler'in tercihi olamamalıdır.

4- Türkiyelileşmek, 95 seçim sonuçlarını iyi yorumlamaktan geçiyor. Radikal sağın lideri Türkeş bile HADEP'in parlamentoda temsil edilmesini savunmuştur. Ama ne yazıktır ki, bazı çevreler nedeniyle HADEP bayrak olayı yaşanmıştır.

Açıklamalar Türkiye'nin stratejik hedefleri içinde olan iki konuda temel bir konsept değişimine doğru gittiğini göster-

mektedir. Ancak bu konsept değişiminin ikincisi bölgede meydana gelen somut olaylarla ilişkiliyken, birincisi cumhuriyetin kuruluşundan beri devam eden 'ulus-devlet' anlayışının tıkanma noktasında ele alınabilecek uygulamalarla ilgilidir. Sanıldığının tersine bu anlayış 1984'te PKK'nin silahlı eylemlere başlamasıyla ilgili değildir. Bunun çok daha öncesi vardır. 'Derin Devlet' Kürt sorunu özgülünde yaşadığı bütün tıkanıklıkları, hiçbir siyasi tedbir düşünmeden provokasyon ve askeri eylemlerle aşmaya çalışmıştır. Kürtler şiddete adeta kışkırtılmıştır. Bu bağlamda PKK'nin ve diğer Kürt örgütlerinin 'başka bir seçeneğimiz yoktu' diye savunmaya geçmeleri anlaşılır bir dildir ama politik analizlerden de yoksundur.

Birincisi; mektupta belirtildiği gibi eğer 'Kürt kimliğinin tanınması demokratik dönüşümün bir koşulu olarak görülüyorsa, bunun silahlı mücadele ile yapılmasının gerekçesinin' anlaşılamadığı vurgulanmaktaydı. Bunun yolunun yine demokratik yollarla mücadele olabileceğinin altı çiziliyordu. Ancak bu kadar sene sonra, bu kadar acıdan sonra, devletin ve Öcalan'ın ortak noktalarda birleşmesi oldukça ilginç değil midir? Acaba bu tespit, olayların ardından gelen zorunlu bir durum değerlendirmesi midir, yoksa stratejik uygulamaların sonucu varılan fiili bir durum mudur? Eğer geçmişte Kürt sorunu demokratik tarzda tartışılsaydı en iyimser tahminlerle federal bir çözümün, en kötümser tahminlerle kontrol dışı, kendisi için var olan radikal bir ayrılık hareketinin gelişme tehlikesi her zaman vardı. Oysa şimdi şiddet temelinde gelişen en radikal bir örgütün, politikasını en ılımlı Kürt örgütünün istemlerinin bile gerisine çekmesiyle karşıkarşıyayız. Geride doldurulamayacak büyük bir boşluk bırakılmış ve tahribat yaratılmıştır. Bu aşamadan sonra yeni silahlı grupların sosyal yapısı tahrip edilmiş bir Kürt toplumu üzerinden gelişme göstermesini beklemek adeta imkansızlaşmıştır. 'Amacını aşan şid-

det'in toplumsal zeminde yarattığı tahribatlar bu grupların da artık strateji değişikliğine gitmelerini zorunlu kılmaktadır. Fakat nereden bakılırsa bakılsın, bu gruplar yeniden işe başlamanın sıkıntısını uzun süre üzerlerinden atamayacaklardır. İşte devleti devlet yapan da budur: Devlet boşluk tanımaz!.. Osmanlı gelenekleri ve tecrübesi üzerine oturmuş bir devletin başka türlü hareket etmesini beklemek büyük bir yanılgıdır. Devlet PKK'yi "Açık siyasete onay vermemesi" nedeniyle eleştirirken, kendisinin yıllardır ılımlı Kürt partileri üzerinde uyguladığı baskıları nasıl açıklayacaktır? Bu baskılar, tamamen demokratik sınırlar içinde mücadelesini yürüten Demokrasi ve Barış Partisi (DBP) ve Demokratik Kitle Partisi (DKP) üzerinde aynı hızla neden yürütülüyordu? Söz konusu iki parti üzerinde PKK'nin de bir o kadar baskı uyguladığı ayrı bir sorudur. Böylesine antidemokratik bir yapı içinde hangi demokratik açılıma onay verilmektedir? Siyasi ve askeri açıdan inisyatifin devlet tarafından ele geçirildiği bir dönemde neden PKK'ye yeniden yapılanması ve siyasallaşması için telkinlerde bulunulmaktadır? Ulaşılmak istenen sonuç nedir; Yapılanları bir taktik mi, yoksa izlenen bir stratejinin parçası olarak mı ele almak gerekir...

Bu soruların yanıtını aramak, Türkiye'nin önündeki yüzyılın tarihsel plandaki temel sorunlarından biri olacaktır.

İkincisi; Bugüne kadar Irak'ın olası bir bölünmesi karşısında bölgeye müdahale hakkını kendinde gören Türkiye, bundan sonra böyle bir müdahalenin macera olduğunu söyleyebilmektedir. Peki bu süreç içinde ne oldu, ne değişti de yeni bir konseptin uygulamasına geçildi? Cumhuriyet kurulduğundan beri, Kuzey Irak'ta olası bir Kürt devletine karşı belirlenen temel strateji etrafında, son 15 yıl boyunca ordu, bu bölgeyi PKK faktörünü göstererek adeta kendisi için canlı bir tatbikat sahası haline getirdi. Kuzey Irak'a yapılan müdahaleler sırasında ne

Amerika'dan, ne Avrupa'dan ciddi bir tepki gelmemesi ise hayli düşündürücüdür. Çünkü Türkiye, BM yasaları çerçevesinde devletler hukukundan aldığı, bir devletin en tabii hakkı olan sınır güvenliğini koruma hakkını kullandığını her fırsatta belirtti. PKK'nin ulusal sınırlar ötesinde örgütlenerek -kural dışı- bir savaşı yürütmesi Türkiye'ye müdahale hakkını verdiği gibi, kendisine karşı yapılan eylemi 'ulusal kurtuluş' değil, bir 'terör' eylemi olarak gösterme başarısını da elde etti. Bunda PKK'nin kendi halkına karşı geliştirdiği terör eylemlerinin de rolü oldu.

Gerçekten de Türkiye bu bölgeye askeri bir işgal havasıyla gelmedi, ama bölgeyi denetleyecek mekanizmaları kurdu. Öcalan, İmralı'da verdiği yazılı ifadesinde bu kontrol mekanizmalarının kurulmasında PKK'nın da rolü olduğunu itiraf etmiştir. (Esas Hakkındaki Mütalaa'ya Cevap sayfa 2)

Bütün bu gelişmeler yaşanır ve Öcalan Suriye'den çıkmak zorunda bırakılırken, ateşkes devam ediyordu. Hatta Roma sürecinden sonra, İmralı'da bile ateşkes süreci Öcalan tarafından devam ettirildi. Öcalan'ın yakalanmasından sonra gerillanın nefsi mücadelesi olarak değerlendirilen çarpışmalar dışında kırsal alanda dikkate değer eylemler yapılmadı. İzlenen sürece aykırı görünen intihar eylemleri ve sabotajlar ise bu kez şaşırtıcı tarzda şehirlerde gelişme gösterdi. PKK terörizmi birileri tarafından hâla devam ettiriliyordu. Bunu dış güçlerin provokatif eylemleri olarak yorumlayanlar da vardı. Ne var ki eylemler PKK'nin yeni yönetimi tarafından da çelişkili açıklamalarla desteklendi. Hem kabullenme hem de red vardı bu açıklamalarda. Öcalan'ın geleceği konusunda yaşanan kuşkular karşısında kadroların kontrol edilemediği ve edilemeyeceği vurgulanıyordu. PKK'nin Mart 99 başlarında yaptığı VI. Kongresi'nde oluşturulan Başkanlık Konseyi üyeleri arasında verilen demeçlerde birbiriyle çelişen noktalar dikkaten kaçmıyordu. Konsey üyesi Cemil Bayık, yeniden başkan seçilen Ab-

dullah Öcalan'ın devletin elinde olduğunu ve bir muhatap aranıyorsa tek muhatabın da o olduğunun altını çiziyordu. Diğer üyelerden Osman Öcalan ise, daha çok eylem yanlısı görüşler ileri sürüyor ve ateşkes sürecinin kendileri tarafından pek dikkate alınmadığını göstermeye çalışıyordu. Sürece aykırı olan bu demeçler Öcalan'ı sinirlendiriyor, tıpkı dışarda olduğu gibi müdahale etmeden duramıyordu. Olabildiği kadar mesajları yerine ulaştırmaya çalışıyor ve böylece inisyatifi elinde bulundurmaya çalışıyordu. Önceleri basına sızdırılan bilgilerle bu düşüncelerin açılımı yapıldı. Öcalan içerden gönderdiği mesajlarla bu eylemleri sürece aykırı eylemler olarak kınadığını açıklıyordu. Ancak PKK çevreleri hapishane koşullarını öne sürerek bu bilgilerin güvenilirliği üzerinde kuşkuyla durdular. 'Başkanın uyuşturulduğu ve kendinde olmadığı' söylendi. Ancak avukatların İmralı Adası'na girişleri sağlandıktan ve Öcalan'la yüzyüze görüşme olduktan sonra bizzat Öcalan tarafından bu bilgiler doğrulanmış oldu. İlk açık demeçte verilen bilgiler 1 Eylül 1998 Ateşkes sürecinin bu koşullarda bile devam ettiğini göstermektedir.

"Özellikle Türk-Kürt çatışmasına meydan verebilecek açıklama ve eylemleri esefle karşılıyorum" dediği yazılı açıklamada seçim beklentileri de vardır.

a) 1993'ten beri ateşkes ile birlikte geliştirilen çizgi, en son 1 Eylül 1998 ateşkesinde daha da netçe ortaya konulan çizgidir. Bu süreçte bize dolaylı olarak sunulan madde madde açıklamalara, benim de kamuoyuna açıkladığım cevaplarıma bağlıyım. Yakalanma sürecinde daha da yoğun olarak gerek soruşturma komisyonuna, gerek savcılığa söylediklerim ve gerekse çıkarılacağım mahkemede yapacağım savunmamda bu hususları esas alacağım.

Basın-yayın organlarında yapılacak tüm haber, yorum, panel vb. etkinliklerde bu hususların objektif bir biçimde ele alınması büyük bir önem taşımaktadır.

Bunun, benim içerde ya da dışarıda olmamla ilgisi yoktur. Bu PKK'nin uzun süredir demokratik-barışçıl siyasal uzlaşma anlayışının somut bir ifa-

desidir. Devletin de dolaylı olarak açık olduğu bu anlayışı hayata geçirmek, tüm siyasi, diplomatik faaliyetlerin de esasını oluşturmaktadır. Bunu gözardı eden anlayışları kabul etmek mümkün değildir. Seçimlerin sonuna kadar, en azından bu tavrın doğruluğuna ve geçerliliğine inanıyorum. Bu vesileyle 18 Nisan'da yapılacak seçimlerin özgür ve demokratik koşullarda gerçekleşmesinin büyük bir önem taşıdığını belirtmek istiyorum.

b) 1 Eylül ateşkesinin gerekçeleri tüm kesimler için esas alınmalıdır.

c) Geniş bir kardeşlik, barış ve demokrasi mücadelesi, içte ve dışta yapılacak tüm çalışmaların esasını oluşturacaktır. Türkiye'de gerçek bir barış ve demokrasi istiyoruz. Kavgam, güçlü bir barış ve demokrasi isteyenlerle istemeyenlerin kavgasıdır!

d) Yasal güvencelerin sağlanmasına, yasal siyasal çözümün hayata geçirilmesine Türkiye olumlu yaklaşırsa, bu tarihi bir fırsat olacaktır.

e) Bu arada 25.02.1999 tarihli Avrupa Parlamentosu tarafından alınan kararda belirtilen hususların gerçekleştirilmesi için tüm Avrupa ve uygar dünya ülkeleri ile demokratik kamuoyunu, tarihsel sorumluluklarına uygun davranmaya çağırıyorum.

Türkiye'nin ülke bütünlüğü ve bağımsızlığı temelinde barışın sağlandığı, halklarımızın barış içinde bir arada yaşama koşullarının yaratıldığı bir çözüm, bizim en samimi arzumuzdur.

Kamuoyuna ve basına saygılarımla sunarım.

Abdullah Öcalan / İmralı (18.03.99)

(Bkz. Hêvî 27 Mart - 2 Nisan 1999)

Burada ilgi çeken nokta söz konusu görüşlere 'devletin de dolaylı olarak açık olduğu'nun ifade edilmesiydi. Ve Öcalan bu tür bağlantılar üzerinde her konuşmasında özellikle durmaktadır. Buradan hareket ederek adeta 'gizli bir anlaşma'nın varlığının sinyallerini vermekteydi.

Bu demeci, kendisinin 6 Nisan'da kaleme aldığı ve 10 Nisan'da Avukat Mahmut Şakar aracılığıyla yaptığı diğer bir açıklama izledi. 11 Nisan 99 tarihli Cumhuriyet gazetesinde verilen bu açıklamada şu görüşlere yer verildi: "1 Eylül 1998 ateşkes sürecinin her alanda, tam bir sorumluluk altında sürdürülmesini isteyerek barış için af ilan edilmesi ve silahlı ça-

tışmalara son verilmesi gerektiğini belirtti. 1990'lı yıllardan itibaren demokratik cumhuriyet sisteminin bazı saptırmalara karşın Kürtler'in ifade özgürlüğüne de açık hale geldiğini anlatan Öcalan, bu koşullar altında PKK'nin kendini 'demokratik sistem içinde yasallaştırmaya' hazırlanması görüşünü savundu. Öcalan için 'En azından devletin tavrını yeni parlamento ve hükümet kuruluşunda görünceye kadar aktif bir toplumsal barış, af ve kardeşlik sloganı altında bir siyasal eylem çizgisi benimsenmesi ve kararlıca uygulanması' gerekmektedir. Uluslararası insan hakları kuruluşları, hükümet ve parlamentoların da desteğini isteyen Öcalan, BM, AB, Avrupa Konseyi ve AGİT'in söz konusu sürece gözlemci olarak katılması gerektiğini öne sürdü. "Türkiye'de ilgili tüm çevrelerin kamu, özel, partiler, basın-yayın ve tüm sivil toplum kuruluşlarınca, gelişmelerin tarafımca özde bu temelde olduğunu bilerek ülkemize ve demokratik sisteme katkılarının hayati önem taşıdığının bilinmesi" olarak ifade etti. Bu görüşlerde bir öncekileri onaylar nitelikteydi.

Türkiye'nin ülke bütünlüğü ve Misak-ı Milli anlayışıyla bütünleşen Türkiyelilik kavramı bu 'yeni dil'in en hassas noktasını oluşturuyordu. Yeni döneme ilişkin kavramların ve söylemlerin PKK ve Öcalan'ın demeçlerinde, yavaş yavaş birinci sırada yer aldığı görüldü. Daha eskilere gitmeye gerek kalmadan, 1993 Ateşkesi'nden beri Merkez Komite, ARGK veya ERNK imzalı hiçbir bildiride, açıklamada bu kavramlara ve yaklaşımlara raslamak mümkün değilken, -özellikle Roma sürecinden sonra- PKK çevreleri de yadsınmaz politik tesbitler olarak 'yeni dil'i kullanır oldular. 'Yeni dil'in o güne dek yapılan hiçbir kongre sürecinde tartışıldığına ve kararlar altına alındığına tanıklık edilmedi. Bu durum ikili bir 'Öcalan dili'nin var olduğunu açığa çıkarmaktadır. PKK kadroları arasında farklı, kamuoyu önünde farklı bir dil kullanan Öcalan,

militanlarını neden işlevsiz kıldığını şimdi daha iyi anlamış olmalıdır. Avrupa basını, PKK'nin artık bağımsızlıkçı değil, karşı çıktığı Irak Kürt hareketleri gibi otonomist bir yapıya büründüğünün altını çizerek vermeye başladılar. Oysa yeni dönemde PKK, siyasal bir terminoloji olarak 'otonomi'yi bile söz konusu etmiyordu.

Gerçekten de 18 Nisan seçimleri büyük bir sukünet içinde yapıldı. Ama ortaya çıkan ilk kompozisyonun Kürt sorununda nasıl bir tavır geliştirebileceği pek şüpheye yer bırakmayacak durumdaydı. DSP ve MHP'nin ilk iki sırayı aldığı bir parlamentoda, -dış cepheden bakılınca- Kürt sorununun bu terminoloji içinde ele alınması ihtimal dahilinde görülmüyordu. DSP'nin politik çizgisinde sosyal demokrat olmadığı açıktı ama solun başka bir tandansını da -ismi dışında- üzerinde taşımıyordu. Daha çok laiklik anlayışını milliyetçi görüşlerle birleştiren geleneksel bir sağ parti görünümü almıştı. MHP ise, Devlet Bahçeli başkan olduktan sonra 'ülkücü mafya'ya karşı verilen iç mücadeleyle şaibeli olan geçmişinden kurtulmaya çalışmış ve politik alanda ise eski slogancılığı bırakarak daha ılımlı ve uzlaşmacı bir havaya girmiştir. Yine de, Kürt sorunu karşısında bilinen tutumunu devam ettiriyordu. Milliyetçileşen bir Ecevit ile, merkeze açılan MHP'nin yollarının seçim sonrası keşişeceğini bir seçim mucizesi olarak değerlendirsek bile, teorik planda bunun yolu çoktan açılmıştı. Bu olguyu iyi değerlendirebilmek için 18 Nisan seçimlerine bakmak yeterlidir: DSP-ANAP hükümetinin gensoruyla yıkılmasının ardında kurulacak hükümet arayışları içinde matematiksel olarak en uygunu olan Kaya Erdem'in girişiminin, bir gecede nasıl sükutu hayale uğratıldığı yukardaki denklemin en önemli unsuruydu. Bu olay gerçekte 2. bir '28 Şubat' olayı kadar önemliydi. Ama politik atmosferdeki karışıklıklar ve partiler arası çekişmeler bu tür olayların görülmesine olanak

vermiyordu. Kaya Erdem, kuracağı hükümete Fazilet Partisi'nden üye aldığı için engellendi. Ve hükümeti kurma görevi büyük bir hediye olarak Bülent Ecevit'e verildi. Hediye diyoruz; çünkü Öcalan'ın yakalanıp, getirilmesi siyasal bir karar olarak geçerliliğini koruyordu. Ancak bunun herhangi bir hükümet dönemine değil, Ecevit gibi kendi rüştünü ispatlamış biri döneminde olması tercih edildi. Bundan sonra Ecevit ve partisi gelişen olayların meyvasını toplamakla yetindi. Öcalan'ın yakalanmasının ardından gelişen olaylar ve Ecevit'in karizması DSP'yi birinci parti durumuna getirdi. 4,5 milyon yeni seçmenden 3 milyona yakınının MHP'ye oy vermesi ise küçümsenecek bir durum değildi. Sadece kirlenen siyaset sahnesindeki oyunculara bir tepki değildi bu oylar. Aynı zamanda gençlerin artık Kürt sorununa da bir çözüm bulma istemlerinin de sonucuydu.

12 Mart ve 12 Eylül darbesi dönemleri öncesinde, yükselen sol hareketin karşısına devlet destekli olarak çıkan MHP geleneğinin, yeni koşullarda Kürtlere karşı kullanılacağı korkusu haklı olarak birçok çevrelerce paylaşıldı. Ancak yeni dönemde MHP'nin açık çatışma yerine farklı politikalar ele alacağı, bir anlamda 'şehit ailelerin siyasi temsilcisi' sıfatını yükleneceği görülecektir. PKK'ye karşı olan büyük tepki ancak böylesi bir siyasi formasyonun etkisi altında pasifleştirilebilirdi. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli Kürtçe televizyon yayınlarının olabileceğine ilişkin görüşler dile getirmiş, ancak İmralı'daki yargılama sırasında bu tür şeylerin konuşulmasının doğru olmadığını belirtmiştir. Devlet Bahçeli'yle değişen bir başka önemli olgu da; MHP'yi karekterize eden, ırk kökenli Türk kimliği görüşünün artık terkedilmekte olduğudur. Buna karşın, ne ANAP, ne de DYP'nin politik konumları ve etki gücü şehit ailelerinde ifadesini bulan milliyetçi toplum kesimlerinden gelecek tepkilere karşı bir tür supap vazifesi göremeyecek durumdaydı. Bu

soruna uygun en iyi çözüm, yine böylesi sağ ve sol kompozisyonlu milliyetçi iktidar döneminde çetirilebilir. Diğer partiler de zaten sorunun uygun bir tarzda ele alınmasını programlarına almışlardır. Çiller bile yeni demokrasi paketinde 'terörle mücadele sırasında insan haklarına yeterli duyarlılığın gösterilemediğini' üzülerek(!) ifade edebilmektedir.

Bu konuda belirli bir eğilim içine girileceğinin işaretlerini seçim öncesi MHP'nin çalışmalarında bulmak mümkündür. MHP'nin 'Türk-Kürt kardeştir, bunu bozan kalleştir' sloganı bu doğrultuda dikkat çeken sloganlardan biriydi. Diğer taraftan Devlet Bahçeli özellikle MHP'lilerin Aleviler'e yönelik kardeşçe yakın çalışma yapmalarını istemesi diğer bir önemli noktaydı. Aleviler'in sisteme entegre olmalarından beri, eskiden görülen 'blok oylar' ilk kez sistemin partileri arasında dağıldı. Bu da devletin, Kürt sorununda ya da daha geniş tanımıyla etnik sorunların ele alınmasında çıkaracağı sonuçlardan biridir. Aleviler, CHP'den Fazilet Partisi'ne kadar yer alan siyasal yelpazelerde oylarını dağıtmışlardır.

Sürpriz gelişmeler sadece seçim sonuçlarıyla olmadı; bu sonuçların Türkiye'nin sorunlarını çözmek için bir şans olduğu belirlemesinin PKK Başkanlık Konseyi'nden gelmesi daha da şaşırtıcı oldu. Konsey'in 6 Mayıs 99 tarihli bildirisinde "18 Nisan seçimleri, ortaya çıkardığı sonuçlar itibarıyle TC tarihinin en önemli seçimi durumundadır. Bu seçim sonuçları ile Türkiye'de yaşanan ekonomik ve sosyal gelişmeyi ve bir süredir yürütülen askeri düzenlemeyi tamamlayan sivil siyasi yapılanma ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bu durum Türkiye Cumhuriyeti devleti açısından bir yeniden yapılanma, eski darlıkları aşma, devlet ve toplum yaşamının değişik alanlarında daha uyumlu, istikrarlı ve bütünlüklü bir yapılanmaya ve yönetim düzenine kavuşma anlamına gelmektedir. Bu çerçevede 18 Nisan erken seçimlerinin iyi düzenlendiği ve devlet

açısından başarılı sonuca götürüldüğü anlaşılmaktadır. Bu iç düzenlenme aynı zamanda Türkiye'nin dış ilişkileri ve bu anlamdaki önceliklerine de oldukça uyumludur. 21. Yüzyıla girerken kendini bu biçimde yenilemeye çalışan TC'nin bu temelde içe ve dışa yönelik yeni politikalar oluşturacağı, böyle köklü kararlar alma sürecinde bulunduğu, yeni hükümet oluşumunun böyle bir yaklaşımla kapsamlı bir program temelinde olacağı, Türkiye'deki iç ve dış gelişmelerin bunu zorunlu kıldığı ve mevcut yönetim düzenlemesinin de böyle kapsamlı kararlar alma güç ve yeteneğinde olacağı açıktır." (*Serxwebun*, Mayıs 1999)

Yukardaki sözleri, bir hükümetin kendi programına verdiği önemi belirten demeçler içinden almış olsaydık belki fazla ilgi çekici olmazdı. Ama devlet ile temel bir sorunu olan bir hareketin en yüksek organının düşünceleri olması itibariyle ilgiye değer satırlardır. Henüz daha DSP-MHP-ANAP Hükümeti'nin kesinleşmediği bir dönemde 'İçe ve dışa yönelik yeni politikalar'ın oluşturulacağı belirlemesi önemlidir. Burada devlet üstü bir bakış vardır. Nitekim daha sonra Öcalan'ın İmralı'da avukatları aracılığıyla 16 Haziran'da verdiği bir basın bildirisinde de benzer yaklaşımları bulmak mümkündür. "Devletin bir hazırlığı olduğunu tahmin ediyorum. Bir demokratikleşme, bir düzenleme, bir yenilenme denebilir mi? Bilemem. Ne umutluyum, ne de kötümserim." Kürt sorununun ele alınış itibariyle yeni hükümette MHP'nin varlığının 'tarihi bir fırsat' olduğu konusundaki tesbitler ise gazete sayfalarına kadar iniyordu. (*Cüneyt Ülsever, Hürriyet*, 3 Haziran 99) MHP'nin hükümetteki varlığı bir çelişki değil, sorunun politik ve toplumsal psikoloji boyutları açısından tamamlayıcı bir unsur olduğu kısa sürede anlaşıldı. MHP, devletin gerçek politikası ve şehit ailelerini de içine alan duyarlı geniş toplum kesimleri arasında bir tampon vazifesi görüyordu.

Ve gerçekten de DSP-MHP-ANAP koalisyonuna damgasını vuran 'milliyetçi' karekter toplumun bu kesimlerinden gelebilecek tepkilerde 'sübapt' rolü oynayabilecektir. 'Derin Devlet' sözkonusu politik ortamı basamak yaparak ve tepkileri bir ölçüde sınırlayarak, biraz da duyguların ve tepkilerin boşaltışarak rahatlatılmasıyla sorunu ele alacak olanakları elde edebilir.

Öcalan, politik sahnedeki değişim haberini 16 Haziran'da İmralı'da yapmaktaydı. O halde Türkiye'de hükümetler üstü bir değişim politikasının estiği, sadece seçim sonuçlarıyla değil, pratik adımların atılmasıyla da kendisini hissettiriyordu. 17 Haziran'da avukatlarıyla yaptığı bir görüşmede, "Benim kadar pahalı bir kişi bir iş yapmadan tutulabilir mi? İmhanın daha pratik yolları vardı" diyerek kendisine biçilen rolleri ima ediyordu. Ancak diğer yandan bütün bu olup bitenler içinde herşeyin tepetaklak edilebileceği korkusu da yaşanıyor olmalı ki "Bir oyun da olabilir" diyordu. Bu söz olaylara ciddi bir boyut vermek için söylenmiş 'havada' kalan bir söylemdi. Politika şüphesiz ki riskli bir iştir. Hiçbir risk almadan politika yapılması mümkün değildir. Peki ama ortada hiçbir somut devlet söylemi yokken, sürecin garantörlüğünü üstlenen üçüncü bir taraf yokken, Öcalan hangi güvencelerle üstelik "bir oyun da olabilir" diyerek silahlı güçlerini tasfiyeye yönelmiştir? Kenya'da sapasağlam yakalanmış birisi için artık hangi oyundan bahsedilebilirdi? Dava sürecinde verdiği mesajlara aldığı yanıtla, örgütü kontrol edip etmediğini devletin de izlediğini şu ilginç sözlerle açıklıyor: "Dağılma bekleniyordu, halk ve örgüt tutuyor mu? Bu süreçte belli olacaktı, oldu." Aynı denetim mekanizmasının Roma sürecinde "PKK başkanlığından ayrılıyorum, artık sizleri üzerimde daha fazla taşıyamam" dediğinde de kullanmak istemişti. Yoksa gerçekten başkanlıktan ayrılma niyetiyle bu sözler söylenmemişti. İşte tam bu noktada Şemdin Sakık'ın, KDP'ye teslim oluşu ve arkasından Tür-

kiye'ye teslim edilişinden sonra yaşanan olaylara ilişkin Yalçın Küçük'ün yaptığı değerlendirmelerin, Öcalan'ın yaptığı değerlendirmelerle çakıştığını görmekteyiz. Bu açıklamanın başka bir anlamı da Yalçın Küçük'ün Türkiye'den çıkışından itibaren yüklendiği misyonun farklı bir tarzda açıklaması oluyordu. Derin Devlet ve Yalçın Küçük, PKK'nin Öcalan tarafından ne kadar kontrol edilip edilmediği konusunda aynı türeden kaygıları taşımaları bakımından da dikkatleri çekiyorlardı. Bugün izlenen İmralı sürecini anlayabilmek için bu kaygıların nedenselliklerini, o günkü PKK'nin yapısal sorunları içinde bulabiliriz.

İşte devletin Kürt terminolojisinde değişen değerler sistemi böyleydi.

Seçimlerin ilginç sonuçlarından tam bir hafta önce, Öcalan'ın, Başbakan Bülent Ecevit'e yazdığı söylenen mektubundan bahsetmek gerekecektir. Tam metni açıklanmayan ama kamuoyuna yansıdığı kadarıyla, diğer mektupların havasında olduğu anlaşılan bu mektuptaki farklı yan, PKK'nin siyasal sisteme entegre edilmesi konusunda kadrolar arasında anlaşmazlık olduğunu Ecevit'e bildirdiği, yine Ecevit'in bir seçim gezisi sırasında sorulara verdiği kısa yanıtında dikkat çekti. Öcalan'ın kendisini, neden Ecevit'i bilgilendirmek durumunda hissettiğini ilk bakışta anlamak mümkün değildi. Bu sorunun yanıtını ise Türkiye'ye dönmeden çok önceleri MED TV'de katıldığı bir panelde yine Yalçın Küçük veriyordu: Yalçın Küçük'e göre "Bülent Ecevit sürpriz bir adamdı." O'nun Kürt sorununda söylediklerini dikkate almamak gerekiyordu. Yalçın Küçük bu panelde Ecevit'in sanki Kürt sorununda elinde bulundurduğu gizli bir paketin olduğunu ima ediyor ve telefonun öbür ucundaki Öcalan ise Yalçın Küçük'ü hiçbir yorum yapmadan dinliyordu. Şimdi 'uluslararası komplo' diye adlandırılan olayların merkezinde PKK lideri tarafından da

kamufle edilen, kendisini 'keşif kolu' olarak adlandıran birinin gölgede kalan çalışmalarına değinmemiz gerekecektir.

Küçük Bir Adamın Büyük Planlaması:

Bu panelden kısa bir süre önce Yalçın Küçük, Suriye'de Öcalan ile görüşmüştü ve Ecevit konusunda bir şeyler konuştukları anlaşılmaktaydı. Öcalan'ın Avrupa'ya gelmesi ve PKK'nin yeniden yapılanması çalışmalarının gündeme oturtulmak istenmesinin ardında Öcalan-Küçük görüşmelerinin payı olduğu artık ortadadır. Ama yine de perde arkasındaki gelişmelerden haberi olmayan Avrupa'daki PKK'liler, Yalçın Küçük, 29 Ekim 1998'de ülkeye geri döndükten sonra Özgür Politika'da aleyhinde yazılar yazmaya başladılar. Onun Kürt siyasi önderliğini "biraz da olsa yanıltmayı başardığı" bile yazılıyordu. Sürgünde Kürt Parlamentosu Başkanı Yaşar Kaya hangi bilgiye dayanarak buna 'yanıltma' diyordu!... Basında, üstelik PKK yayın organı gibi işlev gören bir basında süren bu tepkilere karşın Öcalan, çok anlamlı tarzda sessizliğini koruyor, konuyu gündeme getirmemeye çalışıyordu. Öcalan, Y. Küçük hakkında çıkan 'Cumhuriyet çocuğu' suçlamalarına o günlerde neden yanıt vermediğini İmralı duruşmalarında Kemalizm ve Misak-ı Milli hakkında yaptığı açıklamalarla göstermiş oldu.

Peki Yalçın Küçük, Öcalan ile yaptığı ikili görüşmelerde hangi konuları ele alıyordu? Bunlar gazeteci-politikacı görüşmesi miydi? Yalçın Küçük'ün aracı konumuna bakılırsa konuşulanların, programlananların hiç de böyle olmadığı görülecektir. Öcalan'dan daha önce kendisi giderek teslim oldu ve bir çok sorunun kendisine sorulmasından kurtuldu. Tersi bir durumda başına birşeylerin geleceğini çok iyi biliyordu. Gaze-

te sayfalarında eleştirilen Küçük'ün, nasıl bir aracılık rolü oynadığı konusunda hiçbir açıklama yapılmadı. Ancak Küçük'ün bu süreçte oynadığı rolle ilgili olarak bazı önemli bilgileri ve izlenen sürecin stratejik bir plan çerçevesinde devam ettirildiğini, Yaşar Kaya'nın 2 Kasım 1998 tarihli Özgür Politika gazetesinde yazdıklarından anlaşılmaktadır: " Uzun zamandır uygulanan bir konsept var. Ama galiba sonuna doğru gelindi. Şemdin Sakık olayı zamanlanmıştı. Murat operasyonları zamanlanmıştı. Şemdin, Murat operasyanlarında şahsen bulundu. Bu tabii ki tesadüfi değildi. Bağımsız, sözümona Kürt aydınları adı altında toplantılar bu zamanlardan sonradır. Marjinalleştirme devam ettirilecekti. HADEP içinde bazı şeyler tezgahlamak bu konseptle ilgiliydi. Topyekün bir söndürmenin tedbirleri alınıyordu. Ama bu gün gelinen noktada bazı tertip ve suikastler boşa çıkarılmıştır, oyun tutmamıştır. Daha başka şeyler de vardır. Cumhuriyet çocuğu olduğunu ispat etmek isteyen Yalçın Küçük, 29 Ekim'de Cumhuriyet'in kuruluş yıldönümünde Türkiye'ye döneceğini birkaç ay önce ilan etmişti. Onu gerçekleştirdi. Bu tesadüfi midir? Yalçın Küçük özel olarak Şemdin Sakık'la çok konuşmak istiyordu. Konuşmaları oldu mu, onu araştırmak lazım. Gerçi generallere akıl verdiğini, müşavirlik yaptığını MED-TV'de açıkça ifade etti. Sadece generallere müşavirlik mi? Bağlantıları ne idi? İlerde onları göreceğiz." (Özgür Politika, 2 Kasım 1998)

Bu tepkilere Öcalan'dan hiçbir yorum gelmedi: Sükut ikrardan gelir!..

Yalçın Küçük'ün aşırı bir ilgiyle izlediği bir diğer gelişme de, Şemdin Sakık'ın KDP'ye sığınması ve ardından yakalanması süreci oldu. Bu süreçte pür dikkat 'Sevgili Başkan'ın PKK'yı ne kadar kontrol edip etmediğinin analizlerini yapıyordu. 1 Eylül 1998 Ateşkesi öncesi yaptığı bir konuşmada "Şemdin olayından sonra Öcalan'ın partiyi kesinlikle kontrol ettiğinin görüldü-

ğü"nü, üzerine basa basa tekrarlamakla kalmıyor, bunu Genelkurmay'a da söylediğini açıklıyordu. MED TV'deki program yapımcıları, o kadar eleştiri psikozu altına alınmışlardır ki, yapımcı Günay Aslan, bunun televizyon aracılığıyla verilmiş bir mesaj mı, yoksa olağan bir yorum mu olduğunu soramıyor, sorgulayamıyordu!.. 1989 yılında Toplumsal Kurtuluş (sayı 25) adlı dergide "PKK içindeki Apo liderliği çok yoğun bir kollektif liderlik olarak görülmeli. Tek bir kişinin fiziksel varlığı olarak ele alınmamalı" diye PKK'ye kurumsal bir işlev yükleyen Yalçın Küçük, yeni dönemde Öcalan'ın fiziki bir varlık olarak PKK'yi tamamen kontrol edip etmediği konusunda hassas davranıyordu? Bu hassasiyet neden ve hangi amaçlıydı? O'nun PKK kadroları arasında bu kadar serbest dolaşmasının anlamı ne idi. Böylesi bir iznin Öcalan'dan başkası tarafından verilemeyeceği çok iyi bilinmektedir. PKK birimlerinde tepki çeken Y. Küçük'ün varlığı, Öcalan'ı hiç rahatsız eder görünmüyordu. Yaşar Kaya'nın 'Şemdin olayı planlanmıştı' dediği, gerçekte bu süreçin ilk işaretiydi. Ayrıca sorduğu başka sorular da vardı: "Gazeteci kılığındaki Prof. Amerikalı M. Günther, Ortadoğu'da Öcalan ile görüştükten bir kaç gün sonra Şemdin, Barzani'ye sığındı? Soru bir. Soru iki; Yalçın Küçük PKK'nin üst kademe kadrolarını neden tanımak istiyordu? Şemdin ile özel bir görüşmesi oldu mu?" (Özgür Politika, 19 Mart 1999) Olayların dış görünüşünü çıplak bir gerçeklikle yorumlayan Yaşar Kaya, neden-sonuç ilişkisine gelindiğinde aynı performansı gösteremiyor. Bütün bu argümanları, PKK'nin dağılması teorisi üzerine inşa ediyor. Oysa Küçük'ün böyle bir derdi yok... Tam tersine, bu hareketin Öcalan tarafından ne derece kontrol edilip, edilmediğini bulmaya çalışıyor. Bir muhalefet çıkması halinde bunun nereye varacağının planlamasını yapıyor. Ve Şemdin Sakık bir kurban gibi ortaya atılıyor. Yalçın Küçük, Yaşar Kaya'nın tereddütlerinin aksine, dağılan bir PKK'yi değil, kontrol altına alınmış bir

PKK'yi hizmete sunuyor. Bu nedenle denebilir ki, Suriye krizinin ilk işaretlerini verenin Küçük olduğunu söylemek abartma olmayacaktır. PKK içinde başgösteren Sakık krizi ile, Öcalan'ın partiyi tamamen kontrol ettiği sonucuna, yaptığı gözlemlerle varmıştır. Ve Öcalan'ın bizzat kendisi-daha önce dikkat çektiğimiz gibi-, Roma'da verdiği bir demeçte "PKK liderliğini bırakıyorum" derken de bu kontrol mekanizmasının etkisini ölçmeye çalışıyordu. Bu konuşmalarında Şemdin Sakık gibi kişilerin parti saflarında var olduğunu söylüyor, bunların parti dışına atılacaklarını kendine has tehditkar üslubuyla açıklıyordu. Yine bu konuşmaların ardından söz verilen Cemil Bayık, kendisini suçlanmış gibi hissederek, 'Beni Başkan yarattı, ondan ayrı bir yerde durmam düşünülemez' gibi ilginç bir cümle sarfetti. Benzer mesajlar ve kontrolller İmralı sürecinde de devam ettirildi.

Bu kontrol mekanizmasının çarkları arasına takılan son kişi Şemdin Sakık olmuştur. PKK içinde Şemdin Sakık, köylü devrimciliğine örnek olarak seçilmiş ve afişe edilmiş bir tiptir. PKK'nin ilk şehir kadroları arasında değil, kırsal alanda bu harekete katılmış ve sivrilmiş biridir. Kırsal alan içindeki ilişkileri çok iyi örgütlemesine karşın, PKK içinde, siyasi planda bir tartışma yürütecek düzeyde değildi. Zaten Öcalan'ın örgüt içinde en çok el attığı kişilikler, bu tür zaaflara sahip olanlardır. Ülke içinde, basının da yardımıyla PKK'nin ikinci adamı diye lanse edilen Sakık, Öcalan için seçilmiş bir örnek olduğunu bir çok kez yargılanmasına karşın, uygulamada diğerlerinden farklı bir yerde tutulduğunda anlamalıydı. Öcalan, kişiler üzerinde kurduğu müthiş tespit yeteneğiniyle, Sakık'ın nereye kadar gidebileceğini çok iyi biliyordu. KDP'nin yanına sığındığında Öcalan büyük bir zevkle "Bize niçin vuruyorsun diyorlar. İşte vurmadığımız bir adamın durumuna bakın" diyor ve öldürülen 33 askerin sorumlusu olarak devleti Sakık'tan hesap sormaya çağırıyordu. 'İkinci adam'a, parti içinde kardeşinden başka destek gelmedi.

Yalçın Küçük ise bu tür olayların peşinde koşan bir 'Keşif kolu' olarak aynı zamanda 'kurmay' analizlerini yapmakla meşguldü.

Devlet için bu olay, PKK içindeki yeni bir siyasal kriz olarak yorumlanmaktan çok, Öcalan'ın partiyi ne kadar kontrol altında tuttuğunun bir deneyi olarak, ele alınmasıyla dikkati çekti. Yalçın Küçük, bu konuda kararını vermişti: "BAŞKAN, PARTİYE VE DURUMA KESİN OLARAK HAKİMDİR" Yalçın Küçük'ün bu tesbiti sadece kendisiyle ilgili değildi. Bunu Genelkurmay'a da söylediğini bir televizyon programında kızgın bir ifadeyle açıklıyordu. Bu arada o anki komuta kademesine de çatmadan duramıyor; onların bir acz içinde olduğunu ifade edecek kadar ileri gidebiliyordu. Çünkü komutanlar bu işin kurmayları olarak yeterli çabukluğu gösteremiyorlardı. Yalçın Küçük, hedefini bulmuş birinin, en uç noktaya vardırdığı dayanılmaz heyecanını bu olaylar sırasında gizleyemiyordu. Eğer bu sorun çözülecekse "ŞİMDİ ÇÖZMENİN TAM ZAMANI"ydı.

Evet; Şimdi çözmenin tam zamanıydı... PKK'ye binlerce insanın katıldığı ve savaş seyrinin yükseleceğinin sanıldığı yıllar, paradoksal olarak geliştirilen komplo teorileri ve 'uygulamaya' alınan insanların en yoğun olduğu yıllar olarak varacağı sona doğru getirildi. Bu yıllar özellikle üniversite çevresinden gelen dinamik unsurların törpülendiği, hareketin kültür seviyesinin giderek düşürüldüğü yıllar oldu. Eski tartışmaların bittiği ve yeni gelenlerin de en büyük handikap olarak, 'önderliği', olduğu gibi kabul etmelerinden geçen bir dönemdi bu. İlk PKK'lilerden kendilerini ayıran yan, can alıcı önemdeydi: Yeni gelen bu gruplar, PKK'in örgüt yapısı ve işleyiş biçimi üzerinde hiçbir yorum ve yaptırım hakkına sahip değillerdi. Var olanı olduğu gibi kabullenmek en iyi PKK'lilik oluyordu. Böylece eleştirisel yaklaşımdan uzaklaşılıyor ve monotonluk parti eğitiminde tek geçerli yol olarak aşılanıyordu. PKK kadrolarının eğitim düzeyi modern bir ulusal savaş konsepti içinde yükseltileceği-

ne, eğitim düzeyi en düşük birimler savaşın seyrine zıt olarak en değer verilen birimler olarak dikkati çektiler. "Bize en iyi uyum sağlayan cahillerdir" diyen Öcalan'ın Parti içinde bunu bir çalışma metodu haline getirdiği rahatlıkla söylenebilir. Giderek köylüleşen -devlet raporlarına göre PKK dağ kadrosu'nun %20'si okuma yazma bilmiyordu- gençleşen ve köylüleşen militan yapının, 'Apo'cu denen, kişinin zaafları üzerine kurulu eğitimle politik formasyona kavuşturulması ise çok zor oluyordu. Bu kez muhalafet entellektüel karekterli değil, ama elde tutulan yapının doğal kavrama yetisinden geliyordu. "Bunu çözmek için 1994-95'lerden beri haydi çözümleme geliştir, bunların beynini yumuşatmaya çalış, kişiliklerini çözmeye çalış. Bakuk anormal gelişmelerin altına girmişiz." diyerek bu acı gerçeği yine ancak İmralı'da açıklayacaktı.

Parti önderliği kişilik çözümlemeleri adına insanları monotonlaştırırken, devlet güçleri de PKK kadrosunu kendi cephelerinden çözümlüyordu. "Tabii TC ordusu, birlikleri çözmüş. Bin PKK'lının olduğu yere korkmadan geliyor." PKK'nin ortaya koyduğu taktik ve stratejik sorunlar ordu tarafından öylesine bir çözümlemeye tabii tutulmuştu ki, 'Düşük Yoğunluklu Savaş' tarzında geliştirilen tatbikatlarla Türkiye tamamen kendisine has tecrübeler elde etmişti. İlk beş yılda zorlanan ordu sonra inisyatifi ele geçirdi. 1974 Kıbrıs müdahalesi dışında 70 yıldır kışlasında duran ordu, birden bire kendisini sıcak savaşın ve 'gerçek takbikatın' içinde buldu. Önceleri eski araç gereçler için depolanan mühimmat stokları PKK ve bölge üzerinde bolca kullanıldı. Sonra ordunun silah bakımından modernizasyonu gündeme geldi. 1990'dan sonra gerekli silahlar fazla zorlanmadan alındı. 1992'den sonra tam techizatlı ve donanımlı, modern, çevikleşmiş bir ordu bölgeyi alt üst ediyordu. Hatta, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na bağlı erat ve subaylar bölgeye gönderiliyordu. PKK lideri bu gelişmeyi 'Ne

işlerli var Deniz piyadelerinin Şırnak dağında, bu olay, ordunun ne kadar zor durumda olduğunu göstermektedir" diye, hiç te doğru olmayan yaklaşımlar sergileyebiliyordu. Çünkü Türkiye, BM ve Nato çerçevesinde,-kendi iç problemine bakmadan- Somali gibi dünyanın sorunlu yerlerine göndereceği askeri birliklerin eğitimini de yine, PKK üzerinden sağlıyordu. Tam da PKK liderinin dediği gibi, örgütün savaş kapasitesi kendi boyutlarını yakalayamaz duruma gelmişti. Ve Genelkurmay, her birliğini 'alan konsepti' içinde pratik sahada deniyor, eğitiyordu. İşte ordunun uyguladığı savaş konsepti sayesinde son aşamaya gelindi.

Yalçın Küçük ile ilgili sorular elbette araştırmaya değerdi. Ancak bütün bu şüpheli olguların bir dönüşün ardından hemen soru haline getirilmesinin de garip bir politika olduğu görülecektir... Bu kadar şüphe çeken ilişki ağı içinde, nasıl olup ta bir gün olsun soru altına alınmıyor ve Yalçın Küçük 29 Ekim'de elini kolunu sallayarak ülkeye dönüyordu. Yaşar Kaya'nın söylediği gibi, Yalçın Küçük bir kaç ay önce ülkeye döneceğini açıklamamıştı. Bunu Mart-Nisan 1998 günlerinden beri söylemekteydi. Ancak Ağustos ayında yapılan bir televizyon programında bu dönüşü resmen açıkladı. Yaşar Kaya ve PKK çevresi bunu çok iyi biliyordu. Ama neden 29 Ekim olduğu konusunda bir açıklama getirmiyordu. Bu tarihin, olayların tam ortasında seçilmiş anlamlı bir gün olduğu ve Cumhuriyet Bayramı'nın bu dönüşün bir kılıfı olarak hazırlandığı daha sonra ortaya çıktı. Buraya kadar Yalçın Küçük hakkında önemli sorular sorulmasına karşın, İmralı duruşmalarında adından fazla söz edilmedi. Hatta garipsenecek bir tarzda hiç söz edilmedi diyebiliriz. Söz konusu olduğunda ise sadece Öcalan'a karşı yapılacak olan bir suikastin onun tarafından bildirildiği açıklandı. İlişkileri bu kadar sorgulanan, "önderliği yanılttığı" söylenen birinin, koskoca bir süreçte oynadığı

rolün bu kadar basitçe açıklanması ise hiç te, bu kişiliğe uygun değildi. Yalçın Küçük, önderliği gerçekten nasıl ve nerede yanıltmıştı..? Eğer ortada bir 'yanıltma' varsa, 1 Eylül 1998 Ateşkesi'yle açılan süreç, neden aynı istikamette devam ettiriliyordu... Bu sorulara yanıt arayacaklar, PKK çevreleri olduğu halde, suskunluklarını bilinen nedenlerle devam ettiriyorlardı!.. Böylece Yalçın Küçük yine tartışmaların dışında kaldı. Ancak, sorular sorulmasa da, açıklandığı kadarıyla bile, bu ilişkiler içinde gizlenen başka şeylerin olduğu gerçeği çıkmaktadır... Bunu da, sadece Öcalan bilmektedir.

Biz yine de bilinenlerden hareket ederek Yalçın Küçük hoca hakkında aşırı iddialarda bulunacağız...Bir tarihçi olarak benim görevim, belgesiz de olsalar olguların başlangıçları ve sonuçları arasında geçen pratik süreci elemanlarıyla birlikte analiz etmektir. Eğer gereken soruları sorar ve bu soruların yanıtını günlük ilişki zincirinden yeterli objektiflikle bulup çıkartabilirsek belgenin kendisine de bir o kadar yaklaşmış oluruz. Özellikle Türkiye gibi en basit devlet arşivinin 70-80 yıl saklandığı bir ülkede başka türlü doğruya ulaşmamız da mümkün değildir. İşte bu nedenle Yalçın Hoca'nın, PKK ile diyaloğa, kendi adına ve kendisi istediği için değil, devletin bilgisi dahilinde girdiğini sadece bir varsayım olarak değil, bunun pratik doğrularını da açığa çıkartarak göstermeye çalışıyorum. Yalçın Hoca'nın bu diyaloğunun sürekli ve verimli olması için yurt dışına çıkması gerekmekteydi. Hoca'ya bu çıkışın nedensellikleri DGM'ler tarafından bolca sunuldu. Yalçın Küçük, fazla konuşkan biri olduğundan zaman ve mekan kavramlarını unutarak kendi 'sırlarını'da bilmeden açıklayan birisidir. MED-TV'de ulu orta yaptığı açıklamalar bunu yeterince göstermektedir. Bu işe bir görevli olarak başladığını ise, 1993 yılında, daha yurt dışına çıkmadan GERÇEK dergisiyle yaptığı bir söyleşide açıklıyordu. "Ben belki de şu anda 1993 başında

yepyeni bir hayata açılmak üzereyim. Türkiye'yi bırakmayı düşünüyorum. Başka bir Türkiye oluncaya kadar dönmeyi istemiyorum. Belki benim rolüm, dünyaya geri bir düzenin geldiği zaman bu topraklarda elinden geldiği kadar insanına güven vermeye çalışan, sosyalizmin olduğunu duyurmaya çalışan biriyim. Ben bunu bilerek yaptım. Doğu Perinçek'le Mehmet Ali Aybar'a bu şarkıyı söylemesi için izin verdi rejim. Ben bunu gördüm, bunun içine girdim. Bana çok kızdılar o zaman. Benim iddiam budur demiyorum. İlerde hain olmadığım müddetçe bu makbul bir iştir." Burada, kendisinin bir görevi teslim aldığı belli olmaktadır. Artık o da, sistemin bir 'Prens'idir. Ama Yalçın Hoca, yapacağı işin Türkiye için 'makbul' olduğunu söylemekle birlikte, ilerde bu durumun kendisini hain bir konuma sokabileceği riskini de görmektedir. Ama olsun...Tarihin O'na bir rol biçtiğine inanmıştır bir kere!.. [1]

Yalçın Küçük, İmralı sürecinin mimarlarından olduğunu ve bu sürecin bir çözüme yaklaştığını büyük bir gururla ifade et-

(1) Yalçın Küçük beni yanıltmadı. 1993 yılında ülkeden çıkış amacının bireysel değil, örgütsel olduğunu ülkeye geri dönüşünden sonra kaleme aldığı Aydınlık Zindan adlı çalışmasında açıklamak durumunda kaldı. Bu kitapta asıl görevi ile ilgili çok kısır bilgiler verse de, arka planda yüklendiği görevi açıklaması bakımından önem taşımaktadır. En önemli bilgi 53. Sayfada verilmektedir. "Belki bilenler var, Avrupa'da Kürt Şefleri, Parlemente Kurdistane Dere vey Welate ileri gelenleri, Yaşar Kaya-Serhat Bucak, Özgür Politika ve MED-Tv, beni "Kürtler arasında Kemalizmin ajanı" veya Şam Büyükelçisi olan yakını ile birlikte Öcalan'ı Devlet'e teslim eden, "Kürtler arasında Türk Devleti'nin kulağı" olarak niteliyorlar; ben ise kendimi hep, Kürt-Eli'nde, Türkaydınının ve Türkiye Devrimi'nin keşif kolu olarak görüyordum, artık açıklıyorum. Keşif Kolu, tehlikeli bir iştir; ancak yaptıklarımdan hoşnutum. Sorun, büyük acılar sonucu, çözüme, fiilen çok yaklaşmıştır; Türk aydını ve Türkiye Solu'na nihai çözümü realize etmek düşmektedir. Tek çözücü, Türk aydını ve Türkiye Solu'dur ve bu amaçla, Kürt siyaseti ile Kemalistleri birbirine yaklaştırmaya ve birbirini anlamaya özendiriyorum, sosyalistler gerekli halkadır. Fakat bilincindeyim, bu da bir keşif kolu işidir ve bunun da küfürleri var, duyuyorum. Sıra tarihsel sahnenin hazırlanmasındadır." (Bilgesu Erenus-Yalçın Küçük, Aydınlık Zindan, s. 53 2. Basım Kaynak Yayınları)

mektedir. Geriye kalan 'tarihsel sahnenin' hazırlanmasında, Öcalan'ın savunmalarında görüşlerinin alındığı söylenen 'Başbakanlık Eşgüdüm Merkezi'ne de yardım edip etmediğini açıklamalıdır. Yalçın Küçük, 1993 yılında bu rolü üstlenirken bir gün kendisinin 'hain' olarak anılabileceği korkusunu üzerinden atamamakta, bu nedenle üstlendiği rolü 'Devrim ve Türkiye Solu adına Keşif Kolu' kavramlarıyla örtmeye çalışmaktadır. Türkiye'nin en önemli yapısal sorununda Kemalistlerle Kürt siyasetini (Bunu PKK olarak anlayınız) birbirine yaklaştırırken 'Keşif Kolu' harekatının nasıl bir devrim hazırlığında olduğunu da açıklamış oluyor. Rolüne uygun başka tanımlamalar yapmak yerine 'Keşif Kolu' kavramını kullanması, O'nun sadece bir planlamacı olarak zekiliğinin kanıtı değil, aynı zamanda taşıdığı kaygılardan ötürü yaratılmış bir 'model' [illegible]

Üstlenilen rolün tarihsel geçmişi göz önüne alındığında, Yalçın Küçük ister istemez Doğu Perinçek'i de aynı 'Keşif Kolu' kavramının içine sokmaktadır. Doğu Perinçek çok daha önceleri garipsenecek bir politik tavır değişikliğiyle PKK'yi savunmaya almış ve Kemalistlere, yaklaşmaları için bir propaganda hattı geliştirmişti. Bütün bu güçlerin ortak kaygısı emperyalizmin Kuzey Irak'ta oluşturacağı Kukla bir Kürt Devleti'ydi. Bu bölgede PKK'nin oynadığı sözde anti-emperyalist rol, ilişkinin görünen nedenleri arasında olmakla birlikte, yürütülen politikanın merkezinde Türkiye'deki Kürt sorununu sisteme entegre edilecek bir Türk sorunu haline getirilmesi çabasının vardı. Ne var ki, PKK'nin kadro yapısı ve sosyo-psikolojik nedenler bu rolün egemen şartlar da oynanmasını engellemiştir. Aynı çerçevenin bugün tamamlandığı görülebilecektir. Ne garip bir tesadüftür ki, Yalçın Küçük 'keşif kolu' olarak görevini tamamladıktan, kendi isteğiyle ve kendi deyişiyle 'tam zamanında' Türkiye'ye döndükten sonra, Doğu Perinçek ile aynı hapishanede buluşmak durumunda kalmıştır.

KARŞILIKLI ÖNERİLERİN GRAFİĞİ

1 Eylül 1998 Ateşkesi'yle PKK tarafından maddeleştirilen ılımlı görüşlerle, 'Ateşkes Süreçleri' bölümünde Türkiye'nin PKK'den istemleri olarak verdiğimiz maddelerin süreç içinde üst üste çakışması, gelişmelerin herhangi bir komplo teorisiyle veya basite alınmış bir senaryo ile açıklanamayacağını göstermektedir. O günden bu güne kadar yürütülen uygulamaların legal politik sahne üzerindeki yansımaları da bizi yanıltmayan verilerle doludur. Ortaya çıkan gelişmeler karşılıklı ilişki zinciri içinde ele alındığında şaşırtıcı biçimde bu maddeler üzerinde uygulama alanları açılmaya çalışıldığı görülecektir. Bu sahnedeki esas değişim, sorunun gereği ve hassasiyeti nedeniyle PKK'den gelmektedir. Devlet ise sessizliğini korumakta, yavaş, temkinli ve küçük değişim işaretleriyle yol almaktadır. Fakat bütün bunlar girilen yolun daha önce programlanarak zamana yayılan değişim sürecinin kendisi olduğu gerçeğini gizleyememektedir. Ancak yine de PKK lideri sürecin soru işaret-

leriyle geçtiğini söylemeye devam ederek, muhatap sorununu tartışma dışına itmektedir. Politik sahada asimilasyon yaşanırken, ideolojideki erezyon PKK dışı grupları da vurmuştur. Dün, PKK'yi tanımadan PKK'ye 'anti-emperyalizm' ve 'anti-kemalizm' adına destek sunanlar, bugünkü sürece karşı çıkamayacak kadar politikasız kalmışlardır. Yine dün PKK'nin görünür politikasına karşı çıkan birçok grup, gelinen aşamada açılan sürecin çarklarına kendilerini teslim etmede kusur görmemişlerdir. Dünün anti-kemalistleri şimdi kemalizmin 'çözücü' programlarına işte böyle entegre edilmişlerdir. Oysa Türkiye'deki gerçek demokrasi isteminin temelinin böylesine şaibeli bir barış'la atılması geleceğin de en büyük handikapını oluşturmaktadır. Bu çözüm, tartışmaya meydan bırakmayacak kadar Türk devlet geleneğine uygundur ama demokrasinin geliştiği ülke geleneklerine de bir o kadar yabancıdır.

Eylül 1998'e geri döndüğümüzde orada gördüğümüz bir kısım önerilerin daha sonra ünlü Roma sürecinde, İmralı'daki tutukluluk günlerinde ve nihayet mahkeme önünde yaptığı açıklamalarla tam bir uygunluk içinde olması, kişisel olarak büyük şüpheler besleyen Öcalan'ın hiçbir şüpheye yer bırakmayacak kadar bir kararlılıkla çizilen süreci en küçük detayına kadar takip ettiğini de göstermektedir. Mahkeme sürecinde yapılan karşılıklı soru-cevaplarla bu daha da pratik anlam kazandırılmıştır.

Bu ve benzeri demeçlerin, parti bünyesinde somut olarak ifade edilmesi için PKK VII. Kongresi'nin yapılması beklendi. Kongre kararları açıklandığı zaman, izlenen sürecin hiçbir maddesi üzerinde çekinge bile koymaya gerek görülmeden, bütünüyle kabul edildiği görüldü.

Öcalan "91'den beri, kendisine devlet tarafından gelen öneriler çerçevesinde PKK'yi politik olarak değiştirmek istediğini" söylerken en azından bu konuda doğruları söylediğini uygula-

malarıyla da göstermektedir. Bu öneri ve yanıtların pratikte işleyişlerinin üçlü bir uygulama grafiğini göstermeye çalışalım:

Derin Devlet önerisi: 'Parti kendi siyasal duruşunu gözden geçirmelidir.' (15 Ağustos 1998 tarihli mektup)

Öcalan: Romada bulunduğu sırada "Yeniden yapılanmalıyız, aksi taktirde bu şartlarda yürüyemem, parti başkanlığını bırakırım" temasını işledi. İmralı sürecinde de PKK'nin politik hattının temelden değişmesi için oldukça yoğun öneriler sundu.

PKK VII. Kongre Kararı: 'Yeni parti stratejisinin temel mücedele biçimi, demokratik siyasal mücedele olarak kabul edildi.'

Derin Devlet önerisi: *'Devleti dönüştürmek için muhaliflere yani PKK'ye düşen görevler var. Bu görevlerinizi yerine getirmelisiniz.' (15 Ağustos 1998 tarihli mektup)*

Öcalan: *"Devletin demokratik dönüşümünde söz sahibiyiz. Demokratik dönüşümün en temel gerekçesi bizim kimlik sorunumuz, barış sorunumuzdur (...) HADEP'teki aşiretleri karşılıklı ilişkilerle ele alıp düzeltebiliriz." (16 Eylül tarihli "Derin Devlet"e gönderilen mektup)*

"PKK demokratik çözümün anahtarıdır... Yasal demokratik siyasi çalışmanın her alanda artan önemine göre doğru bir tarzın tutturulması giderek önem kazanıyor." (5 Eylül 1999 tarihli İmralı bildirisi)

PKK VII. Kongre Kararı: *"Yasal ve siyasal güvencelerin yaratılması durumunda, sürecin olumlu yönde gelişmesine paralel olarak, uygun bir plan temelinde tüm güçlerini Demokratik Cumhuriyet'e katmayı öngörür.*

Derin Devlet önerisi : *'Ateşkes devletin demokratikleştirilmesi ve bunun sonucu olarak sizin silahlarınızı bırakmanız gibi reel bir durumun ifadesi değilse, değişik bir ifadeyle sizce doğru bulunmuyorsa yarından itibaren ateşkesi bozabilir ve*

operasyonları gerekçe gösterip, doğru bulduğunuz tavrınızdan vazgeçmenin başka gerekçelerini de ifade edebilirsiniz.' (15 Eylül 1998 tarihli mektup)

***Öcalan:** (PKK içinde hâla silahlı mücedeleden bahseden Osman Öcalan ve Murat Karayılan gibilerini kastederek) "Her an yeniden çatışmalar olabilir havasına kesin son vermek gerekir. Az da olsa savunmaya da dayansa, çatışmaların zorladığını belirtmeliyim. Ayrıca demeçlerde silahlı çatışmaya da, barışa da hazır söylemi iyi değil." (5 Eylül 1999 tarihli İmralı mektubu)*

***PKK VII. Kongre Kararı:** "Silahlı mücadele örgütü olan ARGK'nin Türkiye'nin demokratik dönüşümü ve Kürt sorununun çözümüne bağlı olan varlığı, Halk Savunma Gücü biçiminde düzenlendi."*

***Derin Devlet önerisi:** 'Kürt kimliğinin tanınmasını silahlı mücadele nedeni olarak izah etmek anlaşılır bir durum değildir.' (Ekim 98'da gönderilen son mektup)*

'Siyasal gücünüzle kıyaslanmayacak olan askeri gücünüzü sürekli tehdit olarak öne sürmeniz size siyasal güvence sağlamaz. Siyasal güvenceniz, siyasal güçünüzdedir.'

(3 Ekim 98 tarihli mektup)

***Öcalan:** Silahlı mücadelenin terkedilerek, silahlı grupların sınırların gerisine çekilmesini önerdi ve PKK'nin demokratik devletle birleşmesi gerektiğini bu süreç içinde ifade etti.*

***PKK VII. Kongre Kararı :** "Silahlı mücadelenin bırakılması resmi olarak kabul edildi."*

***Ve Ecevit :** "Siyasal hareketlerini siyasallaştırdıkları vakit, Barı'da kendilerine daha çok sempatizan bulacaklarını anladılar"*

***Derin Devlet önerisi:** 'Ağustos mektubu stratejik bir anahtardır. Siyasal çözümün güvencesi siyasal cevap ve barıştasrardır.' (3 Ekim 1998 tarihli mektup)*

Öcalan: *Suriye'yi tehditle başgösteren çatışma ortamı, Roma Krizi, Nairobi Komplosu ve İdam kararıyla ters orantılı olarak Öcalan, 1 Eylül 1988'de ilan edilen Ateşkes'i bozmadı. Ateşkesin'in içeriği her aşamada biraz daha yumuşatıldı. PKK Başkanlık Konseyi'ni de buna ikna etti.*

PKK VII. Kongre Kararı: *Kongre, Öcalan'ı oybirliğiyle yeniden genel başkan seçerken, onun çizdiği değişim stratejisini tamamıyla kabul etti.*

Derin Devlet önerisi: *'Türkiye iç barışı aynı zamanda Ortadoğu iç barışıdır. Tarihin en zor ama aynı zamanda en kolay öğesi Türkiyelileşmektir.' (3 Ekim 98 tarihli mektup)*

Öcalan: *Misak-ı Milli ve Türkiyelileşme kavramlarına ilişkin yapılan söylemler çerçevesinde görüşlerini yoğunlaştıran Öcalan, 'Demokratik Türkiye Platformu' adı altında biraraya gelen çeşitli sol kesimlerle birlikte HADEP'in yerine tüm Türkiye'yi kucaklayan yeni bir kitle partisi kurma çalışmalarının ideolojik zeminini hazırladı.*

PKK VII. Kongre Kararı: *PKK alt organlarındaki 'Kürdistan' ifadesi çıkartıldı. PKK isminin değişimi konusunda tartışmalar yapıldığı söylendiyse de, psikolojik faktörler göz önünde tutularak bu isme 'şimdilik' dokunulmadı. PKK'de kalan 'Kürdistan' ifadesinin ise artık 'sembolik' olduğu, PKK Başkanlık Konsey'i içinde en radikal gibi görünen Osman Öcalan tarafından açıklanacaktı. (MEDYA TV 10 Şubat 2000)*

Derin Devlet önerisi: *'Roma Konferans'ı Türkiyelileşme duruşuna hizmet etmemiştir.' (3 Ekim 99 tarihli mektup) ve 'Bir yandan devletin bütünlüğü içinde denilirken, öte yandan diğer devletlerle ilişki kurmanın izahı mümkün müdür?' (Ekim 98'da gönderilen son mektup)*

Mahkeme Başkanı, Turgut Okyay: *"Barışa katkıda bulunmak istiyorsan, mesajını kalıcı kılmak istiyorsan, sözde sürgündeki Kürt Parlamentosu'na bir mesajın olacak mı?"*

Öcalan: *"Bu konu çok önemlidir. Sorduğunuz için teşekkür ediyorum. Bu parlamento ulusal kongre adı altında bütün Kürtleri bağrında toplamak isteyen bir kuruluşa dönüşmüş. Beni de onursal başkanları seçmişler. Türkiye ile, demokratik cumhuriyet ile kalıcı bir barış ve kardeşlik ortamı istiyoruz. Türkiye ile düşmanlık temelinde bir yaklaşım göstermesinler. Dostlukla yaklaşsınlar. Kürtlerin geleceğinin Türkiye'de olduğunu bilsinler. (7Haziran 1999 Cuma, Kanal D ve ATV haber programları)*

PKK Başkanlık Konseyi Kararı: *Sürgündeki Kürt Parlamentosu, PKK temsilcisinin önerisi üzerine, 26 Eylül 1999 tarihinde son toplantısını yaparak kapatıldı. Hiçbir devlet arabuluculuk rolüne soyundurulmadı.*

Derin Devlet önerisi: "Türkiye'yi Kuzey Irak'tan dolayı Ortadoğululaştırmak en başta Kürtlerin zarar göreceği bir durumdur. Çünkü Ortadoğululaşan bir ülke iktidar ve hukuk kefiline dönüşen bir ülkedir. İktidar kefili Kürtler'in tercihi olmamalıdır.' (Ekim 98'da gönderilen son mektup)

A. Öcalan: *"Sonuçta Türkiye oradaki (Kuzey Irak bn) varlığınızı kendisi için bir tehlike değil, bir güvence olarak görmelidir. Yani ordaki Kürt çözümü ve Irak'taki demokratik gelişme bunda yeriniz bir güvencedir." (1 Ağustos 1999 tarihli PKK Başkanlık Konseyi'ne yönelik İmralı mektubu)*

PKK VII. Kongre Kararı: *"PKK, Kürt halkının yaşadığı Irak, İran ve Suriye'de de mevcut sınırlar dahilinde bir demokratik çözümü esas alır." VII. Kongre sonuçlarını TV'de açıklayan Osman Öcalan, PKK tarafından açılan yeni sürecin ve yeni söylemlerin diğer Kürt gruplarınca da ifade edilmeye başlandığını Celal Talabani önderliğindeki YNK'nin de Irak'ın demokratikleştirilmesi yönünde bir program geliştirdiklerini anlatarak ifade etmeye çalıştı. (Osman Öcalan MEDYA TV 10 Şubat 2000)*

Derin Devlet önerisi: *Gerek 18 mart 98 tarihli mesajınızda yetkisiz mesajların dikkate alınmaması (15 Eylül tarihli mektup)*

Öcalan ve PKK: *Bu süreç içinde PKK Başkanlık Konseyi'nden, Sürgündeki Kürt Parlamentosu'na veya PKK yanlısı basından gelen, İmralı sürecine aykırı sesler dikkate alınmadı. Ancak bu seslerin sürece uygun hale getirilmesi için Öcalan'ın ikazları gerekli oldu ve sonuçta istenen elde edildi.*

'Derin Devlet'in, PKK'nin bütün bu girişimlerine verdiği somut yanıt ise ancak PKK VII. Kongre sonuçları açıklandıktan sonra oldu. Burada 'derinlik' sıfatı kalktı ve sorun sivil hükümete devredildi. Kamuoyunu şaşkına çeviren Hizbullah operasyonu böylesi bir dönemde ele alındı. Yanıbaşımızda yıllarca eylem içinde bulunan, yaygın bir örgütlenmeye kavuşan, ama bir türlü ele geçirilemeyen Hizbullahçıları, güvenlik güçleri elleriyle koymuş gibi teket teker yakaladı. PKK sempatizanı halka ve kadrolarına karşı yıllarca kullanılan bu örgüt, PKK'nin resmen değişmesinin ardından gereksiz görülerek hedef durumuna getirildi. Bu örgütün etrafında kopartılan fırtınalar, derin devletin ne tür belaları halkın başına getireceğinin de verileri olarak tarih sayfasına geçeçekti. Bu noktadan sonra Hizbullah'ın liderinin İran devletinin ajanı mı, yoksa ortak kullanılan bir ajan mı olduğu sorusu artık tarih alanına girmiş oluyor.

Yukardaki karşılaştırmalardan da anlaşılacağı gibi, alınan ve verilen mesajların grafiği, ilişkilerin belirli bir istikamete doğru gittiğini kanıtlamaktadır. Öcalan ile ilişkide olan, ancak ne kamuoyunun, ne de hükümetin bir türlü görmediği odaklar da, ondan daha kararlı bir tarzda bu sürecin çarklarını işletmektedirler. 1 Eylül 1998 Ateşkesi'ni formüle eden görüşler, Roma sürecinde daha da yumuşatılmış olarak kamuoyu önüne çıkartıldı ve nihayet İmralı'da gerçek çizgisine çekildi. Öca-

lan'ın yakalanmasıyla bu süreç sekteye uğramamış tam tersine daha da hızlanmıştır. O'nun Avrupa'da kalacağı süre içinde öngördüğü stratejik değişimler, zorunluluk sonucu İmralı'ya taşındı. Bir varsayımla, PKK liderinin 1998 yılı Ağustos, Eylül aylarında tuzağa düşürüldüğünü ve o nedenle bu maddeleri kabullendiğini düşünelim. Peki; uluslararası komplo diye çok büyük bir oyunun içine çekilerek yakalanmasının ardından bu süreçin aynı temalar içinde, hiçbir değişime uğramadan devam etmesinin anlamı ne olabilirdi? Eğer ortada, Türkiye tarafından gerçekleştirilen bir komplo varsa, bu süreçin de görevini tamamlayan taktiksel bir yaklaşım olarak defterinin kapatılması gerekirdi. Öte yandan son dönemlerde verdiği demeçlerde gerillanın eğitimine geçmiş dönemlerden farklı olarak bir değer biçiyordu. Şemdin Sakık'ın yakalanmasının ardından yaptığı bir değerlendirmede, silahlı güçlerinin pozisyonunun savaşın seyrini yükseltecek bir durumda olduğunu şu sözlerle ifade ediyordu: "Açıkca söyleyeyim; Ben hiç bir zaman bu kadar yetkinleşmiş gerilla ile çalışmadım." Bu açıklama, herhangi bir komploya karşı parti ve gerillanın hazır olduğu, sürecin farklı yönlendirilebileceği anlamına da gelebilirdi. Oysa bu güçleri çok geçmeden, eski alışkanlığını elden bırakmayarak yine yerden yere vurmaya devam etti.

Öyle olmadı... Süreç, iplerin en gerildiği anda bile belirlenen çizgisinden sapmadı.

Burada yine ikili bir söylemden bahsetmek gerekecektir; Bir yandan en ılımlı görüşlerle ortaya çıkarken, diğer yandan eski alışkanlığını da bırakmıyordu. Öcalan'ın Roma'da bulunduğu sırada, 24 Aralık 1998'de, VI. Kongre için kaleme aldığı bir yazıda parti ve ordu militanlarını yerden yere vurarak onların işlevsizliğini anlatmış ve "Her tarafta hakiki Apocu Birlikler oluşturmayı bile düşünüyorum. Kendinizi ona hazırlayın. Kadın birlikleri de oluşturacağız. Onlar da istediklerini

yaşayabilir, istediklerini müthiş gerçekleştirebilirler" diye, hazırlanan sürece ters görünen, daha radikal önerilerde bulunabiliyordu. Bu tarz, örgütü elde tutmak için yaptığı taktik olarak ortada kaldı.

Ne gözü kapalı olarak uçakta çekilen görüntüler, ne de Türk bayrağı önünde saygılı davranışı, 1998 yılı sürecinin devamına engel olmadı. Görünen devlet, yukarda sıraladığımız maddelerle ilgisi olmadığını söyleye dursun, bilinmez eller, İmralı'nın içine kadar girerek bu maddelere işlerlik kazandırmaya devam ediyordu... Peki bütün bunları Öcalan tek başına mı yapıyordu? Sadece ve sadece canını kurtarmak isteyen birinin devlete yaranmak için gösterdiği çırpınışlar mıydı bunlar? Eğer öyle olsaydı söz konusu maddeleri üst üste koyduğumuzda çakışmaları mümkün olmazdı. En azından daha farklı bir söyleme kendisini yöneltebilirdi. Üstünden kuş bile uçurtulmayan İmralı'dan bu kadar geniş haberler kimlere gönderiliyordu? Terörle Mücadele Yasası gereğince dışarıya bilgi sızdırılmaması gereken biriyken, örgütü buradan yönetmesi için her türlü iletişim imkanı kendisine sağlandı. Terörle Mücadele Yasası'na ve meslek kurallarına aykırı olduğu halde, avukatları, 'Halkla İlişkiler Bürosu' veya 'Basın Danışmanı' gibi fonksiyonlar yüklendiler. Öyle ki dünyada eşine ender raslanır bir açıklıkta 'Ölüm fermanları' bile bu avukatlar tarafından taşındı. 'l'Ordre moral'e aykırı olan, ethik değerlerden uzak bir fonksiyonun içinde bulunan avukatlar, çok rahat bir şekilde hareket edebiliyorlardı. Buraya kadar olanlar birçokları ve bu arada PKK kadrosu tarafından, Öcalan'ın siyasal gücünün kendisine sağladığı bir ayrıcalık olarak görüldü. Öyle ki Bayram mesajlarına bile kamuoyu alıştırıldı.

PKK içindeki ikili söylemin nedenleri ve karekteri bu açıklamayla daha iyi anlaşılmaktadır. Bir yanda basın yayın organlarında Kürdistan'ın tüm parçalarının temsilciliği rolüne soyu-

nur ve burada olmadık olumsuzluklara neden olurlarken, öte yanda çerçevesi çizilen 'Türkiyelileşme' politikasını tayin ederek, kendilerini sınırsız bir ülkeden, sınırları çizilmiş bir ülkeye adapte etmenin yollarını ararlar. Böylece diğer parçalarla ilgili söylem açıkta kalır. 'Muhatapsız Barış' oralarda da uygulamaya çalışılır. Buna basamak olarak PKK'nin oradaki varlığı bu güçlerin önüne atılır. Bütün bunları PKK içinde uygulayan tek güç, Öcalan olmaktadır. Parti; bir kurum değil, ona bağlı bir araç gibidir. Bu nedenlerle çıkacak olan ve çıkması gereken aykırı sesler için ise 'yetkisiz mesajlar' denilecek ve 'dikkate alınmaması' önerilecektir.

Ancak yukarda verdiğimiz karşılaştırmalı maddelerden ne anlaşıldığı kısa bir hafıza yoklamasından sonra açığa çıkmakta ve bunların pek de yeni şeyler olmadığı görülmektedir. Misak-ı Milli bütünlüğü içinde insan hakları sorunlarının olduğu hemen her politik eğilim tarafından kabul edilen bir görüş iken, Öcalan bu sorunun içine 'dil ve kültür' serbestliğini eklemiştir. Artık sorun, Türk devlet yöneticileri tarafından tartışılabilir ölçüler içindedir. Tartışmaya engel olan 'terör' olayının varlığıydı. Ve devlet hemen bütün dış tepkiler karşısında 'terör devam ettiği sürece Kürt sorununun tartışılmayacağını' her zaman kararlı bir tarzda ifade etmiştir. İşte şimdi Öcalan'ın yakalanması ve yeni tarzda çözüm önerilerini tüm kamuoyu önüne getirmesiyle bu tartışma süreci de açılmış oldu. En üst düzeyde dış politika uzmanları bu tartışmaya Öcalan ile birlikte taraf oldular: Dış-politika alanında Türkiye'nin önemli isimlerinden biri olan ve Öcalan henüz Suriye'de iken "çözüm için Apo'yu Suriye'nin elinden kurtarmak gerekir' diyen Şükrü Elekdağ bugün gelinen noktada Kürt kimliğinin artık tanınması gerektiğini söylüyor ve "Bu tarihi olayın, Türk güvenlik güçlerinin PKK terörüyle mücadelede kazandıkları başarıyla birlikte değerlendirilmesi halinde, Kürt sorununun de-

mokrasi ve üniter devlet çerçevesinde çözümü için Türkiye'nin emsalsiz bir fırsat elde ettiği" ne işeret ediyordu. (*14 Haziran 99, Milliyet*) Öcalan'ın ilk açıklamalarıyla ilgili olarak yaptığı bir analizde ise bu ifadelerin "Türkiye'nin çıkarları açısından değerlendirmekte büyük yarar var." diyordu. (*7 Haziran*, a.g.e.) Benzer yaklaşımları daha da ileri giderek "Öcalan'ın Türkiye Cumhuriyeti için iyi şeyler söylediğini" açıklayan İlter Türkmen da destekliyordu.

ARGK Askeri Konseyi ise yaptığı açıklamada Öcalan'ın yaptığı barış ve kardeşlik çağrılarının kendilerini şaşırtmadığını "süreci tabi ki partimiz de değerlendiriyor. Parti şimdi değil, üç aydan beri değerlendiriyor. Bu süreci belki dışımızdakiler, yeni biliyor, dolaysıyla onlar daha yeni tartışıyor, ama biz bu süreci üç aydan beri tartışıyoruz. Çünkü Parti önderliğimizin bu yaklaşımları birden bire ortaya çıkmış yaklaşımlar değildir. Mücadele çizgimizin uzun süreden beri sürdürülmekte olan genel bir yaklaşımı olmaktadır. Parti önderliğimizin geliştirmekte olduğu yaklaşım, önceden yetkili parti organları tarafından bilinmektedir. Ve onaylanmıştır. O açıdan dünya şaşırmış olabilir, karşı taraf şaşırmış olabilir ama parti değil, parti güçlerimiz değil." (*8 Haziran 99. Özgür Politika*) PKK'nin bir siyasi organ olarak bu değişimleri Öcalan gibi 1990'lı yıllara kadar götüremediği bu açıklamayla anlaşılmaktadır. Yılların süzgecinden geçirilen bir süreci onların sadece üç aydan beri tartışmaları, parti bünyesinin de bir şok içinde olduğunu gösteriyordu. Bunu gizlemelerine hiç gerek yok. Öcalan VII. Parti Kongresine gönderdiği belgede bunu açıkça söylüyor: "Sorgulama ve mahkemedeki tavrımı siyasi bir çıkış göstermek için değerlendirirken de temelde bu etkenler rol oynuyordu. Bütün dünya, Türkiye ve sizler de şoke oldunuz." (4 Aralık 1999 İmralı) Öcalan, ne daha önce yaptığı açıklamalarda ne de kongreye yönelik olarak ele aldığı son derece önemli

açıklamasının hiçbir yerinde PKK merkezinin bu değişimlerden haberi olduğunu veya kendi durum tesbitinin örgüt kararı olduğunu söyleyememiştir. Sürekli fiili durumlar yaratarak, örgütün bunu takip etmesini zorunlu hale getirmesi, Öcalan pratiğinin ayırdedici bir özelliği ve bir başka sonucudur. Örgütün resmi yayın organı olan Serxwebun (Mayıs 1999 sayısı) dergisinde ise PKK Başkanlık Konseyi yayınladığı bildiride, devletin Kürt sorununu Öcalan'ın yaklaşımlarıyla değerlendirmesi sonucunda "Türkiye'de liberal demokrasi, toplumsal barış ve istikrarın en ileri düzeyde gelişmesini ve dışa yönelik ekonomik ve siyasi açılımın alabildiğince ilerlemesini doğuracağı" anlatılmakta ve sonuç olarak kadroları "APO'cu çizgide" birleşmeye çağırmaktadır. Ancak 'Apocu çizgi'nin nasıl olup ta 'Derin Devlet'in çizgisiyle çakıştığı konusunda herhangi bir veriden bahsetmiyorlardı...

VE İMRALI

Öcalan, Kenya'dan Türkiye'ye getirilirken, yargılanacağı yer konusunda ne Ankara, ne de hukuki olarak suçun işlendiği yer olarak Diyarbakır, söz konusu bile edilmedi. Doğrudan İmralı adasına götürülmesi ve özel koruma tedbirleriyle duruşmanın tam bir şova dönüştürülmesi, bir takım ön bilgilerin devletin elinde olduğunun işaretlerini de vermekteydi. Bütün dünyanın gözünün bu davaya kilitlendiği bir dönemde, devletin gösterdiği 'olağanüstü' önem gözden kaçacak gibi değildi. Devlet erkanı bu davayı uluslararası açık bir duruşma haline getirerek bütün dünyanın gözü önünde kendi haklılığını ispatlamanın da keyfini yaşıyordu. Ne Fransa'daki Çakal Karlos davası ne de Peru'daki Aydınlık Yol örgütünün önderi Gonzalo davasıyla karşılaştırılamayacak ölçülerde garip bir 'açık'lık taşıyordu bu dava.

Öcalan'ın avukatlığını İmralı'ya getirildiği günden itibaren üstlenen Avukat Zeki Okçuoğlu çok ilginç gözlemlerde bulunmuştur. Kendisinin ulusal bir lidere yakışır tarzda savunma

yapmasını ve yanlışlar varsa devletin de bu yanlışlarda önemli rolünün olduğunu belirtmesini ve Kürt halkının da çıkarlarını savunmasını istemiştir. Birinci görüşmelerinde açık bir görüş belirtmeyen Öcalan ikinci kez yanına gelen avukatına, bir önceki savunma stratejisini 'üst makamlarla' tartıştıklarını ima ederek bunun, "yukardakilerin hoşuna gitmediğini" belirtmiştir. Okçuoğlu'na göre içerde 'bir senaryo hazırlanmıştı ve bu mahkeme salonunda oynanıyordu.' Oysa iyi bir siyasi savunma ve direnişle, 'tüm dünya kamuoyunun Kürtler ve Öcalan'la birlikte olacağını ve böylesi bir sahiplenmenin idamı zorlaştıracağı'nı O'na izah etmeye çalışır. Öcalan ise savunmasını 'kendisinin hazırlayacağını' bile söyleyemeyecek durumdadır: 'Başbakanlık Eşgüdüm Merkezi'nin çizdiği çerçevede savunma yapacağını açıkça ilan etmiştir.'[1]

Öcalan ile savunma konusunda anlaşamayan Okçuoğlu, kısa sürede dönen oyunları farkedip davadan çekilir. Ancak, Okçuoğlu'nun yanıldığı bir nokta vardı: Öcalan'ın savunma stratejisinin sadece onun İmralı'da bulunduğu ilk 10 gün içinde çizildiği görüşü yaptığı belirlemer çerçevesinde çok eksik kalmaktadır. Kendisinden farklı üslüpta savunma beklemesi bir çok nedenlerle gerçekçi değildi. Bu stratejinin çok daha önceleri, son 'Ateşkes' görüşmelerinde temellerinin atıldığı görülmedikçe tesbit hatası yapılarak yanlış sonuçlara varılabilirdi. Okçuoğlu yanılgı içindeydi. Öcalan'ın ortaya koyduğu tavır bir 'taviz' değil, çok daha önceleri çerçevesi çizilen bir sürecin yeni şartlarda devamından ibaretti. Bu davranış biçimini İmralı'da mağduriyet ve psikolojik baskı altında bulunan bir mahkûmun verdiği 'taviz' olarak değerlendirmek ise büyük bir tarihsel yanılgı olacaktır. Geniş halk kesimleri, basının da yardımıyla olaya tam da bu açıdan yaklaşmışladır.

(1) A.Z. Okçuoğlu'nun Avustrulya SBS Radyosu'na verdiği demeç.

Bu kadar büyük bir strateji değişikliğini, dört dörtlük ifadelerle çerçevesi çizilmiş bir siyasal çözüm formülünün sadece bir tutukluluk hali sonrasının baskı mekanizmalarında aramak ise boşuna olacaktı. Uyuşturucu verilmesi, psikolojik ve fiziksel baskı yapıldığı yönünde verilen bir çok bilgilerin de pek tutarlı olmadığı duruşma başladığı gün anlaşıldı.

Eskiden beri devleti 'direkt' karşısına almayarak gelişmeler sağladığını iddia eden Öcalan, bu kez tutukluluk hali koşullarında yine 'devleti direkt olarak kaşısına' almayacaktı. Duruşmalarda kendisine has yöntemler sergiliyordu. Ne Mahir Çayan, ne Deniz Gezmiş, ne de İbrahim Kaypakkaya gibi devlete kesin tavır koymayacağını açıklayan Öcalan'ın bu açıklamalarının gerçekten kendine has olup olmadığı anlamak için, tarihin karanlığında kalmaya mahkûm edilen bazı bilgileri açığa çıkarmak gerekecektir. Eğer yıllar önce, kamuoyuna sunulan bir bilgi, belge haline gelmeseydi, Öcalan'ın duruşmalarda sergilediği tavrı kendi anlatımları içinde bir yere oturtmak zorunda kalabilecektik. Böylece, Öcalan çok garip bir tarzda olası bir yakalanma durumunda mahkeme önünde alacağı tavrı, teorik planda parti tarafından karar altına alınmış bir yaptırım haline getiriyordu.

Bize bu bilgiyi taşıyan, şu andaki tartışmalardan artık hiçbir çıkarı olmayan, 1985 yılında İsveç'te PKK tarafından vurulan Semir kod adlı Çetin Güngör'dür. Öcalan'ın olası bir yakalanma durumunda sergileyeceği tavrı daha o yıllarda açıklamaktaydı. Çetin Güngör'e göre Öcalan, günün birinde yakalanması durumunda nasıl bir tavır takınacağının garantisini 12 Eylül 1980 öncesi, Suriye'ye geçmeden önce almıştır. 1979 yazında yapılan bir merkez toplantısında "Lider olarak yaşamam gerekiyor. Kürdistan halkının bana ihtiyacı olacaktır. Eğer yakalanırsam poliste çözülmeyi öneriyorum" diyerek olası bir yakalanmada kendi fiziksel durumunu garantiye al-

makla kalmamış, bu yaşam biçiminin teorisini de yapmıştır. Bu kadar düşüncenin altında yatan elbette bir tür 'müzakere' idi. Bu 'müzakere' aşamasının kendisine ait bir inisyatif mi, yoksa empoze edilen bir görüşmü olduğu henüz açık değil. Oysa aynı lider, hapishane direnişlerini "bir kaşık çorba için kendinizi sattınız" diye eleştirebilmekteydi.

İmralı duruşmaları başlamadan önce İstanbul'da sivillere karşı yapılan saldırılar, Kürt sorunun aynı zamanda bir terör sorunu olduğunu dünyaya kanıtlamak için bazı güçlerce desteklenivordu. Bu eylemlerle Türkiye, Kürt sorununa bakışını PKK ve terör eksenine bağlamış ve bunu stratejik bir hedef olarak koruduğunu gösteriyordu. Öcalan'ın yakalanmasıyla bile bu stratejiyi değiştirmeyeceğini gösterdi. Kim tarafından gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin, İstanbul'da sivillere karşı yapılan kanlı eylemler bu stratejiyi doğrulamaktan başka bir işe yaramadı. Saldırıların kaynağı konusunda yapılan yorumlarda ise tam bir traji-komik keşmekeşlik yaşanıyordu.

Bu eylemlerin kimler tarafından yapıldığına ilişkin kuşkular ortada dolaşırken, çok garip bir tartışma Özgür Politika sayfalarında görünür oldu : Eski MİT ajanlarından Mahir Kaynak, Öcalan'ın yakalanmasının siyasi bir karar olduğunun altını çizerken bunun ne anlama geldiğini şöyle açıklıyordu: "ABD teröre karşıdır, Öcalan'da terörist olduğu için bunu teslim etmiştir şeklindeki düşüncelere katılmadığını" söyleyen Kaynak, sorunun daha kapsamlı olduğunu şu sözlerle ifade ediyor: "Öcalan konusunda Türkiye ile ABD arasında uzun vadeli, ABD çıkarları lehine bir senaryo devrededir... Muhtemelen Türkiye ile bu konuda bir uzlaşmaya varıldı... ve önümüzdeki günlerde Kürtlere ve Kürt hareketine karşı sert tavır takınılacağını zannetmiyorum." Kaynak, buradan hareketle kanlı eylemlerin PKK tarafından değil, bu gelişmeleri ve seçimleri engellemek isteyen devletin bir kanadına veya diğer

çevrelere dayandığını iddia ediyordu. (15 mart 1999, Özgür Politika) Ulusal mücadelenin en büyük belası olan terörden PKK'yi uzaklaştırmaya çalışan eski bir MİT ajanım adeta yalanlarcasına PKK çevreleri bu eylemleri destekler pozisyonda kalıyorlardı. Özgür Politika'mn yazarlarından Mahmut Baksi "Ben daha önce söylemiştim, metropollerde eylemler olacığını daha önceden söylemiştim" diye eylemleri savunmakta, diğer yazar M. Siraç Bilgin ise Öcalan'ı kabul edilebilir noktaya koymaya çalışan Mahir Kaynak'ın kafa karıştırdığını açıkça belirterek eylemlerin PKK'ye ait olduğunun tezlerini sıralamaktaydı. Bilgin daha da ileri giderek "Bu tür demeçler tamamen maksatlıdır ve Kürtlerin intikam ateşlerini söndürmeye, onları şüpheye düşürmeye matuftur. Ayağa kalkan kitlelerin birbirlerinden şüpheye düşmesi, yapılan her eylemin Kürtler tarafından yargılanması amacını taşır bu demeçler. Yüzde yüz psikolojik savaş taktiği. Kısaca oluşum halindeki şehir gerillası hareketini marjinalleştirme çabası var bunda." (17 Mart 1999, Özgür Politika) Öcalan'ın Avrupa'ya geliş nedenini anlayamamış olan bu yazarlar hâlâ savaşın şehirlere yayılmasından ve bir Kürt-Türk çatışmasından medet ummaktaydırlar. Politik esneklikten yoksun, tamamen ilkel bir intikam duygusu taşıyan bu sözlerle çağdaş bir ulusal hareketin motivasyonunu açıklamak nasıl mümkün olabilir? Bu satırlar tam da devletin merkezine koyduğu terör stratejisiyle çakışmaktaydı. Öcalan Avrupa'ya geldiğinde karşılaştığı en büyük sorunun ve engelin, PKK'nin sivil hedeflere karşı yürüttüğü eylemlerden kaynaklandığım bu şahıslar çok çabuk unutur oldular. Türkiye'nin Avrupa'da elde ettiği başarının sadece Türk resmi medyasının terör ve Kürt sorununu yan yana göstermesinden kaynaklandığını söylemek bile bazıları için abartı olabilir. Ne var ki bu yazarların beklediği süreç gününü ve işlevini çoktan doldurmuş eylem tarzlarıydılar. Kendileri de 'Apo-

cu çizgiye' gelmekte gecikmeyecekler ve 'savaş' hesabı yapmaktan, 'seçim' hesabı yapmaya başlayacaklardı. Ne için savaş yaptığını bilmeyenler, ne için barış yaptıklarını da bilmeyeceklerdi!.. İmralı duruşmaları bu tip kalemleri bir sağa, bir sola savurarak sersemletmekte geç kalmadı.

Mahkeme süreci, böylesi bir terör psikolojisi altında başladı. Fakat kamuoyu tarafından beklenilmeyen tarzda yapılan savunma ile bambaşka bir süreç izledi. Öcalan'ın İmralı'da yaptığı açıklamalar ve savunma çizgisi karşısında, sadece kamuoyu değil Öcalan'ın yıllardan beri uygulamaya koyduğu değişim çizgisini değerlendiremeyen Batı basını da adeta 'şok' oldu. Bazı basın mensupları Mahkeme Başkanı Turgut Tokyay ile Öcalan arasında "gizli bir diyaloğun" olduğunu (*Jan Keetman, Basler Zeitung 9 Haziran 1999*) gözlemlediler. Avrupa Konseyi raportörü Plat Alard ise bu sahneyi şöyle anlatıyordu: "Hakim, Öcalan her söz istediğinde söz hakkı veriyordu. Aralarında iyi denecek bir diyalog vardı." (*Özgür Politika, 11 Haziran 1999*) Bu ortak gözlemin dışında, Basler Zeitung yazarı Jan Keetman'ın daha ilginç sayılabilecek bir tesbiti daha vardı. İşte bu bütün soruların anahtarını bize veriyordu: Yazar, ilk günkü mahkeme izlenimlerini yoruma dönüştürdüğünde bazı şeylerin hazırlanmakta olduğunu, Öcalan ve Hakim arasındaki diyaloğun politik yoğunluğuna dayanarak anlatmaktaydı. Keetman bunu, mahkemenin adil yapıldığı izlenimi verilmekten çok, politik yanının gösterilmeye çalışıldığı şeklinde yorumluyordu: "Öyle sanılıyor ki, Türk devleti, Kürt politikasında bazı değişiklikleri hazırlamaktadır." İşte bu değişiklik anlayışı Öcalan'ın açıklamalarıyla daha da uygun bir zemine oturtulmaktadır.

Öcalan savunmasında, 1990 yılından sonra sivil kesime karşı hiçbir saldırıda bulunmadığını ve olanların da kendi inisyatifi dışında geliştiğini söylüyor. Kamuoyu ile yakın diyalog

kurmasında hoşgörülü davranan devlet, burada kayıtlarına bakmak zorunda kalıyor: Bugüne kadar yapılan 8 bin 257 silahlı çatışmanın 6 bin 57'sinin, öldürülen toplam 4 bin 472 sivilin 2 bin 871'inin, 1225 Geçici Köy Korucusundan 960'ının, 3 bin 874 rütbeli ve rütbesiz askerden 2 bin 778'inin, bu tarihten sonra meydana geldiği belgelenmiştir. Devlet kayıtlarında bulunmayan iç infazlar içinde kaç liberal, reformist, ajan ve kemalist yok edildi? Kemalist çözüme bu kadar yaklaşan birinin, bu tür eğilimleri desteklemesi gerekirken onları düşman olarak görmesi nasıl açıklanabilir? Öcalan'a ve uygulamalarına karşı muhalefet, 1990 öncesi daha sertti. PKK'nin ilk kadrolarını oluşturan bu unsurlar tasfiye edildikten sonra, ona karşı olası bir muhaletin de karekteri değişir oldu. İdeolojik tartışmaların sonuydu bu. Köylüleşen bir hareket için bu son derece doğaldı. Dolaysıyla Öcalan, tek uygulayıcı olarak yaptırımlarında 1990 sonrası çok daha serbest kaldı. Öyleyse 1990 sonrası, PKK'yi yeni sürece adapte ederken ortaya konan uygulamalarda kendi rolünün daha fazla olduğunu da kabul etmiş olmuyor muydu?

Öcalan, kendisine yönelik suçlamaların rakkamsal sonuçları hakkında "daha fazlası da olmuştur" derken kamuoyu tarafından pek de önemsenmeyen, diğer bir gerçeği ifade etmektedir. PKK'deki iç hesaplaşmalarda ve Irak Kürtleri'yle yapılan çatışmalarda ölenlerin listesi devletin verdiği sayıda yoktu. Devlet bu ölümleri kendi ilgi alanında ve hanesinde saymamaktadır. PKK'nin demokratikleştirilmesi ve ulusal kurtuluş mücadelesinde kendisi için bir örgüt haline getirilmesinde yaşanan iç mücadelelerde bu unsurlar en olmadık 'uşak ve işbirlikçi' eleştirileriyle saf dışı bırakıldılar. PKK içinde bu şekilde 'saf dışı' bırakılan sayıları binlere varan iç infazın olduğu söylenmektedir.

Öcalan, bugün sahip çıktığı kavramlarla, o yıllarda örgüt içinde tam bir terör estirdiğini unutuyordu. PKK mahkemelerinde bu unsurlar 'tasfiyeci, reformist, kemalist, demokratik

PKK'çi, küçük burjuva ve ajan' olmakla suçlanıyorlardı. Eğer PKK lideri bu kavramları gerçekten ruhuna uygun olarak kullansaydı, PKK'yi tarihteki gerçek yerine oturtmuş olurdu. O zaman ortaya muhatap arayan değil, muhatap olan bir hareket çıkardı. Kavramlar farklı ve saygın bir yerde olurdu. Aynı kavramlarla demokratik yelpazedeki ilişkiler gerçekten genişlerdi. Ne var ki Öcalan, bu değişimi 'Derin Devlet' stratejinin parçası haline getirdi. Kendi kafasında gerçekleştirdiği bu değişim çizgisine olur diyebilecek unsurları çeşitli uygulamalarla kendisine bağladı, kavramların ruhuyla oynayanları ve sorgulayanları ise 'iyi bir APO'cu' olarak görmedi. Bu nedenle uzun seneler verdiği mücadeleyle şimdiki çizgisine getirdiği 6-7 kişilik PKK Konseyi'nin kendi görüşünü desteklediğini rahatlıkla söyleyebilmektedir. Duruşma sırasında Mahkeme Heyetine dönerek "Elimde bu savaşı bitirecek olanaklar var. İzin verin bunları kullanayım" derken bu gerçeğin altını çiziyordu. İşte sözkonusu olan Konsey'in içinde bulunan üyelerden bir teki bile Öcalan'ın özel psiko-politik uygulamalarından kurtulabilmiş değildir. Hepsi göz altına alınmış, kişilikleri yerlerde sürüklenerek silikleştirilmiş ve daha sonra 'önderliğe bağlılık' adı altında kendilerine 'yeni' bir kimlik ve 'kişilik kazandırılmıştır.' Bu uygulamaları ve sonuçlarını daha önceki bölümde vermeye çalıştık.

Öcalan mahkemeye verdiği savunmasında o kadar çok konuda yazmak zorunda kaldı ki basın bunların ancak çok az bir kısmını verebildi. Kamuoyunu direkt ilgilendirmeyen mesajlar PKK ve kitlesine yönelik olarak propoganda malzemesi olarak kullanılıyordu.

Dış basında da yankısını bulan esas sahne, Mahkeme Başkanı Turgut Okyay ile Öcalan arasında süren diyaloğun, basit bir ifade alınışı olmaktan çıkartılıp, resmen bir yerlere mesaj vermenin arenası haline getirilmesidir. Burada mahkeme baş-

kanının olağan dışı soruları yanıtlanarak bir mesaj haline getirilmekte ve bu mesajlar ertesi gün ilgili birimlerce yanıtlanmaktadır. İşte bunlardan birkaç örnek :

Başkan soruyor: "-Size şunu soruyorum: İddianamedeki suçlardan daha fazlasının işlendiğini söylediniz ve çözümün üniter devlet ile mümkün olduğunu kaydettiniz. Bu konuda parti konferansında alınan bir karar var mı?" Böyle bir soru sorduğu için Başkana teşekkür eden ve örgüt içinde bir "savaş" yürüttüğünü, burada çektiği acılardan daha büyük acılar çektiğini ve "bu konuyu herkesin çok iyi dinlemesini istiyorum" diyen Öcalan, şöyle devam eder: "PKK'nın kontrol altına alınması için çok çaba harcadım. '5 bin fedai hazırlamışlar' denildi. Ben bunun doğru olmadığını söyledim. Bilhassa 1993 ve 1996'dan sonra sorunun üniter devlet yapısı içinde, demokrasinin gelişmesi altında çözüleceğini anlattım... 20 yılda bu aşamaya geldim. Örgütün 6-7 kişilik konseyi benim görüşümü destekliyor. Bu konuda Özgür Politika dergisinde 3 çözüm önerisi yayınlandı. Hükümet barışa çağrı yaparsa mutlaka yanıt bulacaktır. 20 yılda bu çizgiye varmamız yadırganmasın. Eylemlerin, çözümü zora sokacağı sonucuna ancak 20 yılda ulaşabildik... PKK'ya bir barış kongresi önermek istiyorum. Bunun barışı getireceğini umuyorum. Zaten bu konuda bir barış kararımız vardır. Yeter ki olumlu yanıt bulsun. Devletimiz barış konusunda çağrıda bulunsun..." *(8 Haziran 1999, Hürriyet)*

Öcalan soruya yanıt veremiyordu. Hiçbir parti kongresinde, konferansında siyasal bir terminoloji olarak Kürt sorununun çözüm şekli otonomiye indirgenmediği gibi, bağımsızlık konusu sorgu altına alınmamıştır. Öcalan'ın kafasında değil ama, kitlelere yönelik yapılan propoganda düzeyinde, Roma sürecinde bile hâlâ 'Bağımsız Kürdistan' sloganları geçerliydi. Bu alandaki yetki bütünüyle Öcalan'ın kişisel inisyatifine bırakılıyordu. PKK olayı incelendiğinde bunun garipsenecek bir

yanının olmadığı görülecektir. 'Önderlik' kavramı ve 'Önderliğin anlaşılması' işte bu tür bireysel yetki tasarrufunun anlaşılmasıyla bağlantılıdır. Ne zaman ki Öcalan İmralı sürecinde bu tarzda konuşmaya başladı, kendi yayın organlarında da hemen değerlendirilmesi yapılmamış yazılar, yorumlar yapılmaya başlandı. Amed Demirhan adlı köşe yazarı "Halihazırda bağımsız bir Kürdistan devleti mevcut uluslararası konjonktürde mümkün değildir ve bunu herkesten çok Kürtler biliyor" diyerek sanki gelecekte bir Kürt devleti olacakmış ve bugün yapılanlar da taktik bir değişimmiş gibi belirlemelerde bulunuyordu. *(15 Haziran 99, Özgür Politika)*

Bu konuda diğer bir destek, Konsey üyesi Duran Kalkan'dan geldi. PKK proramında bulunan devlet anlayışının kapsamını okunduğu şekliyle değil, anlaşılması gereken şekliyle yorumlayarak tam bir kavram kargaşalığı yarattı D. Kalkan şöyle söylüyordu: "Fakat bazıları bunu ayrı bir devlet olarak anlıyorlar, öyle tanımlıyorlar, öyle sanmışlar.Oysa ki PKK hiçbir zaman bu tutumu bu yaklaşımı ayrı bir devlete indirgemedi, böyle tanımlamadı. Parti Genel Başkanımız, parti kadrolarımız bir çok defa açıklama yaptılar. Bizim bağımsızlık, özgürlük anlayışımız farklıdır; bir devlet kurmayı içermiyor....(..) Ayrı devlet günümüzün koşullarına denk düşmüyor. Yani güncel siyasal yapılanma; dünyadaki, bölgedeki, Türkiye ve Kürdistan'ı etkileyen ülkelerdeki yapılanma bunu kaldırmıyor. Aslında bunu dayatmak, içine girdiğimiz çözüm sürecinde çözümü reddetmektir." *(Serxwebûn sayı 21, Temmuz 1999)*

Düne kadar başkalarını reformizmle suçlayanların bir günde politika değiştirmeleri karşısında doğrular nerededir diye aramak bu ilişkiler yığını içinde boşuna bir gayret oluyor!...

PKK politikası, işte bu ikili karekterle İmralı'da hakim karşısına çıkıyor ve Öcalan sorulan sorulara gerçek yanıtını veremiyordu.

Gazete sayfalarına geçmeyen bir sonraki soru ise daha ilginçti: Mahkeme Başkanı soruyor: "Barışa katkıda bulunmak istiyorsan, mesajını kalıcı kılmak istiyorsan, sözde sürgündeki Kürt Parlamentosu'na bir mesajın olacak mı?"

Öcalan "Bu konu çok önemlidir. Sorduğunuz için teşekkür ediyorum. Bu parlamento ulusal kongre adı altında bütün Kürtleri bağrında toplamak isteyen bir kuruluşa dönüşmüş. Beni de onursal başkanları seçmişler. Türkiye ile, demokratik cumhuriyet ile kalıcı bir barış ve kardeşlik ortamı istiyoruz. Türkiye ile düşmanlık temelinde bir yaklaşım göstermesinler. Dostlukla yaklaşsınlar. Kürtlerin geleceğinin Türkiye'de olduğunu bilsinler." *(7 Haziran Cuma. Kanal D ve ATV haber programları)*

Buradaki soru cevaplardan çok rahatlıkla anlaşılacağı gibi bir yerlere verilmeye çalışılan mesajlar vardır. Ve bu mesajlar ertesi gün ilgili birimlerce değerlendirilerek yanıtlanmaktadır. Öcalan'ın Barış konferansı çağrısına PKK, Sürgünde Kürt Parlamentosu ve Kürdistan Ulusal Kongresi'nden yanıtlar geldi. (8 Haziran 99, Özgür Politika) Bu yanıtları Türkiye'de HADEP'in yaptığı 21 Haziran tarihli açıklaması takip etti. HADEP Genel Başkan Yardımcısı, Ali Hıdır Doğan'ın basına verdiği bu açıklamalarda en dikkat çekici taraf, Öcalan'ın daha önce 6 Nisan'da 'Türkiye ve Dünya Kamuoyuna Süreçle İlgili Açıklamamdır' başlığı ile verdiği 8 maddelik açıklamasının hiçbir satırı değiştirilmeden, olduğu gibi HADEP adına verilmesiydi. Böylece Öcalan hem ülke içinde ve hem de ülke dışında gelişmeleri kontrol altında tuttuğunu gösteriyordu. Bu öylesine etkili bir kontroldu ki, Kürt kurumlarının 'devlete ilişkin söylemlerinde dillerine dikkat etmeleri gerektiğini belirtmiş' ve bu ikazdan sonra Özgür Politika gazetesinin en küfürlü köşe yazarlarından olan Mahmut Baksi'nin yazıları bir süre çıkmaz olmuştu. Bir diğer yazar M. Sıraç Bilgin ise yazı-

larda 'seviye muhafazasına önem verilmesi'nin gereğine işaret ederken (9 Haziran 99, a.g.e.), "Her yazıda çatacak birilerini aramak bize puan kazandırmaz. Hele küfür kokan cümleler gazetenin seviyesini düşürür." şeklinde ifade ettiği cümlelerle Öcalan'ın görüşlerini dikkate aldığını ima etmiştir.

ATV kanaldan Ali Kırca'nın tesbit ettiği bir başka sahne sonuçları itibariyle çok daha ilginçtir. Bu nedenle aşağıdaki satırların ve tesbitlerin yapılmasını ona borçlu olduğumuzu düşünüyorum: Öcalan duruşmanın ikinci günü, kendisine hiçbir soru sorulmamışken, birden bire "Mehmet Ağar'ın düğününe Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in gitmesine müdahale ettik" diye ilginç bir noktaya temas ettiğinde o ana kadar sorular sorarak her konuyu daha da açmaya çalışan Mahkeme Başkanı, bu kez aydınlatıcı soruları yerine suskunluğu tercih etmiş ve "O ifadeleri bize ver" diyerek elindeki yazılı ifadeleri almıştır. Ancak daha sonra mahkeme tutanakları basına verildiğinde ne bu konuşmanın, ne de Öcalan'ın yazılı ifadelerinde bu konunun olmadığı görüldü. Sadece ATV kanaldan, Ali Kırca'nın fark ederek not aldığı bu önemli detay, ertesi gün mahkemede tekrar söz konusu edilecekti... Mahkeme Başkan'ı "Dünkü iddianıza açıklık getirir misiniz?" diye bu konuya ilişkin soru sorduğunda Öcalan'ın yanıtı düne göre çok farklıydı:

Bizim engellememiz diye bir şey sözkonusu değil, Bize verilen bilgiler Demirel'in gitmeyeceği yönündeydi. Bizim etkimiz yok"

- Kim ulaştırdı bu bilgileri?
- Bize gelen bilgi notlarında vardı.
- Kim getirdi bunları
- Bir avukat, Selim Okçuoğlu, bilgi kabilinde getirdi.

Bu duyum gerçekte, Genelkurmay adına yapıldığı söylenen görüşmelerin bir aşamasında kendisine yazılı olarak ulaştırılan 'duyum'dur. Burada duyumu sanki Selim Okçuoğlu almış

ve aktarmış gibi anlatmaktadır. Hakim ise belki de bu nedenle Okçuoğlu'nun bu duyumları nereden aldığını sormamaktadır. Bu bir duyum değil, Öcalan ile direkt ilişkisi olan sözkonusu 'birim' tarafından gerçekleştirilen bir müdahaledir. İfadeleri bir daha okuyunuz... Görülecektir ki Öcalan'ın "Biz müdahale ettik" diye bir cümle kullanması bir dil sürçmesi olarak açıklanamaz. Buradaki 'biz' ifadesiyle kendisini, görüşmeler yaptığı söylenen bu 'grubun' bir üyesi olarak gördüğünü ifade etmiş oluyordu. İkinci gün kullandığı 'biz' ise gerçekten olaylardan haberi olmayan, ancak izleyici durumda bulunan PKK'nin kendisi olabilirdi. Kendisinin asılması halinde Türkiye'yi bir darbenin beklediğini de yine bu 'biz' kavramı içinde aldığı güçle söylemiş olması muhtemeldir...

Evet; bu bir misyondur. Bu misyona Öcalan'ın dahil edilip edilmediği, edildi ise hangi dönemde bu ilişkilere girdiği bir soru olarak yanıtını beklemektedir. Ancak kuvvetle şunu söylememiz yanlış olmayacaktır: Öcalan kendisini, Kürt sorununun çözümünde stratejik hareket noktası olarak kabul edilen 'derin devlet'in ilgili hücresinin bir üyesi olarak görmektedir. Bu merkezin ne olup olmadığı, hangi kurumun denetimi altında çalıştığı kesin olmamakla beraber Öcalan, kendisini bu grubun bir elemanı gibi gösteren cümleler sarfetmiştir. Görünmeyen, ama sesleri alıp kendi yolunda giden 'muhatabın' başka birisi olması mümkün değildir.

Öcalan, Genelkurmay'la 'direkt bir görüşme yapılmadığı'nı, 23 Haziran'daki savunmasında açıklamak durumunda kaldı. Genelkurmay da kendi cephesinden bu açıklamaları yalanladı. Kamuoyunda beliren şüpheleri gidermek için, belki de kendisi böyle bir ifade vermeye zorlandı. Ancak, yine de dolaylı görüşmelerin olduğunu doğrulamış oldu. Yoksa kendisi neyin adına ve ne için, bu kadar şaşırtıcı tarzda ılımlı ve yapıcı konuşuyordu... Öcalan'a karşı 'terör ve terörist' söyle-

mi hızından hiçbir şey kaybetmeden devam ettiriliyordu ama öte yandan devletin dönüşümü üzerine söylenen sözlerde benzerlik de dikkati çekiyordu: Devletin önemli tüm birimlerinin hep bir ağızdan 'devletin yeniden yapılanması gerektiği' tarzındaki söylemle, Öcalan'ın 'demokratik devlet' söylemi çakışmıyor muydu? Yerel yönetim yasasıyla, 'yerel demokrasi' gelişmiyor muydu? Demirel'in başım çektiği 'Anayasal Vatandaşlık' kavramıyla etnik yapıların varlığı kabul edilmiyor muydu? Öcalan'ın 'ortak vatan' dediği bu kavram içinde değil miydi? Ve daha da önemlisi Öcalan, 1991'den sonra gelen mesajlar çerçevesinde PKK'yi bugünkü politikaya çekebilmek için yoğun bir uğraş verdiğini itiraf ediyordu. PKK'nin yeni politikasını endekslediği devlet açılımı böylece ortaya çıkmıştı.

Öcalan'ın dışarıya göndermesine müsaade edilen demeçlerinde bazı noktalar var ki, bunun kendisine dikte ettirildiği her halinden belli oluyor. Bu yaklaşımlar, dört duvar arasında kalan birinin dışarıda olup bitene ilişkin kaygıları olmaktan çıkıyorlar. Başkalarının da aynı kaygıları taşıdığı ve bunların iletilmesi gerektiği sonucu ortaya çıkıyor. Bu durumu, kamuoyunu açılan süreçe hazırlamakta olan bir merkezin inisyatifi olarak belirlemek, yanlış olmayacaktır. Örneğin "Bizden kaynaklanan devleti ihtiyatlı kılan, gerek eski programsal yaklaşım, gerek her an silaha tekrar başvurma riski süreci zorluyor. Biz devletten, devlet bizden bekliyor.... Her an yeniden çatışmalar olabilir havasına kesin son vermek gerekir. Az da olsa suvunmaya da dayansa, çatışmaların zorladığını belirtmeliyim. Ayrıca demeçlerde silahlı çatışmaya da, barışa da hazır söylemi iyi değil." Ya da "Genelde bu tıkanmış kadro çok sorun çıkarıyor. Yasalara, demokrasinin gereklerine uymayı bilmediğinden çok ağır tahribatlara yol açmışlardır. (...) Cevat olayında da görüldü. Yanlış çalışmaları çok zarar verir. *(5 Eylül 1999 tarihli İmralı mektubu)*

Sadece PKK ve kitlesine karşı değil, İmralı'dan siyasi parti liderlerine gönderdiği mektuplarda da kardeşlik ve barış mesajlarını işliyor, kendisinin bu cepheden de anlaşılması için çaba gösteriyordu. Buna gerçekten ihtiyaç vardı. Çünkü bugüne kadar gelmiş geçmiş sivil iktidarların hiçbirisi, Öcalan gerçekliğinin Türkiye için ne anlama geldiğini kavrayamamışlardı. Onlara da terör olarak havale edilen bu sorun karşısında yapabilecekleri başka bir politik hat ta yoktu. Öcalan şimdi kendisini onlara anlatma gereği duyuyordu: "Yüzyıllardan beri birarada yaşayan halklarımızın demokratik bir ortamda ve eşit şartlara sahip olarak kardeşçe beraberliği, çabalarımızın esasını oluşturmaktadır. Kürt sorununun, Misak-ı Milli içersinde adil, demokratik bir şekilde ve dialog yoluyla barışçıl bir şekilde çözülmesine yönelik olanakların her zamankinden daha fazla olduğuna inanarak" Tansu Çiller'e yazıyordu. (Tansu Çiller'e yazılan mektup. 11 Haziran 99) Ancak bu çizgi zaman içinde daha somut maddelere indirgenerek açıklanacaktı. "Barış içinde anayasal evrim yolu"nun Demokratik Cumhuriyetin gelişim çizgisi olacağını bu süreç içinde açıklandı. Öcalan daha da ileri giderek, ifadesini en iyi tarzda Ecevit'te bulan, Kürt sorununun feodalizm ile bilinen bağlantısının sonuçlarına aynı istikamette değinme gereği duymaktadır. Ecevit'in 'bölgedeki feodal değer yargılarının ve yapılarının' demokratik gelişmeleri engellediği şeklinde bilinen görüşleri, Öcalan'ın yazılı ifadesinde şöyle bir açıklama tarzı bulmaktadır: "Bilimsel ölçüler içinde bakıldığında, dört taraftan kabul edilmeyecek komşularla çevrili, ağırlıklı olarak dağlık bir coğrafyada, ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi olarak çok bölünmüş, ağır feodal değer yargılarıyla ve daha bir alfabeye bile sahip olmayan, nüfusun daha büyük kısmı metropollerde çalışan Kürt toplumu için devlet iddiasında bulunmak bu nedenle gerçekçi olamaz." Biraz daha ilerde çözümü açıklamaktadır:

"Bu çerçevede, Doğu'daki halkımıza, Kürt halkına düşen kendi içindeki yoğun demokratik toplum olma ihtiyacıyla bunu devletle yeniden demokratik birlik içinde birlikte yürütmektir. Çürümüş feodal değer yargıları ve kurumlarını aşmak demokratik cumhuriyetin çağdaş özgürlük ve eşitlik ölçüleri ile aydınlanmak..." Burada sorunun çözümünün ana eksenlerinin Ecevit'in tesbitleriyle olan yakınlığı ilginç bir durum ortaya koyarken, daha sonraki bir duruşmada 'Anayasal vatandaşlık' kavramına atıfta bulunarak, Demirel'in uzun senelerdir hassasiyetle incelemeye aldığı bir konuya gönderme yapmaktadır.

İmralı'da Öcalan'ın da belirttiği gibi, PKK Başkanlık Konseyi üyesi Duran Kalkan'a göre de federasyon çözüm değildir. "Şöyle ki; Kürt toplumu çok yayılmış bir toplum. Federasyon dağılmış olan bu ulusun sorunlarını bütünüyle çözmüyor, ancak dar bir kesimin sorunlarını çözebiliyor. Zaten Kürtler'in çoğu günümüzde Kürdistan'ın dışında yaşıyorlar. Yine federasyon; ekonomik, sosyal yaşam ve imkanlar bakımından bir darlığı ifade ediyor."

15 yıldır süren savaşın, Kürdistan'daki demografik yapının alt üst edilmesinde ne kadar etkili olduğunu bu satırlardan başka hiçbir belgede bulamazsınız. 1984 öncesi Kürt toplumunun kendi toprakları üzerindeki yoğunluğuyla, bugünkü yoğunluğu karşılaştırılırsa bu gerçek daha da anlam kazanır. Bu tespitleri yapanların verdikleri savaşta fena şekilde yanıldıklarını da itiraf etmeleri gerekir. Kürt toplumu üzerinde oynanan oyunları anlamak için, bu toplumun son yarım yüzyıllık sosyal ve ekonomik grafiğine bakmaları yeterliydi. Ama şüphesiz ki bu, bağımsız bir siyasi irade ister. Bu irade yerli yerine oturmayınca son 15 yılda meydana gelen 4 milyona yakın iç göçün, bir toplumun bütün dinamiklerini ve ekonomisini alt üst ettiğini de açıklayamaz olur. Bu nedenle, 15 yıllık savaşın adını koymakta zorlanıyoruz. Özal döneminden beri uygulamaya konu-

lan 'göç' politikasının belirli bir plan çerçevesinde ele alındığı biliniyordu. Hatta Özal 'Bölgeden 500 bin insanın Batı'ya göç etmesi halinde sorunun yarısının çözüleceği'ni açık bir şekilde söylemişti. O yıllarda sadece savaş mağdurlarının zorunlu göçü değil, uygun bölgelerden Batı'ya göç etmek isteyenlere yapılan maddi yardımla da bu kaçış teşvik edilmişti. Sadece bu olayın bile siyasi planda yarattığı tahribatları görmek için İmralı duruşmalarını beklemek gerekecekti. Peki bu sonucun ortaya çıkmasında PKK kendisini ne kadar sorumlu hissediyordu? Bu konuda söyleyecekleri çok şey yoktu... Yalçın Küçük'ün Öcalan ile yaptığı ve 1993 Şubat ayında Serxwebûn gazetesinde yayınlanan röportajında PKK lideri, Kürtlerin bölgeden kaçtığını şu sözlerle açıklıyordu: "Dersim, Pazarcık, Elbistan, Bingöl, Urfa boşaltıldı. Bir Hakkari kalmıştı, şimdi orası da boşaltılıyor....(..) Eğer PKK son anda yetişmemiş olsaydı, Kürt tamamen savrulmuştu. Ve yerinde yeller esecekti....(..) Köylerin büyük bir kısmı bu son 12-13 yılda boşaltıldı. Şimdi ihtiyarlar ve çocuklar kalmış.) " Bunu söyleyen bir insanın "Amacını aşan şiddeti" bizzat kendi halkına karşı neden yıllarca yönelttiğini nasıl kabul edecekti. Devletin uyguladığı göç politikasına PKK'nin hangi açılardan uygun eylemlilikler içinde olduğunu bir kenara bırakalım. Ama 1960'lı yıllarda MGK'nin bu bölgedeki nüfus artışına karşı gösterdiği kuşkulu yaklaşımları ve 'aile planlaması' kapsamında alınan önlemleri geçerken bir not olarak düşelim. Hiçbir planlama bu bölgede nüfus artış oranını düşüremedi. Belki de politik önlem bu safhadan sonra ciddi olarak düşünülmeye ve stratejisi çizilmeye başlandı...

Diğer taraftan kendi sağını ve solunu işlevsiz bırakan bir politikayla PKK ne elde etmek istiyordu? Politik tarihin hiçbir sayfasında bulamadığımız bir örnek neden 'tek çözüm şekli' olarak topluma sunulmaktadır. Alternatifsizlik sosyal ve poli-

tik yaşamın en amansız handikapıdır. Sorunların ve çıkışsızlıkların en çok düğümlendiği yer alternatifsizlikte yatar. Orada dayatılan 'tek' çözüm, tarafların üzerinde anlaşmış gibi oldukları, ya da anlaşmak zorunda olacakları bir yanılgı metnine dönüşebilir. İşte Öcalan "ne kadar savaşsaydıkta geleceğimiz nokta bu olacaktı" derken başka alternatifleri pratik içinde yok ederek, önüne konan bu metni, halka da tek seçenek olarak sunuyordu. PKK, uygulamaya konulan politikayla hem kendi işlevini ve yürüttüğü mücadeleyi bütünüyle inkar ederek bambaşka bir alana çekti; hem de demokratik alanda bu tür önerilerin önünü açacak farklı politikalara son verdi. Çünkü Öcalan da geçmiş mücadelenin 'bir tekrar' olma tehlikesini görüyor ve bu tekrarın 'amacını aşan bir şiddete' dönüşeceğini tespit ediyordu. Bu doğruları söylerken geçmişin muhasebesi içinde kendisini nereye oturtuyordu? İşte bunu anlamak mümkün değildi. Başından sonuna kadar kendisini 'haklılık' çizgisine oturtuyor, bütün suçları partiye ve militanlara yüklüyordu!.. Avrupa'nın ancak demokratik tarzdaki çözümlere açık olabileceği biliniyorken, silahlı mücadele sırasında bu alanlar oldukça zorlandı. Avrupa'da kan dökülmedik bir merkez bırakılmadı. Kavgaya girilmeyen ve kanı akıtılmayan bir grup kalmadı. Yine de bu gruplar onlarla diyalog çağrısını geliştirip üzerlerine yönelen şiddeti biraz olsun hafifletmeyi denediler. Sıcak çatışmalar durdu ama bu grupların hepsi de politik inisyatiflerini kaybettiler. Bu olayları vahametle izleyen bir Avrupa kamuoyu düşününüz, ve bir de bu kamuoyunun önüne PKK tarafından getirilmiş bir Kürt sorunu koyunuz... İşte sadece gösterdiğimiz örnek bile Avrupa'nın bir bütün olarak Kürt sorunu karşısında politikasız kalmasına neden oldu.

Bu olguların yan yana getirilmesi ve Öcalan davasının aldığı özel konumun değerlendirilmesi halinde, 'devletin yeniden yapılanmasının' zamanının, Öcalan ve PKK gibi bir mu-

halefete yüklediği 'görevler' gereği, PKK'nin de 'yeniden yapılanma' ve 'Ateşkes' adı altında değişime uğratılarak olgunlaşan zamanın, devlet stratejisi açısından kullanıldığı gerçeğiyle karşı karşıya kalmaktayız. Suriye'den çıkarılan Öcalan'ın, başına fazla bir şey gelmeden, Kenya'dan 'derdest' edilerek Türkiye'ye getirilmesi ve sürecin hızlandırılmasıı bu şartlarda sağlanmıştır. Şimdilerde ise devletin değişim sinyallerini siyasi sahada gösterememekte ama bunu kendisine gösterilen saygıda bulunduğunu iddia etmektedir. 'Kendisine yapılan saygının, halka yapılmış saygı olduğunu ve devletin bu saygıyı gösterdiğini' söyleyen Öcalan, devletin bir çözüm sürecinde olduğunun en iyi göstergesinin askeri operasyonlarda olduğu belirlemesini yapar: "Operasyonlar hafiflemişse olumludur ve çözüme yönelik şeyler gelişebilir. Süreç kendi içinde çatışmalı yürüyor demiştim. Bu hem devlet için, hem de bizim için geçerlidir." Gerçekten de operasyonların karekterine ilişkin bir benzetmeyi, PKK Başkanlık Konseyi'nden Duran Kalkan yapmıştır. 2 Haziran'da, Şırnak 23'ncü Jandarma Sınır Tümen Komutanlığı'na yapılan intihar saldırısında ölen kişinin bunu bireysel eylem olarak gerçekleştirdiğini, örgüt kararları olmadığını açıklayan Kalkan, devamla devlet güçlerinin kapsamlı operasyonlar yapmadığını, yer yer meydana gelen çatışmaların ise birbirleriyle karşılaşan silahlı güçlerin zorunlu savunmaları olduğunu söyler.

İzlenen sürecin beklenen sonucu, idama mahkum olduktan sonra, 1 Ağustos 1999'da yayınladığı bir bildiriyle geldi. Bu bildiri, yıllardan beri uygulamaya konulan politikaların artık açık kartlarla oynandığı bir döneme uygun geliyordu. Öcalan sanki, daha Suriye'den çıkmadan önce kendisine verilen mesajı pratik alana aktarıyordu: hatırlanacağı gibi bu mesajda ' Siyasal gücünüzle kıyaslanmayacak olan askeri gücünüzü sürekli tehdit olarak öne sürmeniz size siyasal güvence sağla-

maz. Siyasal güvenceniz siyasal gücünüzdedir." deniyordu. Şimdi bunun gereğini yapılıyordu: Sadece silahlı güçlerin milli sınırlar dışına çekilmesini değil, silahlı bir PKK grubunun temsili olarak silahlılarıyla birlikte devlete teslim olmasını da isteyerek tabloyu tamamlamaya çalışılıyordu.

Peki hangi veriler PKK gibi silahlı bir grubu Türkiye'de silahsızlandırmaya kadar götürüyordu? Buna verilecek yanıt yine soru işaretleriyle doluydu: Öcalan yine varsayımlara dayanarak örgütüne silahsızlanma çağrısı yaptı. Belki onun, en üst düzey lider kadrosu tarafından bir mesih olarak görülmesi bütün bu açıklamalarla bağlantılı olabilirdi: "Başkan böyle söylüyorsa bir bildiği vardır!"

Öcalan, PKK'yi 'Silahları bırakmaya' çağırıyordu. Bu çağrı kadar, yaptığı bir belirleme çok dikkat çekiçiydi: "Türkiye'de çatışma ve şiddet ortamı, insan hakları ve demokratik gelişmenin önünde engel teşkil etmektedir. Ağırlıklı olarak Kürt sorunundan kaynaklanan şiddet, bunda temel rol oynamaktadır." Bu belirlemeler siyaseti biraz izleyenler için hiç yabancı değildi. Türkiye yıllardır dış dünyada kendisini anlatmaya çalışırken Türkiye'de 'Kürt sorununun olmadığını, terör sorununun olduğunu ve bu sorun çözülmedikçe hiç bir şeyi görüşmeyeceklerini, ele almayacaklarını' ısrarla anlatmaya çalışıyordu. Şiddeti "70 yaşındaki ihtiyardan, 7 yaşındaki çocuğa kadar" tattıran bir anlayışın uygulayıcısının, hangi gerekçelerle devletin önerdiği tesbitler üzerinden silahları bırakma çağrısı yapuğı, anlaşılır gibi değildi.

1 Ağustos tarihli açıklamalar, İmralı'da bir kaç günde hazırlanan maddeler değildi. PKK içinde yıllardır adım adım uygulanan, yer yer iç çatışmalar ve hesaplaşmalarla yol alan bir politikanın somuta ulaşan ifadeleriydi. Bu ifadelerde bir de itiraf vardı: "Aslında derinliğine bakıldığında, Türkiye'den ayrı bir devlet düşünülmediği ve cumhuriyeti parçalama eğilimi

içinde bulunulmadığı, yani dar milliyetçiliğe düşülmediği ancak ulusal sorunda 70'lerdeki reel sosyalist yaklaşımın ağır doğmatik etkisi altında bir program ve propoganda tarzı tutturulduğu bilinmektedir. Giderek hayatında doğruladığı ve '90'larda yoğun dile getirdiğimiz özgür birliğe dayalı ortak vatan ve demokrataik cumhuriyet gerçek öztümüz olarak anlaşılmalı ve hakim kılınmalıydı. Burada eksiklik ve geç kalma durumu var. Yapı yeterince eğitilmedi."

Bir an için bu düşünceleri samimi bir açıklama olarak ele alalım; Peki daha Roma sürecine kadar PKK'in uygulamaya koyduğu şiddet politikasından ilk nasibini alanların Türkiye'nin bütünlüğüne zarar vermeden sorunu çözmeye çalışan 'işbirlikçi' olarak nitelendirdikleri Kürt grupları olduğu nasıl unutulabilir... Onlar demokrasi düşmanı mıydılar?

'Kürdistan'da Zorun Rolü' adı altında kendi halkına karşı savaşı meşrulaştıran bir anlayıştan, 'özgür birliğe dayalı ortak vatan' anlayışına geçmek için elbette yoğun bir eğitim verilmesi gerekiyordu. Bu konuda eğitim de yetmiyordu; Savaşın pratik sonuçlarının da bu eğitimi pekiştirmesi ve göstermesi gerekliydi. Kadrolara, gerillaya, demokratlara küfürler, hakaretler, suçlamalar savrulmalıydı. Çıkışsızlık onların yeteneksizliğinde gösterilmeli ve "İşte görüyorsunuz, savaşı yürütemiyorsunuz. Yine de ben, sizi kurtarıyorum" denmesi gerekiyordu.

PKK lideri, Türkiye'deki Kürt sorununun ele alınış tarzına ilişkin belirlemeleri yaparken hangi kıstasları kullandığını ise belirtmekte zorlanıyor. Devletin hangi adımları atacağını ya da atma eğiliminde olduğunu somut olarak söyleyemiyor. Bilinmez bir sürecin ucunda 'ışık' gördüğünü bir 'mesih' edasıyla söylüyor ve bunu PKK Başkanlık Konseyi'ne onaylatabiliyor. Başkanlık Konseyi'nin elinde, Öcalan'ın açıklamalarından daha fazla somut bilgiye sahip olarak bu sürece onay verdiği şüphelidir. Onlar da açıklamalarında oldukça zorlanıyorlar. Sade-

ce Öcalan'ın söyledikleri doğrultusunda yanıtlar veriyorlar. Aşırı ileri gittiklerinde, İmralı'dan gelen mesajlarla hizaya giriyorlar. İşte "Öcalan'ın PKK'yi tamamen kontrol altına aldığı ve bu sorun çözülecekse, şimdi tam zamanıdır" diye düğmeye basılması gerektiğini Genelkurmay'a haber veren Yalçın Küçük'ün sadece bu tesbitinin bile başlıbaşına bir cesaret isteyen karar olduğu görülmektedir. Yalçın Küçük yanılmıyordu...

Böylece bu ilişki yığını içinde PKK, parti olarak etken değil, edilgen duruma getiriliyordu. Öyle ki, bu ilişki zincirinde PKK'nin, yasal bir muhatap olarak görülemeyeceğini de Öcalan büyük bir açıklıkla söyleyebiliyor: "Direkt muhataplık beklenmemeli." "Bu açıdan, direkt devletten muhatap aramak gerçekçi olmaz. Sanıyorum bunun dili ve yöntemi dünyada benzer sorunlarda görülenden hayli farklı olacaktır." Evet bunun adı tam da böyle konabilirdi: Dünyada eşi ve benzeri olmayan; Muhatapsız barış!

Muhatapsız barış ve 'demokratik cumhuriyet' söylemi demokratik kamuoyu tarafından da tartışılıyor... Avrupa'da yayınlanan Özgür Politika gazetesinde bir süre yazıları yayımlanan Haluk Gerger, Öcalan'ın söylediği gibi devletin bu konularda adım atmasına yönelik hiçbir hareketliliği, ne basın düzeyinde, ne de devlet söylemi düzeyinde görmediğini belirterek, bu görüşlere katılmadığını, çünkü aydınları kendi özgür iradeleriyle, kendilerine hapsettiren sözde af yasasını eski durumdan daha anti-demokratik bulduğunu açıklıyordu. Öcalan tarafından bir değişimmiş gibi gösterilmeye çalışılan 'Pişmanlık Yasası' ise tam bir trajediydi. Bu yasa toplumsal barışı getirmekten çok mafia ile barışı ve uzlaşmayı getirmeye daha yatkın bir yasaydı.

Başkan, tam da bu ifadelere uygun olacak tarzda, devletin atması muhtemel adımlara ilişkin öngörülerini tılsımlı sözlerle açıklıyordu: "Sanki bir karasızlık veya yeni bir karar süre-

cine ihtiyaç varmış gibi geliyor bana." Ve bu bildiriye damgasını vuran bir ifade ise, hafızaları yanıltmayacak kadar sıcak olan bir anıyı çağrıştırıyordu: "Kürt sorunu, daha ağırlıklı olarak bir Türk sorunudur."

'Kürt sorununun, bir Türk sorunu olduğu' tarzındaki ifade ilk kez İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek tarafından kullanıldı. 1989'da, Paris'te yapılan 'Uluslararası Kürt Konferansı'nda Doğu Perinçek'in yaptığı konuşmada, Kürt sorununu kendi özgül koşullarından çok, yabancı güçlerin bu sorunla olan ilişkisini asıl sorun olarak gösteriyordu. "Kürt sorunu, bir Türk sorunudur" diyerek yabancı ülkelerin, özellikle Batı'nın, bu sorundan elini çekmesini ve müdahale etmemesini istedi. Eğer dikkat edilirse Öcalan, ilk günkü savunmasıyla Avrupa ve dünya demokratik kamuoyunu bu duruşmanın dışına iterek, sorunu önce 'Türk sorunu' haline getirmiş, diğer maddeleriyse yeri geldiğinde sırasıyla gündeme koymuştu. O'na göre sorun, ancak bu tarzda çözüme kavuşabilirdi. Çözümün kendisini bir sorun olarak, ayrı bir yana koysak bile gerçekten de, gelinen noktada hiç bir devletin PKK ve devlet arasında arabuluculuk rolü oynamadığı belli oldu. Bu rolleri oynamak isteyenlere gerek Türk devlet yetkilileri ve gerekse PKK çevreleri red cevabı verdiler. Eylül 1999'da MEDYA TV'de yapılan bir söyleşide, Osman Öcalan İtalyan gazetecilerin bu türden sorularını nazikçe 'red' etti. İtalya'nın veya başka bir devletin gelinen bu aşamadan sonra artık bir rol üstlenemeyeceklerini açıkladı. 'Muhatapsız barış' tam yol devam ediyordu...

İşte bu süreci bütün detaylarıyla izlemeden, bu kadar hızlı gelişen ilişki ağının sınırlarını sadece 15 Şubat 1999 tarihinden sonra, İmralı adasındaki tutukluluk halinin bir sonucu olarak ele almak, tam bir safdillik değil midir?

PKK Başkanlık Konseyi, Öcalan tarafından yapılan bütün çağrıları onaylayarak, PKK'nin Öcalan tarafından kontrol

edildiğini kanıtlamış oldu. Bu, Türkiye için elbette bir rahatlama işaretiydi. Öcalan davasının başından beri, sanık durumunda olan şahsın Avrupa karşıtı yaptığı açıklamalarla Türkiye, hem Avrupa karşısında hareket alanını eskiye göre daha serbest kılarken, hem de Kürt sorununu sadece kendisinin belirleyeceği sınırlar içinde bir 'iç sorun' olarak ele alma şansını yakalamış oldu.

Öcalan'm yeni çözüm önerileri adı altında sunduğu maddelerin büyük bir yankı bulduğunu teslim etmeliyiz. Bu ve benzeri soruların tartışmasını ise devlet çoktan üstlenmiş durumda idi. Türk yargı tarihinde ender görülecek bir açıklıkla yapılan bir duruşma ve kamuoyuna verilen mesajlardan yaklaşık bir yıl sonra, 12 Ocak 2000'de yapılan Liderler Zirvesi'yle İdam kararı askıya alındı. Tutuklandığı günden beri Öcalan'a verilen konuşma ve mesaj iletme hakkı PKK'nin VII. Kongresi sonuçlanıncaya kadar sürdürüldü. Bu mesajlar daha çok, PKK taraftarlarına yönelik olarak başlatıldı. Öcalan konuşuyor, konuşmasına müsade ediliyor; devlet erkanının verdiği yanıtlar ise terörizm damgalı olmaya devam ediyordu. Yine de, mesaj alış-verişinin nedenlerine pek eğilmeyen kamuoyu, bu konudaki rahatsızlığını gösteriyordu. Kamuoyu tarafından garipsenerek yaklaşılan bu süreçe tepkiler geldiğinde, MHP lideri, Başbakan yardımcısı olduğunu unutarak "Terör başının serbestçe mesajlar göndererek İmralı'yı örgüt merkezi haline getirdiğini ve bunun kabul edilemeyeceğini" söyleyerek hesap sormaya kalkmış; ama 12 Ocak 2000'de yapılan 'Liderler Zirvesi'nde hesap veren kendisi olmuştur. 'Derin Devlet'in önlerine koydukları 'gerekçeleri' kabullenerek çizilen yolda yürüyeceklerinin işaretlerini bu toplantıda vermişlerdir. Dışarda ise tepki olarak, şehit ailelerinden kendisini yakmak isteyenler olmuştur. Bahçeli, "İmralı'dan dışarıya gönderilen mesajlarla örgütün yönetilmesinin kabul edilemeyeceğini" söylerken bu

tepkiyi kime atfen yapıyordu? Bu mesaj herhalde 'İmralı Yarı Açık Cezaevi Müdürlüğü'ne değildi!..

Başbakan Ecevit ise kendi cephesinden, "İmralı siyaset kürsüsü değildir" diye kamuoyunu yatıştıran tepkiler göstererek, hükümet ortaklarıyla aynı düşündüğünü gösteriyordu. Ancak, soruna yaklaşım farkını da belirtmeden edemiyordu: Ecevit, İnsan hakları ve demokratikleşme konusunda adımların atılmaya devam edileceğini, devletin insan hakları bakımından yapması gerekenleri "PKK de istiyor, yapmayalım" diyerek bir yere varılamayacağını söyler. (CNN Türk , 19 Şubat 2000) Ecevit'in bu açıklamaları, İmralı'da dile getirilen 'Demokratik Cumhuriyet' söylemine ne kadar yaklaştıklarını gizleyemeyecek açıklıktadır. Değişen devlet kabuğu, gereksizleşen organlarını atarak yoluna devam ediyordu.

Öcalan'ın sözünü ettiği "devletin dilini anlamak" kavramı tam da burada, Ecevit'in sözlerine tekabül ediyordu... PKK, sadece bu dili yorumlayarak Türkiye'nin önündeki 15 yıllık değişim sürecinin önünü VII. Kongre kararlarıyla açıyordu. PKK Başkanlık Konseyi üyesi Duran Kalkan, PKK'nin stratejik bir planlama yaptığını ve bu plan çerçevesinde Türkiye'nin önümüzdeki ilk 5 yılda tartışmaları ilerleterek başlangıç adımlarını atacağını; 2010 yılında yeniden inşa, demokratik inşa, çeşitli sorunların çözümü; ve nihayet 2015 yılında temel sorunları çözülmüş, önemli demokratik gelişmeler yapmış bir ülke haline geleceğini iddia ediyordu. *(Özgür Politika, 22 Şubat 2000)*

Bu süreç o kadar açık sürdürülüyordu ki, gerçekte söylenen sözler, 1 Eylül 1998 Ateşkesi'nden beri başlatılan sürece ve PKK'nin VII. Kongre sonuçlarına, 'duymadım, görmedim' diye yok sayılan 'Derin Devlet' sürecine nihayet bir yanıt verilmesiydi. Öcalan ise, gelişmelerin ancak somutlanması -gerillanın sınırların gerisine çekilmesi ve Olağanüstü VII. Kongre çizgisi dediği ve ana hatlarının İmralı'da belirlendiği gibi ka-

bul edilmesi- durumunda 'devletin daha gerçekçi adımlar planlayıp atabileceğini' 5 Eylül 1999 tarihli mesajında veriyordu. Öcalan, nasıl bu kadar kesin konuşabiliyordu? Olaylar sanki birilerinin verdiği sözler doğrultusunda harfi harfine uygulanıyordu... Ama ortada bu sözleri verenleri görmek mümkün değildi. Ecevit'in açıklamalarıyla, Öcalan'ın demeçleri bilinmez bir denklem alırken, Ecevit kedi söyleminin tamamen kendisine ait olduğunu iddia etmeye çalışıyor: "-Öcalan için- Kendi ağzından mı çıkıyor, onu da bilmiyoruz!" Buradaki ironi içinde, bilinen gizli değil mi? Bu demeçlerin içeriğinde 'Başbakanlık Eşgüdüm Komitesi'nin rolünü bilmediğini nasıl söyleyebilir?

Öcalan neler söylüyordu? Kendisi mi söylüyordu, yoksa söyletiliyor muydu? PKK Başkanlık Konseyi'nin bir bütün olarak söylenenlerin arkasında yer alması nedeniyle artık bu farkı aramanın da bir anlamı kalmıyordu.

Türkiye azınlıklar sorununda, Osmanlı İmparatorluğundan beri bilgi birikimine sahip ülkeler arasında yer alırken, geçmiş devlet tecrübesinin kazanımlarını, son yüzyılın 'Düşük Yoğunluklu Savaş' konseptiyle birleştirmesiyle dikkati çekti. İktidarı ve muhalefeti yönlendiren ender devlet geleneğiyle, azınlıklar sorununda kendisine has geniş bir inisyatif hakkı tanıdı. Geçmiş tecrübeler ışığında hiç bir ülkeyi bu konuda arabuluculuğa bile soyundurmadan, kendi kaynaklarıyla sorunu bu aşamaya getirdi. Avrupa'nın bu farkı görmemesi mümkün değildi. Türkiye, Avrupa Birliği'ne kesin olarak girmeden önce, belki de son kez bir sorunu 'muhatapsız' olarak çözme şansını kullanıyordu. Çünkü, yeni dönemde sivil toplum kuruluşlarının masının bir yerlerinde yer alması kaçınılmaz olacaktır.

Son söz olarak, bize unutulmuşluğu önerenlere karşı, Türkiye'nin ve Kürtlerin kaybettiği çeyrek asırı, en iyi değerlendiren The Times'ın unutulmazlığa kaydettiği yorumuyla nok-

talamak istiyorum:

"PKK lideri, binlerce insanın ölümünden, geniş kitlelerin yıldırılmasından ve soydaşları olan milyonlarca Kürd'ün siyasi açıdan kandırılmasından sorumlu merhametsiz bir teröristtir. Öcalan, 35 binden fazla insanın hayatına malolan, güneydoğu Türkiye'nin büyük bir bölümünü mahveden ve Kürtlerin özerkliğini yıllarca engelleyen ordu misillemelerine yol açan terör fasit dairesinden sorumlu olan 14 yıllık bir gerilla savaşı yürütmek suçuyla yargılanabilecektir."

Türkiye'de hiç kimsenin cesaret edip söyleyemediği bu sözleri, insanlık türküsünün söylendiği bir sonsuzluğa doğru yol alan dünyada, gerçek demokrasi ve insan hakları savunucularının dikkatlerine sunmak istiyorum.

Yıl 1966 : Memur ve öğrenci kenti Ankara'ya, diğer öğrencilerden farklı olmayan bir genç gelir. Koca şehirde görüp ilk etkilendiği yer, Ulus'taki Atatürk heykeli olmuştur. Aile sevgisi almadan büyüyen ve kendisiyle kavgalı olan bu genç, kişiliğini ve itibarını yeni girdiği farklı bir toplum içind earama eğilimindedir. Yıllarca namazını kılarken bile kendisiyle bir hesaplamşam içindeydi. Bu nedenle bir güç odağı olarak gördüğü askeri okullara girmeyi deniyor ancak başaramıyordu. Burjuva olmak istiyor ama olanakları ve aldığı kültür buna elvermiyordu. Aşırı sağ çevrelerin verdiği milliyetçi ve dinci konferansları takip etmek böylesi bir sürecin sonunda gerçekleşiyordu. Anti-komünist konferansları takip eden bu kişiyi diğerlerinden ayıran bir özellik daha vardı: Daha çok inisiyatif sahibi olmak! Ve o yıllarda sola karşı hem politik bilinci yetkin unsurlar, hem de militan yetiştirme amacıyla kurulan Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin müdavimi oldu. Bu derneğin üyelerini fikri temelde eğiten Refik Korkut'un, Necip

Fazıl Kısakürek'in konferanslarını takip etti. Bu tür ilişkilerle, daha önce çevresinde ve ailesinde görmediği itibarı sağladığını hissediyor, yıllarca ruhunda yaşattığı sevgisizliğin ve reddedilmişliğin acısın bu ilişkilerin karanlık sokaklarında çıkarmaya çalışıyordu. Girip çıktığı yer, herkesin kolay girip, zor çıktığı merkezlerden biriydi. Bu bilgileri 1989 yılında Doğu Perinçek ile yaptığı röportajda kendisi verdi. Ama bir şeyi atladı: Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin MİT tarafından kontrol edildiğini ve buraya giren her insanın 'iyi ya da kötü bir vatandaş' olarak fişlendiğini!..

30 Mart 1972'de Kızıldere'de meydana gelen çatışmada vurulan Mahir Çayan ve arkadaşlarının ölümünü protesto için Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde yapılan boykota katılmak ve bildiri dağıtmak nedeniyle 7 ay Mamak Cezaevi'nde kaldı.

Tutuklandığı zamandan beri hiçbir taşkınlık eseri göstermeyen, kendi halinde olan bu esmer genç, bir subayın nezaretinde hücresinden alınarak komutanlığa götürülüyordu...

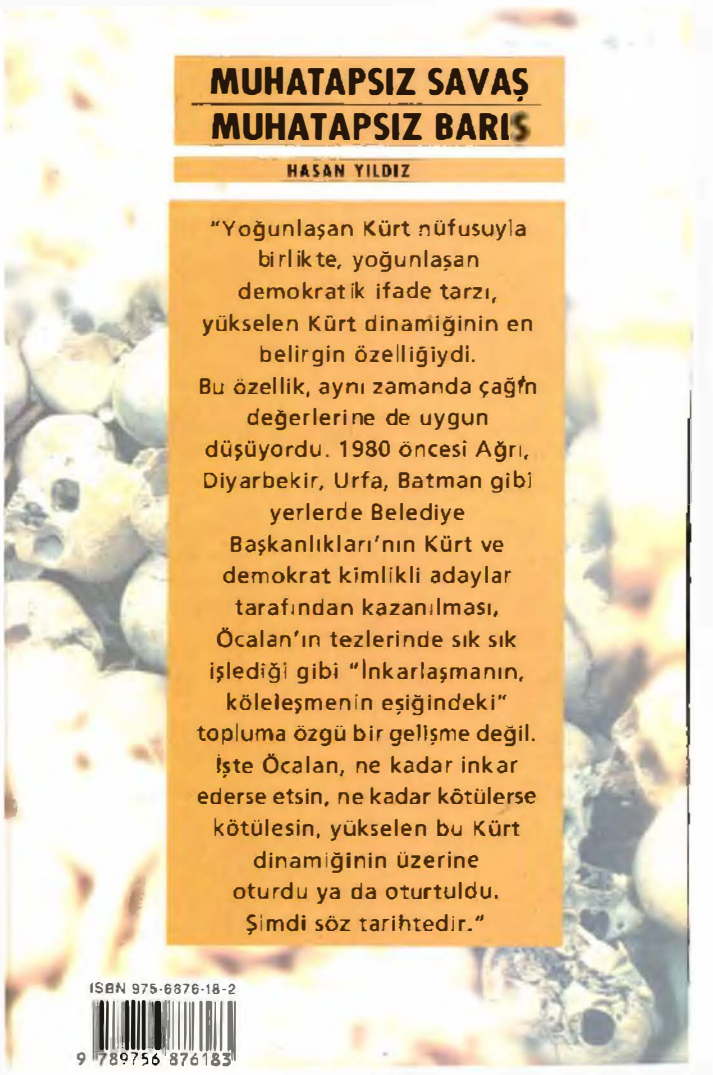
Meraklı gözlerle "neden, niçin" diye soruyor bir kısım genç...

Oysa savcılık soruşturmasını, bütün tutuklu öğrenciler gibi, O da vermişti. Neden bir kez daha götürülüyordu?

"Yaşasın Kürtler" diye slogan atmış, o yüzden diye yanıtlıyor içlerinden biri...

İşte, o günlerin ünlü savcısı Baki Tuğ'un 'devlet sırrı' diye sakladığı olayların başlangıcı, Öcalan'ın yeniden sorguya götürülmesiyle başlıyordu.

Öcalan, uzun yıllar boyunca 'milletini seven, dini bütün Müslüman' olarak fişlenmesinin hesabını, solcu olarak yakalandığı, 1972 yılında kime, nasıl verdi?

MUHATAPSIZ SAVAŞ MUHATAPSIZ BARIŞ

HASAN YILDIZ

"Yoğunlaşan Kürt nüfusuyla birlikte, yoğunlaşan demokratik ifade tarzı, yükselen Kürt dinamiğinin en belirgin özelliğiydi. Bu özellik, aynı zamanda çağın değerlerine de uygun düşüyordu. 1980 öncesi Ağrı, Diyarbekir, Urfa, Batman gibi yerlerde Belediye Başkanlıkları'nın Kürt ve demokrat kimlikli adaylar tarafından kazanılması, Öcalan'ın tezlerinde sık sık işlediği gibi "İnkarlaşmanın, köleleşmenin eşiğindeki" topluma özgü bir gelişme değil. İşte Öcalan, ne kadar inkar ederse etsin, ne kadar kötülerse kötülesin, yükselen bu Kürt dinamiğinin üzerine oturdu ya da oturtuldu. Şimdi söz tarihtedir."

ISBN 975-6876-18-2

9 789756 876183